

Bulletin advokacie
1956-2016

držitel prestižního ocenění
Právníký časopis ČR
2011, 2012, 2014 a 2015

od 2014
RECENZOVANÝ
ČASOPIS

3 2016

Bulletin advokacie

Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem • Darování pro případ smrti a jeho zdanění • Dispoziční omezení spoluhl. práva a ochrana spoluvlastníka věci nemovité po zúžení rozsahu zák. předkupního práva • Osířelá díla v aut. zákoně • Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2015 •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Vše o podmínkách pro poskytování právních služeb českými advokáty na Slovensku a evropskými a zahraničními advokáty v ČR najdete na str. 62-65.

XXIV. KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Program a anketa na str. 10-11.

Právě vyšlo

Odměna advokáta. Advokátní tarif a související otázky

Daniela Kovářová a kolektiv

Komentář rozebírající problematiku smluvní i mimosmluvní odměny advokáta včetně podrobného rozboru jednotlivých součástí advokátní odměny a odměny ustanoveného advokáta. Komentář je doplněn soudní judikaturou a judikaturou Kárné komise České advokátní komory, vzory, příklady a rozborů problematických situací a dopadu stavovských předpisů ČAK.

Publikace komplexně analyzuje problematiku advokátní odměny. Komentář advokátního tarifu doplňují pasáže o odměně insolvenčních správců, rozhodců, mediátorů, správců majetku a likvidátorů.

Komentář se tak stává důležitým pomocníkem advokátů, soudců, notářů, rozhodců a insolvenčních správců a rovněž odborné a laické veřejnosti.

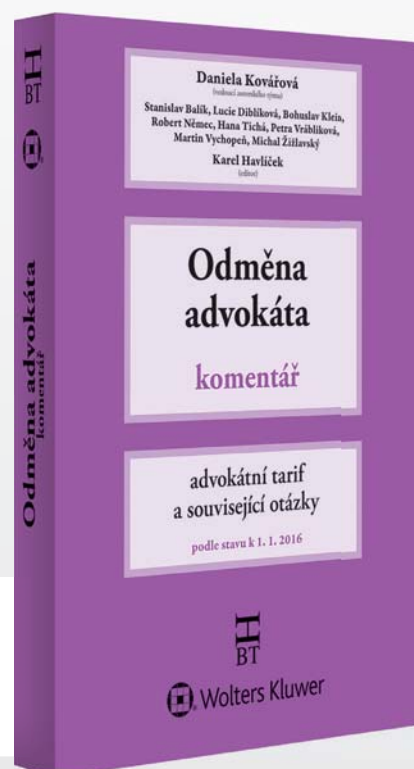
Komentář vytvořil vynikající autorský kolektiv ve složení: Daniela Kovářová (vedoucí autorského kolektivu), Stanislav Balík, Lucie Diblíková, Bohuslav Klein, Robert Němec, Hana Tichá, Petra Vráblíková, Martin Vychopeň a Michal Žižlavský.

Komentář k dispozici také v ASPI

Objednávejte na

www.wolterskluwer.cz/obchod

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává Česká advokátní komora v Praze (IČ 66 000 777) v agentuře **impax**, spol. s r. o. www.impax.cz

Časopis zapsaný do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik ČR. Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8). Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011, fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
JUDr. Hana Rýdlová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:

ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obračejte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 18. 3. 2016 v nákladu
16 550 výtisků.

Obálka: koláž

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 1805-8280 (online)

Úvodník

Štěpán Holub: **Komora jako strážce právního státu** 3

Aktuality

Prohlídky advokátů u bezpečnostních rámců Michal Žižlavský 4

**ČAK místem pro mimosoudní řešení sporu mezi advokátem
a klientem-spotřebitelem** Martina Doležalová 6

Kontroly plnění povinností advokátů za rok 2015 Marcela Marešová 8

Pozvánka na XXIV. Karlovarské právní dny 10

Pozvánka na 6. ročník kongresu Právní prostor 12

Časopis českých advokátů a počátky advokátského časopisectví
Stanislav Balík 13

Aktuálně v právu Hana Rýdlová 16

z právní teorie a praxe

Články

Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem
Monika Forejtová, Markéta Šlejharová 17

Darování pro případ smrti a jeho zdanění Ondřej Horák, Martin Pop 21

Může si právník osoba najmout byt? Stanislav Křeček 24

**Dispoziční omezení spoluvlastnického práva a ochrana
spoluvlastníka věci nemovitě po zúžení rozsahu zákonného
předkupního práva** Jiří Porkert 25

Osiřelá díla v autorském zákoně Michaela Mackovičová 29

**Žádost o nižší splátky v průběhu oddlužení a použití § 407
insolvenčního zákona** Lukáš Pauldura 33

Z judikatury

Čtení protokolu o výpovědi svědka nebo spoluobviněného 38

Tvrzený jiný zásah orgánů činných v trestním řízení 42

K otázce elektronického podání stížnosti podle trestního řádu 45

Z judikatury ESLP 47

Z odborné literatury

Pavel Koukal, Miroslav Černý, Radim Charvát: **Zákon o ochraně
průmyslových vzorů. Komentář** Petr Hajn 50

Pavla Sýkorová: **Bytové spoluvlastnictví v teorii a praxi**
Martina Mušálková 51

Eva Janečková: **Právní aspekty sebeobraný** Roman Vicherek 51

Martin Maisner, Vojtěch Trapl: **Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské
komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.**

Komentář Květoslav Růžička 52

Bulletin slovenskej advokacie prináša... 54

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

U nás neboli ohnivá rudá opice 55

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka	56
Z jednání představenstva ČAK ichta	58
Historie branných cvičení středočeských advokátů Jan Luhan	59

Z Evropy

Podmínky pro poskytování právních služeb českými advokáty na Slovensku a evropskými a zahraničními advokáty v ČR	62
Výroční kongres UIA ve Valencii Martina Doležalová.....	66

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2015 Daniel Maroušek	67
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	75
ALAI – Mezinárodní sdružení literární a umělecké Rudolf Leška	77
Pozvánka na seminář „Incidenční spory v insolvenční se zvláštním zaměřením na odporové spory“	77
Nabídka studijní cesty k ESLP do Štrasburku	78
Pozvánka na badmintonový turnaj „O labský pohár ČAK“	78
Pozvánka na Prezidentský pohár v tenise	78
Pozvánka na IX. ročník šachového turnaje v Bratislavě	79
Pozvánka na turnaj ČAK v beach volejbale v Českých Budějovicích	80

Z právnické společnosti

Zemřel Norbert Reich Luboš Tichý	81
--	----

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn	82
Kresba Lubomíra Lichého	83
Víte, že... Stanislav Balík	83
Inhaltsverzeichnis	84
Zusammenfassung/Summary	85
Table of Contents	86

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložení, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládáte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

ZIZLAVSKY

Insolvenční správci se zvláštním povolením

Testy insolvence

» příležitost ke spolupráci «

www.zizlavsky.cz

michal@zizlavsky.cz

Komora jako strážce právního státu

Česká advokátní komora se v září loňského roku rozhodla oslovit advokáty, aby bez nároku na honorář poskytovali dle svých možností právní pomoc uprchlíkům. Rozhodnutí bylo v představenstvu konsensuální a spíše se řešily technické detaily výzvy. Zaznělo – ano, zastupujeme-li i osoby obviněné ze spáchání trestných činů, je zcela logické a samozřejmé postavit se za fakticky dostupnou právní pomoc i pro cizince, kteří se na našem území ocitli a kteří mají podle naší Listiny také právo na právní pomoc. A když na nastalou situaci nezvládl flexibilně reagovat stát, je na místě, aby reagovaly dobrovolné iniciativy, včetně té komorové. K překvapení všech se pak v novinách začalo psát, že advokáti projeví lidskost. Neslýchané.

Naše Komora s výzvou poskytovat právní služby *pro bono* uprchlíkům nebyla sama. Podobnou podporu vyjádřila Rada evropských advokátních komor (CCBE) zhruba před rokem nebo třeba Španělská advokátní komora. Letos v lednu například podobně oslovila advokáty Mezinárodní asociace mladých právníků (AIJA).

ČAK vyzvala k podpoře advokáty v září 2015, zhruba týden předtím, než OSN schválila 17 cílů udržitelného rozvoje v rámci tzv. Agendy 2030, přičemž v rámci 16. cíle byla stanovena poprvé podpora právního státu na národní i mezinárodní úrovni a zajištění rovného přístupu k právu

pro všechny. Rovný přístup ke spravedlnosti je tedy podle OSN na podobné úrovni jako třeba přístup k vodě!

Vnímáme-li výzvu ČAK v tomto kontextu, je zjevné, že šlo o mnohem více: o podstatu právního státu; o něco, co Evropa včetně ČR buduje dlouhou řadu let; o hodnoty, na které jsme si tolik zvykli, že už jejich samotnou důležitost ani nevnímáme.

V loňském roce oslavila kulaté výročí Magna charta libertatum, a my jsme si mohli ještě více uvědomit, že lidská práva, kterým charta dala svůj základ, jsou dnes výborně garantována pro ty, kteří je fakticky nepotřebují. Ale těm, kterým jsou z nejrůznějších důvodů v praxi upírána, ať už z ekonomických, národnostních, politických nebo i jiných důvodů, jsou všechny listiny práv a svobod i dnes často úplně k ničemu.

Je fakt, že si Evropa nastavila velmi ambiciózní cíle, co se lidských práv týče. Ale právo je od toho, aby se dodržovalo. *Lex dura, sed lex*. Pokud bychom z politických – či populistických – důvodů na dodržování práv, a zejména ústavních, systémově rezignovali tentokrát, třeba proto, že uprchlíci v naší kotlině nejsou zrovna populární, znamenalo by to precedent, který může vést k tomu, že příště může být zvolena jiná nepohodlná skupina, u které není zapotřebí právo dodržovat. Potom, „až si přijdou pro nás“, a na advokáta z nějakých důvodů nedosáhneme, bude na nářky pozdě.

Poskytování právní pomoci českou advokátií *pro bono* se dostává na světovou úroveň. Již řadu let ČAK odměňuje v rámci Právníka roku ty kolegy, kteří tuto pomoc poskytují. Lze konstatovat, že se u nás poskytování právní pomoci *pro bono* stalo neodmyslitelnou součástí moderně smýšlejících advokátů.

Jsem hrdý na ČAK, že se tentokrát zachovala zcela opačně než před 70 lety, kdy ustrašeně ze svých řad vyloučila naprostou většinu židovských advokátů. Vážím si kolegů advokátů, kteří poskytují pomoc *pro bono* komukoli, ale i naší Komory, která se svým odvážným prohlášením postavila negativistickému veřejnému mínění ve prospěch profesionálně poskytované právní pomoci, a pomohla zastat se právního státu a přístupu ke spravedlnosti vůbec.

Mgr. ŠTĚPÁN HOLUB,
náhradník představenstva ČAK

Prohlídky advokátů u bezpečnostních rámu

VE DNECH 1. A 2. ÚNORA 2016 SE KONALA 25. SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA ČAK. PŘEDSTAVENSTVO SE ZABÝVALO MIMO JINÉ OPĚTOVNĚ PROBLEMATIKOU OSOBNÍCH PROHLÍDEK ADVOKÁTŮ PŘI VSTUPU DO SOUDNÍCH BUDOV.

ČLEN PŘEDSTAVENSTVA JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ
K TOMU UVÁDÍ:

Může se zdát, že jde o banalitu. Má to ale širší kontext, kterým je nerovné postavení subjektů soudního procesu. Advokáti nemají již od samého počátku procesu – od vstupu do soudní budovy – rovné podmínky se státními zástupci. Na rozdíl od nich musejí procházet bezpečnostními rámy a někdy jsou podrobeni i ponižující osobní kontrole. Bylo zaznamenáno, že justiční stráž vyžaduje od advokátů například zouvání bot či vysvlékání pásku od kalhot. Je znám případ, kdy policejní důstojník jako obžalovaný prochází bez kontroly mimo bezpečnostní rám a jeho obhájce je podroben osobní prohlídce.

Státní zástupce u nás získal v přípravném řízení historicky pozici *„nad stranami“*. To se dá ještě akceptovat. Problém

je v tom, že získal „soft pozici“ *„nad stranami“* i v řízení před soudem. Tím je porušena rovnost zbraní obžaloby a obhájce a státní zástupce je zvýhodněn proti obhájci. To se projevuje mimo jiné i „drobnostmi“ toho typu, že obhájce je podrobován osobní prohlídce u bezpečnostního rámu, vedle kterého volně prochází státní zástupce.

Jak bylo již dříve zjištěno, justiční stráž vychází při kontrolách advokátů z interních pokynů generálního ředitele Vězeňské služby. Předseda soudu však může vydat pokyn, kterým stanoví jiný postup, kterým se musí justiční stráž řídit. Česká advokátní komora se proto obrátila na předsedu Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph.D., s žádostí o řešení tohoto problému. Výsledkem osobního jednání předsedy ČAK bylo to, že předseda Nejvyššího soudu seznámil předsedy soudů všech stupňů se stanoviskem, že kontroly a prohlídky advokátů nejsou prováděny důstojně.

Představenstvo ČAK vítá apel předsedy Nejvyššího soudu, s plným vědomím toho, že předseda Nejvyššího soudu nedisponuje pravomocí, kterou by mohl zavázat předsedy soudů ke konkrétním postupům. Bude tak záležet na tom, zda předsedové jednotlivých soudů vytvoří podmínky pro fair proces se všemi důsledky, nebo se v tomto směru nadále spolehnou na generálního ředitele Vězeňské služby.

Představenstvo ČAK nadále sleduje praxi jednotlivých soudů při provádění kontrol advokátů. Informace o nevhodných postupech justiční stráže lze adresovat vedení ČAK, na e-mailovou adresu sekr@cak.cz.

inzerce

ZÁKONÍK PRÁCE (5656)
prováděcí nařízení vlády a další související předpisy
s komentářem k 1. 1. 2016

Kolektiv autorů

Tato publikace obsahuje výklad změn zákoníku práce a úprav dalších souvisejících předpisů, k nimž došlo v uplynulém roce, a to formou uceleného souboru téměř čtyř desítek aktualizovaných úplných znění právních předpisů opatřených komentáři vyjadřujícími právní názory a zkušenosti osvědčeného týmu autorů. Publikace je určena především pro každodenní činnost zaměstnavatelů, zaměstnanců, a personalistů ve firmách, může však sloužit i jako užitečná pomůcka pro odbornou i laickou veřejnost.

1272 stran, vázaná se sužkou

979 Kč

EXEKUCE SRÁŽKAMI ZE MZDY 2016 (5673)

JUDr. Jan Breburda

Nová publikace pro rok 2016 reaguje na výkladové posuny v oblasti dohod o srážkách ze mzdy podle občanského zákoníku, jež vedou k žádoucím sjednocení pravidel jednotlivých druhů srážek ze mzdy. Čtenáři jistě ocení rozšíření publikace o komplexní sérii příkladů k specifické exekuci vedené současně u několika plátců mzdy, v níž exekuční orgány regulují výši uplatňovaných nezabavitelných částek.

448 stran, brožovaná

419 Kč

DANĚ 2016 A PŘEDPISY SOUVISEJÍCÍ S PŘEHLEDY ZMĚN (2592)

Kniha přináší aktuální znění všech důležitých daňových zákonů s vyznačením legislativních změn, které platí pro rok 2016, např. úpravu kontrolního hlášení v § 101c a násl. zákona o DPH nebo rozsáhlou novelizaci zákona o dani z nemovitých věcí účinnou od 1. 1. 2016. Pro rok 2016 došlo k rozsáhlým změnám právních předpisů, jejichž aktuální znění (s vyznačením změn) kniha obsahuje.

1424 stran, brožovaná

569 Kč

ZÁKONÍK PRÁCE 2016 (sešitové vydání) (5670)

Mgr. Zdeněk Schmied

JUDr. Ladislav Trýlč

Publikace obsahuje především aktuální znění zákoníku práce k 1. 1. 2016. Nespornou její předností je vedle paragrafového znění tohoto základního pracovněprávního předpisu též stručný a přehledný doprovodný komentář strukturovaný podle jednotlivých ucelených oblastí pracovněprávní úpravy.

168 stran, brožovaná,
formát B5

129 Kč

NOVINKA C. H. BECK

Novotný/Horák/Holejšovský/Oehm

Bytové spoluvlastnictví a bytová družstva Komentář

- nový občanský zákoník zahrnuje do systému věcných práv také formu spoluvlastnictví spočívající v rozdělení domu na dílčí vlastnické objekty, čímž vytváří v našem právním řádu poprvé komplexní spoluvlastnickou úpravu, sestávající jak z této speciální úpravy, tak z úpravy běžného spoluvlastnictví i společného jmění
- jedná se o takovou formu spoluvlastnictví, která se někdy nazývá spoluvlastnictvím reálným, nebo reálným spoluvlastnictvím části nemovité věci, zpravidla bytu nebo souboru bytů
- autoři komentáře ve svém výkladu praktickým způsobem překlenují zejména ty části zákona, které činí v praxi problémy

2016, vázané v plátně, 416 stran
cena 990 Kč, obj. číslo EKZ166

Objednávejte na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, 110 00 Praha 1, tel.: 273 139 219, e-mail: beck@beck.cz

ČAK místem pro mimosoudní řešení sporu mezi advokátem a klientem-spotřebitelem

S účinností od 1. února 2016 přináší novela zákona o ochraně spotřebitele další možnost řešení sporu advokáta s klientem – spotřebitelem, pokud se sami nedohodnou na oboustranně přijatelném kompromisu. Dne 5. února 2016 byla Ministerstvem průmyslu a obchodu rolí zprostředkovatele při takovém mimosoudním řešení sporu mezi advokátem a klientem-spotřebitelem pověřena Česká advokátní komora.

Česká advokátní komora je notifikována na seznamu vedeném Evropskou komisí. Internetové stránky Evropské komise týkající se mimosoudního řešení spotřebitelských sporů jsou: <http://ec.europa.eu/odr>.

Česká advokátní komora bude zprostředkovatelem jednání mezi spotřebitelem a advokátem v případech, kdy se na Českou advokátní komoru obrátí spotřebitelé s žádostí o mimosoudní řešení sporu s advokátem – poskytovatelem právní služby. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů není zpoplatněno a náklady s ním spojené si strany nesou samy.

Návrh na zahájení mimosoudního řízení **může spotřebitel podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy uplatnil své právo, které je předmětem sporu, u advokáta poprvé.**

O zahájení mimosoudního řešení spotřebitelského sporu Česká advokátní komora vyrozumí obě strany sporu a poučí je, že nemusí být zastoupeny právním zástupcem a že mohou využít nezávislé poradenství nebo zastupování či pomoc třetí osoby. Dále poučí spotřebitele, že může v kterékoli fázi ukončit účast v mimosoudním řešení spotřebitelského sporu. Obě strany mají právo vyjadřovat k věci svůj názor, mohou nahlížet do dokumentace vztahující se k projednávanému sporu, požít si kopie nebo opisy tvrzení, důkazů, dokumentů a skutečností předložených druhou stranou a vyjádřit se k nim. Právo stran sporu, domáhat se ochrany svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou, není zahájením mimosoudního řešení spotřebitelského sporu dotčeno.

Advokát je povinen ve lhůtě 15 pracovních dnů od doručení vyrozumění, že se stal účastníkem mimosoudního řešení spotřebitelského sporu, poskytnout České advokátní komoře vyjádření ke skutečnostem uvedeným v návrhu spotřebitele. Povinností advokáta je s Českou advokátní komorou úzce spolupracovat a poskytnout jí součinnost potřebnou k efektivnímu průběhu řešení sporu.

Mimosoudní řešení spotřebitelského sporu musí být ukončeno **do 90 dnů od jeho zahájení**, ale u zvláště složitých sporů lze tuto lhůtu prodloužit, a to **nejvýše o dalších 90 dnů**. O prodloužení této lhůty a o celkové době, dokdy lze očekávat, že bude mimosoudní řešení spotřebitelského sporu ukončeno, musí Česká advokátní komora strany sporu být bez zbytečného odkladu informovat.

O tom, že existuje možnost mimosoudního řešení sporů mezi advokátem a klientem-spotřebitelem a že je řeší Česká advokátní komora, je advokát povinen při poskytování právních služeb klienty informovat.

Pokud provozuje internetové stránky, musí uvést tyto informace i na internetových stránkách, a pokud smlouva uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem odkazuje na obchodní podmínky, uvede tyto informace i v obchodních podmínkách. **Advokáti jsou pak povinni upravit všeobecné obchodní podmínky nejpozději do tří měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona.**

Podrobnější informace k tomuto tématu najdete na webu ČAK www.cak.cz pod banerem „Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů“.

✿ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ,
vedoucí sekce pro ADR ČAK

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

OLYMPUS

Rychlost řeči ve vaší ruce

DS-7000

- Odolné kovové tělo
- 2" displej s LED podsvícením
- Až 21 hodin záznamu na jedno nabití
- Slot na SD karty

Vysoce produktivní pracovní nástroj

DM-901

- Vestavěné WiFi
- Interní paměť 4GB
- Slot na SD karty
- Formáty záznamu: PCM, MP3, WMA
- Nízkošumová mikrofonní jednotka

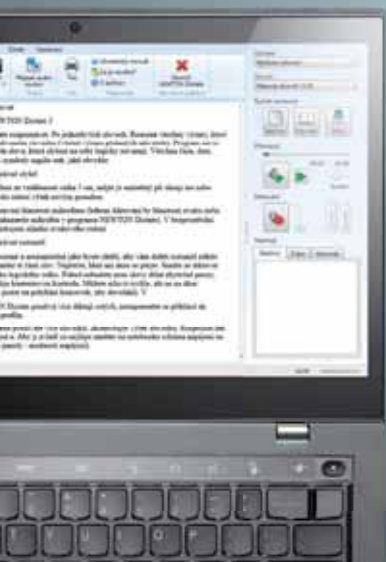
**NEWTON Dictate
BUSINESS**
Software pro převod
hlasu do textu

DOKONALÁ SPOLUPRÁCE PROFESIONÁLŮ

NEWTON Dictate 4 Business

- Výrazné zefektivnění každodenní práce
- Vysoká přesnost přepsaného textu
- Jednoduché a intuitivní ovládání
- Plná kompatibilita s MS Word
- Přenositelnost licence prostřednictvím USB klíče
- Cloudové úložiště nahraných dat
- Odborný slovník dle vlastního výběru

Olympus WS-853 Black

Kontroly plnění povinností advokátů za rok 2015

Kontrolní rada České advokátní komory si předsevzala v rámci své kontrolní činnosti každoročně provádět pravidelné kontroly advokátů v souvislosti s rostoucím nárůstem agendy související s úschovami peněz a žádostmi advokátů o vydávání knih o prohlášení pravosti podpisů. Snahou těchto pravidelných kontrol je zabránit různým pochybením a problémům při poskytování výše uvedených služeb prováděných advokáty.

Kontrolní rada pověřila 45 svých řádně zvolených členů předemtnými kontrolami. Tito členové v průběhu cca šesti měsíců zkontrolovali **819** náhodně vybraných advokátů z **32** regionů České republiky, viz tabulka:

	počet kontrolovaných advokátů – EKÚ	počet kontrolovaných knih pravosti podpisu
Praha	423	356
Ostrava	12	11
Frýdek-Místek	5	2
Vsetín	6	6
Benešov	14	13
Brno	19	20
Plzeň	24	25
Klatovy	2	3
Domažlice	1	2
Sušice	2	2
Olomouc	11	10
Prostějov	10	7
Mohelnice	2	3
Jihlava	17	20
České Budějovice	21	16
Tábor	17	13
Třebíč	9	8
Moravské Budějovice	1	1
Znojmo	11	9
Strakonice	4	4
Vimperk	1	1
Česká Lípa	5	1
Mladá Boleslav	17	16
Písková Lhota	2	2
Kosmonosy	1	1
Pardubice	23	17
Liberec	14	13
Jablonec	6	6
Hradec Králové	19	16
Ústí nad Orlicí	4	3
Ústí nad Labem	13	9
Teplice	11	7

Členové kontrolní rady v roce 2015 provedli na úseku kontrol plnění povinností advokátů **při úschově peněz celkem 998** kontrol, neboť někteří z kontrolovaných advokátů mají nahlášenu více než jednu elektronickou knihu úschov.

Všichni členové kontrolní rady, kteří byli pověřeni kontrolami, případné nedostatky na místě jednotlivým advokátům vytkli a s advokáty projednali. O provedených kontrolách byly vypracovány jednotlivé protokoly včetně příloh, které jsou archivovány na kontrolním oddělení.

Tam, kde nepostačovalo upozornění učiněné na místě členem kontrolní rady, bylo přistoupeno k založení stížnostního spisu, a to v případě kontroly plnění povinností advokátů při provádění úschovy peněz. **Ve 29 případech byl založen stížnostní spis, až do současné doby je 16 případů již vyřízeno, a to: 15 advokátů upozorněno na nesprávný postup kontrolní radou, byla podána 1 kárná žaloba. Byly zjištěny zejména tyto nedostatky:**

- pozdní nahlášení do EKÚ,
- společné nahlášení za více let,
- chybí smlouva o úschově.

Při kontrolách **evidence o prohlášení pravosti podpisů** byli advokáti opět upozorněni na nedostatky při plnění úkolů členem kontrolní rady a tyto nedostatky byly též zaznamenány v protokolech. **Kontrolní radě bylo předáno 14 případů porušení povinností advokáta, přičemž dosud bylo vyřízeno 7 případů jako upozornění na nesprávný postup při plnění úkolů advokáta. Byly zjištěny zejména tyto nedostatky:**

- nedostatečné označení listiny, aby nebylo možno ji zaměnit s jinou listinou,
- přelepování,
- ověřování podpisu osob blízkých.

Celkem bylo provedeno **623** kontrol plnění povinností advokátů při vedení evidence o prohlášení pravosti podpisů.

Na základě kontrol provedených v roce 2014 a neustále se zvyšujícího počtu depozitních úschov dospělo představenstvo České advokátní komory, a zejména pak předseda kontrolní rady ČAK, k tomu, že počet kontrol na rok 2015 se oproti roku 2014 podstatně zvýšil, a to jak v kontrolách při plnění povinností advokátů při provádění úschovy peněz, tak i kontrol plnění povinností advokátů při vedení evidence o prohlášení pravosti podpisů. Je nutno konstatovat, že bylo provedeno **celkem 1 621 kontrol**.

V první polovině ledna letošního roku proběhla schůzka mezi zástupci Finančního analytického útvaru Ministerstva financí a mnou, jakožto pověřenou členkou kontrolní rady České advokátní komory. Pověřeným zástupcům FAU byla podána podrobná informace o stavu vedení agen-

dy o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb., v úplném znění. Byli seznámeni s rozsáhlou kontrolou, kterou členové kontrolní rady uskutečnili u náhodně vybraných řadových advokátů České advokátní komory. Zástupci FAU se speciálně zajímali o to, jak byly kontrolovány (v rámci úschovy peněz) smlouvy o advokátních úschovách.

Uvedeným zástupcům FAU byly předloženy k nahlédnutí zápisy členů kontrolní rady o provedené kontrole plnění povinností advokátů při provádění úschovy peněz, smlouvy o úschově peněz a o nakládání s nimi, dále jim byl předložen přehled vedení jednotlivých případů agendy o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Zástupci FAU se pak speciálně zajímali o usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 Věstníku, speciálně o článek 2. Bylo vysvětleno, že toto ustanovení je nutno vykládat v souladu s ust. §4 odst. 1 zák. č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti. Je nutno konstatovat, že tato spolupráce nám pomáhá v odhalování nepravostí, které mohou způsobit šetření advokáti, neboť existují informace, které můžeme zjistit pouze my, jako stavovská organizace, a naopak je řada informací, které nám může poskytnout na oplátku FAU jako vysoce postavený orgán státní správy, např. údaje o výběrech finančních prostředků v hotovosti a jiné. Tyto vzájemné informace nám pomohou při zkvalitnění a zpřesnění naší práce.

Na závěr nutno uvést, že již nyní se připravuje další kontrola plnění povinností advokátů při provádění úschovy peněz a při činění prohlášení o pravosti podpisu tak, abychom jako samosprávná organizace obstáli při plnění povinností ochrany čistoty advokátního stavu.

❖ JUDr. MARCELA MAREŠOVÁ, Ph.D., MBA,
vedoucí kontrolního odboru ČAK

NĚMECKÝ PRÁVNÍ SERVIS

Dipl.-Jur. (Univ.) / Rechtsanwältin
Lenka Brázdilová

Specializace: vymáhání pohledávek, procesní zastupování, ověření bonity německých společností, soukromé stavební právo, právo veřejných zakázek ve stavebnictví, zakládání společností v SRN, E-Commerce, trestní, pracovní právo a další

www.czech-legal-help.de, info@czech-legal-help.de
0049 851 98832566

inzerce

NOVINKY C. H. BECK

Furek/Rothanzl/Jirovec

Zákon o svobodném přístupu k informacím Komentář

- Autoři, kteří pracují ve veřejné správě nebo svůj profesní život ve veřejné správě začínali, poskytují ucelený výklad zákona s ohledem na praktické problémy, s nimiž se aplikující orgány mohou setkat či již setkali.
- Výklad vychází z judikatury správních soudů i z dostupné odborné literatury.
- Součástí publikace jsou vzory úkonů povinných subjektů a rozsáhlý citací aparát relevantních soudních rozhodnutí.

2016, vázané, 1 264 stran
cena 1990 Kč, obj. číslo EKZ169

Potěšil/Rigel/Marek/Hejč

Správní řád Komentář

- Cílem publikace je poskytnout co nejprehlednější výklad s důrazem na využitelnost a přínosnost v praxi.
- Autoři v maximální možné míře přiblíží relevantní a aktuální judikaturu a správní praxi a přináší zcela konkrétní odpovědi na otázky, s nimiž se praxe potýká.
- Kniha je užitečnou pomůckou pro poznání, správný výklad a aplikaci správního řádu.

2015, vázané, 816 stran
cena 1290 Kč, obj. číslo BK27

Jan Lokajček

Prolomení majetkové samostatnosti kapitálových společností

- Publikace vymezuje a detailně analyzuje doktrínu „piercing the corporate veil“.
- Podrobně rozebírá případnou možnost uplatnění zkoumané doktríny v českém právu.
- Svým zaměřením je určena především právními profesionálům, kteří se zabývají problematikou korporátního práva; podnětná může nicméně být i pro studenty právních oborů.

2016, brožované, 176 stran
cena 390 Kč, obj. číslo EPI89

XXIV. konference Karlovarské právnícké dny

16. – 18. 6. 2016, Hotel Thermal, Karlovy Vary

Základní poplatek za účast na konferenci a závěrečné recepce činí 345 EUR + DPH. Simultánně tlumočeno ČJ/NJ. Počet účastníků je OMEZEN na zhruba 150 osob. Podmínky účasti a registrační formulář naleznete na www.kjt.cz.

PROGRAM KONFERENCE

ČTVRTEK 16. 6. 2016

- 9:15 Zahájení XXIV. konference Karlovarské právnícké dny
JUDr. Vladimír Zoufalý, advokát, Praha, viceprezident KJT

Závazky ze smluv či zákona a odpovědnost za jejich porušení

- 9:20-9:50 Kritický rozbor praktických dopadů novely zákona o významné tržní síle a iniciativa obchodních řetězců „férový obchod“
prof. JUDr. Josef Bejček, DrSc., PF MU Brno
- 9:50-10:25 Porušení závazkového práva jako nekalá soutěž a/ nebo nekalá obchodní praktika
JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., PF MU Brno
- 10:25-11:00 Kdo dostává úplatky? Dohody o úplatcích na příkladu švýcarského práva
Dr. Christa Kissling, senior scientist ECTIL, Vídeň
- 11:20-12:00 Právní důsledky vzniku zástavního práva k obchodnímu závodu
prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, DrSc., Ústav státu a práva AV ČR
- 12:00-12:45 (Ne)účinnost a (ne)platnost smluv zveřejňovaných povinně v registru smluv dle zák. č. 340/2015 Sb.
Mgr. František Korběl, Ph.D., advokát, Praha

Občanské právo procesní

- 13:45-14:25 Postavení soudu a stran sporu v rekodifikovaném slovenském civilním procesu
doc. JUDr. Marek Števec, Ph.D., PF UK Bratislava
- 14:25-15:10 Současný vztah ústavní stížnosti a dovolání
doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D., ÚS ČR
- 15:10-15:50 Limity dohod o třetích osobách určujících rozhodce
JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D., NS ČR
- 16:15-16:45 Postavení judikatury v právu SR
JUDr. Andrea Moravčíková, Ph.D., NS SR
- 16:45-17:15 Řízení před ESD a jeho specifika
Dr. Viktor Kreuschitz, soudce Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- 17:15-17:45 Zkušenosti českého advokáta z působení před rakouskými soudy
Mgr. Michal Vávra, advokát, Brno
- 17:45-18:30 Diskuse na téma teorie a praxe v procesních otázkách

PÁTEK 17. 6. 2016

Trestní právo

- 9:00-9:45 Dozor a dohled ve státním zastupitelství není totéž
JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., VSZ Praha
- 9:45-10:30 Trestní odpovědnost znalců
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., předseda NS ČR

K interpretaci a aplikaci rozhodnutí Soudního dvora EU a jejich význam pro právníky členských států

- 10:50-11:20 Problematika nalézání práva Soudním dvorem EU
Marc Jaeger, předseda Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk

- 11:20-12:00 Interpretace práva a motivace soudního rozhodování
prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- 12:00-12:40 Právo být slyšen ve správním řízení
Dr. Viktor Kreuschitz, soudce Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk

Trestní právo ve vztahu ke správnímu právu

- 13:40-14:20 Zásady trestního práva ve správním trestání
JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D., NSS ČR
- 14:20-15:00 „Ne bis in idem“ ve vztahu daňového a trestního práva
JUDr. Josef Baxa, předseda NSS ČR
- 15:00-15:45 Diskuze k rozhodnutí ESPL Štrasburk a NSS ČR „Ne bis in idem“
JUDr. František Púry, Ph.D., NS ČR
- 15:45-16:15 Diskuze k rozhodnutí ESPL Štrasburk a NSS ČR „Ne bis in idem“
JUDr. Ondřej Trubač, LL.M., Ph.D., advokát, Praha
- 16:15-17:00 Uzavírání smluv on-line – (COM 2015/634 und 635)
prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem, prezident KJT
- 17:00-17:30 Aktuální výhled legislativy v ČR
JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., ministr spravedlnosti ČR
- 17:30-18:00 Podněty – dotazy účastníků
k přítomným vrcholným představitelům justice a resortu
- 20:00-24:00 Slavnostní recepce – hotel Imperial Karlovy Vary

SOBOTA 18. 6. 2016

Korporátní právo

- 9:00-9:40 Opatrovník a obchodní korporace (zda lze, a pokud ano, za jakých podmínek jmenovat opatrovníka obchodní korporaci podle ustanovení o. z. o opatrovnictví právnických osob)
prof. JUDr. Jan Dědič, advokát, Praha
- 9:40-10:20 Změna zakladatelského právního jednání
doc. JUDr. Ivana Štenglová, PF UK Praha, CEVRO institut Praha

Zneužití či využití práva

- 10:45-11:20 Zneužití práva
JUDr. Roman Fiala, NS ČR
- 11:20-12:00 Odpovědnost ve sportu
Mgr. Michal Králík, Ph.D., NS ČR
- 12:00-12:45 Postavení zástavního věřitele v insolvenčním řízení
JUDr. Zdeněk Krčmář, NS ČR
- 12:45-13:15 Věřitel jako vlivná osoba
doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., advokát, Praha
- 13:15-14:00 Závěrečná diskuse a příděky

Uvedené časy jsou orientační, mohou být v průběhu konání měněny.

Anketní lístek

PRESTIŽNÍ CENA

pro nejlepší právníký časopis v České a Slovenské republice v období 2015/2016

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Společnost německých, českých, slovenských a rakouských právníků

ČASOPIS	VYDAVATEL	HODNOCENÍ (1-10)
1 Acta Iuridica Olomouciensia	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
2 Ad notam	Notářská komora ČR	ČR
3 ANTITRUST	Sdružení KAIROS	ČR
4 Ars notaria	Notářská komora SR	SR
5 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR
6 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR
7 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR
8 International and Comparative Law Review Mezinárodní a srovnávací právní revue	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
9 Jurisprudence	Wolters Kluwer, a. s.	ČR
10 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR
11 Kriminalistika	MV ČR, odbor tisku a public relation	ČR
12 Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae	Fakulta práva Paneurópska vysoká škola	SR
13 Obchodní právo	JUDr. Michal Pospíšil	ČR
14 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
15 Právněhistorické studie	Univerzita Karlova v Praze	ČR
16 Právní rádce	Hospodářské noviny - Economia	ČR
17 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
18 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR
19 Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR
20 Právo a rodina	Wolters Kluwer, a. s.	ČR
21 Rekonstrukce & Praxe	Wolters Kluwer, a. s.	ČR
22 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR
23 Revue pro právo a technologie	Masarykova univerzita Brno	ČR
24 Soudce	Soudcovská unie ČR	ČR
25 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
26 Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR
27 Státní zastupitelství	Wolters Kluwer, a. s.	ČR
28 Stavební právo Bulletin	Společnost pro stavební právo	ČR
29 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
30 Trestní právo	Wolters Kluwer, a. s.	ČR
31 Veřejné zakázky	VIZEA, s. r. o.	ČR
32 Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR

Hodnotí se celková úroveň zejména z hlediska odborné úrovně publikovaných příspěvků, jejich aktuálnost a informační přínos. Rozmezí 1 - 10 (10 nejvíce, 1 nejméně), **hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.**

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT za období 2015/2016

V oblasti judikatury aplikovatelné v ČR za období 2015 - 2016 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

Jméno, příjmení, titul: _____

profese: _____

*Adresa: _____

tel./e-mail: _____

* Prosíme uvést přesný kontakt (e-mail, telefon, adresa), jinak Vás nebude možno vyrozumět o případné výhře.

Anketní lístek vyplňte do 17. 6. 2016 do 12.00 hod. on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 30. 5. 2016 na adresu Karlovarské právnícké dny, 110 00 Praha 1, Národní 10. Anketní lístky došlé do 30. 5. 2016 budou slosovány o věcné ceny (jejich doplňovaný seznam je uveden na www.kjt.cz). Statut Prestižní ceny, Pocty judikátu i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 17. 6. 2016 konané v rámci konference v Karlových Varech. Podmínky účasti na konferenci i na recepci si lze nalézt na www.kjt.cz nebo vyžádat na e-mailu kjt@kjt.cz

ODBORNÝ KONGRES
**PRÁVNÍ
PROSTOR
2016**19.-20. dubna 2016
Hotel JEZERKA, Seč Ústupky

Kongres se koná pod záštitou ministra spravedlnosti, ministryně pro místní rozvoj, náměstkyně ministra vnitra pro řízení sekce legislativy a archivnictví a předsedy Ústavního soudu.

Hlavní odborní partneři:

**Soudcovská unie ČR, Unie podnikových právníků ČR,
Svaz průmyslu a dopravy ČR**

Tematické bloky kongresu:

**Pracovní právo
Trestní právo
Občanské právo
Obchodní právo****Transparentnost veřejné správy
Aktuální otázky justice
Méně tradiční témata
a další**Registrace a informace: www.kongrespravni prostor.cz**SLEVA pro advokáty České advokátní komory ve výši 400 Kč
+ BONUS košile značky DELOR v hodnotě 2 300 Kč.**

Pro uplatnění slevy zvolte v registračním formuláři možnost „Sleva pro advokáty České advokátní komory“.

Pořadatel:

Partneři:

DELOR

Mediální partneři:

Hlavní odborní partneři:

CONFEDERATION OF INDUSTRY
OF THE CZECH REPUBLICUNIE
PODNIKOVÝCH
PRÁVNÍKŮ ČR

CarTec Group

Kuba Libri s.r.o.

PRÁVNÍ PROSTOR

PRÁVNÍ PROSTOR

Bulletin
advokacieANAG
ANDRAGOGOS
AGENCY

GRADA

Brands&Stores

Bulletin advokacie
1956-2016

Časopis českých advokátů a počátky advokátského časopisectví

Počátky českého advokátského časopisectví sahají do přelomu 19. a 20. století, v tištěné podobě připadají konkrétně na den 25. listopadu 1899, kdy vyšlo prvé číslo Časopisu českých advokátů.

Zahájení vydávání nového právního časopisu bylo výsledkem předchozího vývoje formování české právní, respektive advokátské obce od 60. let 19. století. Cestu k zahájení její emancipace otevřel a umožnil Říjnový diplom a následující ústavní vývoj.

Prvním počinem se stalo v r. 1861 zahájení vydávání časopisu *Právník*, jehož vydavateli byli zprvu právníci Rudolf Thurn-Taxis, Jan Jeřábek a Karel Jaromír Erben. Tento pokus skončil po dvou letech v podstatě podnikatelským neúspěchem, jehož příčinou byly mimo jiné i finanční důvody.¹

Významným mezníkem se pak stalo založení Jednoty právníké v Praze v r. 1864. O vznik tohoto spolku se zasloužili především mladí právníci tehdy nastupující generace, nezřídka ještě kandidáti advokacie. Vůdčí osobností této skupiny se stal v roce 1864 teprve třicetiletý univerzitní profesor Antonín Randa. Cílem Jednoty právníké bylo zvýšení úrovně právníké češtiny a pěstování právních a státních věd v českém jazyce. Kromě těchto deklarovaných cílů aktivní členové Jednoty právníké usilovali o vznik české právníké fakulty, která by umožnila českým studentům vystudovat nikoliv v němčině, ale ve svém rodném jazyce. Jednota právníká byla kromě toho od roku 1864, kdy převzala jeho vydávání, neformální redakční radou časopisu *Právník*.²

Randova generace právníků, kteří stáli u zrodu Jednoty právníké, pokračovala ve své činnosti, vedoucí k posílení pozic české právníké obce, i po rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity na českou a německou část v r. 1882 a po zahájení výuky na české právníké fakultě. Důsledky vzniku české právníké fakulty se projevíly poté, kdy příslušníci nové nastupující generace vstoupili do praxe. Moravští právníci, kteří se po studiích vrátili do svých rodišť nebo přišli do svých nových moravských působišť, za podpory české Jednoty právníké, ale především z vlastní iniciativy, založili v roce 1888 Právníkou jednotu moravskou. Právníká jednota moravská se stala vydavatelkou vlastního časopisu, *Zprávy*

Právníké jednoty moravské.³

Významná část generace prvních absolventů české právníké fakulty v advokacii nejprve prošla přípravnou sedmiletou praxí a složila rigorosní a advokátní zkoušku. První příslušníci této generace tak mohli být zapsáni do advokátské listiny ve druhé polovině 90. let 19. století.

Především advokáti z generace prvních absolventů české právníké fakulty založili v Praze již v roce 1898 Spolek českých advokátů,⁴ jenž o rok později zahájil vydávání *Časopisu českých advokátů*. Tento spolek vznikl jako reprezentant zájmů českých advokátů v orgánech stavovské samosprávy, respektive především Advokátní komory v Království českém.

Cíle *Časopisu českých advokátů*⁵ jsou formulovány v redakčním úvodníku prvního čísla časopisu, nazvaném *Náš program*, kde se mimo jiné uvádí:

„Teprve však zavedení nového řádu soudního mimo nadání zvdalo podnět, že na celé čáře odhozena dřívější passivita, že hledáno sdružení na podiv dlouho postrádané, a že v každém téměř členu stavu našeho došlo náhle k uvědomění, že zavedení nových soudních řádů znamená další a citelnou ránu stavu našemu zasaženou a také bolestnou proto, že nebyla samým novým soudním řádem zajisté zamýšlena; - však že přišla z míst, odkud měl naopak stav advokátní čekati největší benevolenci jako nepostrádatelný ochránce práva a zákonů - stejně důležitý faktor jako soudnictví samo, - že rána ta dopadla contra legem, a že v praxi soudní sotva kdy posloucháno bylo tak svědomitě a ochotně všech nařízení ministerských jako těch, které měly a mají stav advokátní poškoditi.

První výsledek a zajisté důležitý onoho boje advokátům vypovězeného bylo založení spolku českých advokátů, který sou-

1 Podrobněji srov. zejména Karel Malý: *Právník v letech 1861-1918*, in: Zdeněk Masopust (ed.): *150 let českého právního časopisu*. Právo a stát na stránkách *Právníka*, Praha 2011, str. 37-71.

2 Blíže srov. Stanislav Balík: *Jednota právníká v Praze v letech 1864-1882* (Příspěvek k 125. výročí založení), *Právníhistorické studie* č. 32/1992, str. 145-154.

3 Blíže srov. Stanislav Balík: *Právníká jednota moravská v letech 1888-1914*, *Zpravodaj Jednoty českých právníků*, č. 1/2016, str. 89-94.

4 Jeho prvním předsedou byl pozdější první prezident Advokátní komory v Království českém František Dvorský.

5 První ročník *Časopisu českých advokátů* se dochoval již jen v nepatrném počtu exemplářů. K dispozici není ani v knihovně České advokátní komory, jeden exemplář uchovává Národní knihovna ČR pod signaturou 54 E 923.

středil za krátkou dobu svého trvání téměř všechny české advokáty a jehož cíle jsou jasné a známé.

Založení spolku toho tím spíše jevílo se býti nezbytnějším, že advokátní komora tohoto království v dosavadním složení svém jest nespůsobilou a málomocnou míti péči o zájmy advokátů české národnosti, zvláště ve příčině práv jazykových, a že ku hájení zájmů těch síly jednotlivců dle dané zkušenosti nestačí.

Abyste pak hájení všech interesů stavovských bylo pronikavějším, aby mohl výborem spolku a všemi jeho členy a českými advokáty vůbec bylo stálé spojení intenzivní, aby také česká veřejnost sledovati mohla zápas českých advokátů nejen o zdokonalení tohoto u nás nad jiné důležitého stavu národního a zejména o práva jazyka českého vůbec, ale i především v zájmu veškerého občanstva a zdokonalení soudnictví jak ve směru práva materiálního tak i formálního, – neboť pohříchu nedůvěra v spravedlivé a objektivní provádění práva zapouští již povážlivé kořeny ve všech vrstvách národa – seznal výbor spolku českých advokátů za nezbytno, aby založen byl list spolkový, s jehož prvním číslem před veřejnost předstupujeme.

Náš program jest dán sám sebou, a rovněž plyne z toho, co právě uvedeno. Jsme si vědomi, že jako každý začátek těžký, i náš list bude muset přemoci různé překážky, než dosáhne žádoucího cíle a oné výše, která nám jak ve smyslu právním, čistě vědeckém, tak i ve příčině hájení zájmů stavovských a jazykových stále šlapaných práv našich, tane na mysli. My také jsme si toho vědomi, že bez všeobecného nejen snad materiálního přispění, ale především zvláště bez přispění mravního byly by síly naše nedostatečné, aby úkolu vytčenému zadosť činily.⁶

Počínaje listopadem 1899 vycházel *Časopis českých advokátů* nadále jako měsíčník, vycházející obvykle 25. dne v měsíci. Struktura časopisu byla obdobná jako v *Právniku*, jednotlivé rubriky byly věnovány odborným článkům, spolkovým a stavovským záležitostem, praktickým případům a různým zprávám, nechyběla ani listárna redakce.

Odpovědným redaktory časopisu byli za Spolek českých advokátů v Království českém pražští advokáti Eugen Eiselt, Josef Němec a Karel Žák. Tito redaktori do časopisu sami přispívali, kromě nich však – jak se zdá – byl autorský i tematický okruh článků velmi malý. V prvním ročníku se tu psalo především o problematice nového civilního řádu soudního a osnovy advokátního tarifu. Mezi praktickými případy převažovaly více než zásadní judikáty věci, v nichž byli právními zástupci členové spolku nebo spolupracovníci redakce.

Na členské schůzi Spolku českých advokátů, konané 6. října 1900, byla řešena i „důležitá otázka, má-li vydávání časopisu tohoto býti zastaveno pro netečnost českých advokátů, kteří nevěnují ani chvilky svého života tomu, aby ze své praxe sdíleli s námi případy, jichž kritika mohla by vésti k zamezení útoků na naše zájmy, anebo sdělovali zajímavé případy praktické a rozpravy vědecké. Ve schůzi dosti četně navštívené všichni přítomní vyslovili lítost nad tím, že by pro nedostatek podpory duševní měla redakce úcty složit a uznali také, že by to byla znám-

ka nestatečnosti českých advokátů, by zaniknul list, jenž obecně byl vítán s radostí, jenž obsahem se zamlouvá a jenž měl své užítky. Usneseno dovolati se ještě jedenkrát součinnosti kolegů a vyzvati je, by redakci ve vydávání listu podepřeli zasláním příspěvků, jež budou honorovány a to za arch práce rozpravné 32 K a ostatní dle obsahu a rozsahu“.⁷

I přes tuto snahu se obsah časopisu výrazně nezměnil. Jedním z mála autorů, kteří napsali rozsáhlejší příspěvek, byl pražský advokát Vojtěch Kasanda, který na pokračování pojednal o problematice *Ručení podnikatele za náhradu škody dle úrazového zákona*. Do prvního čísla druhého ročníku, vydaného 25. listopadu 1900, přispěl článkem *Význam náhrady škody pro promlčení trestných činů* i pražský advokát Václav Bouček, o němž bude ve volném seriálu o dějinách českého advokátského časopisectví ještě řeč.

Obavy redakce, že „každý začátek těžký“, se tak naplnily i ve druhém roce vydávání časopisu. Pokladní zpráva přitom nevyzněla špatně, „příjem obnášel 1548 K 60 h, vydání 1105 K 90 h, přebytek tudíž 442 K 70 h“.⁸

Další krok k povznesení úrovně spolkového časopisu byl učiněn ve výborové schůzi, o níž referovala *Zpráva redakční*,⁹ uveřejněná v říjnovém čísle roku 1901. I zde byly připomenuty stesky na nečinnost advokátů, členů spolku. **Počínaje listopadem 1901 byl pak časopis přejmenován na *Právnícké rozhledy*** a „s pranepatrným zvýšením předplatného (na místě ročních 6 K nyní 8 K)“ se stal čtrnáctideníkem. Vydavatelské práce byly svěřeny firmě Grosman a Svoboda v Praze, redakci nadále vedl Josef Němec.

Krátká první epizoda z dějin našeho advokátského časopisectví byla uzavřena s příslibem, že „program listu v podstatě zůstane nezměněn“.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK,
advokát, emeritní soudce Ústavního soudu

V roce oslav 60. výročí vydávání Bulletinu advokacie hlasujte pro svůj časopis v anketě o nejlepší právnícký časopis v České republice! Anketní lístek najdete na straně 11, nebo hlasujte on-line na www.kjt.cz.

6 Srov. *Náš program*, *Časopis českých advokátů*, č. 1/1899, str. 1-2.

7 Srov. *Časopis českých advokátů*, roč. 1, 1900, str. 125.

8 Srov. Valná hromada spolku českých advokátů v Království českém, Zvláštní příloha k *Časopisu českých advokátů* č. 3/1901, str. 4.

9 Srov. *Zpráva redakční*, *Časopis českých advokátů*, č. 2/1901, str. 121-122.

KRKONOŠE ZA VAŠIMI OKNY

VYUŽIJTE PŘÍLEŽITOSTI

**ZBÝVAJÍ
POSLEDNÍ VOLNÉ
JEDNOTKY**

- JEDINEČNÁ POLOHA
- NÍZKÉ PROVOZNÍ NÁKLADY
- NADSTANDARDNÍ VYBAVENÍ
- VLASTNÍ PODZEMNÍ PARKOVIŠTĚ

JELENÍ **BOUDY**
RESIDENCE

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Stavební spoření dětí

Sněmovna schválila dne 10. února 2016 novelu zákona o stavebním spoření, podle které rodiče zřejmě budou moci vypovědět dětem stavební spoření svých nezletilých dětí bez souhlasu soudu a dostat se tak k penězům, ale jen za určitých podmínek. Předlohu ještě musí posoudit senátoři a podepsat prezident.

Návrh novely insolvenčního zákona

Legislativní rada vlády schválila dne 11. února 2016 návrh novely insolvenčního zákona, která má posílit dohled nad insolvenčními správci a transparentnost insolvenčního řízení.

Dohled nad protikorupčním „speciálem“

Legislativní rada doporučila dne 25. února 2016 schválit dlouho očekávaný zákon o státním zastupitelství, který připravilo Ministerstvo spravedlnosti. Výhrady měla k chybějícímu dohledu nad specializovaným protikorupčním zastupitelstvím, které má norma zavést. Ministerstvo spravedlnosti trvá na tom, že takzvaný protikorupční speciál nemá podléhat dohledu Nejvyššího státního zastupitelství. Rada má opačný názor. Spor se tak bude muset řešit při jednání vlády.

Zmírnění zákona o trestní odpovědnosti firem

Sněmovna by měla schválit předlohu o rozšíření okruhu trestných činů, za něž mohou nést odpovědnost firmy. Poslancům to doporučil ústavně-právní výbor. Plénium by mělo podle jeho stanoviska přijmout dále úpravu, podle které bude moci soud společnost trestní odpovědnosti v některých případech zprostit. O normě rozhodnou poslanci zřejmě v březnu.

U krácení daně asi bude opět trestná i příprava

U krácení daně bude patrně opět trestná i příprava tohoto činu. Sněmovna by měla vládní novelu trestního řádu podle doporučení ústavně-právního výboru schválit. Podle kritiků normy by ale mohla vést trestnost přípravy krácení daně ke zneužívání a k likvidaci podnikatelů.

Náklady na založení s. r. o. se sníží

Sněmovní ústavně-právní výbor doporučil poslancům schválit novelu, podle níž budou společnosti s ručením omezeným osvobozeny od soudního poplatku za první zápis do obchodního rejstříku. Náklady nutné k založení takovéto společnosti zřejmě budou sníženy z 11 300 korun na 100 eur (2 700 korun).

Z judikatury

ÚS: kritika odškodňování pracovních úrazů podle bodů a tabulek

Odškodňování pracovních úrazů podle bodů a tabulek považuje Ústavní soud podle nálezu z 16. února 2016 za problematické. Justice by měla postupovat individuálně a zohledňovat konkrétní okolnosti. Ústavní soudci přitom odkázali na nový občanský zákoník, podle kterého není výkonná moc oprávněná limitovat soudy v přiznávání spravedlivé a dostatečné náhrady.

NS nerespektuje názor ÚS

Nejvyšší soud podle ústavních soudců nerespektuje jejich závazný názor na problematiku dobré víry při nabývání majetku od nevlastníka, a vybočuje tak ze své pravomoci. Nejvyšší soud v reakci uvedl, že si uvědomuje závaznost nálezů Ústavního soudu.

NS: praxe soudů při zápisech do rejstříků je rozkolísaná

Nejvyšší soud zjistil studiem stovek rozhodnutí, že praxe rejstříkových soudů při zápisech obchodních korporací je po rekodifikaci civilního práva značně rozkolísaná. Část problémů spjatých se zákonem o obchodních korporacích chce vyřešit sjednocujícím stanoviskem.

Ze světa práva

Komise EU žaluje ČR za to, že notáři mohou být jen čeští občané

Evropská komise podala 25. února 2016 na Českou republiku žalobu k Soudnímu dvoru EU kvůli tomu, že Česko umožňuje vykonávat práci notáře jen svým vlastním občanům. Taková podmínka je podle exekutivy Evropské unie v rozporu s pravidly o svobodě usazování. České Ministerstvo spravedlnosti, pod které notáři spadají, ale zastává názor, že notáři mají specifickou roli. Zákon na ně totiž přenáší výkon veřejné moci, a proto je požadavek na jejich české občanství oprávněný.

Šabatová chce zrušit nařízení o minimální mzdě invalidů

Veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová požádala 23. února 2016 Ústavní soud, aby zrušil nařízení vlády o minimální mzdě pro invalidní důchodce. Chce, aby byl nejnižší výdělek pro všechny stejný. Nyní je podle vládního nařízení pro zdravé zaměstnance 9900 korun měsíčně a pro postižené 9300 korun. Je to přímá diskriminace, řekla ochránkyně práv. Podle plánu se minimální mzdy mají srovnat od ledna 2017.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Bulletin advokacie online

Mnohem více z legislativy, judikatury a celého světa práva pro vás denně přinášíme na www.bulletin-advokacie.cz.

Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem

JUDr. MONIKA FOREJTOVÁ, Ph.D., Mgr. MARKÉTA ŠLEJHAROVÁ

Mezi základní cíle Evropské unie patří poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva dle čl. 3 odst. 2 Smlouvy o EU, ve kterém je zaručen volný pohyb osob. Pro vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva se EU zavázala přijímat v oblasti soudní spolupráce opatření, která jsou nezbytná pro řádné fungování vnitřního trhu. Mezi zásadní otázky dopadající na každodenní život občana EU, jenž využívá volného pohybu v rámci EU, jsou mj. věci dědické, a to především otázky týkající se dědění a pořízení pro případ smrti, neboť v rámci evropského prostoru práva musí být občanům EU umožněno předem uspořádat své majetkové poměry po své smrti. Jedná se zejména o případy, kdy majetek zůstavitele se nachází na území několika členských států EU, nebo případy, kdy má zůstavitel odlišnou státní příslušnost a místo obvyklého pobytu, aj.¹

Jaké změny přineslo zdlouhavě projednávané a s netrpělivostí očekávané **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení** (dále jen „nařízení“ nebo také „nařízení o dědictví“), jež je použitelné od **17. 8. 2015**? Nařízení o dědictví doplňuje a rozšiřuje právní úpravu evropského práva civilního procesu, jež je součástí evropského mezinárodního práva soukromého.²

Jak již samotný název nařízení napovídá, jedná se o komplexní úpravu obsahující jak hmotněprávní kolizní normy pro určení práva rozhodného, tak i procesní pravidla pro určení

mezinárodní příslušnosti k projednání dědictví, včetně procesních pravidel pro uznání a výkon rozhodnutí, veřejných listin a soudních smírů ve věcech dědických. Podstatnou novinkou je také evropské dědické osvědčení, jehož účelem je jistá míra zjednodušení při vypořádávání dědictví s mezinárodním prvkem v rámci EU.

Nařízení o dědictví je použitelné ve všech členských státech EU, bez ohledu na to, zda je na základě hraničního určovatele jako rozhodné právo určeno právo členského státu EU nebo právo třetího státu (tzv. univerzální použitelnost nařízení). Výjimku mezi členskými státy EU představují Dánsko, Spojené království a Irsko, pro které není (a nejspíš v budoucnu ani nebude) nařízení o dědictví závazné a jejichž orgány jej nebudou aplikovat. V případě českých soudů bude nařízení aplikováno přednostně před úpravou obsaženou v zákoně o mezinárodním právu soukromém,³ který pracuje se stejným rozhodným kritériem pro určení příslušnosti a stejným hraničním určovatelem pro určení rozhodného práva jako samotné nařízení. Právní úprava obsažená v zákoně o mezinárodním právu soukromém je však ve srovnání s nařízením o dědictví poměrně strohá.⁴

Nařízením o dědictví nejsou dotčeny již platné a uzavřené mezinárodní smlouvy, avšak ve vzájemných vztazích mezi členskými státy⁵ se bude nadále aplikovat právě nařízení o dědictví. Přednost před nařízením o dědictví ale mají mezinárodní smlouvy, jejichž smluvní stranou je nečlenský stát, příp. Velká Británie, Irsko či Dánsko, a to právě ve vztahu k tomuto nečlenskému státu, příp. Velké Británii, Irsku či Dánsku. Přednostně před nařízením o dědictví se i nadále pro určení formální platnosti závěti použije Haagská úmlu-

1 Důvodem, proč bylo s jednotnou evropskou úpravou dědických otázek tak dlouho otáleno, byla především skutečnost, že se jedná o poměrně citlivou otázku, v níž se, obdobně jako v právu rodinném, projevuje zvláště silný vliv národních kulturních tradic. Více k tomu viz Z. Kučera: Mezinárodní právo soukromé, 7. vydání, Doplněk, Brno 2009, str. 342.

2 Více k pojmu evropské právo civilního procesu viz R. Zahradníková: Civilní právo procesní, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2013, str. 493.

3 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění.

4 Více k zákonu o mezinárodním právu soukromém M. Pauknerová a kol.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář, 1. vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2013, 700 str.

5 Nadále budou pod pojmem „členské státy“ rozuměny všechny členské státy EU s výjimkou Dánska, Spojeného království a Irska.

va ze dne 5. 10. 1961, o právu použitelném na formu závěti.

Do oblasti působnosti nařízení o dědictví však spadají veškeré občanskoprávní aspekty dědění, konkrétně pak způsoby přechodu majetku, práv a závazků z důvodu smrti, ať už se jedná o přechod jako projev vůle na základě pořízení pro případ smrti, nebo na základě dědění ze zákona. Stejně jako ve většině nařízení upravujících oblast mezinárodního práva soukromého jsou dle nařízení o dědictví vyloučeny otázky daňové a správní, jež mají veřejnoprávní povahu. Z věcné působnosti jsou vyloučena též práva a majetek vytvořený či převedený jiným způsobem než dědění a otázky související s majetkovými poměry v manželství. Orgány, jež postupují v řízení na základě tohoto nařízení, by však měly vzít při určování majetku zůstavitele a příslušných podílů oprávněných osob v úvahu vypořádání úpravy majetkových poměrů zůstavitele v manželství nebo obdobných majetkových poměrů.

Mezinárodní příslušnost a určení rozhodného práva

Dle nařízení je k projednání dědictví jako celku **příslušný soud⁶ dle místa obvyklého pobytu** zůstavitele v době jeho smrti. Místo obvyklého pobytu zůstavitele v době jeho smrti je nejen rozhodným kritériem z hlediska práva procesního, ale také **hraničním určovatelem pro určení rozhodného práva** tzv. *lex domicilii*. Je však třeba upozornit na rozlišování pojmů pobyt a bydliště zůstavitele. Oba pojmy bývají v hovorové řeči zaměňovány. Z pohledu právního představuje však pojem pobyt užívaný ve slovním spojení obvyklý pobyt (někdy též obvyklé bydliště) faktický stav, tedy skutečné místo, na kterém zůstavitel pobýval, kde skutečně bydlel, bez ohledu na trvalé bydliště uvedené v osobních dokladech.⁷ Při určování místa obvyklého pobytu by měl soud provést celkové posouzení životních okolností zůstavitele v průběhu let před jeho smrtí i v době smrti a vzít přitom v úvahu všechny relevantní prvky faktické povahy, zejména délku a pravidelnost pobytu zůstavitele na území dotyčného státu a podmínky a důvody tohoto pobytu.⁸

Shodné rozhodné kritérium pro určení příslušnosti soudu s hraničním určovatelem pro určení práva rozhodného je nastaveno z toho důvodu, aby zajistilo, že orgán projednávající dědictví bude ve většině případů používat své vlastní právo, čímž je účastníkům zaručena větší míra **právní jistoty**. Tato skutečnost by měla také **minimalizovat existenci souběžných řízení** a odporujících si rozhodnutí. V případě, že bude zahájeno řízení v téže věci mezi stejnými účastníky u soudů něko-

lika členských států, je pak soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinen prohlásit se za nepřislušný ve prospěch soudu, který řízení zahájil jako první. Nařízení obsahuje též úpravu postupu soudu v případech tzv. **souvisejících řízení**, která nejsou souběžná, avšak jejich společné projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních. V takovém případě je soud oprávněn (nejedná se o jeho povinnost) řízení, které bylo zahájeno později, přerušit. Na návrh se může soud, u něhož byla žaloba⁹ podána později, prohlásit do doby, než budou řízení o podaných žalobách skončena v prvním stupni, za nepřislušný, a to za předpokladu, že soud, u něhož byla žaloba podána dříve, je příslušný pro řízení o těchto žalobách a spojení těchto řízení je podle jeho práva přípustné.

Dědický statut, tj. na základě rozhodného kritéria určený právní řád, kterým se budou řídit dědické vztahy, je nařízením o dědictví pojímán jako dědický statut jednotný, což znamená, že **veškeré dědické otázky týkající se jednoho dědictví se budou řídit pouze a jenom právem jednoho státu určeného na základě jediného hraničního určovatele**. Ačkoliv by se mohlo zdát samozřejmé, že celé dědictví se řídí pouze jediným právním řádem, nebylo tomu vždy tak. Kupř. mnoho dvoustranných smluv stále pracuje s tzv. rozštěpeným dědickým statutem, kdy se použije jiný hraniční určovatel pro movité a nemovité věci. V takovém případě je pro movité věci nejčastěji aplikován hraniční určovatel *lex rei sitae*, tedy místo, kde se věc nachází, a pro věci nemovité se pak užije klasicky *lex domicilii*, tedy místo obvyklého pobytu, nebo *lex patriae*, tj. státní příslušnost. Ve všech mezinárodních smlouvách se však od rozštěpeného dědického statutu ustupuje, neboť užívání jednotného dědického statutu je podstatně jednodušší (nedochází ke kvalifikačním problémům), přehlednější a pro zůstavitele finančně méně náročné. Nejproblematictější situace však vznikají v případech, kdy se setkají dva státy s rozdílným přístupem k dědickému statutu.

Jako ve většině evropských nařízení upravujících oblast mezinárodního práva soukromého i nařízení o dědictví umožňuje **volbu práva, jímž se bude řídit dědictví jako celek**. Jedná se však o volbu omezenou, neboť **zůstaviteli je dáno na výběr pouze právo členského či nečlenského státu (příp. států), jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti**. Omezená volba práva má za cíl především zamezit úmyslné volbě takového práva, jež zmaří legitimní očekávání osob s právem na povinný podíl. Volba práva musí být učiněna buď výslovně v pořízení pro případ smrti (dle § 1491 o. z. se jedná o závěť, dědickou smlouvu a dovětek), nebo musí z ustanovení takového pořízení alespoň vyplývat (jedná se např. o situaci, kdy zůstavitel ve svém pořízení odkáže na konkrétní ustanovení práva státu, jehož byl státním příslušníkem, nebo jestliže se o tomto právu jiným způsobem zmíní).¹⁰ Vždy je nutné mít na paměti, že v případě, že se část dědictví nachází ve třetím státě, a lze očekávat, že rozhodnutí ohledně dané části dědictví nebude uznáno či prohlášeno vykonatelným v tomto třetím státě, je vhodnější navrhnout soudu, aby tuto část dědictví ze svého rozhodování vyloučil. Případná volba práva zůstavitele je zohledněna také při určování příslušnosti, neboť **se účastníci řízení mnohou dohodnou, že příslušné jsou výlučně pouze ty soudy členského státu, jehož právo bylo zůstavitelem zvoleno**.

6 Pro účely nařízení o dědictví je pojem „soud“ vykládán široce tak, aby zahrnoval také notáře a rejstříkové úřady v některých členských státech, kteří nebo které v určitých dědických záležitostech vykonávají soudní funkce, stejně jako soudy, a notáře a právní odborníky, kteří v některých členských státech vykonávají v konkrétních dědických věcech soudní funkce na základě zmocnění soudu. Na všechny soudy ve smyslu tohoto nařízení by se měla vztahovat pravidla příslušnosti, která jsou v něm stanovena.

7 Srov. Resolution (72) 1 on the Standardisation of the Legal Concepts of „Domicile“ and of „Residence“ ze dne 18. ledna 1972. Adopted by the Committee of Ministers.

8 K pojmu obvyklý pobyt více viz P. Rogerson: Habitual Residence: The New Domicile? International and Comparative Law Quarterly, 2000, vol. 49.

9 Pojem žaloba užívaný v nařízení o dědictví je nutné chápat širěji, neboť se jedná o pojem zahrnující podání, kterým se zahajuje řízení. V českém právu hovoříme dle § 13 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění, o návrhu na zahájení řízení.

10 Srov. M. Pfeiffer: Dědický statut v rukou zůstavitele – volba rozhodného práva v rámci kolizní úpravy dědických poměrů, Ad Notam č. 6/2014, str. 8.

Uznání a výkon rozhodnutí, veřejných listin a soudních smírů

Třetí oblastí, kterou nařízení o dědictví upravuje, je uznávání a výkon rozhodnutí vydaných v členských státech, týkajících se dědických věcí. Stejně jako v případě již nahrazeného nařízení Brusel I¹¹ a platného nařízení Brusel II bis¹² lze proces uznávání a výkonu rozhodnutí upravený v nařízení o dědictví rozdělit do třech fází – uznání rozhodnutí, prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a jeho samotný výkon.¹³ V žádné z uvedených fází celého procesu nelze požadovat po straně, která navrhuje uznání, vykonatelnost nebo výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě jistotu, kauci či zálohu (označení poplatku nehraje v tomto případě roli), které by nebyly požadovány v případě, že by se jednalo o rozhodnutí tuzemské.

Uznání rozhodnutí vydaného v některém členském státě je v ostatních členských státech **automatické** (tzn., že je uznáno bez nutnosti vést samostatné řízení o jeho uznání), za předpokladu, že nejsou naplněny taxativně stanovené důvody pro jeho neuznání (typicky zjevný rozpor s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá, aj.). Uznánému rozhodnutí vydanému v jiném členském státě jsou přiznány stejné právní účinky jako rozhodnutí tuzemskému.

Další fází celého procesu uznání a výkonu cizího rozhodnutí je **řízení o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí** (tzv. *exequatur*). Účelem tohoto specifického řízení je ověřit, zda cizí rozhodnutí (rozhodnutí vydané v jiném členském státě, než ve kterém má být uznáno) splňuje vymezené formální náležitosti stanovené v čl. 46 nařízení (postup pro podání návrhu a k návrhu přiložené povinné dokumenty). Řízení o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí je zahajováno u soudu, resp. orgánu členského státu výkonu, a to na návrh kterékoliv dotčené strany (návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí). Nejedná se však o klasické civilní soudní řízení, neboť strana, vůči které je výkon rozhodnutí navrhován, nemá oprávnění v této věci činit jakákoliv podání, avšak je oprávněna (stejně jako strana, jež prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí navrhovala) podat následně opravný prostředek proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí, a to ve lhůtě 30 dnů.¹⁴ V řízení o prohlášení vykonatelnosti, jak už je v evropském právu civilního procesu obvyklé, nesmí být vybirán poplatek dle hodnoty předmětu sporu.

Samotná úprava **výkonu rozhodnutí** je pak stejně jako ve většině evropských nařízení ponechána **vnitrostátní úpravě**, přičemž návrh na výkon lze podat buď samostatně, nebo společně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti. Rozhodnutí vydaná v jiných členských státech se tak vykonávají stejným způsobem jako rozhodnutí tuzemská.

Významnou roli v dědických věcech hrají také **veřejné listiny**, které musejí být stejně jako rozhodnutí vydaná v jiných členských státech ve státě výkonu uznány a prohlášeny za vykonatelné předtím, než bude započato s jejich výkonem. Tímto způsobem jsou zohledněny různé způsoby vypořádání dědických věcí v ostatních členských státech, ve kterých není nutné rozhodovat o dědických otázkách ve formě rozhodnutí. Dle nařízení o dědictví platí, že veřejná listina má v jiném členském státě **stejně důkazní účinky jako ve státě původu**,¹⁵ pokud to není zjevně v rozporu s veřejným pořádkem člen-

ského státu, ve kterém má být vykonána. Při určování důkazních nebo co nejvíce srovnatelných účinků konkrétní veřejné listiny v jiném členském státě bude tak záležet na právu členského státu původu, jaké důkazní účinky by konkrétní veřejná listina měla mít v jiném členském státě. V takovém případě hovoříme o **automatickém uznávání cizích veřejných listin**, jež jsou vydány v jiných členských státech.

Další fází je **řízení o prohlášení vykonatelnosti veřejné listiny** (tzv. *exequatur*), jehož účelem je **stejně jako v případě rozhodnutí ověření splnění formálních náležitostí**. Návrh na prohlášení vykonatelnosti veřejné listiny se podává u soudu, resp. orgánu členského státu výkonu, přičemž se postupuje dle pravidel pro prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí stanovených v nařízení.

Stejný postup jako v případě veřejných listin se uplatní také pro uznání a prohlášení vykonatelnosti soudních smírů. Samotná úprava výkonu veřejné listiny a soudního smíru je pak **stejně jako v případě rozhodnutí ponechána vnitrostátní úpravě**, přičemž návrh na výkon lze podat stejně jako v případě rozhodnutí buď samostatně, nebo společně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti.

Evropské dědické osvědčení

Podstatnou novinkou, jak bylo již výše uvedeno, je zavedení jednotného **evropského dědického osvědčení** (dále také „osvědčení“), jež vydává orgán, který je příslušný k projednání dědictví. Účelem evropského dědického osvědčení je rychlé, jednodušší a účinnější vypořádání dědictví s mezinárodním prvkem. **Jedná se o osvědčení, které je aplikovatelné v ostatních členských státech, aniž by je bylo nutné uznávat či prolašovat vykonatelným**. Osvědčením dědicové, odkazovnicki, vykonavatelé závěti i správci pozůstalosti prokazují své postavení a z něj vyplývající práva či pravomoci v jiném členském státě, kde se nachází majetek, který je předmětem dědictví. Osvědčení se vydává **pouze na žádost dědice, odkazovnicka, vykonavatele závěti či správce pozůstalosti** (dále také „oprávněná osoba“), kteří mají právo (nikoliv povinnost) podat žádost o jeho vydání. Evropské dědické osvědčení může být vydáno až na základě rozhodnutí nebo instrumentu vydaného v rámci řádného postupu na základě vnitrostátního práva.¹⁶

Osvědčení by samo o sobě nemělo být vykonatelným titulem, ale má **důkazní účinky**, neboť se předpokládá (vyvrátitelná právní domněnka, připouštějící důkaz opaku), že osvěd-

- 11 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
- 12 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.
- 13 Více k uznání a výkonu rozhodnutí podle nařízení Brusel I a Brusel II bis viz R. Zahradníková: Op. cit. sub 2, str. 504-512.
- 14 Tricetidenční lhůta se prodlužuje na šedesát dní, pokud má osoba, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován, bydliště v jiném členském státě, než kde bylo prohlášení o vykonatelnosti vydáno.
- 15 V případě napadení takové listiny u soudu členského státu původu nevyvolává veřejná listina do rozhodnutí tohoto soudu žádné důkazní účinky v jiném členském státě.
- 16 K tomu viz L. Leszay; J. Svoboda: Návrh nařízení Rady (ES) o rozhodném právu, o pravomoci, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech dědictví a závětí, Ad Notam č. 2/2008, str. 55-62.

čení pravdivě dokládá skutečnosti v něm uvedené, jež byly zjištěny dle vnitrostátního práva. Osvědčení tedy dokládá, že osoba uvedená v osvědčení jako dědic, odkazovník, vykonavatel závěti nebo správce pozůstalosti je v postavení uvedeném v osvědčení nebo disponuje tam uvedenými právy či pravomocemi. Právní jednání uskutečněné v dobré víře ve skutečnosti uvedené v osvědčení, je tak považováno za platné.

Osvědčení je také platným podkladem k provedení zápisu majetku do příslušného rejstříku členského státu. V případě nemovitého majetku by tedy orgán, který osvědčení vydává, měl při vydávání osvědčení zohlednit také formální náležitosti pro zápis nemovitého majetku do rejstříku, do kterého se bude předmětná nemovitá věc zapisovat. Orgány podílející se na zápisu jsou však samy oprávněny vyzvat k poskytnutí doplňujících informací či předložení dokumentů, které jsou vyžadovány vnitrostátními právními předpisy. Žádný orgán, kterému bylo předloženo osvědčení vydané v jiném členském státě, není ale oprávněn požadovat, aby namísto osvědčení bylo předloženo rozhodnutí, veřejná listina nebo soudní smír. Proti rozhodnutí o nevydání osvědčení lze uplatnit **opravný prostředek** dle procesních právních předpisů členského státu, jehož orgán dané osvědčení odmítl vydat.¹⁷

Pro zjednodušení a urychlení **musí mít žádost o vydání evropského dědického osvědčení i samotné evropské dědické osvědčení podobu formuláře**, jehož vzhled i náležitosti stanovila Evropská komise v prováděcím nařízení.¹⁸ **Originál osvědčení zůstává u vydávajícího orgánu** a ověřené kopie osvědčení jsou vydávány oprávněným osobám a osobám, které prokáží oprávněný zájem. Podstatným omezením je však skutečnost, že vydané **ověřené kopie jsou platné** pouze po omezenou dobu, která je stanovena na **šest měsíců**, což se uvede v ověřené kopii vyznačením doby platnosti. Nepodařilo-li se oprávněné osobě uplatnit svá práva vyplývající z osvědčení ve výše uvedené šestiměsíční lhůtě, může oprávněná osoba požádat o prodloužení doby platnosti ověřené kopie osvědčení nebo požádat vydávající orgán o novou ověřenou kopii osvědčení.

17 Více M. Pauknerová: Evropské mezinárodní právo soukromé, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, 334 str.

18 Prováděcí nařízení komise (EU) č. 1329/2014 ze dne 9. prosince 2014, kterým se stanoví formuláře uvedené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014R1329>.

19 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb., a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Sněmovní tisk 2015, tisk 497. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=497>.

20 Mezi zvažovanými možnostmi byla také varianta, že by osvědčení byl oprávněn vydat pouze soud, avšak tato varianta byla zamítnuta. Informace uvedené v osvědčení by měl příslušný orgán zjišťovat také ze samotného dědického řízení vlastní činností. Z tohoto důvodu by tak osvědčení měl vydávat ten orgán, který dědické řízení přímo vede. Pokud bychom připustili, že osvědčení by měl vydávat pouze soud, pak by to nutně znamenalo, že soud by si v případě běžícího dědického řízení musel vyžádat informace od notáře, což by vedlo ke zbytečné administrativní zátěži, kdy by navíc žadatel musel komunikovat se dvěma různými orgány.

21 Více k tomu důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb., a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Sněmovní tisk 2015, tisk 497. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=7&CT=497&CT1=0>.

22 Tamtéž.

Česká právní úprava provádějící nařízení o dědictví

V současné době je v Poslanecké sněmovně projednáván **vládní návrh zákona**, kterým se mění zákon o soudních poplatcích, zákon o zvláštních řízeních soudních a zákon o mezinárodním právu soukromém (dále jen „vládní návrh zákona“).¹⁹ Cílem vládního návrhu zákona je mj. **zakotvení právní úpravy evropského dědického osvědčení** do vnitrostátní právní úpravy, konkrétně do zákona o zvláštních řízeních soudních, neboť se bez jakýchkoliv pochybností jedná o nesporné řízení. Dalším cílem je pak konkretizování postupu soudů a soudních komisařů při jeho vydávání a zavedení soudního poplatku za vydání evropského dědického osvědčení.

Vládní návrh zákona počítá s právním zakotvením vydávání evropského dědického osvědčení, které bude oprávněn vydat pouze soud a v průběhu řízení o pozůstalosti bude k jeho vydání oprávněn také soudní komisař.²⁰ Vydává-li soudní komisař evropské dědické osvědčení, postupuje zcela obdobně jako v případě, když vydává soudní rozhodnutí. Potřeba zajistit prostou správu zůstavitelova majetku v cizině bude zpravidla vyžadovat, aby evropské dědické osvědčení prokazující oprávnění ke správě takového majetku bylo vydáno již na počátku řízení o pozůstalosti, přičemž obdobně to bude i v případě vykonavatele závěti nebo odkazovníků i dědiců. V takovém případě, kdy bude žádost o vydání evropského dědického osvědčení podána během řízení o pozůstalosti, bude o ní rozhodovat notář jakožto soudní komisař pověřený soudem. Po skončení řízení o pozůstalosti bude k opravě, změně nebo zrušení osvědčení oprávněn pouze soud, neboť pověření notáře jakožto soudního komisaře končí nabytím právní moci usnesení o dědictví.

Vládní návrh zákona stanoví také formu evropského dědického osvědčení, kterou bude usnesení, jehož přílohou pak bude formulář stanovený prováděcím nařízením. Jak již bylo výše uvedeno, originál osvědčení si ponechá notář či soud ve spise a oprávněným osobám vydá pouze ověřenou kopii. Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vydání či nevydání osvědčení bude odvolání, které se bude řídit obecnými ustanoveními o odvolání upravenými v občanském soudním řádu, nestanoví-li zákon o zvláštních řízeních soudních jinak.²¹

Vládní návrh zákona přináší také **novelu zákona o soudních poplatcích č. 549/1991 Sb.** Za vydání evropského dědického osvědčení se stanoví **soudní poplatek ve výši 500 Kč**, který je z důvodu větší náročnosti vyšší než v případě osvědčení dle jiných předpisů Evropské unie. S ohledem na skutečnost, že evropské dědické osvědčení bude vydávat v průběhu řízení o pozůstalosti také notář jakožto soudní komisař, bude jeho odměna za vydání evropského dědického osvědčení stanovena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ve znění pozdějších předpisů, a to ve stejné výši jako v případě soudního poplatku.²²

✿ První autorka je vedoucí katedry ústavního a evropského práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni a advokátkou v Praze, druhá autorka je doktorandkou na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a advokátní koncipientkou v Praze.

Darování pro případ smrti a jeho zdanění

JUDr. ONDŘEJ HORÁK, Ph.D., Ing. MARTIN POP

I. Úvod

V souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva byly provedeny významné změny v daňových předpisech, zejména v případě bezúplatných způsobů nabytí vlastnictví. V rozporu s programovými východiskami rekonstrukce, kterými měl být respekt ke středoevropskému právnímu myšlení a srovnání se s evropskou právní a kulturní konvencí, však došlo k narušení tradiční vazby dědění a darování, což se negativně odráží také v řešení daňového režimu darování pro případ smrti.¹

II. Darování pro případ smrti

Při řešení otázky, zda je darování pro případ smrti osvobozeno jako bezúplatný příjem z nabytí dědictví nebo odkazu podle § 4a písm. a) a § 19b odst. 1 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), nebo se zdaňuje jako bezúplatný příjem podle § 10 ZDP, je nutné nejprve přiblížit soukromoprávní úpravu tohoto staronového právního jednání.

V § 2063 zákona č. 89/2012 Sb. (dále jen o. z.) se uvádí: „Darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárcce přežije, se posuzuje zpravidla jako odkaz. Podle ustanovení o darování se řídí, přijme-li obdarovaný dar a vzdá-li se dárcce výslovně práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu. Tím není dotčen § 2057.“ Důvodová zpráva k tomu vysvětluje: „Jedná se o tradiční úpravu, která byla z našeho zákonodárství vypuštěna v r. 1950 ve snaze vyloučit majetkové dispozice člověka pro případ smrti a posílit dědění ze zákona. Osnova vychází ze zásady, že smluvní vázanost mortis causa není zásadně přípustná. Výjimky z této zásady představují dědické smlouvy a darování pro případ smrti. Dar vázaný na podmínku, že obdarovaný dárcce přežije, má být pravidelně posuzován jako odkaz (pak případ podléhá úpravě pořízení pro případ smrti); o dar půjde jen za podmínek formulovaných v navrženém ustanovení. Věcný rozdíl je zejména v tom, že odkaz je odvolatelný, zatímco při darování pro případ smrti dar odvolat nelze. Rovněž co do formalit jsou pro oba případy předepsány různé náležitosti.“²

Pojem: Darování pro případ smrti je právním jednáním s účinky vázanými na smrt dárcce, většinou se jedná o daro-

vání závislé na podmínce, že obdarovaný dárcce přežije (pravidelně půjde o podmínku odkládací, podmínka rozvazovací bývá většinou vykládána jako běžné darování). Do úvahy však přichází i darování, které přechází na dědice obdarovaného (viz původní i novelizovaná úprava v rakouském ABGB).

Darování pro případ smrti se zpravidla posuzuje jako odkaz. Na rozdíl od odkazu je však darování smlouvou (způsobilost, forma, odvolatelnost) a předchází odkazům (v česko-rakouské tradici je chápáno jako pohledávka vůči „pozůstalosti“, zatímco odkaz jako pohledávka vůči „dědicům“). Kritériem, zda se má řídit podle ustanovení o odkazu či darování, bývá jeho odvolatelnost, resp. neodvolatelnost. Smyslem institutu je rozšíření možností nakládání s majetkem pro případ smrti, sleduje obdobné cíle jako odkaz, bývá však většinou méně formální.

Vývoj a komparace: V římském právu šlo původně o darování uzavírané v nebezpečí života, a proto bylo také volně odvolatelné, později se však stalo (zejména vlivem církve v podobě zádušních darů) poměrně rozšířené (mohli je mezi sebou platně zřídit i manželé, což u darování mezi živými od doby Augustovy možné nebylo). V římské právovědě bylo dlouho předmětem sporů, zda jde spíše o darování či o odkaz, podle Justiniana (Cod 8, 56) se mělo „téměř ve všech ohledech“ posuzovat jako odkaz.

V moderních občanských zákonících bývá darování pro případ smrti podřazováno režimu posledních pořízení, resp. dědickým smlouvám. Je proto také bližší germánské právní tradici (srov. § 956 ABGB, § 2301 BGB či art. 245 odst. 2 ZGB-OR), romanizující právní řady ho většinou přímo neupravují (např. francouzský a italský CC či polský KC), za určitých podmínek však bývá v praxi umožněno.³

Z geneze a komparace darování pro případ smrti zřetelně vystupuje jeho problematický charakter i dva provázané trendy: narušování formálních úprav dědění i jejich postupné sblížování. Historicko-komparativní rozbor nám může přinést řadu inspirací, tou hlavní by však mělo být, že si každá doba nutně hledá vlastní řešení. Přestože občanský zákoník zřetelně navazuje u textace § 2063 na česko-rakouskou tradici (srov. § 956 ABGB, § 871 osnovy 1931, § 807 vládního návrhu 1936/37), proměnila se řada souvisejících institutů (dědické smlouvy nejsou omezeny jen na manžely, nově byla zavedena tzv. falcidiánská kvarta) a je důležité tento specifický způsob darování chápat komplexně a účelně ho začlenit do struktury nabytí pro případ smrti.

1 Ke vztahům soukromého a finančního práva srov. Dny práva 2013 – Days of law 2013. Část IX. Interakce soukromého a finančního práva, Masarykova univerzita, Brno 2014 (dostupné z: <http://www.dnyprava.cz/dokumenty/26790>; citováno 24. 10. 2015), zejména pak příspěvky R. Boháče (Pojmy soukromého práva v daňovém právu, str. 18-32), M. Radvana (Vztah soukromého a daňového práva, str. 391-401) a P. Jánošíkové (Vlivy nového občanského zákoníku na daňový systém České republiky, str. 184-190).

2 Karel Eliáš a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Ostrava 2012, str. 806.

3 Srov. Imrich Fekete; Martina Feketeová: Darování pro případ smrti – donatio mortis causa, Justičná revue č. 10/2006, str. 1446-1453, zvl. 1449 an. (dostupné též z: <http://www.feketei.sk/clanok.htm>), dále SN: možná zapísač darowiznę na wypadek śmierci (dostupné z: <http://prawo.rp.pl/artykul/1072382.html>).

Kritika a řešení: V § 2063 o. z. není upraven samostatný institut, ale řešení určité situace nakládání s majetkem pro případ smrti: zatímco občanské zákoníky z roku 1950 (§ 385) i 1964 (§ 628 odst. 3) prohlašovaly darování pro případ smrti za neplatné, při rekodifikaci se po vzoru některých tradičních úprav snažili její tvůrci o nalezení kompromisu mezi zájmy zůstavitele, dědiců a věřitelů. Bohužel se to nepodařilo způsobem, který by nevzbuzoval pochybnosti, jak ukazují články řady autorů (Klein, Holíková, Šešina, Talanda). Výkladové „civilistické“ problémy se pak přenášejí i do daňové oblasti.

Darování pro případ smrti se má zpravidla posuzovat jako odkaz (§ 2063 věta první); pokud se však dárce výslovně vzdá práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu (§ 2063 věta druhá), tak se má takové jednání řídit podle ustanovení o darování (mluví se někdy o tzv. pravém darování pro případ smrti). Sporná formulace § 2063 by podle doslovného výkladu mohla vést správce daně k řešení, že by jednou bylo darování pro případ smrti předmětem daně, jindy by bylo osvobozeno, a to podle toho, zda se dárce výslovně vzdal či nevzdal práva dar odvolat. S názorem, že by se právě (neodvolatelné) darování pro případ smrti mělo řídit pouze smluvním právem, se setkáme i v části odborné civilistické literatury, z hlediska účelu úpravy, jejich inspiračních zdrojů, komparace s příbuznými právními řádami i praktických dopadů se však jedná o méně vhodnou výkladovou alternativu.⁴

Již na jiném místě jsme dospěli k tomu, že v případě pravého darování pro případ smrti (§ 2063 věta druhá) jde o zvláštní typ dědické smlouvy (o odkaz) se všemi omezeními, mj. také zvýšenou ochranou nepominutelných (§ 1492 a 1642 an.) a zákonných dědiců (§ 1598) i zůstavitele (§ 1585).⁵ Jinou možností by bylo takové právní jednání chápat za života dárce jako smlouvu a po jeho smrti jako odkaz, což je převa-

žující řešení současné rakouské civilistiky.⁶ Zda se naše civilistika nakonec přikloní k prvnímu nebo druhému řešení, už není z daňového hlediska podstatné, protože obě řešení mají z hlediska výkladu zákona o daních z příjmů stejný dopad.

Osvobození pravého darování pro případ smrti jako bezúplatného příjmu z nabytí dědictví nebo odkazu [§ 4a písm. a) a § 19b odst. 1 písm. a) ZDP] není důsledkem využití analogie, která je ve veřejném právu problematická, ale důsledného podřazení tohoto právního jednání režimu odkazu.

Opačný přístup by vedl k absurdní situaci, kdy by právě darování pro případ smrti a dědická smlouva o odkazu, které mají v zásadě stejné účinky a mimo odlišnou formu se liší pouze názvem, měly odlišné dědické režimy [Ize ostatně předpokládat, že by osoby, které by nebyly osvobozeny podle § 10 odst. 3 písm. d) ZDP, pravidelně volily právě formu dědické smlouvy o odkazu].

III. Dědění a darování z komparativní perspektivy⁷

Otázka zdanění případů darování pro případ smrti však odráží závažnější systémové problémy při řešení vztahu bezúplatných způsobů nabývání majetku v soukromém i veřejném právu.

Evropská právní kultura vychází z úzké provázanosti různých forem bezúplatného převádění majetku (dědění, darování, odkaz), což se odráží jak v systematicce (např. francouzský či italský občanský zákoník je upravují společně), tak v řadě konkrétních institutů (zejm. kolace neboli započtení darování na povinný díl a dědický podíl, či možnost dědiců požadovat v některých případech vrácení daru).⁸ Projevuje se to však také v oblasti veřejného práva (např. dědická a darovací daň v Rakousku byly až do svého zrušení a v Německu či Polsku stále jsou upraveny v jednom předpisu s obdobnými pravidly).

V éře socialismu sice byla tradiční provázanost dědění a darování narušena, ještě výraznější odklon však paradoxně přineslo přijetí nového občanského zákoníku a doprovodné legislativy. Původní koncepcí prof. Eliáše, snažící se o promyšlené rozvíjení česko-rakouské tradice, byla v průběhu rekodifikace v tomto směru opuštěna, což se odrazilo zejména ve vypuštění úpravy vrácení daru na povinný díl, kterou po vzoru meziválečných osnov obsahoval jak věcný záměr, tak i původní návrh občanského zákoníku z roku 2005.⁹ Negativně se však tento trend projevil také v daňovém právu, kde došlo k zavedení odlišných daňových režimů bezúplatného nabývání majetku za života a pro případ smrti, které dosud měly podle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, obdobná pravidla: zatímco bezúplatná nabývání pro případ smrti byla od daně zcela osvobozena, zdanění bezúplatných převodů mezi živými zůstalo zachováno a daňová zátěž oproti předchozí úpravě dokonce vzrostla.

Nedání bezúplatné nabytí majetku třetími osobami sice odporuje solidaristickému¹⁰ i klasickému liberálnímu myšlení,¹¹ v některých evropských legislativách to přesto bylo (většinou) z důvodu vysokých nákladů inkasa daně uskutečněno (např. v roce 2004 ve Švédsku; Itálie v roce 2001 dědickou a darovací daň zrušila, v roce 2006 je však opět zavedla; Portugalsko je v roce 2003 sice zrušilo, ale místo nich zavedlo tzv. kolkovné); **odlišný daňový režim dědění a darování, jak byl nově zakotven v ČR, je však ze (středoevropské perspektivy ojedinělý.**¹²

- 4 Srov. Václav Bednář; Petr Kasík in Milan Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014), Komentář. C. H. Beck, Praha 2014, str. 11-13.
- 5 Blíže: Ondřej Horák: Darování pro případ smrti a ochrana dědiců (k diskusi o novelizaci občanského zákoníku), Právní rozhledy č. 22/2014, str. 783-785.
- 6 Srov. Matthias Längle: Schenkung auf den Todesfall, NWV – Neuer Wiss. Verl., Wien, Graz 2009, zvl. str. 60 an. (recenze in Ad Notam č. 4/2015, str. 42-43). V minulém roce byla přijata v Rakousku velká novela dědického práva (Erbrechts-Änderungsgesetz 2015 – BGBl. I Nr. 87/2015, s účinností od 1. 1. 2017), která dosavadní úpravu (pravého) darování pro případ smrti sblížila s dědickou smlouvou (z hlediska systematicky i svými účinky, viz novelizovaný § 603 ABGB).
- 7 K problematice existuje rozsáhlá literatura, z domácích prací srov. mj. Michal Radvan: Zdanění majetku v Evropě, C. H. Beck, Praha 2007, str. 147 an. a Břetislav Andrlík: Transferové daně v zemích Evropské unie, CERM, Brno 2010, passim.
- 8 Srov. Karel Eliáš: Darování (Pohled na zdejší zákonou úpravu pod zorným úhlem některých historických a komparativních aspektů), in Michal Malacka (ed.): Sborník příspěvků z konference Monseho olomoucké právnické dny, UP, Olomouc 2006, str. 94-120.
- 9 Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/home/zakony-a-stanoviska/texty-zakonu>.
- 10 Uvedme alespoň názory prof. Emila Svobody, hlavní osobnosti meziválečné rekodifikace dědického práva, na niž navázal nový občanský zákoník: „Podíl státu je jeho právem nesporným a přijímá se v podobě veřejných dávek z dědictví. ... I když tedy má stát docela spravedlivý nárok na podíl z každé pozůstalosti, protože podstatně spolupůsobil při získání a uchování majetku, i když připustíme, aby nárok státu prudkou progresí rostl podle velikosti majetku a rodové vzdálenosti dědiců, musí zásadně jmení připadnouti dědicům.“ Emil Svoboda: Dědické právo, 2. vyd., Vesmír, Praha 1926, str. 6 a 7.
- 11 Srov. Adam Smith: Pojednání o podstatě a původu bohatství národů, Liberální institut, Praha 2001, str. 732 an. a 764 an. (kniha V, kapitola II, č. II). Zatímco u blízkých příbuzných Smith takové zdanění kritizuje, u třetích osob je připouští.
- 12 Blíže mj. Worldwide Estate and Inheritance Tax Guide 2014. Dostupné z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-Estate-and-Inheritance-Tax-Guide-2014/\\$FILE/Worldwide-Estate-and-Inheritance-Tax-Guide-2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-Estate-and-Inheritance-Tax-Guide-2014/$FILE/Worldwide-Estate-and-Inheritance-Tax-Guide-2014.pdf).

V tradičním česko-rakouském daňovém a poplatkovém právu bylo dědění a darování zdaňováno obdobně;¹³ v Rakousku platil až do zrušení rakouským Ústavním soudem k 1. srpnu 2008 Erbschafts- und Schenkungssteuergesetz z roku 1955 (darování pro případ smrti bylo zdaňováno jako nabývání pro případ smrti), stále tam však je zdaňováno nabytí nemovitých věcí (ve výši 2 % v případě blízkých příbuzných a 3,5 % u ostatních).

V Německu i Polsku mají jednotnou dědickou a darovací daň (*Erbschaft und Schenkungsteuer, Podatek od spadków i darowizn*), které podléhá jakýkoliv převod majetku po smrti nebo darování. Daň je progresivní a její výše závisí na charakteru vztahu mezi zemřelým/dárce a dědicem/obdarovaným (existují tři třídy). Sazby se pohybují v Německu od 7 do 50 %, v Polsku od 3 do 20 %. Také v Maďarsku je dědění a darování zdaňováno obdobně (*öröklési illeték, ajándékozási illeték*), ovšem bez progresu a s rozdílnými sazbami u věcí movitých (18 %) a nemovitých (9 %). Na Slovensku byla od roku 2014 dědická a darovací daň zrušena.

Odlisný daňový režim děděného a darovaného majetku má přesto v současnosti dva pozitivní důsledky, dokládající úzkou provázanost soukromého a veřejného práva:

1. dědickoprávní – dochází k posílení významu pozůstalostního řízení a zejm. pozice nepominutelných dědiců vůči tzv. extraneům, protože obdarování třetích osob s úmyslem vyloučit (obejít) povinný díl potomků (§ 1642 an. o. z.) částečně ztrácí vlivem zdanění svoji atraktivitu;

2. protikorupční – pokud by nebylo darování zdaňováno, nebylo by možné stíhání pro trestný čin krácení daně (§ 240 tr. zákoníku), což se týká mj. také mediálně známých případů.

Na základě komparativního srovnání i zvážení praktických důsledků různých úprav se však domníváme, že by mělo mít bezúplatné nabývání majetku v zásadě stejné daňové režimy, což by v současné situaci mělo spíše směřovat ke sjednocení zdanění dědění a odkazu s darováním, resp. k obnovení zdanění nabývání pro případ smrti v případě třetích osob.

IV. Závěr

Z perspektivy vývoje, komparace a účelu právní úpravy bezúplatných způsobů nabývání majetku vyplývá, že

- se *de lege lata* má každé (i neodvolatelné) darování pro případ smrti posuzovat jako příjem z nabytí odkazu, tj. že je od zdanění osvobozeno,
- by *de lege ferenda* mělo mít bezúplatné nabývání majetku (dědění, odkaz, darování) v zásadě stejné daňové režimy.

❖ Autoři působí na katedře teorie práva a právních dějin PF UP v Olomouci a na katedře ekonomie FVL UO v Brně.

Príspevek je dílčím výstupem z projektu SYSOZA (SV14-FEM-K102-03-POP).

¹³ K vývoji od poloviny 18. století srov. Marek Starý a kol.: Dějiny daní a poplatků, Havlíček Brain Team, Praha 2009, str. 110 a násl., 120, 123, 180 a 194 a násl.

Jiří Jelínek a kolektiv **Trestní právo hmotné** **Obecná část. Zvláštní část** **5. aktualizované vydání** **podle stavu k 1. 2. 2016**

Nové, již páté vydání základní učebnice trestního práva reaguje na legislativní změny a přináší aktuální judikaturu. Komplexně pojatý výklad je přehledný, čtivý, doplněný praktickými příklady. Do textu je zapracován i zákon č. 47/2016 Sb., účinný od 1. 7. 2016.

976 stran, pevná vazba, 1150 Kč

Alena Winterová, Alena Macková
a kolektiv

Civilní právo procesní **Část druhá:** **řízení vykonávací,** **řízení insolvenční**

Druhá část učebnice civilního práva procesního přináší výklad řízení vykonávacího (soudní výkon rozhodnutí i exekuce) a řízení insolvenčního. Autoři kladou důraz na výklad teoretických otázek, základních pojmů, institutů a zásad.

352 stran, pevná vazba, 450 Kč

Hamul'áková, Petrov Křiváčková,
Šínová a kolektiv

Praktikum civilního **procesu** **1. část, 2. část**

Praktika na příkladech vysvětlují tradiční instituty civilního procesu. Obsahují praktické příklady i zadání klauzurních prací a žalob, které jsou opatřeny řešením. Knihy tak mohou sloužit k přípravě na advokátní a jiné profesní zkoušky.

1. část: 240 stran, brož., 370 Kč
2. část: 224 stran, brož., 340 Kč

Tomáš Tintěra, Petr Podrazil, Pavel Petr **Základy závazkového práva** **1. díl**

Učebnice přehledným výkladem představuje stěžejní instituty závazkového práva ve vzájemných souvislostech, včetně vybraných procesních aspektů. Text je doplněn judikaturou a mnoha příklady. První díl obsahuje obecné výklady včetně smlouvy a závazků z ní vznikajících či ochrany slabší strany.

288 stran, brožovaná vazba, 420 Kč

Na www.knihyleges.cz jsme pro vás připravili spoustu informací o našich učebnicích ke stažení – obsahy, ukázky, recenze...

Nakladatelství Leges, s. r. o., Lublaňská 61, Praha 2,
tel.: 222 356 400, e-mail: chci@knihyleges.cz, www.knihyleges.cz
Knihkupectví Olomouc, Právnická fakulta UP, tř. 17. listopadu 8,
Olomouc, tel.: 585 637 803, e-mail: olomouc@knihyleges.cz

Může si právnická osoba najmout byt?

JUDr. STANISLAV KŘEČEK

V obecné rovině by odpověď na tuto otázku nečinila zvláštní problém. Právnická osoba z povahy věci nemůže bydlet, a tedy nelze jí byt pronajmout za účelem bydlení. Otázkou

ovšem i pak zůstává, zda lze právnické osobě dát do nájmu byt k jiným účelům než k bydlení. Zákon pronajmutí bytu k jiným účelům než k bydlení nevylučuje, což plyne z § 2235 o. z.: „Zavazuje-li nájemní smlouva pronajímatele přenechat nájemci k zajištění bytových potřeb nájemce ... byt, nepřihlíží se k ujednání zkracujícím nájemcova práva podle ustanovení tohoto pododdílu.“ Jestliže nezavazuje, pak se na něj nevztahují zvláštní ujednání podle pododdílu 2 o. z. (Zvláštní ustanovení o nájmu bytu), ale podle čeho se takový nájem posuzuje, tím postaveno najisto není.

Zajímavý je v této souvislosti názor vyjádřený např. v publikaci „Občanský zákoník – komentář“ autorů Švestka, Dvořák, Bányaiová, svazek V, str. 1169 (Wolters Kluwer 2014), totiž, že „po nabytí účinnosti občanského zákoníku se nelze ztotožnit s názorem Nejvyššího soudu (vyslovený v NS 26 Cdo 1973/2006, pozn. SK), že by smlouva, již byl byt pronajat právnické osobě, byla neplatná pro rozpor se zákonem“, neboť, podle autorů, nájem bytu by se pak řídil podle obecných ust. § 2201 a násl. o. z. Nejsm si tak úplně jist, že tento názor je vyjádřen zcela přesně.

Především není zcela zřejmé, proč by se takový nájem měl posuzovat jen podle § 2201 a násl., a nikoliv podle § 2302 a násl., tedy jako nájem prostoru sloužícího k podnikání. Podle důvodové zprávy k § 2302 záleží jen na dohodě stran, co bude za místnost nebo prostor sloužící k podnikání označeno (*Zásadně se prostorem sloužícím k podnikání rozumí vestavěná nebo jinak vybudovaná část nemovité věci, která má podle ujednání stran sloužit k podnikání...*). Odst. 2 téhož zákonného ustanovení sice stanoví, že jedná-li se o „nájem prostoru nebo místnosti, jehož účelem není ani bydlení, ani provozování podnikatelské činnosti...“ použijí se obecná ustanovení o nájmu, ale tím problém vyřešen není.

Sami autoři shora uvedeného komentáře k občanskému zákoníku při výkladu § 2302 uvádějí (str. 1318), že pojem „podnikání“ je nutno vykládat (oproti § 421) širěji a bude sem nutné zahrnout i případy samostatné výdělečné činnosti, jako je např. umělecká tvorba (malířství, psaní, tvorba hudby) apod.

Tyto jistě poněkud pozitivistické úvahy se ovšem pohybují jen v oblasti soukromého (občanského) práva. Pokud vezmeme v úvahu právo veřejné, pak se situace poněkud vyjasní, ovšem jen zdánlivě. Podle § 126 stavebního zákona lze stavbu užívat jen k účelu vymezenému v kolaudačním rozhodnutí. Pak by ovšem jakékoliv užívání prostoru určeného kolaudačním rozhodnutím jen k bydlení bylo v rozporu se zákonem

a smlouva takto uzavřená by byla neplatná pro tento rozpor podle § 580 o. z. Tak jednoduché to ovšem není. A to jednak proto, že by pak úmysl zákonodárce vyjádřený v tom, že podle § 2235 o. z. lze byt dát do nájmu i k jinému účelu než k bydlení, byl v praxi nepoužitelný (akademické úvahy o tom, že podle civilního práva ano, ale podle veřejného práva ne, nemají pro praxi význam), a jednak proto, že judikatura se od striktního vymezení používání nemovitosti jen k účelu danému kolaudačním rozhodnutím odklání. V tomto odkazují na svůj předchozí článek *Podnikání v bytě (§ 2255 odst. 2 o. z.) v souvislostech* v Bulletinu č. 10/2015, kde uvádím některé judikáty potvrzující tento názor, totiž že **smluvní volnost má přednost tam, kde není korigována veřejným zájmem**. Tak tomu jistě nebude tam, kde prostor určený k bydlení je podnikatelsky používán např. k tvorbě hudby a nevyžaduje žádné stavební nebo jiné zásahy do kolaudovaného stavu.

Jak tomu však bude v případě, kdy by právnická osoba chtěla byty, jež má v nájmu, užívat podnikatelsky tak, že by je přenechávala do nájmu jiným nájemcům? Jedná se o podnikatelskou činnost, pokud někdo pronajímá byty k bydlení? Bezpochyby ano. **Pokud by tedy právnická osoba uzavřela nájemní smlouvu k bytu (bytům) za účelem nikoliv bydlení** (to je vyloučeno a taková smlouva by byla, jak již řečeno, neplatná), **ale za účelem podnikání – dalšího pronajímání, jednalo by se podle mého názoru o nájem prostoru sloužícího k podnikání, což upravuje § 2302 a násl.** Pokud by se tak stalo, může být otázkou, zda by taková právnická osoba mohla vůči nájemcům bytů vystupovat jako pronajímatel. Bezpochyby ano.

Poněkud paradoxní je, že pokud by právnická osoba získala do nájmu prostory kolaudačně určené k bydlení a podnikatelsky je používala k nájmu dalších osob podle § 2235 a násl., pak by tyto prostory užívala zcela v souladu s jejich kolaudačním určením a do rozporu se stavebním zákonem, jak je tento problém naznačen shora, by se nedostala.

Taková právnická osoba by ovšem musela pronajímat byty za podmínek § 2235 a násl., tedy uzavírat nájemní smlouvy, nikoliv smlouvy podnájemní, jak se to často děje. Je totiž skutečností, že v současné době, při neexistenci zvláštního právního předpisu, který by upravoval „sociální bydlení“ (ať již si pod tím představujeme cokoli), existuje řada neziskových organizací, které si zpravidla od obcí vezmou byt do nájmu (jako právnické osoby!), a tento byt nebo byty dále jako nájemci podnájemují dalším osobám, se kterými by jinak nikdo nájemní smlouvu neuzavřel, neboť, jak se dnes jazykem politické korektnosti říká „nemají kompetenci k nájemnímu bydlení“. Je to sice užitečný a funkční systém, který do jisté míry supluje dlouho připravovaný zákon o sociálním bydlení, leč systém, který je s platným právem v rozporu.

Kdybychom totiž připustili, že by právnická osoba, která uzavřela nájemní smlouvu k bytu nikoliv za účelem svého „bydlení“ (což by bylo neplatné od počátku), ale za účelem dalšího pronajímání, mohla byty podnájemovat, byla by to – i kdyby se jednalo o neziskový nájem – jen cesta k obcházení zákonných ustanovení směřujících k ochraně nájemců by-

tů, neboť práva podnájemníků jsou velmi omezená. Navíc je zřejmé, že zákonodárce chtěl odlišit „podnájem“ podle obecných ustanovení o nájmu (§ 2215 a násl. o. z.) od podnájmu podle zvláštní části občanského zákoníku, týkající se nájmu bytů (§ 2274 a násl.). V prvním případě se i přes název ustanovení (Podnájem) zde dále hovoří o právu nájemce „zříditi třetí osobě k věci užívací právo“, nikoliv tedy podnájem, když tento termín je v ust. § 2274 a násl. dán do souvislosti s bydlením nájemce – což je u právnické osoby vyloučeno. Nelze podle mého názoru připustit, aby nájemci užívající byt k bydlení měli různé postavení podle toho, zda ten, kdo přenechává byt k bydlení, se sám označuje za „nájemce“ (a dával by byt do podnájmu) nebo za „pronajímatele“ (a uzavíral řádné nájemní smlouvy). Totéž by podle mého názoru platilo, kdyby byl byt dán do pachtu a pachtýř by přenechával byty k bydlení dalším osobám.

Lze tedy uzavřít, že **právnická osoba může uzavřít nájemní smlouvu k bytu, pokud tento byt chce využívat k jiným účelům než k (vlastnímu) bydlení, a to podle obecných ustanove-**

ní o nájmu (§ 2201 a násl.) nebo podle § 2302 a násl., pokud by takový nájem byl užíván k podnikání v širším smyslu tohoto termínu. Je-li podnikáním v takovém bytě pronajímání bytu dalším osobám, musí se tak stát podle ustanovení o nájmu bytů podle § 2235 a násl. Pokud by smlouva opravňující k užívání bytu byla označena jako smlouva o podnájmu, stejně by se jednalo o smlouvu nájemní, neboť smlouvu je třeba posuzovat podle jejího obsahu. Právnická osoba mající byt v nájmu nemůže platně uzavírat smlouvy podnájemní, pokud je bytový prostor užíván k bydlení. Shora uvedený právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v rozhodnutí sp. zn. NS 26 Cdo 1973/2006 by pak bylo možné interpretovat takto: „Smlouva, jíž byl pronajímán byt právnické osobě, která by takto získaný byt dále podnájemala podle § 2274, by byla neplatná pro rozpor se zákonem.“

✦ Autor, zástupce Veřejné ochránkyně práv,
je expertem na bytové právo.

Dispoziční omezení spoluvlastnického práva a ochrana spoluvlastníka věci nemovité po zúžení rozsahu zákonného předkupního práva

Mgr. JIŘÍ PORKERT

I když je tomu již přes dva roky, co současný občanský zákoník, resp. zák. č. 89/2012 Sb. (dále jen „o. z.“), nabyl účinnosti, změny, které přinesl, stále patří mezi velmi často diskutovaná témata. Jednou z těchto změn (a z mého pohledu změnou markantní) je ve většině případů zavedení možnosti převodu spoluvlastnického podílu bez nutnosti nabídnout tento podíl ostatním spoluvlastníkům – zúžení tzv. předkupního práva. Za oblast zásadního vlivu absence tohoto institutu považují především oblast spoluvlastnictví věcí nemovitých. V tomto článku však nebude věnována pozornost obecným otázkám institutu předkupního práva, nýbrž **dispozičním omezením spoluvlastnického práva a možnostem obrany spoluvlastníků nemovitosti, resp. ochraně jejich vlastnického práva před či po převodu spoluvlastnického podílu jedním či více spoluvlastníky.**

Zákonná úprava

Jakýmsi skrytým odrazovým můstkem, ale přitom ustanovením zásadním (ač je řazeno mezi tzv. přechodné), je ust.

§ 3062 o. z., které říká: „Zákonné předkupní právo spoluvlastníků podle § 140 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zanikne uplynutím jednoho roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. To neplatí v případě spoluvlastnictví k zemědělskému nebo rodinnému závodu.“ Z daného vyplývá, že o. z. tedy předkupní právo v té podobě, v jaké ho znal občanský zákoník č. 40/1964 Sb. (dále jen „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“), již nezná, a tedy s odkazem na § 1123 o. z.¹ **může spoluvlastník se svým podílem nakládat podle své vůle – může ho tedy převádět či libovolně zatěžovat (např. služebnostmi či právem stavby).**

Již obecný zákoník občanský v § 829² považoval spoluvlastníka za úplného vlastníka svého podílu. Musela mu tedy být svěřena také ochrana vztahující se k jeho podílu. Ta se podle literatury realizovala tím, že každý spoluvlastník mohl na ochranu svého podílu použít *vlastnickou žalobu* jak proti osobám stojícím mimo společenství, tak i proti ostatním podílníkům, kteří by ho rušili ve výkonu jeho práva, s tím, že mohl použít rovněž k ochraně svého práva *žalobu possessorní*.³ Současná

1 „Spoluvlastník může se svým podílem nakládat podle své vůle. Takové nakládání však nesmí být na újmu právům ostatních spoluvlastníků bez zřetele k tomu, z čeho vyplývají.“

2 § 829 císařského patentu 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský: „Každý podílník jest úplným vlastníkem svého podílu. Pokud neporušuje práv svých společníků, může podíl nebo užitek z něho podle své vůle a neodvisle zastaviti, odkázati nebo jinak zciziti.“

3 Michal Králík in Jiří Spáčil a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 469.

úprava tento způsob ochrany umožňuje též, a to prostřednictvím tzv. vlastnických žalob upravených v § 1040 až 1042 o. z. (*žaloba reivindikační a negatorní*) a též prostřednictvím žaloby *posesorní*, kterou upravují § 1003 a 1007 o. z. Tento institut je v současném o. z. novinkou. I když se na první pohled může zdát, že o. z. upravuje dva typy posesorních žalob, není tomu tak. S odkazem na procesněprávní úpravu se jedná o *žalobu z rušené držby*, která je nově upravena v § 176 až 180 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Dispozice se spoluvlastnickým podílem

Současný občanský zákoník též vychází ze zásady volné dispozice spoluvlastníka s jeho podílem, a to na rozdíl od § 140 obč. zák. č. 40/1964 Sb.,⁴ který omezoval spoluvlastníka v dispozici s jeho spoluvlastnickým podílem, a to právě s odkazem na zákonné předkupní právo. Dochází tedy k naplnění pravidla obsaženého v § 1121 o. z., že každý ze spoluvlastníků je úplným vlastníkem svého podílu. Dané ustanovení tedy *de facto* staví spoluvlastníka na roveň vlastníku individuálnímu a fakticky mu dovoluje vykonávat držbu, užívání a požívání (tedy plodů či užitků) dané nemovitosti. Spoluvlastník tedy může se svým podílem volně disponovat. Ochrana ostatních spoluvlastníků by se zde mohla projevit tak, že by došlo k uplatnění ust. § 1128 o. z.,⁵ tedy majoritního hlasovacího principu. Dispozici s podílem (např. v rámci převodu vlastnického práva) však nelze považovat za běžnou správu společné věci ani za významnou záležitost týkající se společné věci, proto o ní ostatní spoluvlastníci nerozhodují.

Spoluvlastník svobodně rozhoduje, jak se svým podílem jako se svojí majetkovou hodnotou naloží. Ostatní spoluvlastníci nemají v tomto směru žádné privilegované postavení. Oprávnění spoluvlastníka je limitováno pouze zákazem takové dispozice se spoluvlastnickým podílem, která by byla na újmu právům ostatních spoluvlastníků, bez zřetele k tomu, z čeho tato práva vyplývají.⁶ Dle Michala Králíka⁷ by byla formulace § 1123 o. z. přesnější, pokud by stanovila, že spoluvlastník může se

svým podílem nakládat, pokud zákon nestanoví něco jiného. S uvedeným ne zcela souhlasím, neboť v případě dispozice se spoluvlastnickým podílem se uplatní nejen omezení zákonná, ale eventuálně též omezení smluvní či soudní – tím není však vyloučena aplikace obecných omezení vlastnického práva.⁸

Omezení dispozičních oprávnění spoluvlastníka můžeme tedy rozlišit na omezení zákonná, smluvní a soudní.

Dispoziční omezení

Za první skupinu dispozičních omezení lze považovat *omezení zákonná*. V tomto směru došlo k výraznému uvolnění oproti úpravě obsažené v obč. zák. č. 40/1964 Sb., a to v souvislosti s předmětnou změnou režimu zákonného předkupního práva spoluvlastníků. Zákonné předkupní právo nyní upravují § 1124 a 1125 o. z. V případě spoluvlastnictví k rodinnému či zemědělskému závodu je právní úprava podobná té, kterou jsme znali doposud – pokud zákonné předkupní právo vzniklo za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb., tak dále podle na počátku zmíněného § 3061 o. z. v těchto případech trvá. V ostatních případech, kdy bude předmětem spoluvlastnictví věc jiná než zemědělský závod, je třeba aplikovat ust. § 1124 o. z., které normuje, že **bylo-li spoluvlastnictví založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit, mají ostatní spoluvlastníci k podílu po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví předkupní právo**. Toto pravidlo se neuplatní v případě, pokud spoluvlastník převádí podíl svému manželu, sourozenci, příbuznému v řadě přímé, nebo nově jinému spoluvlastníku. Rozdílem oproti předchozí úpravě je jednak zavedení předkupního práva jen pro určité případy (např. dědění) a jednak zavedení prekluzivní lhůty, jelikož po uplynutí šesti měsíců právo domáhat se převodu spoluvlastnického podílu zaniká.

Ve vztahu k nemovitostem je pak třeba poukázat též na ust. § 3056 o. z.,⁹ které s ohledem na znovuzavedenou zásadu *superficies solo cedit* („povrch ustupuje pozemku“) **zakotvuje zákonné předkupní právo vlastníka pozemku ke stavbě a naopak vlastníka stavby k pozemku, a to v případě, že předmětná stavba není součástí pozemku** (vlastníci jsou rozdílní). Občanský zákoník v tomto ustanovení též výslovně uvádí, že k ujednáním vylučujícím nebo omezujícím předkupní právo se nepřihlíží. Takovéto zákonné předkupní právo tedy není možné smluvně zúžit či dokonce vyloučit. O následcích neplatnosti (absolutní, relativní) a o závaznosti takového ujednání mezi stranami je možné debatovat. Lze však konstatovat, že s ohledem na odst. 2 komentovaného ustanovení se předkupní právo vlastníka stavby vztahuje jen na tu část pozemku, jež je nezbytná pro výkon vlastnického práva ke stavbě, a to za podmínky, že část pozemku se stavbou lze oddělit, aniž to podstatně ztíží jejich užívání a požívání.¹⁰ S ohledem na charakter této zákonné úpravy předkupního práva lze očekávat snadnější sjednocení práv a povinností týkajících se vlastnictví pozemku a stavby.

Vedle omezení zákonných pak lze, jakožto druhou skupinu, aplikovat též *omezení smluvní*, a to z důvodu, že spoluvlastníci mohou mít zájem (a reálně ho ve většině případů mají), aby nakládání se spoluvlastnickým podílem bylo vázáno na určité podmínky či smluvně omezeno. Nyní se tento zájem stá-

4 „Převádí-li se spoluvlastnický podíl, mají spoluvlastníci předkupní právo, ledaže jde o převod osobě blízké (§ 116, 117). Nedohodnou-li se spoluvlastníci o výkonu předkupního práva, mají právo vykoupit podíl poměrně podle velikosti podílů.“

5 „O běžné správě společné věci rozhodují spoluvlastníci většinou hlasů.“

6 Martin Vychopeň in Jiří Švestka a kol.: Občanský zákoník: komentář. Svazek III. (§ 976-1474), 1. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 342.

7 Michal Králík. Op. cit. sub 3, str. 471.

8 Např. § 1013 o. z.: „Vlastník pozemku, na němž je zřízena stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku a nestala se součástí pozemku ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, má ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku. Předkupní právo vlastníka pozemku se vztahuje i na podzemní stavbu na stejném pozemku, která je příslušenstvím nadzemní stavby. K ujednáním vylučujícím nebo omezujícím předkupní právo se nepřihlíží.“

9 Z odst. 1: „Vlastník pozemku, na němž je zřízena stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku a nestala se součástí pozemku ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, má ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku. Předkupní právo vlastníka pozemku se vztahuje i na podzemní stavbu na stejném pozemku, která je příslušenstvím nadzemní stavby. K ujednáním vylučujícím nebo omezujícím předkupní právo se nepřihlíží.“

Z odst. 2: „Lze-li část pozemku se stavbou oddělit, aniž to podstatně ztíží jejich užívání a požívání, vztahuje se předkupní právo jen na část pozemku nezbytnou pro výkon vlastnického práva ke stavbě.“

10 Luboš Nevrlka: Konec zákonného předkupního práva spoluvlastníků? Epravo.cz [online]. epravo.cz, publikováno 21. 7. 2015 [cit. 31. 8. 2015].

Ilustrační foto

vá ještě aktuálnější, a to s odkazem na předmětné zúžení zákonného rozsahu předkupního práva. **Spoluvlastníci si tedy mohou smluvně dohodnout přednostní nabytí „volného“ spoluvlastnického podílu či aplikaci smluvních omezení při zatížení věci** (zřizování věcných břemen). Současný občanský zákoník v partii týkající se věcných práv (oproti § 364c obecného zákoníku občanského) neobsahuje podobné ustanovení, nicméně s ohledem na zásadu smluvní volnosti si spoluvlastníci mohou ujednat zákaz zcizení nebo zatížení podílu, a to jak pro případ prodeje či jiné způsoby zcizení, tak při trvajícím spoluvlastnickém vztahu.¹¹

Normativním východiskem pro sjednání takovýchto omezení je § 1761 o. z.,¹² ježž je v daném ohledu třeba považovat za obecné závazkové ustanovení, ale ve vztahu k předkupnímu právu je především rozhodující § 2140 odst. 2 o. z.¹³ Ač je totiž ustanovení o předkupním právu řazeno mezi *vedlejší ujednání při kupní smlouvě*, jeho povaha nevylučuje možnost ujednat si předkupní právo i mimo souvislost s kupní smlouvou, a to buďto jako právo obligační, které působí pouze *inter partes*, anebo jako právo věcné, které působí *erga omnes*. S ohledem na formu (obligační či věcněprávní) zákazu zcizení je pak třeba posuzovat náležitosti příslušného právního jednání, a to jak ve vztahu k jeho formě, tak také např. v katastrálních souvislostech. **Pokud se totiž takovéto omezení bude vztahovat k věci nemovité, tak v rovině omezení věcněprávního je nutné je založit vkladem do katastru nemovitostí, neboť § 11 odst. 1 písm. n) katastrálního zákona (ve spojení s § 980 odst. 1 o. z.)¹⁴ předpokládá, že vkladem se do katastru запиše vznik, změna, zánik, promlčení a uznání existence či neexistence mj. zákazu zcizení či zatížení.¹⁵**

Poslední skupinou jsou *omezení soudní*. Za nejčastější soudní dispoziční omezení vlastnického práva ve vztahu k nemovitém věcem lze považovat **institút nařízení předběžného opatření**. Tím soud žalovanému nejčastěji ukládá, aby s tam uvedenými nemovitostmi nenakládal s cílem převést vlastnic-

ké právo k nim na třetí osobu. Žalovanému se tedy zakazuje prodej, zatížení právy třetích osob, bezúplatný převod či darování předmětných nemovitostí, a to až do doby pravomocného skončení řízení o podané žalobě (např. žalobě na určení vlastnického práva, nahrazení projevu vůle aj.). V případě, že by povinný z tohoto předběžného opatření učinil kterékoliv z výše uvedených právních jednání, bylo by takovéto jednání absolutně neplatné.

Porušení předkupního práva

Současný občanský zákoník (na rozdíl od zákoníků předchozích) výslovně nehovoří o porušení předkupního práva. S ohledem na ust. § 2144 odst. 1 o. z.¹⁶ se však o takovou situaci jedná, neboť takové porušení spočívá v tom, že předkupníkovi (oprávněnému) nebylo nabídnuto odkoupení věci, ač mu prodávajícím (povinným) nabídnuto být mělo. Pro takové porušení přitom není významné, zda mělo být předkupní právo nabídnuto (využito) v případě prodeje nebo v případě jiného zcizení věci, na něž smluvní strany předkupní právo

11 Michal Králík. Op. cit. Sub 3, str. 472.

12 „Základ zatížení nebo zcizení věci působí jen mezi stranami, pokud nebyl zřízen jako věcné právo. Takový zákaz je platný, pokud byl zřízen na dobu trvání svěřenského fondu, svěřenského nástupnictví, zastoupení nebo na jinou určitou a přiměřenou dobu v takovém zájmu strany, který je hodný právní ochrany.“

13 „Předkupní právo lze zvláštním ujednáním rozšířit i na jiné způsoby zcizení. Předkupní právo lze také ujednat i mimo souvislost s kupní smlouvou.“

14 „Je-li do veřejného seznamu zapsáno právo k věci, neomlouvá nikoho neznalost zapsaného údaje. Stanoví-li to právní předpis, запиše se do veřejného seznamu kromě věcného práva i právo užívání nebo požívání, jakož i omezení rozsahu nebo způsobu užívání nebo požívání věci spoluvlastníky.“

15 Michal Králík. Op. cit. sub 3, str. 472.

16 „Je-li předkupní právo zřízeno jako právo věcné, opravňuje předkupníka domáhat se vůči nástupci druhé strany, jenž věc nabyt koupí nebo způsobem postaveným ujednáním o předkupním právu koupí naroveň, aby mu věc za příslušnou úplatu převedl.“

svou dohodou vztáhly, či v případech, kdy takové právo přísluší oprávněnému ze zákona.¹⁷

Následky porušení předkupního práva v režimu obč. zák. č. 40/1964 Sb. lze též přiměřeně aplikovat na úpravu současnou. V případě porušení předkupního práva nedochází k absolutní neplatnosti úkonu, kterým se převádí vlastnictví ke spoluvlastnickému podílu, ale oprávněný z předkupního práva má možnost se na nabyvateli domáhat, aby mu podíl nabídl ke koupi za podmínek, za kterých ho od prodávajícího získal.¹⁸ Za předpokladu, že nabyvatel takovou povinnost nesplní, může se oprávněný domáhat, aby nabyvatelův projev byl nahrazen soudním rozhodnutím (tzv. žaloba o nahrazení projevu vůle). Petit takové žaloby by měl směřovat na požadavek nahrazení projevu vůle nabyvatele učinit nabídku oprávněnému spoluvlastníkovi, tedy návrh na uzavření kupní smlouvy, může však směřovat též na nahrazení projevu vůle uzavřít kupní smlouvu. Judikatura¹⁹ dále tento požadavek konkretizovala tak, že oprávněný spoluvlastník, jehož předkupní právo bylo porušeno, se může zejména domáhat, aby soud rozhodl, že se nahrazuje projev vůle žalovaného (nabyvatele podílu), který je povinen učinit žalobci nabídku ke koupi spoluvlastnického podílu tohoto znění: „Navrhují uzavření smlouvy tohoto obsahu“ (dále uveden text smlouvy) nebo „uzavření smlouvy, jejíž text tvoří přílohu tohoto rozsudku“. Žalobní návrh může znít i tak, že se nahrazuje projev vůle žalovaného, aby uzavřel „smlouvu tohoto znění“ (a dále bude uveden text smlouvy).²⁰

Výše uvedený postup je však pouze jednou z možností obrany oprávněného spoluvlastníka, a tedy nepředpokládá uplatnění námitky relativní neplatnosti převodního jednání. Jak totiž bylo zmíněno výše, jednání povinného přičítá se povinnosti nabídnout spoluvlastnický podíl oprávněnému nezakládá neplatnost převodního úkonu absolutní, nýbrž neplatnost relativní (a to i v intencích současného § 580 odst. 1 o. z.²¹), a té je třeba se dovolat u orgánu veřejné moci – soudu. **Oprávněný**

spoluvlastník má tedy možnost dovolat se relativní neplatnosti např. kupní smlouvy, na dané převodní jednání se potom hledí jako na nicotné a povinný spoluvlastník de facto vstupuje do pozice kupujícího – předkupní právo pak působí vůči němu. Otázkou však zůstává, kdy nastávají právní účinky takového dovolání. V intencích úpravy minulé, kdy byly případy relativní neplatnosti taxativně vyjmenovány v § 40a obč. zák. č. 40/1964 Sb., nebylo významné, zda oprávněný spoluvlastník namítal neplatnost absolutní či relativní, právní účinky dovolání se neplatnosti převodu nastaly okamžikem, kdy projev vůle dotčeného spoluvlastníka došel převodci a nabyvateli.²² Současný kodex však žádný takový výčet nenabízí, **buďte tedy nutné dovolat se relativní neplatnosti u soudu a účinky takového dovolání nastanou právní mocí rozsudku o neplatnosti převodního jednání.**

Za zmínku, a to především u nemovitostí, též stojí lhůta, ve které je nutné se neplatnosti právního jednání dovolat. Zákon nově stanoví speciální promlčecí lhůtu, ve které lze tuto neplatnost namítnout, a to desetiletou, v § 631 o. z.²³ Toto ustanovení výslovně uvádí, že dané právo se promlčí za deset let, tedy ne „nejpozději za deset let“, jak to uvádí ust. § 629 odst. 2. Pojmem nejpozději zákonodárce umožňuje plynutí subjektivní (tedy obecné tříleté promlčecí lhůty) v rámci objektivní promlčecí lhůty. Ve spojení s touto lhůtou však zákonodárce nepoužil výraz „nejpozději“ – plyne tu tedy jen jediná promlčecí lhůta, a ta je v každém případě desetiletá.²⁴ Počátek této lhůty nastává podle § 619 odst. 1 dnem, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (v tomto případě právo majetkové). Jelikož samotná kupní smlouva má pouze obligacní účinky (zavazuje jen její účastníky) a její věcněprávní účinky – nabytí vlastnictví nabyvatelem – nastanou až vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí, **desetiletá promlčecí doba pro uplatnění zákonného předkupního práva podle Nejvyššího soudu²⁵ začne běžet dnem následujícím po dni, ke kterému vznikly účinky vkladu práva do katastru nemovitostí na základě kupní smlouvy, již bylo předkupní právo porušeno.** Autoři komentáře²⁶ však mají za to, že dle důvodové zprávy je cílem citovaného ustanovení posílit právní jistotu, že lhůta nezačíná plynout již ode dne zápisu tohoto práva do veřejného seznamu, nýbrž až od okamžiku, kdy mohlo být poprvé uplatněno, a to s odkazem na to, že v ustanovení je výslovně zopakováno, kdy běh promlčecí lhůty počíná – z toho vyzouvají, že zákonodárce váže začátek plynutí promlčecí lhůty na subjektivní prvek, tedy vědomost o okolnostech rozhodných pro začátek plynutí. Dle mého názoru lze však dát za pravdu Nejvyššímu soudu, neboť ač se předmětná judikatura váže k úpravě minulé, s ohledem na dnes již explicitně stanovenou *materiální publicitu* katastru nemovitostí²⁷ je nutné lhůtu počítat již od právních účinků vkladu práva.

Současná úprava též umožňuje oprávněnému domáhat se na kupujícího (nástupci povinného), aby mu věc za příslušnou úplatu převedl, a to prostřednictvím výše citovaného ust. § 2144 odst. 1 o. z. Povinnost kupujícího věc převést vznikne v okamžiku, kdy se oprávněný tohoto práva domáhá. Ve srovnání s předchozí úpravou v obč. zák. č. 40/1964 Sb.²⁸ je však postavení oprávněného výhodnější, neboť pokud jeho výzvě kupující nevyhoví, může oprávněný využít tzv. *žalobu na plnění*. Pro již výše zmiňovanou žalobu o nahrazení projevu vůle podle § 161 odst. 3 o s. ř. bylo totiž zapotřebí, aby oprávněný

17 Lukáš Svoboda in Milan Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 123.

18 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 831/2000.

19 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1875/2005; též pak rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 28 Cdo 2286/2009.

20 Michal Králík: Podílové spoluvlastnictví v občanském zákoníku, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2011, str. 213–214.

21 „Neplatné je právní jednání, které se přičítá dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.“

22 Michal Králík. Op. cit. sub 20, str. 214; viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2474/2000.

23 „Bylo-li právo zapsáno do veřejného seznamu, promlčí se za deset let ode dne, kdy mohlo být vykonáno poprvé.“

24 Jarmila Lazíková; Marek Števec in Petr Lavický a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 2227.

25 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2010, sp. zn. 33 Cdo 3371/2008.

26 Jarmila Lazíková; Marek Števec. Op. cit. sub 24.

27 § 980 odst. 1 o. z.: „Je-li do veřejného seznamu zapsáno právo k věci, neomlouvá nikoho neznalost zapsaného údaje. Stanoví-li to právní předpis, zapisuje se do veřejného seznamu kromě věcného práva i právo užívání nebo požívání, jakož i omezení rozsahu nebo způsobu užívání nebo požívání věci spoluvlastníky.“

28 § 603 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb.: „Bylo-li předkupní právo porušeno, může se oprávněný buď na nabyvateli domáhat, aby mu věc nabídl ke koupi, anebo mu zůstane předkupní právo zachováno.“

dopodrobna znal obsah kupní smlouvy (která byla uzavřena mezi povinným a kupujícím), a to především ustanovení určující kupní cenu.²⁹ V praxi se pak nezdálo, že oprávněnému byla žaloba zamítnuta, a to s odkazem na neurčitost žalobního petitu. V této souvislosti pak Nejvyšší soud judikoval, že: „Výzva oprávněné osoby podle § 603 ObčZ konkrétní návrh kupní smlouvy (tedy zejména kupní ceny) obsahovat často nemůže, neboť oprávněný mnohdy podmínky, za kterých byla věc prodána, nezná. Oprávněnému žalobci tak nelze bez dalšího přičítat k tíži, že v žalobním návrhu, kterým konkretizoval projev vůle osoby povinné, neuvedl určitou cenu, jestliže ji nezná ani žalovány, ani soud.“³⁰ Formulace žaloby na plnění je v tomto případě značně jednodušší – příslušnou úplatou se pak ve většině případů rozumí cena, za kterou byla věc koupena kupujícím. Je však dlužno připomenout, že vedle nároku na převedení věci se může oprávněný domáhat nároku na náhradu škody, a to vůči povinnému.

Z dikce § 2144 o. z. je však zřejmé, že v režimu smluvně zřízeného předkupního práva platí oprávnění v něm obsažené pouze pro předkupní právo věcné. Na předkupní právo obligační (smluvní) toto oprávnění aplikovat nelze, a to už z toho důvodu, že jeho sjednání probíhá ve zcela odlišném režimu – svědčí pouze *inter partes* a pro kupujícího, který jedná v dobré víře, by bylo příliš tvrdým postihem – opět s ohledem na *materiální publicitu* katastru, kam se předkupní právo obligační nezapisuje – uložení povinnosti převést věc oprávněnému. Obecně je tedy nutné vycházet z obsahu příslušného smluvního ujednání, pokud neexistuje speciální právní úprava. Za velmi přínosné pro takový případ považuji sjednání smluvní pokuty, kterou lze při porušení smluvní povinnosti požadovat i v případě, že žádná škoda nevznikla,³¹ a která sice konzumuje ná-

hradu škody,³² ale pokud si tak strany ujednají, je možné náhradu škody požadovat též vedle ní.

Na závěr mohu konstatovat, že vzhledem k zúžení rozsahu zákonného předkupního práva spoluvlastníků došlo k posílení jejich dispozičních oprávnění, a že tedy mají tzv. „volnou ruku“ při převodu spoluvlastnických podílů. Tento posun osobně sledávám přínosným zejména ve vztahu k věcem movitým. Co se však týče spoluvlastnictví věci nemovitých, tak je zapotřebí si uvědomit, že např. spoluvlastníci pozemku za současné zákonné úpravy nemohou již ovlivnit, s kým budou předmětný pozemek vlastnit. Dle mého názoru by tedy měli spoluvlastníci věci nemovitých tuto situaci aktivně řešit – pokud jsou vztahy s ostatními spoluvlastníky napjaté, tak jim nic nebrání převést spoluvlastnický podíl na jinou osobu. Naopak, pokud spoluvlastníci mezi sebou mají vztahy dobré, tak by bylo více než vhodné, aby mezi sebou uzavřeli smlouvu o zřízení předkupního práva s věcněprávními účinky, a to s odkazem na zachování pokojného stavu a posílení právní jistoty ve vztahu k jejich spoluvlastnickému právu.

✦ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

29 Lukáš Svoboda. Op. cit. sub 17, str. 123.

30 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3974/2007.

31 § 2048 o. z.: „Ujednají-li strany pro případ porušení smlouvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda.“

32 § 2050 o. z.: „Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.“

Osiřelá díla v autorském zákoně

JUDr. MICHAELA MACKOVIČOVÁ

Úvod

Za účelem transpozice směrnice o osiřelých dílech byla v roce 2014 přijata do českého právního řádu novela autorského zákona,¹ účinná od 7. listopadu 2014.² Novela do autorského zákona zavádí úpravu, jež je vyústěním dlouhodobého vývoje snah o řešení problému osiřelých děl,³ a to na úrovni České republiky i Evropské unie. Problém spočívající v právní nemožnosti užití děl, jejichž autor nebo jiný nositel práv nemůže být určen či vyhledán,⁴ má přitom částečně odstranit nová výjimka z práv, kterou měly povinnost zavést všechny členské státy Evropské unie.⁵ Nutno říci, že výjimka je konstruována úzce a dovoluje pouze omezenému okruhu beneficentů striktně vymezené způsoby užití. Ty jsou navíc limitovány účelem napl-

- 1 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen „autorský zákon“ nebo „AZ“).
- 2 Novelizující zákon č. 228/2014 Sb. transponuje dvě unijní směrnice – vedle (i) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, je to (ii) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Od původního záměru předložit komplexní novelu autorského zákona Ministerstvo kultury upustilo kvůli plynoucím transpozičním lhůtám, nicméně ostatní projednávaná témata by měla být dle tvrzení Ministerstva zohledněna při nejbližší koncepční novelizaci (úprava vymáhání práv, knihovní licence či licence pro zdravotně postižené atd.).
- 3 Problém osiřelosti je značně rozšířen – dle informovaného odhadu až 40 % autorských děl v Evropě tvoří díla osiřelá (Lýdie Tallová: Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl a její vliv na celosvětové formování autorského práva, AM Acta MUP, č. 1/2015, str. 40).
- 4 Absence potřebné licence by vystavila případného uživatele díla riziku sankčních a zdržovacích nároků, které by mohl uplatnit dodatečně objevený nositel práv. Osířelá díla tak zůstávají zejména z důvodu právní nejistoty neuzitá (S. Gompel; P. B. Hugenholtz: The Orphan Works Problem: The Copyright Conundrum of Digitizing Large-Scale Audiovisual Archives, and How to Solve It. Popular Communication – The International Journal of Media and Culture, 2010-1, str. 61-71).
- 5 Kromě členských států Evropské unie má směrnice právní význam i pro zbytek Evropského hospodářského prostoru, proto tam, kde se mluví o členských státech nebo Evropské unii, mluví se rovněž o Norsku, Lichtenštejnsku a Islandu.

ňování cílů veřejného zájmu. Z hlediska věcné působnosti přitom výjimka směřuje na osiřelá díla a osiřelé zvukové záznamy a dále na díla a jiné předměty ochrany do těchto osiřelých děl a zvukových záznamů vložené či začleněné nebo tvořící jejich nedílnou součást. Úpravu zavedenou do českého autorského zákona, jež vcelku věrně kopíruje úpravu směrnice, najdeme v nových ust. § 27a, 27b a 37a.

Osiřelé dílo – definice a rozdělení, ukončení a vzájemné uznávání statusu

Nově zavedené ust. § 27a AZ jako součást nového oddílu⁶ upravuje definici osiřelého díla, rozdělení statusu díla, pravidla pro ukončení statusu osiřelosti a princip jeho vzájemného uznávání.

Definice osiřelého díla v odstavci prvním, víceméně převzatá z čl. 2 odst. 1 směrnice, říká, že dílo se považuje za osiřelé, *není-li určen jeho autor, nebo i když je určen, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání* podle § 27b, zapsaného způsobem stanoveným autorským zákonem. Lze tvrdit, že formulace definice není úplně ideální, protože její interpretace by mohla vést k závěru, že důsledné vyhledávání se provádí pouze k nalezení autora. Vyhledávání by ovšem mělo sloužit také k určení autora, pokud jeho identita není známa, což vyplývá i z dalších zavazujících ustanovení. Ve srovnání se směrnicí obsahuje § 27a AZ navíc vyvratitelnou domněnku, dle které se za osiřelá považují všechna díla (a jiné předměty ochrany) určeného autora, jehož dílo bylo identifikováno jako osiřelé, není-li prokázán opak.

V případě, že by nastala situace, kdy existuje k jednomu předmětu ochrany více nositelů práv, z nichž někteří jsou určeni a nalezeni, zatímco jiní ne, dochází k tzv. **rozdělení statusu**. To znamená, že dílo je částečně osiřelé a částečně nikoli. Ve vztahu k dohledatelným nositelům práv se pak vyžaduje získání licence k jejich užití, zatímco na „osiřelou část“ lze aplikovat již zmiňovanou výjimku (§ 27a odst. 2 AZ).

Velmi důležitým momentem celé úpravy je v čl. 4 směrnice vyžadovaný **princip vzájemného uznávání statusu** (§ 27a odst. 5 AZ). Jakmile je dílo uznáno za osiřelé v jednom členském státě Evropské unie (nebo v některém ze států tvořících Evropský hospodářský prostor), je automaticky považováno za osiřelé na území celé EU i EHP. Výslovně zakotveným praktickým dopadem je možnost uživatele zpřístupnit dílo přeshraničně, do všech zmiňovaných států (text díla zobrazovaný v rámci virtuální knihovny by mohl být přístupný uživatelům ve všech těchto státech), ale také možnost dalších uživatelů užít dílo na území těchto jiných států bez nutnosti opakovaného důsledného vyhledávání.

Nezbytným předpokladem fungování modelu vzájemného uznávání je lehce dostupná a spolehlivá **unijní on-line databáze osiřelých děl**. Směrnice s ní počítá a **jejím zřízením a správou pověřuje Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu**⁷ (čl. 3

odst. 6). Postup, kterým se mají získávat do databáze jednotlivé informace, je přitom založen na aktivitě členských států. Ty mají zajistit, aby instituce vymezené směrnicí (benefičienti výjimky) poskytovaly vnitrostátním orgánům stanovené informace, které jsou pak státy povinny bezodkladně předat úřadu. Tato konstrukce je promítnuta do ust. § 37a odst. 8 a 9 AZ, dle kterých jsou beneficiáři výjimky užívající dílo povinni poskytnout Ministerstvu kultury (i) výsledky důsledného vyhledávání, na jehož základě dospěli k závěru o osiřelosti, (ii) informace o užití díla, (iii) informace o jakékoli změně statusu díla a (iv) své kontaktní údaje. Ministerstvo je povinno obdržené informace předat bez zbytečného odkladu Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu.

Novela autorského zákona celou úpravu doplňuje o *povinnost tuzemských kolektivních správců vést rejstříky osiřelých děl nebo jiných předmětů ochrany dle svého zaměření* [§ 100 odst. 1 písm. f) AZ]. Rejstříky jsou zároveň uvedeny v příloze č. 2 autorského zákona v seznamu zdrojů, které musejí být při důsledném vyhledávání prověřeny.

V souladu se směrnicí pamatuje ust. § 27a AZ ve svém odst. 4 také na situaci, kdy se dříve neznámý nebo nenalezený nositel práv objeví. **K ukončení statusu osiřelosti může dojít nalezením nositele práv třetí osobou nebo písemným oznámením nositele práv adresovaným příslušnému kolektivnímu správci či, dojde-li k užití, uživateli. Od tohoto okamžiku již uživatel není oprávněn z výjimky a v užívání smí pokračovat jen se svolením nositele práv.** Ukončení statusu doplňuje právo na spravedlivou odměnu za užití, kterou je povinna zaplatit za již realizované užití konkrétní instituce coby uživatel.

Institut důsledného vyhledávání

Důsledné vyhledávání upravuje § 27b, který vložila do autorského zákona novela. Ustanovení v odst. 1 říká, že důsledné vyhledávání za účelem zjištění statusu osiřelosti se musí provést *před užitím předmětného díla, a to nahlédnutím do informačních zdrojů* příslušných pro daný druh díla, příp. jiného předmětu ochrany (např. katalogy knihoven, rejstříky ISBN, ISAN, ISRC, databáze vedené kolektivními správci nebo sdruženími umělců). Jak vyplývá ze směrnice, bodu 13 recitálu, důsledné vyhledávání musí být provedeno ve vztahu ke každému chráněnému statku zvlášť, tedy ke každému předmětu ochrany, který je do předmětného díla vložen či začleněn. O prováděném vyhledávání se vedou *záznamy*, které je povinná uchovávat instituce zamýšlející dílo (nebo jiný předmět ochrany) užít (§ 37a odst. 6 AZ).

Ust. § 27b AZ doprovází nová příloha č. 2 zákona obsahující **seznam informačních zdrojů, do nichž musí být při důsledném vyhledávání nahlédnuto**. Sestavit daný seznam po konzultaci s dotčenými subjekty bylo povinností členských států, přičemž seznam měl zahrnovat přinejmenším zdroje, jež směrnice uvádí v příloze. Seznam v autorském zákoně obsahuje jak zdroje vyplývající z přílohy směrnice, tak zdroje specifické pro Českou republiku, a až na výjimky se jedná o obecně vymezené druhy. Předpokládalo se totiž, že příklady konkrétních zdrojů budou uveřejňovány a průběžně aktualizovány na internetových stránkách Ministerstva kultury.⁸

Aby se zabránilo duplicitnímu vyhledávání, ust. § 27b

6 Nový oddíl 7 dílu 3 v hlavě I části první autorského zákona.

7 Jednotná databáze osiřelých děl pro státy EU a EHP je k dnešnímu dni již založena a úřadem dálkově zpřístupňována, viz <https://oami.europa.eu/orphanworks/>.

8 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb. a zákon č. 151/1997 Sb. (sněmovní tisk 70/0 ze dne 11. prosince 2013), str. 53.

odst. 1 AZ v souladu s čl. 3 odst. 3 směrnice **určuje členský stát EU nebo stát EHP, ve kterém se má důsledně vyhledávání provádět.** Je jím stát prvního vydání, nebo nedošlo-li k vydání, prvního odvysílání díla, a u kinematografických a audiovizuálních děl stát sídla nebo obvyklého bydliště výrobce, nachází-li se v členském státě EU nebo státě EHP. V případě děl, která byla zpřístupněna veřejnosti jinak než vydáním nebo vysíláním, např. soukromé listy nebo rukopisy, se má důsledně vyhledávání provádět ve státě, v němž je usazena instituce, která dílo se souhlasem autora zpřístupnila. Informační zdroje i z jiných zemí se mají využít tehdy, když existují důkazy naznačující, že významné informace by mohly být nalezeny i v těchto jiných zemích (§ 27b odst. 2 AZ, na základě čl. 3 odst. 4 směrnice).

Důsledně vyhledávání vykonává zejména instituce, která zamýšlí dílo užít, ovšem směrnice v bodě 13 recitálu členským státům poskytla možnost stanovit, že vyhledávání smí provést i jiný subjekt, s oprávněním za tuto službu účtovat poplatky. Novelou zavedená úprava neobsahuje v tomto ohledu výslovnou zmínku, lze však předpokládat, že beneficiáři výjimky smějí vyhledáváním autora pověřit i třetí subjekt. Závěr lze dovodit z výkladu § 37a odst. 6 AZ, když osoba zamýšlející dílo užít má povinnost důsledně vyhledávání pouze „zajistit“.

Konstrukce výjimky

Novou, povinně zavedenou výjimku v podobě zákonné licence najdeme v autorském zákoně v ust. § 37a. Předmětné ustanovení dovoluje vymezeným institucím užít osiřelé dílo **výhradně k dosažení cílů souvisejících s jejich posláním ve veřejném zájmu**, jimiž se ve smyslu čl. 6 odst. 2 směrnice rozumí uchovávání, obnova a zpřístupňování zdrojů. Užití osiřelých děl přitom nesmí být jiné než nekomerční povahy a příjmy lze vytvářet výlučně za účelem pokrytí nákladů souvisejících s digitalizací a zpřístupňováním osiřelých děl (§ 37a odst. 5 AZ).

Co se týče **beneficiářů výjimky**, jsou jimi ty samé instituce, které jsou oprávněny z knihovní licence, tedy **veřejně přístupné knihovny, muzea, galerie, školská a vzdělávací zařízení, archivy a dále veřejnoprávní vysílatelé** (směrnice uvádí navíc instituce pečující o filmové nebo zvukové dědictví). Předmětné subjekty musejí být dle čl. 1 odst. 1 směrnice usazené v jednom z členských států EU nebo států EHP.

Vymezené instituce jsou oprávněné osiřelé dílo **užít pouze stanovenými způsoby**, a to (i) *rozmnožováním* pro účely digitalizace, zpřístupnění způsobem dle bodu (ii), indexace, katalogizace, uchovávání nebo obnovy a (ii) *sdělováním veřejnosti on-line* prostřednictvím počítačových sítí. Při každém užití osiřelého díla přitom musejí uvádět jméno autora, byl-li určen (§ 37a odst. 7 AZ). V čl. 6 odst. 4 směrnice se výslovně uvádí, že není dotčena smluvní volnost institucí, a proto by dané veřejnoprávní subjekty ve světle eurokonformního výkladu měly mít možnost uzavírat *dohody o spolupráci se soukromými obchodními partnery*. Rozumí se tím např. dohoda za účelem společného provádění digitalizace, kdy soukromý partner přispěje know-how, technologií digitalizace, pracovní silou či finančně.

Oprávnění osiřelé dílo užít doprovází povinnost instituce coby uživatele zaplatit **odměnu za užití**. Splatnost odměny je však spojena až s momentem ukončení statusu osiřelosti (§ 37a odst. 10 AZ), který nastává objevením autora či jiného nositele práv. Směrnice totiž ponechala úpravu výše odměny a podmínky jejího uhrazení členským státům⁹ a Ministerstvo kultury rozhodlo, že odměna se bude vyplácet zpětně po tom, co se přihlásí nositel práv. Ministerstvo si ce uvažovalo i nad variantou předem placené paušální částky, ale nakonec se vzhledem ke skutkovým předpokladům rozhodlo pro druhou alternativu.¹⁰ Ve vztahu k výši odměny cit. ustanovení AZ rámcově označuje kritéria pro její určení, a to účel a okolnosti užití díla a rozsah újmy způsobené autorovi užitím.

Věcná působnost výjimky z hlediska předmětů ochrany zahrnuje v souladu s čl. 1 odst. 2 směrnice *díla v podobě knih, novin, časopisů a jiných písemností a kinematografická nebo jiná audiovizuální díla*, která jsou obsažena ve sbírkách či archivech vymezených institucí. Ve vztahu k veřejnoprávním vysílatelům je působnost koncipována o něco úžeji a týká se kinematografických nebo jiných audiovizuálních děl, která jsou obsažena v jejich archivech a zároveň byla jimi nebo z jejich podnětu¹¹ vyrobena před 31. prosincem 2002 včetně. Rozhodné datum bylo stanoveno s ohledem na zvláštní postavení vysílatelů jako výrobců jako opatření, které by mělo do budoucna omezit výskyt osiřelých děl v jejich archivech.

Z důvodu mezinárodní zdvořilosti ust. § 37a odst. 3 AZ (na základě čl. 1 odst. 2 a 3 směrnice) stanoví, že výjimka se vztahuje pouze na díla, která byla poprvé vydána nebo odvysílána na území jednoho z členských států EU nebo států EHP. Pokud díla nikdy vydána ani vysílána nebyla, lze je užít, byla-li některým z beneficiářů výjimky se souhlasem nositelů práv zpřístupněna veřejnosti jinak a lze-li rozumně předpokládat, že by se dotčení nositelé práv proti daným způsobům užití nepostavili.

V souladu se směrnici výjimka na základě § 37a odst. 4 AZ zahrnuje rovněž *díla do osiřelých děl vložená nebo začleněná či díla tvořící jejich nedílnou součást*, což je např. případ souborných nebo zpracovaných děl.

Na tomto místě stojí za zmínku, že výše uvedená úprava výjimky platí na základě odkazovacích ustanovení (§ 74, 78, 82, 86 a 94 AZ) obdobně **i pro další, autorským zákonem chráněné statky**, jako jsou umělecké výkony, zvukové a zvukově obrazové záznamy nebo vysílání. Směrnice se však přímo vztahuje pouze na specifikované druhy děl a zvukové záznamy (čl. 1 odst. 2) a dalších druhů děl nebo jiných předmětů ochrany se dotýká pouze nepřímo coby statků vložených nebo začleněných do vymezených

⁹ Výše odměny se řídí právem státu, v němž je usazena instituce, která dílo užila.

¹⁰ Z konzultací vyplynulo, že zákonná licence bude oprávněnými subjekty využívána spíše v individuálních případech a přednostně u starších děl, u nichž je minimální pravděpodobnost ukončení statusu osiřelého díla a komerční využitelnosti, resp. újmy způsobené nositeli práv užitím. Bylo proto navrženo nezatěžovat oprávněné subjekty náklady na odměny nositelům práv předem.

¹¹ Ve smyslu směrnice by se tím měla rozumět díla, která si veřejnoprávní vysílatel nechal vyrobit ke svému vlastním účelům užití nebo k užití jiným koprodukčním veřejnoprávním vysílatelům.

děl a zvukových záznamů. Je proto možné, že v České republice šířeji pojatá výjimka nebude mít odraz v právních řádech jiných členských států nebo států EHP, a výhody unijní úrovně úpravy budou omezeny na předměty ochrany v působnosti směrnice. Nicméně Komise je do budoucna pověřena sledováním vývoje informačních zdrojů a následným předkládáním zpráv ohledně zahrnutí dalších předmětů ochrany do působnosti směrnice; není tedy vyloučeno, že působnost směrnice bude v budoucnosti rozšířena.

Závěr

Autorka se domnívá, že přijaté **transpozici směrnice** o osiřelých dílech v podobě novely autorského zákona **nelze vyloučit žádný podstatný nedostatek**, ačkoli příliš nerozvíjí body úpravy, jež byly ponechány k uvážení členským státům (např. subjekt provádějící důsledné vyhledávání a výše odměny za užití¹²). Přijatá úprava se nicméně od úpravy směrnice neodchyluje, a lze proto říct, že je v souladu s účelem sledovaným směrnicí. Kdybychom se však na celou problematiku podívali komplexněji, již **směrnicí přijaté řešení nelze hodnotit jako dostačující**.

Je samozřejmě pozitivním krokem, že problém osiřelých děl začal být řešen, a ještě pozitivnějším, že se tak událo na úrovni Evropské unie. Hodnota zdrojů se zvyšuje, protože mohou být sdělovány on-line na mnohem větším území, a je učiněno zadost také volnému pohybu služeb i znalostí a inovací a právu rovnocenného přístupu občanů ke zdrojům. Jako vhodné zvolenou lze hodnotit také alternativu výjimky z autorských práv. Nicméně řešení jako takové je pouze částečné a problém osiřelosti řeší pouze ve vztahu k úzce zaměřené iniciativě EU s názvem *Digitální knihovny*. **Řešení opomíná jakékoli komerční užití osiřelých děl**, byť i beneficienty výjimky, ale také **užití osiřelých děl soukromými subjekty**, jako jsou vydavatelé či produkční společnosti. I když úzká profilace byla zámerem, je na škodu věci, že unijní orgány nevyužily prostor pro celostnější přístup.¹³

Slabinu skýtá také **absence úpravy transakčních nákladů** jako nákladů vynaložených za účelem vypořádání autor-

ských a souvisejících práv (náklady důsledného vyhledávání), např. v podobě mechanismu zajišťujícího jejich přiměřenou výši ve vztahu ke stáří díla.¹⁴ Vysoké transakční náklady totiž mohou způsobit, že beneficianti výjimky nebudou využívat výjimku v očekávaném rozsahu.¹⁵ Díky vzájemnému uznávání statusu a existenci unijní databáze je rovněž možné, že subjekty budou vyčkávat, až důsledné vyhledávání provede jiná instituce.

Limitace mechanismu zvoleného směrnicí a jeho přínosu pro hromadnou digitalizaci a on-line zpřístupňování vnímá také vláda České republiky. Výjimka se vztahuje pouze na určité druhy děl, konkrétně literární a audiovizuální díla, a je využitelná jen institucemi „s posláním ve veřejném zájmu“, v jejichž sbírkách nebo archivech se osiřelá díla nacházejí. Výjimka se navíc vztahuje pouze na digitalizaci a následné zpřístupnění těchto děl veřejnosti prostřednictvím internetu. **Vláda proto při další novelizaci AZ počítá se zavedením dalších právních nástrojů**,¹⁶ přičemž jako základ by měla posloužit již transponovaná úprava (definice osiřelého díla, pravidla důsledného vyhledávání i pravidla pro ukončení statusu osiřelosti). Dle již dříve uvažovaných alternativ,¹⁷ a také proto, že směrnicí nejsou dotčeny ani budoucí vnitrostátní úpravy správy práv,¹⁸ lze předpokládat, že národní nástroje budou zahrnovat kolektivní správu.¹⁹ Lze proto doufat, že i když se řešení problému osiřelých děl nepohne na úrovni Evropské unie, stane se tak aspoň na úrovni národní.

❖ Autorka je advokátní koncipientkou v Praze.

OCHRANA SPOTŘEBITELE

- velká novela zákona o ochraně spotřebitele
- změny zákona o ČOI
- zákon o potravinách a další

Sagit více informací na www.ochr.sagit.cz

12 Novela přebírá ze směrnice formulaci, že důsledné vyhledávání za účelem zjištění statusu díla zajistí beneficiant výjimky. Zákonodárce výslovně neuvádí, jestli vyhledávání může provést jako placenou službu i jiný subjekt nebo nikoli. Co se týče výše odměny, úprava obsahuje pouze rámcová kritéria pro její „určení“.

13 Tento závěr koresponduje s oficiální pozicí České republiky k návrhu směrnice formulovanou Ministerstvem kultury ČR. A. Faladová: Rámcová pozice/Stanovisko pro Parlament ČR k návrhu směrnice EP a Rady o některých povolených způsobech užití osiřelých děl ze dne 12. října 2011, MK ČR, str. 4.

14 Comité des Sages Report: New Renaissance, 10. ledna 2011, str. 19.

15 S. Gompel; P. B. Hugenholtz: Op. cit. sub 4.

16 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb. a zákon č. 151/1997 Sb. (sněmovní tisk 70/0 ze dne 11. prosince 2013), str. 14.

17 Zápis z jednání k novele autorského zákona „Osířelá díla II“. Ministerstvo kultury, 16. května 2012.

18 Směrnice v čl. 1 odst. 5 uvádí, že jí nejsou dotčena pravidla upravující správu práv na vnitrostátní úrovni, jako jsou kolektivní správa, rozšířené kolektivní licence nebo právní domněnky zastoupení, ale také zvláštní řešení vyvinutá k zvládnutí problémů hromadné digitalizace, např. v podobě děl nedostupných na trhu. Ustanovení je interpretováno tak, že členské státy si mohou ponechat již existující mechanismy řešení, ale také zavést vedle transponované výjimky paralelní vnitrostátní úpravu osiřelých děl založenou na kolektivní správě.

19 Předpoklad potvrzuje Ministerstvem kultury připravovaný text návrhu novely AZ (Právní rozhledy č. 15-16/2015, str. II).

Žádost o nižší splátky v průběhu oddlužení a použití § 407 insolvenčního zákona

Mgr. LUKÁŠ PAULDURA

I. Úvod

V červnu roku 2012 zaujal třetí senát Vrchního soudu v Praze názor,¹ z něhož vyplývaly (nebo alespoň dle mého původního přesvědčení měly vyplývat) dva základní závěry. Za prvé zde zmíněný vrchní soud upozornil, že usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je rozhodnutím vydaným s výhradou změny poměrů (*rebus sic stantibus*), a proto pokud dojde v průběhu trvání oddlužení plněním splátkového kalendáře ke změně poměrů na straně dlužníka, je dlužník oprávněn i na základě této změny poměrů požádat o snížení splátek pod zákonem stanovený rozsah.

Za druhé vrchní soud doplnil, že při posuzování takové žádosti musí insolvenční soud postupovat obdobně dle ust. § 391 odst. 2 a § 398 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ins. zák.“) – v této souvislosti bylo výslovně zmíněno, že žádost musí mít zákonem stanovené náležitosti, navržená nižší splátka (při zohlednění úhrady přednostních pohledávek) musí umožňovat uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů alespoň v rozsahu 50 %, a zejména věřitelé (písemně nebo na své schůzi) musejí vyslovit s navrženou nižší splátkou souhlas [popř. budou souhlasit alespoň někteří z nich, a nižší splátka se tak bude týkat jen uspokojení jejich vlastních pohledávek, obdobně jako při souhlasu s nižším plněním dle § 392 odst. 1 písm. c) ins. zák.], resp. insolvenční soud neshledá důvody, které by změně usnesení o schválení oddlužení splátkovým kalendářem, spočívající ve stanovení nižší splátky, bránily.

Když jsem se v průběhu svého působení na insolvenčním oddělení s těmito závěry seznámil, kvitoval jsem je kladně zejména s ohledem na vyslovené záruky ochrany procesních práv věřitelů. Zatímco judikatura obecně byla spíše benevolentní k dlužníkům,² citované rozhodnutí naopak ukládalo insolvenčním soudům, aby při rozhodování o žádostech dlužníků podaných v průběhu oddlužení – s výjimkou žádostí zjevně bezdůvodných – vytvořily procesní prostor k tomu, aby se věřitelé (stejně jako v případě standardní žádosti zahrnuté do návrhu na povolení oddlužení předjímané v ust. § 391 ins. zák.) mohli k takovým žádostem vyjádřit.

Bohužel mé přesvědčení, že rozhodovací praxe vrchních soudů směřuje i k ochraně zájmů věřitelů, netrvalo dlouho. Již v průběhu března roku 2013 zaujal druhý senát Vrchního soudu v Olomouci³ názor odlišný, který byl nedlouho nato převzat i Vrchním soudem v Praze.⁴ **V rozhodovací praxi se tak potvrdil závěr, že dlužník může při změně poměrů žá-**

dat o snížení splátek i v průběhu oddlužení. Vrchní soudy však současně dospěly k závěru, že při rozhodování o takové žádosti dlužníka se postupuje dle ust. § 407 odst. 3 ins. zák. Na základě této úvahy pak judikatura rozvedla, že pro případné povolení nižší splátky je nezbytné, aby insolvenční soud poměřil okolnosti, za nichž bylo schváleno oddlužení dlužníka, se současnými dlužníkovými poměry, a na základě nich učinil závěr, zda došlo k takové podstatné změně poměrů, že je namístě splátkový kalendář změnit co do výše splátek za splnění podmínek upravených v § 398 odst. 4 ins. zák. **Přesunutím rozhodovacího procesu pod ust. § 407 odst. 3 ins. zák. však došlo k významnému zásahu do postavení věřitelů, neboť insolvenční soud v intencích citovaného ustanovení postupuje zásadně bez nutnosti opatřovat si vyjádření věřitelů, popř. nařizovat k žádosti dlužníka o povolení nižších splátek schůzi věřitelů.**

Shora popsanému názoru lze předně vytknout, že opět odsová insolvenční věřitele na druhou kolej, přestože ti i v režimu oddlužení mají zásadní rozhodovací kompetence.⁵ Rovněž je možné podívat se nad tím, že věřitelům není bez bližšího legitimního odůvodnění garantováno stejné (rovné) postavení jako v případě rozhodování o standardní žádosti, která je součástí návrhu na povolení oddlužení, kdy dle ust. § 400 odst. 1 ins. zák. se stává žádost dlužníka obligatorním bodem programu schůze věřitelů. Za zcela neakceptovatelné však považuji použití ust. § 407 odst. 3 ins. zák., které na žádost dlužníka o stanovení nižších splátek nedopadá, a jak bude dále vysvětleno, jeho použití vede k naprosto absurdním závěrům.

1 Jedná se o rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 6. 2012, sen. zn. 3 VSPH 1036/2011, podle něhož: „rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře není nezměnitelné, je vydáváno s klauzuli změněných poměrů (*rebus sic stantibus*). [Proto] není zcela vyloučeno, aby i v dané fázi řízení bylo jeho žádosti o nižší splátky vyhověno. [...] Splnění musí být též předpoklad, že títo věřitelé (písemně nebo na své schůzi) vysloví s navrženou nižší splátkou souhlas [popř. budou souhlasit alespoň někteří z nich, a nižší splátka se tak bude týkat jen uspokojení jejich vlastních pohledávek, obdobně jako při souhlasu s nižším plněním dle § 392 odst. 1 písm. c) ins. zák.];“ k dispozici na webu: <https://isir.justice.cz>.

2 V této souvislosti šlo např. o snahu vrchního soudu zakládat přípustnost odvolání dlužníků proti rozhodnutí o způsobu schváleného oddlužení (názor byl překonán až rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSČR 91/2013, publikovaném pod č. 47/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) nebo zmírnění podmínek přípustnosti oddlužení u dlužníků odkázaných výhradně na plnění třetích osob (k tomu srov. již překonané rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 10. 2011, sen. zn. 3 VSOL 506/2011).

3 Základním kamenem právní argumentace vrchních soudů se stalo citované rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 3. 2013, sen. zn. 2 VSOL 218/2013.

4 Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 7. 2015, sen. zn. 3 VSPH 1301/2015, ze dne 1. 12. 2014, sen. zn. 1 VSPH 2349/2014, nebo ze dne 13. 8. 2015, sen. zn. 4 VSPH 558/2015.

5 Základní myšlenkou insolvenčního zákona bylo svěřit rozhodování věřitelům v maximální možné míře. Viz Tomáš Richter: Základní stavební kameny vládního návrhu insolvenčního zákona. Část I., Právní fórum č. 11/2005, str. 443-444. P. Kavan hovoří o právu věřitelů hlasovat tam, kde se objevuje nezbytnost rozhodnout ekonomicky s podstatným vlivem na pozdější uspokojení věřitelů. Viz P. Kavan: Postavení věřitelů v režimu insolvence dlužníka ve světle německé právní úpravy, Právní rozhledy č. 6/2008, str. 202.

II. Standardní žádost dlužníka o povolení nižší splátky

Insolvenční zákon upravuje institut žádosti dlužníka o stanovení nižších než zákonných splátek toliko v případě řádné žádosti. Ust. § 398 odst. 4 ins. zák. tak vymezuje, že pokud dlužník chce požádat o nižší splátky, musí tak učinit již při podání návrhu na povolení oddlužení (technicky se jedná o vyplnění kolonky č. 14 formuláře návrhu na povolení oddlužení),⁶ přičemž k později podané žádosti insolvenční soud nepřihlíží. Insolvenční zákon dále stanoví náležitosti žádosti, kdy dlužník musí dle § 391 odst. 2 ins. zák. uvést také výši navrhaných měsíčních splátek nebo způsob jejich určení a vysvětlit důvody, které vedly k jeho úpadku.⁷ Případné nedostatky žádosti dlužníka lze přitom řešit – vzhledem k tomu, že se jedná o součást návrhu na povolení oddlužení – postupem dle § 393 odst. 1 ins. zák., kdy insolvenční soud usnesením vyve dlužníka s příslušným poučením k opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů.

Tyto úkony by měl insolvenční soud provést do vydání rozhodnutí o úpadku. Přestože nedostatky žádosti o povolení nižší splátky nebrání povolení oddlužení (ve smyslu § 393 odst. 3 ins. zák. se totiž nejedná o nedostatky, které by bránily pokračování řízení), nelze odhlížet od toho, že řádná a projednatelná žádost dlužníka se stává v souladu s ust. § 400 odst. 1 ins. zák. obligatorním bodem schůze věřitelů. Samotné hlasování věřitelů ohledně žádosti dlužníka není pro insolvenční soud závazné a má pouze povahu (ne)doporučujícího stanoviska, obdobně jako není pro insolvenční soud závazná ani dlužníkem navržená výše splátek.⁸ I přesto je nutné si uvědomit, že prostor vytvořený pro účastníky řízení (ať již pro dlužníka při formulaci výše navrhané splátky, nebo pro věřitele při zaujímání stanoviska) má své neopominutelné právní důsledky. Nejenže v rovině materiální zakládá povinnost soudu vypořádat se v rámci odůvodnění rozhodnutí s odklonem od návrhu dlužníka či stanoviska věřitelů,⁹ ale v rovině

formální zakládá předpoklad přípustnosti podání odvolání. Jak totiž logicky předjímá § 406 odst. 4 ins. zák., proti výroku rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, kterým bylo rozhodnuto o žádosti dlužníka, může podat odvolání pouze dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo ten z věřitelů, který nesouhlasil se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval (či přesněji podal stanovisko, jehož prostřednictvím nedoporučil vyhovět žádosti dlužníka o stanovení nižší splátky).

Jak vyplývá z předeslaného, **celý proces rozhodování o žádosti dlužníka o stanovení nižší než zákonné splátky má logicky provázanou strukturu. Adekvátní vytvoření prostoru pro uplatnění stanoviska ze strany věřitelů je jeho podstatnou náležitostí s odpovídajícími procesními následky, a nelze je tudíž redukovat do pouhé procesní formality či notoriety.** Lze uzavřít, že v podstatě každý dlužník bude v průběhu oddlužení vystaven výraznému snížení životního standardu, které abstraktně představuje onu spravedlivou cenu za využití dobrodinní oddlužení, které může při splnění podmínek vyústit v osvobození od placení pohledávek v neuspokojeném rozsahu, tedy v právní následek, který narušuje základní pilíře soukromého práva.¹⁰ I v těchto intencích lze proto důvodně očekávat, že dlužník bude zásadně ochoten snížit svou životní úroveň na zákonem stanovený limit.

Povolení nižších než zákonných splátek je bezesporu mimořádným institutem, který nutně podléhá pečlivému posouzení ze strany insolvenčního soudu, a právě v tomto ohledu je nejen nezbytné, ale též nanejvýš vhodné, aby věřitelé, kteří objektivně předpokládají provádění splátek ze strany dlužníka v zákonném rozsahu, byli s touto skutečností výslovně konfrontováni a měli možnost do rozhodovacího procesu soudu zasáhnout. Poukaz věřitele na nesplnění podmínek ve smyslu § 398 odst. 4 ins. zák. nebo sdělení dalších, doposud neznámých skutečností rozhodných pro případné nevyhovění žádosti dlužníka, je totiž rozhodující nejen pro insolvenční soud, ale může být i podnětem pro zaujetí stanoviska věřiteli ostatními.

Stejně tak okruh subjektů oprávněných k odvolání proti výroku, kterým insolvenční soud rozhodoval o žádosti dlužníka o stanovení nižší splátky, odpovídá zásadám insolvenčního řízení vyjádřeným v ust. § 5 ins. zák. Je totiž nábílední, že věřitel, který přes poskytnutý prostor na své oprávnění podat stanovisko rezignoval, nemůže takové skutečnosti uplatňovat v odvolacím řízení, a tím přenášet celý komplexní rozhodovací proces do řízení odvolacího (včetně souvisejících problémů s konáním nové schůze věřitelů). Tímto způsobem by současně bylo neproporcionálně zasahováno do postavení účastníků insolvenčního řízení, neboť by nepředvídatelně umožňoval zpochybnit výrok o výši splátek, které je dlužník povinen odevzdávat pro účely plnění splátkového kalendáře, ačkoliv se jedná o výrok pro účely plnění splátkového kalendáře zcela stěžejní.¹¹

III. Žádost uplatněná v průběhu oddlužení

Institut žádosti o stanovení nižších než zákonem stanovených splátek, která by byla vznesena v průběhu trvání účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře, insolvenční zákon na rozdíl od předchozího případu neupravuje. Přestože formalistickým výkladem ust. § 398 odst. 4 ins. zák. by bylo

6 K dispozici na stránkách Ministerstva spravedlnosti: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>.

7 Pokud se týče náležitostí vypočtených v ust. § 391 odst. 2 ins. zák., zastávám názor, že nejsou vypočteny zcela přiléhavě, neboť vedle těchto relevantních kritérií by měl dlužník rovněž uvést i důvody, pro které vůbec žádost o stanovení nižších než zákonem stanovených splátek podává (např. konkrétní tvrzení o zvýšených výdajích nebo popis tíživé sociální situace).

8 Srov. díky ust. § 400 odst. 1 ins. zák. ve slovech: „zda doporučují vyhovět žádosti dlužníka“, a obdobně v ust. § 398 odst. 4 ins. zák. ve slovech: „k doporučení věřitelů. Dlužníkovým návrhem jiné výše měsíčních splátek není insolvenční soud vázán.“ Viz též J. Kozák in J. Kozák; P. Budín; A. Dadam; L. Pach: Insolvenční zákon a předpisy související, nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2013, str. 899.

9 Rozhodnutí soudu o vyhovění či nevyhovění žádosti dlužníka musí být řádně odůvodněno při zohlednění kritérií obsažených v ust. § 398 odst. 4 ins. zák. V opačném případě se jedná o rozhodnutí nepřezkoumatelné. Soud je rovněž povinen dbát o to, aby odůvodnění rozhodnutí bylo přesvědčivé. Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2010, sen. zn. 1 VSPH 876/2010.

10 Insolvenční právo zde prolomuje základní principy soukromého práva – včetně snad nejzákladnějšího principu *pacta sunt servanda*, na němž spočívá celá tržní ekonomika a její úvěrový element. Viz Tomáš Richter: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění, Právní rozhledy č. 21/2006, str. 765.

11 Je nutné si uvědomit, že pravomocné (závazné) určení výše splátek na vstupu je žádoucí nejen z pohledu plátce mzdy, platu či jiného příjmu dlužníka, jemuž je povinnost adresována, ale především je nezbytnou podmínkou pro realizaci oddlužení plněním splátkového kalendáře. Výše splátek na vstupu logicky ovlivňuje určení předpokládané míry uspokojení nezajištěných věřitelů, od níž se pak odvíjí např. i závěr o volbě výhodnějšího způsobu oddlužení (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSČR 91/2013) nebo o řádném plnění splátkového kalendáře v podstatném rozsahu [srov. § 418 odst. 1 písm. b) ins. zák.].

možné dovozovat, že k žádostem uplatněným v průběhu trvání účinků schváleného oddlužení (tedy logicky po podání návrhu na povolení oddlužení) se nemá přihlížet, je zjevné, že judikatorní vytvoření prostoru k tomu, aby dlužník mohl prostřednictvím žádosti korigovat původní výrok rozhodnutí o schválení oddlužení, je zcela legitimní.

Splátkový kalendář probíhá v horizontu pěti let, což je doba, v níž může na straně dlužníka docházet ke změnám poměrů, na které dlužník ani věřitelé nemohli při schvalování oddlužení pomýšlet. Mezi standardní případy tak mohou patřit objektivně nepředvídatelné životní události, které zvyšují trvale nebo přechodně nutné výdaje (zejména se jedná o případy zvýšení výdajů na léky v souvislosti se zhoršením zdravotního stavu dlužníka nebo investice dlužníka do získání vzdělání či rekvalifikace, které i přes přechodné snížení splátek ve výsledku znamenají větší míru uspokojení věřitelů), ale též události, které zvyšují příjmovou stránku dlužníka, a umožňují tak významně zvýšené či úplné uspokojení věřitelů i při současném zvýšení životního standardu dlužníka. Lze tudíž uzavřít, že rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je nepochybně rozhodnutím, které je vydáváno s výhradou změny poměrů (*rebus sic stantibus*), zejména ve vztahu k výroku o výši splátek dlužníka. To samozřejmě zakládá i právo dlužníka podat žádost o snížení splátek i po schválení oddlužení, avšak s tím rozdílem, že dlužník musí současně prokázat právě takovou změnu poměrů, která u něj nastala po schválení oddlužení.

Pokud se týče samotného postupu při projednání a posouzení takové žádosti, zastávám názor, že **postupovat se má zcela shodným způsobem jako v případě standardní žádosti, tedy za obdobného užití všech zákonných ustanovení tak, jak byla citována v oddíle II. tohoto příspěvku.** I tato žádost musí splňovat veškeré náležitosti stanovené v § 398 odst. 4 ins. zák., tedy i návrh výše splátky a rozvedení důvodů, které vedly k dlužníkovu úpadku (i toto kritérium je insolvenční soud povinen zohlednit, byť se jedná o skutečnosti, které nastaly před změnou poměrů), a rovněž i tuto žádost je nezbytné s věřiteli projednat.

Osobně se domnívám, že **nejsprávnějším řešením je svolat schůzi věřitelů, jejímž jediným bodem programu by bylo projednání takové žádosti dlužníka zcela v mezích § 400 odst. 1 ins. zák., včetně poučení věřitelů o možnosti hlasovat (zaujmout stanovisko) mimo schůzi věřitelů prostřednictvím hlasovacího lístku ve smyslu § 401 odst. 4 ins. zák.** Druhým – méně formálním řešením – pak může být i výzva adresovaná věřitelům, prostřednictvím níž budou věřitelé vyzváni, aby se ve stanovené lhůtě k žádosti dlužníka vyjádřili. V takovém případě je však třeba insolvenční soudy upozornit na důsledné splnění poučovací povinnosti ve smyslu § 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), a to jak ohledně nevyjádření se ve stanovené lhůtě, tak i ohledně možnosti podat odvolání proti usnesení o změně splátkového kalendáře ve výroku týkajícím se výše splátek dlužníka.

Důvody, pro které by měl být shora popsán postup zachován i v případě žádosti dlužníka podané v průběhu trvání oddlužení, jsou v podstatě totožné. V první řadě procesní prostor umožňuje věřitele (očekávající provádění splátek v zákonem stanovené výši) se žádostí konfrontovat a vytváří prostor pro podání relevantních informací a uplatnění námitek. Názor, že v případě žádostí podaných v průběhu oddlužení

není nutné schůzi věřitelů svolávat, resp. není nutné prostor pro stanoviska věřitelů vytvářet, je přitom neudržitelný i proto, že bez legitimního důvodu zakládá rozdílné postavení věřitelů coby účastníků insolvenčního řízení a jejich objektivní možnost ovlivnit rozhodnutí soudu ve věci samé, pouze v návaznosti na okamžik, v níž dlužník svou žádost uplatní, tedy na okamžik uplatnění zcela shodného procesního úkonu, který se zcela shodně dotýká zájmu věřitelů. Takový závěr je nutně nejen v rozporu s principem rovnosti účastníků,¹² ale ve svém důsledku může věřitelům neoprávněně odnímat možnost jednat před soudem.¹³

Vytvoření uvedeného procesního rámce je však nezbytné i z hlediska objektivní možnosti podání odvolání proti rozhodnutí o změně splátkového kalendáře. Dle mého soudu totiž i pro soudní rozhodnutí, kterým insolvenční soud mění splátkový kalendář ve výroku o výši splátky, platí ust. § 406 odst. 4 ins. zák., a tedy i proti takovému rozhodnutí by měli mít možnost brojit pouze dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo věřitel, který nesouhlasil se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval (doručil řádné negativní stanovisko). I v tomto případě se totiž zcela realizují veškeré důvody takového omezení okruhu oprávněných osob, jak byly popsány výše.

IV. Nesprávné použití § 407 odst. 3 ins. zák. a otázky související

Dle mého soudu vychází celý předmětný problém s odepřením procesního prostoru věřitelům z nesprávného použití ust. § 407 odst. 3 ins. zák., na něž se citovaná judikatura vrchních soudů v případě výslovně odvolává. Použití ust. § 407 odst. 3 ins. zák. na situaci, kdy dlužník v průběhu oddlužení požádá na základě změny poměrů o stanovení nižší splátky, může svadět – vzhledem k zavádějícímu jazykovému vyjádření. Podle § 407 odst. 3 ins. zák. „*rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční soud i bez návrhu změni, jestliže se podstatně změnilo okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání stanovených měsíčních splátek*“. Při výkladu tohoto ustanovení je však nutno akcentovat, že insolvenční zákon pracuje s pojmem „splátky“ v případě pl-

12 Jak již rozvedl Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 13. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 2610/11, princip rovnosti účastníků řízení, jenž je zakotven v čl. 96 odst. 1 Ústavy a jako subjektivní právo je deklarován v čl. 37 odst. 3 Listiny, je jedním ze základních principů, jimiž se musí soudní řízení vyznačovat. Vyjadřuje skutečnost, že účastníci řízení (strany) musejí stát před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoliv procesně zvýhodněna. Soud má povinnost zajistit oběma stranám sporu stejné možnosti k uplatnění jejich práv; všem účastníkům musí soud dát možnost reálně a efektivně před soudem jednat, vyjadřovat se k tvrzením protistrany (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 3379/10).

13 Řízení o žádosti dlužníka o povolení nižších než zákonem stanovených splátek probíhá nepochybně v kontradiktorním schématu (již vzhledem k opačným zájmům dlužníka a věřitelů). I při interpretaci dotčených ustanovení insolvenčního zákona se tudíž vychází ze zásady slyšení všech účastníků s výslovně stanovenými výjimkami. Odnětím možnosti jednat před soudem se rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníkům řízení realizaci jejich procesních práv, která jim zákon přiznává (např. právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhnout důkazy apod.), přičemž není rozhodné, zda byla účastníkovi odňata možnost jednat před soudem prvního stupně nebo soudem odvolacím. Tak tomu je zejména tehdy, jestliže soud rozhodl bez nařízení jednání, přestože mělo být ve věci jednáno (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96, uveřejněné pod č. 27/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96, uveřejněné pod č. 49/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

nění splátkového kalendáře ve dvou různých významech, jež není možné libovolně zaměňovat.

Abych mohl vysvětlit onu distinkci, je třeba začít od samotného popisu mechanismu oddlužení plněním splátkového kalendáře. Jak vyplývá z ust. § 398 odst. 3 ins. zák., při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu pěti let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, přičemž tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Technicky jde tedy o dvousložkový proces. V prvním kroku jsou každý měsíc postiženy dlužníkovy příjmy, z nichž je provedena srážka ve stanoveném rozsahu, a tato částka představuje měsíční splátku dlužníka postihnutou pro účely plnění splátkového kalendáře; pro účely tohoto příspěvku můžeme toto plnění označit jako „splátku na vstupu“. K této splátce na vstupu se následně připočtou případné příjmy získané na základě smlouvy darovací či důchodové, jakož i jiné mimořádné příjmy ve smyslu § 412 odst. 1 písm. b) ins. zák. Z této celkové sumy provede správce odpočet zálohy na odměnu a náhradu svých hotových výdajů včetně DPH, popř. plnění na pohledávky za majetkovou podstatou nebo na pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, a čistý zbytek rozvrhne mezi věřitele dle vzájemného poměru vycházejícího z výše pohledávek zahrnutých do splátkového kalendáře. Každý z věřitelů takto získává každý měsíc splátku, jejímž prostřednictvím dochází k částečné úhradě jeho pohledávky; tuto splátku můžeme pro účely tohoto příspěvku označit jako „splátku na výstupu“.

Ust. § 407 odst. 3 ins. zák. je bezesporu použitelné v případech, kdy dochází k úpravě splátek na výstupu, tedy v případech, kdy dochází v průběhu trvání účinku schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře k úpravě vzájemného poměru mezi věřiteli, popř. kdy je v důsledku právních okolností zasahováno do právního postavení věřitelů z hlediska výše jejich poměru nebo délky jejich účasti ve splátkovém kalendáři.

V případě splátek na vstupu je situace složitější, neboť ust. § 407 odst. 3 ins. zák. se pro takové změny zásadně uplatnit nemůže. Z uvedeného pravidla lze vysledovat určitou výjimku (která však ve svém důsledku výjimkou není a potvrzuje shora uvedené), a to jsou ty případy změny splátek na vstupu, které nezasahují do právního postavení dlužníka (tedy do již deklarovaného rozsahu splátky na vstupu). Pokud totiž např. dlužník, u něhož byla při schválení oddlužení stanovena zá-

konná srážka z příjmu, nastoupí v průběhu oddlužení vedle svého pracovního poměru do vedlejšího pracovního poměru, insolvenční soud upraví původní rozhodnutí tak, že v souladu s pravidly obsaženými v občanském soudním řádu určí, který z plátců bude při realizaci zákonné srážky zohledňovat jakou část základní částky.¹⁴ O změnu v právním postavení dlužníka se však přes zvýšení nominálu splátky na vstupu nejedná, neboť v případě takového dlužníka je nadále ctěna původně uložená povinnost odevzdávat splátky v zákonném rozsahu. Obdobně totiž do právního postavení dlužníka není zasahováno ani při změně počtu zohledňovaných vyživovacích povinností ve smyslu § 1 nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách, nebo při změně plátce příjmu dlužníka ve smyslu § 293 odst. 1 o. s. ř.

Na podporu argumentů shora je předně nutno uvést, že již důvodová zpráva¹⁵ k novelizaci insolvenčního zákona, která do textu zapracovala předmětné ust. § 407 odst. 3, jako demonstrativní příklady jeho užití výslovně uváděla změny v počtu vyživovaných osob nebo zánik pohledávky věřitele v průběhu oddlužení jinak než splátkami dlužníka.

Nelze odhlížet ani od faktu, že dle ust. § 407 odst. 3 ins. zák. má insolvenční soud postupovat i bez návrhu, což předznamenává, že podstatná změna okolností bude vyplývat ze skutečností objektivního charakteru; jinými slovy, při změně splátkového kalendáře ve smyslu § 407 odst. 3 ins. zák. insolvenční soud pouze reflektuje změny, které v průběhu oddlužení objektivně nastaly.¹⁶

Změna splátkového kalendáře ve smyslu § 407 odst. 3 ins. zák. vždy směřuje k úpravě celkové sumy splátek na výstupu, resp. předpokládaného poměru uspokojení celkového objemu pohledávek věřitelů v rámci splátkového kalendáře, a není proto vyloučeno, že v průběhu oddlužení dojde k jeho snížení (např. vznik pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky postavené na roveň pohledávce za majetkovou podstatou, podmíněná pohledávka se stane nepodmíněnou, přihlášená zajištěná pohledávka bude zjištěna jako nezajištěná, do splátkového kalendáře bude zahrnuta dodatečně zjištěná pohledávka zahraničního věřitele, nebo odpadnou důvody pro depozici splátek na výstupu pro pohledávky, které doposud byly popřeny, nepřežkoumané apod.). Citované ustanovení proto výslovně uvádí, že těmito změnami není dotčeno ust. § 418 odst. 1 písm. b) ins. zák., tedy povinnost dlužníka splnit podstatnou část splátkového kalendáře (tj. objemu nezajištěných pohledávek zahrnutých do splátkového kalendáře).

Konečně významným argumentem pro podporu tvrzení, že změnami podle ust. § 407 odst. 3 ins. zák. nemůže být zasahováno do právního postavení dlužníka (tedy taková změna nemůže vést logicky k úpravě doposud stanovené splátky na vstupu), je i dovětek citovaného ustanovení, podle něhož proti rozhodnutí ve smyslu § 407 odst. 3 ins. zák. může podat odvolání pouze věřitel, který podle něj obdrží na úhradu své pohledávky méně než podle měněného rozhodnutí. Omezení okruhu osob na změnou krácené věřitele je dle mého názoru logickým subjektivním promítnutím přípustných odvolacích důvodů, které mohou spočívat pouze a jen ve zpochybnění skutečností, které vyvolaly negativní důsledky do postavení jednotlivých krácených věřitelů, resp. do rozsahu jejich splátek na výstupu (je přitom zřejmé, že odvolání mohou dotčení věřitelé z hlediska subjektivní přípustnosti vztahovat pouze

14 Podle § 298 odst. 1 o. s. ř. nařizuje-li soud provádění srážek ze mzdy několika plátcům mzdy, určí jim jednotlivě, jakou část nezabavitelné částky nemají srážet. [...] Soud může též určit, zejména jsou-li prováděny srážky již jen pro běžné výživné, aby je prováděl pouze některý z plátců mzdy a aby ostatní v provádění srážek zatím nepokračovali.

15 Viz Vláda ČR: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk č. 770/0, str. 36. [online]. Parlament ČR, 2009 [citováno dne 20. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw?F=N>.

16 V tomto směru se typicky jedná o případy úpravy splátkového kalendáře v důsledku změny pravosti, výše či pořadí pohledávek. Změně splátkového kalendáře pak předchází rozhodnutí soudu, která jednotlivě změny procesně deklarují (např. usnesení o odmítnutí přihlášky, vzetí na vědomí zpětvzeti přihlášky, rozhodnutí soudu v incidenčním sporu apod.).

k důvodům týkajícím se jejich postavení, a nikoliv postavení ostatních krácených věřitelů). Ostatně důsledně uplatňování § 407 odst. 3 ins. zák. na rozhodnutí, jímž by insolvenční soud rozhodl o žádosti dlužníka o stanovení nižších splátek podané v průběhu oddlužení negativně, tedy nevyhověním žádosti zcela nebo zčásti, by znamenalo absurdní nemožnost dlužníka usilovat o přezkum takového rozhodnutí v odvolacím řízení.

V. Závěr

Ve svém příspěvku jsem se pokusil poukázat na problém nesprávného používání ust. § 407 odst. 3 ins. zák. v judikatuře vrchních soudů, které je způsobilé neoprávněně zasahovat do právního postavení insolvenčních věřitelů. Postup, při kterém dlužník žádá o stanovení nižší než zákonem stanovené splátky až v průběhu trvání účinků oddlužení plněním splátkového kalendáře, lze nepochybně označit za vhodný, který umožňuje insolvenčním soudům citlivě reagovat na nepředvídatelné životní události na straně dlužníků, a naplňovat tak sociální rozměr institutu oddlužení.¹⁷ Nelze však opomíjet, že základním smyslem insolvenčního řízení (a to i v rámci způsobu řešení úpadku dlužníka jeho oddlužením) je vedle ochrany dlužníka především rychlé, hospodárné a co nejvyšší uspokojení věřitelů [srov. § 5 písm. a) ins. zák.]. Je proto v zásadě nepřipustné vykládat insolvenční zákon tak, aby bez skutečně legitimního zdůvodnění soud odnímal věřitelům jejich základní práva a povinnosti.

Postupy obsahující nástroje realizace procesních oprávnění, která se ve vztahu k věřitelům uplatní při rozhodování o žádosti dlužníka o stanovení nižších splátek, obsažené v návr-

hu na povolení oddlužení ve smyslu § 391 odst. 2 ins. zák., tak v souladu s mým míněním musejí stejnou měrou zůstat zachovány i při posuzování téže žádosti, bez ohledu na skutečnost, že ji dlužník uplatňuje až po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře v důsledku tvrzené změny okolností. Pouze takový výklad lze označit za ústavně konformní, nado to v souladu se zásadami insolvenčního řízení.

Popsané judikatorní snahy proto nelze hodnotit jinak než jako zásadní nepochopení funkce insolvenčního soudu, který v podmínkách insolvenčního zákona zásadně kontroluje a koriguje pokyny věřitelů jakožto základní entity obdařené rozhodovací kompetencí. Ze všech těchto důvodů nezbyvá než apelovat na vrchní soudy, aby dosavadní rozhodovací praxi vycházející z použití ust. § 407 odst. 3 ins. zák. na tyto případy přehodnotily, a zajistily tak plnou účast věřitelů na procesu posouzení žádosti dlužníka o stanovení nižších než zákonem stanovených splátek. V opačném případě pak nezbyvá, než aby se věřitelé prostřednictvím mimořádných opravných prostředků pokusili předložit vznesenou otázku k posouzení Nejvyšším soudem, a to na základě argumentu nesprávného právního posouzení založeného nesprávným výkladem procesněprávního ustanovení.

✦ Autor je asistentem soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec a lektorem Ústavu práva a bezpečnosti Vysoké školy Karla Engliše v Brně.

¹⁷ Srov. B. Havel: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy č. 2/2007, str. 50 a násl., nebo též P. Kavan, Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení, Právní rozhledy č. 12/2008, str. 434 a násl.

MONITOR

TÉMATU VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

 CODEXIS® ADVOKACIE

KOMPLEXNÍ PŘEHLED V PROBLEMATICE VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Efektivní práce s dokumenty a komentáři k tématu veřejných zakázek napříč celým právním informačním systémem CODEXIS® ADVOKACIE.

www.codexisadvokacie.cz

klientske.centrum@atlasconsulting.cz

+420 596 613 333

Čtení protokolu o výpovědi svědka nebo spoluobviněného

Protokol o výslechu svědka nebo spoluobviněného, kteří jsou cizími státními příslušníky s trvalým pobytem mimo území ČR, nelze v hlavním líčení přečíst, aniž by předtím nebyl využit některý z institutů právního styku s cizinou. Takový postup má přednost před principy rychlosti trestního řízení.

Nesprávná aplikace ust. § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu může způsobit, že výpověď svědka nebo spoluobviněného, která je zásadním usvědčujícím důkazem, nebude možné použít jako důkaz v trestním řízení.

Obviněnému, zejména obviněnému, který nemá obhájce, musí být dána příležitost, aby zpochybnil výpověď svědka obžaloby a kladl mu otázky, a to buď v okamžiku jeho výpovědi, nebo v pozdějším stadiu. Podstatné je, aby měla obhajoba alespoň v některé fázi řízení možnost vyslechnout svědka kontradiktorním způsobem.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 8 Tdo 235/2015

Odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 81 T 182/2013, byl obviněný J. P. uznán vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že:

dne 16. 2. 2013 kolem 23.55 hod. řídil v podnapilém stavu v obci Ž., část P. Ch., ve Slovenské republice, po ulici B. c., osobní motorové vozidlo tov. zn. Range Rover, když byl kontrolován hlídkou Policie Slovenské republiky a odborným měřením za použití analyzátoru dechu zn. Dräger Alcotest 7410, dne 17. 2. 2013 v 00:43 hod. bylo zjištěno 0,91 mg/l alkoholu v jeho dechu a propočtem byla zjištěna koncentrace alkoholu v jeho krvi ve výši 1,91 promile, kdy se jedná o ovlivnění neslučitelné s bezpečným řízením motorových vozidel.

Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku. Rovněž byl obviněnému podle § 73 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou let.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací usnesením ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku podle § 256 tr. řádu zamítl.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), k), l) tr. řádu dovolání. Namítal, že obě napadená rozhodnutí jsou nezákonná a je namístě je zrušit, neboť byl uznán vinným, aniž byly splněny procesní podmínky pro takové rozhodnutí. Odvolacímu soudu vytkl, že v rámci veřejného zasedání četl a konstatoval pouze část obsahu jeho odvolání, nikoli odvolání zaslané soudem dne 5. 8. 2014, v němž byly uvedeny nejdůležitější důvody. Za rozhod-

nou vadu, pro kterou nemohla napadená rozhodnutí obstát, považoval, že svědci vypovídající pravdu byli vystaveni trestnímu stíhání pro krivou výpověď, a to přesto, že soudy řádně neprovedly všechny důkazy a nebyly splněny procesní podmínky vymezené v ust. § 2 odst. 5, 6 tr. řádu. V důsledku toho skutková zjištění nejsou podložena dostatečnými důkazy. Usnesení odvolacího soudu postrádá jakoukoli možnou míru předvídatelnosti rozhodování orgánů činných v trestním řízení. K neúplně zjištěnému skutkovému stavu zejména namítl, že soudy především řádně neproověřily obhajobu obviněného, neboť nevyslechly všechny pro rozhodnutí důležité svědky, včetně těch, kteří byli obviněným navrhováni. Zásadně však soudům vytkl, že výpovědi stěžejních svědků přečetly, ač byli vyslechnuti pouze ve Slovenské republice. Tato výhrada se týká výpovědi svědků Š. B. a M. D., kteří byli v inkriminovanou dobu ve vozidle a byli jedinými, kteří obviněného ze spáchání činu usvědčovali, k nimž obviněný namítal, že nelze vyloučit, že právě jeden z nich kryl sám sebe před trestním stíháním pro tuto trestnou činnost. S ohledem na to, že soud jmenované svědky nevyslechl, neshromáždil všechny dostupné důkazy, na jejichž podkladě bylo možno za daných okolností učinit správné a úplné skutkové závěry, a proto nebyla vina obviněného spolehlivě prokázána.

Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. řádu zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, stejně jako všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k podanému dovolání v souladu s § 265h odst. 2 tr. řádu uvedla, že dovolací argumentace obviněného je pouhým opakováním jeho dosavadní obhajoby, s níž se vypořádaly a na kterou reagovaly již oba soudy nižších stupňů. Protože se domnívá, že námítky obviněného jsou výlučně skutkové povahy a napadená rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, když závěr o vině má dostatečnou oporu v provedeném dokazování, navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. řádu odmítl jako podané z jiných důvodů, než jsou vymezeny v § 265b tr. řádu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací, když shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. řádu, bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. řádu, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. řádu), při zjištění, že byly naplněny formální podmínky nezbytné pro věcné přezkoumání napadených rozhodnutí a že dovolání netrpí vadami, pro které by je mohl odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. řádu, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. řádu zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že napadená rozhodnutí z následujících důvodů nemohou obstát.

Obviněný dovolání opřel o důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. řádu, který lze uplatnit, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení, aniž by byly splněny procesní

podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. řádu. Tento důvod předpokládá dvě alternativy vycházející z toho, za jakých okolností bylo rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumáno. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci nedošlo k zamítnutí řádného opravného prostředku, aniž byly splněny procesní podmínky pro takový postup, tzn. podle § 253 tr. řádu, ale napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a jemu předcházející řízení bylo přezkoumáno v souladu s § 254 odst. 1 tr. řádu, je zjevné, že i přesto, že se obviněný dovolával obou jeho alternativ, neboť vedle výhrady, že k zamítnutí jeho odvolání nebyly dány procesní podmínky stanovené zákonem, současně uvedl i dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), k) tr. řádu, mohla být v posuzované věci uplatněna toliko jeho druhá alternativa, že „byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. řádu“.

O důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu lze dovolání opřít, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Prostřednictvím tohoto důvodu je možné dovoláním vytkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než pro který byl obviněný uznán vinným.

Na podkladě tohoto dovolacího důvodu zásadně nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ust. § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoli hmotněprávních ustanovení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2006, seš. 27, č. T 912). Výjimku z tohoto pravidla představuje pouze zjištění extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, o což jde tehdy, kdy by byly zjištěny a prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě může dojít k průlomu uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/2005). O takový výjimečný případ jde jen za situace, že je zjištěna zjevná absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinální logické rozpornosti ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, opomenutí a nehodnocení stěžejních důkazů atp. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 1800/2010).

V posuzované věci obviněný uplatněnými výhradami, byť to výslovně neoznačil, takový extrémní nesoulad namítal ve vztahu k výpovědím svědků Š. B. a M. D., jež soud podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. řádu přečetl, aniž by je osobně vyslechl, a naznačil, že soudy postupovaly v rozporu s procesními pravidly. Z důvodu takto uplatněné námítky Nejvyšší soud zkoumal, zda byla dodržena všechna pravidla spravedlivého procesu a zda byl skutkový stav věci zjištěn v souladu

s procesními podmínkami, zejména § 211 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 5 tr. řádu.

V přezkoumávané věci Nejvyšší státní zastupitelství ČR rozhodnutím ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 4 NZT 48/2013, převzalo trestní stíhání obviněného podle § 447 odst. 1 tr. řádu od orgánů Slovenské republiky, kde bylo vedeno u Okresní prokuratury v Žilině. Poté, co byly na základě tohoto převzetí trestního stíhání dne 12. 8. 2013 zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. řádu a provedeny některé úkony, bylo obviněnému dne 3. 10. 2013 sděleno podezření podle § 179b odst. 3 tr. řádu a obviněný byl téhož dne vyslechnut jako podezřelý (č. l. 15). V této výpovědi uvedl, že neřídil, protože řidičem byl jeden ze S., který seděl vedle něj vzadu, jehož jméno nezná. V této výpovědi popsal způsob, jak před domem paní C. D. vozidlo, které neřídil, zastavilo, v tu chvíli se objevily majáky policejního auta, muž, který řídil, skočil dozadu na sedadlo a požádal ho, ať neříká nic o tom, že řídil, protože je v podmínce. Obviněný mu vyhověl, a proto vypovídat odmítl. Osoby, které s ním seděly vzadu, tuto situaci viděly. Dne 15. 10. 2013 byl podán Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku návrh na potrestání obviněného, v němž bylo mj. navrženo, aby byli vyslechnuti jako svědci též i Š. B. (č. l. 21) a M. D. (č. l. 24). Soud nařídil na 14. 1. 2014 hlavní líčení, které bylo odročeno z důvodu nemoci obviněného na 13. 2. 2014, kde byl vyslechnut obviněný, svědkyně C. D. a J. F. Protože se nedostavili další předvolaní svědci, bylo hlavní líčení odročeno na 20. 5. 2014, při němž byli vyslechnuti svědci J. H., M. C. a B. F. Hlavní líčení bylo odročeno za účelem výslechu svědků Š. B. a M. D., jejichž výpovědi poté, co se opětovně nedostavili, soud podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. řádu přečetl. Podle mezinárodních doručných listů (č. l. 100, 119 a 123) se podává, že oba jmenovaní svědci ve všech třech případech ve svém bydlišti předvolání k hlavnímu líčení převzali, a z obsahu spisu je též zřejmé, že se na žádné z hlavních líčení bez omluvy nedostavili.

Z vyšetřovacího spisu vedeného u Okresního dopravního inspektorátu v Žilině sp. zn. ČVS: ORP-32/DI-ZA2013 se podává, že svědek Š. B. byl vyslechnut na č. l. 21 a M. D. na č. l. 24, přičemž oba výpovědi podali bez přítomnosti obviněného, který neměl zvoleného ani žádného ustanoveného obhájce, a rovněž se z obsahu tohoto spisu podává, že obviněný o tom, že budou tito svědci vyslýcháni, nebyl vyrozuměn.

Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku, jímž obviněného uznal vinným, na str. 3 a 4 uvedl, že obviněný je z trestné činnosti usvědčován svědky M. C., J. H., Š. B. a M. D. Těmto výpovědím soud uvěřil, kdežto svědkům C. D., J. F. a B. F., kteří jsou v rodinném či blízkém poměru k obviněnému, neuvěřil. Výpovědi policistů a svědků Š. B. a M. D. považoval za věrohodné a nezaujaté.

Pokud jde o obsah výpovědi svědků, jimž soud uvěřil, je třeba uvést, že M. C. a J. H. jsou policisté zasahující policejní hlídky, kteří přijeli k vozidlu v době, kdy místo řidiče již bylo prázdné, a že skutečnost, že řídil obviněný, se dozvěděli od dalších dvou mladíků sedících na zadním sedadle, tj. od Š. B. a M. D.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je pro vinu obviněného určující otázka, zda on byl řidičem vozidla, které hlídka zastavila, je z obsahu provedených důkazů zřejmé, že

jedinými dvěma přímými svědky, kteří označují obviněného jako řidiče, jsou právě svědci Š. B. a M. D. Ostatní důkazy, z nichž je tato skutečnost soudy dovozována, jsou již založeny na svědectví těchto dvou svědků, na něž se i policisté J. H. a M. C. odvolávají, neboť, jak sami výslovně uvedli, v době, kdy vozidlo kontrolovali, na místě řidiče nikdo neseděl. Výpověď B. F. ml., jenž byl majitelem vozidla a uvedl, že automobil půjčil obviněnému, rovněž není přímým usvědčujícím důkazem, neboť k půjčení došlo s časovým odstupem, tento svědek nebyl účastníkem jízdy a ani zřejmě nebyl přítomen společenské akci, z níž skupina osob ve vozidle jízdu podnikla. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jedinými usvědčujícími důkazy v této věci jsou výpovědi svědků Š. B. a M. D., jež soud při hlavním líčení podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu přečetl.

Nejvyšší soud tento postup považuje za nerespektující zásady spravedlivého procesu, zejména pro nedodržení zásady rovnosti stran zakotvené v podmínkách kontradiktornosti, jehož se dotýká i námitka obviněného, jenž vytýká nemožnost čtení výpovědi svědků při hlavním líčení, tedy vůči postupu soudu podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu. Podle citovaného ustanovení lze v hlavním líčení upustit od provedení důkazu výsledkem svědka a protokol o výpovědi přečíst, a to za splnění některé z taxativně vymezených podmínek, mezi něž patří i nedosažitelnost svědka pro dlouhodobý pobyt v cizině. Jedná se o výjimku ze zásady bezprostřednosti a ústnosti soudního řízení vyplývající z čl. 38 odst. 2 Listiny, která musí být vykládána restriktivně.

Přestože soud v projednávané věci postup podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu zvolil až po bezvýsledné snaze zajistit osobní účast svědků Š. B. a M. D. u hlavních líčení poté, co je opakovaně marně předvolával ze Slovenska a oni předvolání obdrželi, avšak k hlavnímu líčení se nedostavili, bylo tímto postupem zasaženo významnou měrou do práv obviněného, neboť mu nebylo ani jednou během trestního řízení umožněno být výslechu těchto klíčových svědků přítomen a klást jim otázky. Nebylo možné jen z důvodu, že se zcela vědomě tito svědci vyhýbali výslechu před soudem, od jejich osobního slyšení ustoupit, obzvláště za situace, když jde v podstatě o jediné důkazy usvědčující obviněného, obviněný nikdy nebyl přítomen jejich výpovědím, neboť v přípravném řízení vedeném na Slovensku o jejich výslechu nebyl ani informován, v řízení vedeném českými policejními orgány nebyli vyslechnuti (na rozdíl od jiných, obviněného usvědčujících svědků) a k hlavnímu líčení se na předvolání soudů nedostavili. Obviněný v tomto celém řízení nebyl zastoupen obhájcem a veškerá obhajoba byla soustředěna na něj osobně.

Nejvyšší soud hodnotil postup nalézacího soudu i z pohledu čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), podle něhož každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě (čímž je zaručena i rovnost účastníků řízení podle § 37 odst. 3 Listiny). Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva musí být obviněnému dána příležitost, aby zpochybnil výpověď svědka obžaloby a kladl mu otázky, a to buď v okamžiku jeho výpovědi, nebo v pozdějším stadiu. Podstatné je, aby měla obhajoba alespoň v některé fázi řízení možnost vyslechnout svědka kontradiktorním způsobem (viz např. rozsudek *U. proti R.*

ze dne 24. 11. 1986, st. č. 9120/80, § 31 nebo rozsudek *A.-K. a T. proti S. k.* ze dne 15. 2. 2011, st. č. 26766/05 a 22228/06, § 119; srov. též J. Kmec, D. Kosař, J. Kratochvíl, M. Bobek: *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 819).

K zásadám, podle nichž může soud přečíst výpověď nedosažitelného svědka podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu, je na základě judikatury Nejvyššího soudu třeba uvést, že skutečnost, že svědek (nebo spoluobžalovaný) je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině, nebo svědek či spoluobžalovaný se z jiných důvodů zdržuje v cizině, sama o sobě neodůvodňuje závěr, že svědek (spoluobžalovaný) nemůže být vyslechnut osobně před naším soudem pro nedosažitelnost a že jsou proto splněny podmínky pro přečtení jeho výpovědi podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu (srov. rozhodnutí č. 47/1987-II. Sb. rozh. tr.). Pokud lze podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, jíž je Česká republika vázána, nebo i na bezesmluvním základě cestou dožádání předvolat takového svědka nebo spoluobžalovaného z ciziny, je zákonná podmínka nedosažitelnosti splněna, až když je zřejmé, že se svědek nebo spoluobžalovaný dobrovolně nedostaví na předvolání k výslechu do České republiky (srov. rozhodnutí č. 13/1995 Sb. rozh. tr.), avšak ani tehdy nemůže soud pominout zásady spravedlivého procesu, protože musí zvažovat dopad a význam takové výpovědi na výsledek celého řízení a zvážit zejména to, zda obviněný, resp. jeho obhájce, měl v některém stadiu trestního řízení možnost svědka vyslechnout. Zdržuje-li se svědek nebo spoluobžalovaný v cizím státě, je třeba využít některé instituty právního styku s cizinou podle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, jenž nabyl účinnosti od 1. 1. 2014 (před tímto datem se tento postup řídil ust. § 375 a násl. tr. řádu), nebo podle příslušné mezinárodní smlouvy, která má přednost před zákonem. V případě, když byl svědek (spoluobviněný), který je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině nebo se z jiných důvodů zdržuje v cizině, vyslechnut v řízení vedeném v cizině příslušným orgánem cizího státu a později došlo k převzetí trestního stíhání z ciziny a v hlavním líčení v České republice by jinak přicházel v úvahu osobní výslech svědka (spoluobviněného), a jestliže je zřejmé, že se taková osoba na předvolání k výslechu k hlavnímu líčení do České republiky dobrovolně nedostaví, lze přečíst protokol o jeho výpovědi, i když nebyl pořízen podle našeho trestního řádu, ale podle cizozemských předpisů (srov. rozhodnutí č. 29/1983 Sb. rozh. tr.). Takový postup je možný, jen pokud se nejedná o klíčového svědka a obviněný nebo obhájce měli alespoň v některé fázi řízení možnost vyslechnout svědka právně relevantním způsobem.

Nerespektování tohoto požadavku může způsobit, že výpověď takového svědka bude v rozporu s čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy a že protokol o ní nebude možné použít jako důkaz o vině obviněného.

Jestliže obviněný nemá obhájce a nebyla mu dána možnost, aby se zúčastnil výslechu svědka (spoluobviněného) konaného v cizině, tzn. o výslechu takového svědka nebyl ani vyzuměn, pak protokol o takto opatřené výpovědi, byť je svědek pro svůj dlouhodobý pobyt v cizině i nadále pro soud nedosažitelný, nemůže být podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu přečten v hlavním líčení, pokud je důvodem toliko to, že se tako-

vý svědek nebo obviněný odmítají i přes opakovaná předvolání k soudu do České republiky dostavit.

Důvodem pro postup podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. řádu nemůže být okolnost, že se takový svědek, jenž obdržel předvolání soudu k hlavnímu líčení prostřednictvím tzv. červené mezinárodní doručky opakovaně mu zasilané, nedostavil, jestliže soud současně nepostupoval podle čl. 10 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních a nepožádal dožádanou stranu o doručení předvolání svědků s upozorněním, že jejich osobní účast se považuje za důležitou, ale především nevyužil možnost výslechu svědků orgány cizího státu podle čl. 3 až 4 této úmluvy, a to i za přítomnosti obviněného.

Právo obviněného na to, aby měl podle čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy možnost klíčového svědka kontradiktorním způsobem vyslechnout, má přednost před principy rychlosti trestního řízení podle § 2 odst. 4 věty druhé tr. řádu. Zajištění takového práva obviněného, a to i formou mezinárodní pomoci, je zejména výrazem uplatnění zásady podle § 2 odst. 4 věty třetí, podle níž se trestní věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.

Nutnost umožnit obviněnému, který nemá obhájce, být přítomen výslechu takového svědka nebo spoluobviněného je nezbytná především v případech, kdy jde o zásadní usvědčující důkaz, přestože zákon tuto podmínku pro postup podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. řádu nestanoví (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 6 Td 1096/2012, a nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 558/2002, nebo ze dne 11. 3. 2003, sp. zn. II. ÚS 662/2001).

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně, přestože se nejprve snažil opakovanými předvolávanými obou klíčových svědků jejich osobní výslech při hlavním líčení zajistit, po jejich marném třetím předvolání zřejmě již rezignoval na svůj požadavek je vyslechnout a volil postup podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. řádu. Tento postup však v daném případě znamená porušení principů spravedlivého procesu, jak bylo výše rozvedeno, protože obviněný tím byl zbaven práva uvedené svědky, kteří jej usvědčují, vyslechnout a klást jim otázky, což je v rozporu se všemi výše uvedenými principy a zásadami vycházejícími jak z naznačené judikatury Evropského soudu pro lidská práva, tak i Ústavního soudu, a dokládajícími striktní požadavky na zajištění čl. 6 odst. 1, odst. 3 písm. d) Úmluvy.

V posuzované věci je však též nutné zdůraznit i porušení zásad § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, neboť obviněného usvědčují v zásadě výpovědi Š. B. a M. D., kteří v přípravném řízení konaném slovenskými orgány činnými v trestním řízení vypovídali jako jediní svědci osobně přítomní ve vozidle. Další důkazy, které soudy shledaly shodnými s těmito tvrzeními a považovaly je též za usvědčující obviněného, že vozidlo v inkriminovaný okamžik řídil, zejm. výpovědi hlídku konajících policistů J. H. a M. C. a svědka B. F. ml. (který potvrdil, že předmětné vozidlo půjčil právě obviněnému), již jen tlučou (přejímají)

tvrzení uvedených dvou usvědčujících svědků, a nejde tudíž u těchto svědků o sdělení toho, co vlastními smysly vnímali. Soudy tuto skutečnost neposoudily objektivně, a pokud nevyšlechly svědky Š. B. a M. D., nemohly se ani rádně vypořádat s obhajobou obviněného učiněnou do protokolu o výslechu podezřelého (č. l. 15), jejíž obsah sice vzaly na vědomí, ale s ostatními výpověďmi, jež považovaly za obviněného neusvědčující, ji nekonfrontovaly, především pokud jde o počínání svědkyně C. D. a o osobu, která měla být řidičem. Obviněný k osobě, která měla řídit, uvedl konkrétní skutečnosti, jež bylo nutné v rámci trestního řízení objasnit postupem předepsaným v § 2 odst. 5 tr. řádu, podle něhož musejí soudy postupovat i tehdy, je-li skutkový stav třeba zjišťovat toliko na základě důkazů nepřímých, jež nedokazují přímo vinu či nevinu určité osoby, ale dokazují skutečnost, z níž lze na vinu či nevinu takové osoby usuzovat. Trestní řád neobsahuje žádná pravidla, pokud jde o míru a hodnotu důkazů k prokázání určité skutečnosti. Je třeba též zdůraznit, že právo na spravedlivý proces, zahrnující v sobě mj. i obviněným zmíněnou předvídatelnost soudního rozhodování, nezaručuje jednotlivci přímo nárok na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale zajišťuje mu právo na spravedlivé soudní řízení (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. II. ÚS 2800/11, ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 1067/10, či ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1326/13, aj.).

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného opřené o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu důvodným, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. řádu zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, a rozsudek Okresního soudu ve Frydku-Místku ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 81 T 182/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. řádu Okresnímu soudu ve Frydku-Místku přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací, bude, aby zejména zajistil obviněnému plné právo na kontradiktorní řízení, jak je výše rozvedeno. Za tím účelem, když je ze tří marných předchozích předvolání jmenovaných svědků patrné, že se vyhýbají výslechu před českým soudem, bude jejich výslech nutné zajistit formou mezinárodní pomoci. V tomto konkrétním případě, když se jedná o osoby bydlící na Slovensku a slovenské státní občany, bude nutné postupovat na základě podmínek stanovených Evropskou úmluvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních (č. 550/1992) a podmínek sjednaných Smlouvou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (sdělení Ministerstva zahraničí č. 209/1993 Sb.) formou poskytnutí právní pomoci (dožádání) výslechu jmenovaných svědků slovenskými orgány tak, aby měl obviněný možnost být těmito výslechům přítomen. Jmenovaní svědci by měli v rámci svých výpovědí reagovat i na skutečnosti, o nichž obviněný vypovídal ve své obhajobě, zejména na č. l. 15 projednávané trestní věci, a rovněž by měli popsat celou událost tak, aby z jejich výpovědí byly patrné všechny rozhodné okolnosti. Jen jako příklad lze

zmínit, že by měli být dotázáni zejména na to, kdy a kdo obviněnému automobil půjčil a za jakých okolností se tak stalo, kde do vozidla nastoupili, co bylo cílem jejich cesty, jakou roli v celé situaci hrála a jak se na ní podílela svědkyně C. D., event. všechny další okolnosti vztahující se k tomu, kdo řídil vozidlo v době kontroly policejní hlídky.

Poté, co jmenovaní svědci budou uvedeným způsobem vyslechnuti, bude řádně respektováno právo obviněného na možnost vyslechnout uvedené svědky, bude teprve možné uvést důkazy postupem podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. řádu před soudem přečíst. V rámci prováděného dokazování bude rovněž třeba, aby soud důsledně posuzoval všechny ve věci zajiš-

těné důkazy postupem podle § 2 odst. 6 tr. řádu nejen jednotlivě, ale především ve vzájemných souvislostech.

Pokud obviněný v dovolání označil i důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. řádu, Nejvyšší soud z jeho podnětu opodstatněnost ani důvodnost dovolání pro přítomnost shora zjištěných procesních vad nezkoumal, neboť neúplnost či neexistence výroku, na něž uvedený důvod dopadá, se týkají výslovně jen přezkoumávaných výroků napadených rozhodnutí, což je za situace, že přezkoumávaná rozhodnutí byla vydána na základě nesprávného procesního postupu, v tomto stavu řízení nerozhodné.

♣ Právní věta redakce.

Tvrzení jiný zásah orgánů činných v trestním řízení

Je otázkou, zda se proti stěžovateli definovanému zásahu orgánů veřejné moci nedalo brojit např. žalobou podanou dle § 82 soudního řádu správního, dle něhož „každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný“ (tzv. zásahová žaloba), jinými slovy, zda stěžovatelé vůbec vyčerpali všechny opravné prostředky dle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Pokud má „jiný zásah“ povahu toliko jednorázového zásahu, který již v době zahájení řízení o ústavní stížnosti skončil, je obnovení *statu quo ante*, stejně jako zákaz pokračování v porušování práva (svobody), adresovaný orgánům veřejné moci, již pojmově vyloučen. Zásah orgánů veřejné moci napadený ústavní stížností musí být bezprostřední a přítomný, neboť v opačném případě by se přezkum a následné rozhodování Ústavního soudu stalo čistě akademickým.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2355/15

Z odůvodnění:

1. Ústavní stížnosti obou stěžovatelů, původně podané samostatně (sp. zn. I. ÚS 2355/15 a III. ÚS 2356/15), byly z důvodu účelnosti spojeny ke společnému projednání pod sp. zn. I. ÚS 2355/15, a to usnesením pléna Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015.

2. Stěžovatel JUDr. M. G. v ústavní stížnosti namítá, že postupem Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, Odboru služby pořádkové policie, Pohotovostního a eskortního oddělení, mu byla znemožněna dne 3. 6. 2015 návštěva jím zvolené obhájky JUDr. B. G., a že postupem Vězeňské služby ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně, byla stěžovateli znemožněna návštěva substituenta Mgr. L. V. jím zvoleného obhájce JUDr. T. S. dne 5. 6. 2015, v obou případech za účasti Městského státního zastupitelství v Praze a Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hlavního

města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování, Odboru hospodářské kriminality, 1. oddělení, čímž došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv, zakotvených v čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

3. Stěžovatelka JUDr. B. G. v ústavní stížnosti namítá, že postupem Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, Odboru služby pořádkové policie, Pohotovostního a eskortního oddělení, byla stěžovatelce znemožněna dne 3. 6. 2015 návštěva jejího klienta JUDr. M. G., a že postupem Vězeňské služby ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně, byla stěžovatelce znemožněna dne 5. 6. 2015 návštěva jejího klienta JUDr. M. G., v obou případech za účasti Městského státního zastupitelství v Praze a Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování, Odboru hospodářské kriminality, 1. oddělení, čímž došlo k porušení jejich ústavně zaručených práv, zakotvených v čl. 3 a čl. 26 Listiny.

4. Jak Ústavní soud zjistil z obsahu obou ústavních stížností a z příloh k nim připojených, stěžovatel je na základě usnesení Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování Odboru hospodářské kriminality, 1. oddělení, ze dne 2. 6. 2015, ČTS: KRPA-126522/TČ-2012-000091, stíhán pro účastenství na zvlášť závažném zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku, spáchaném ve formě organizátorství podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a dále pro spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, 3 tr. zákoníku, ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Stěžovatel byl dne 2. 6. 2015 zadržen a rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 43 Nt 42/2015, byl vzat do vazby. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2015, sp. zn. 44 To 316/2015, bylo usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 o vzetí do vazby zrušeno a stěžovatel byl propuštěn z vazby na svobodu.

5. Stěžovatel si zvolil celkem tři obhájce – advokáty JUDr. T. S., JUDr. B. G. a JUDr. M. Č. JUDr. T. S. poté udělil substituční plnou moc JUDr. K. K. (advokátce), Mgr. F. K. (advokátnímu koncipientovi) a Mgr. L. V. (advokátnímu koncipientovi).

6. Dne 3. 6. 2015 se zvolená obhájky JUDr. B. G. (dále jen „stěžovatelka“) dostavila na Policii České republiky, Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy, v ulici Kongresová 1666/2, 140 00 Praha 4, za účelem realizace návštěvy stěžovatele, jakožto svého klienta, aby tak mohlo dojít k po-

radě se stěžovatelem a k přípravě na nařízené vazební zasedání. Policejnímu orgánu se prokázala písemnou plnou mocí udělenou stěžovatelem ze dne 2. 6. 2015 (výslovně znějící na obhajobu v trestní věci a ke všem úkonům, ke kterým obhájce opravňuje trestní řád) a průkazem České advokátní komory č. x. Takto byla poté zaevidována jako návštěva s doprovodem č. 0459. Následně bylo stěžovatelce sděleno, že jí návštěva stěžovatele nebude umožněna.

7. Následně dne 5. 6. 2015 nebyl do Vazební věznice Praha-Ruzyně vpuštěn advokátní koncipient Mgr. L. V. (ČAK: x). Ačkoliv byl Mgr. V. vybaven řádnou plnou mocí vystavenou stěžovatelem na osobu obhájce JUDr. T. S. a též substituční plnou mocí, nebylo mu umožněno ten den vykonat u stěžovatele návštěvu. Pracovníci Vězeňské služby zdůvodnili zamezení jeho přístupu za stěžovatelem tím, že vyšetřovatel měl vydat nějaké „usnesení“, ve kterém jsou vyjmenovány osoby, které mají plnou moc „založenou ve spise“ a které jediné tak za stěžovatelem mohou. Konkrétně dle tvrzení příslušníků Vězeňské služby měly ke dni 5. 6. 2015 přístup ke stěžovateli pouze 4 osoby, které měly mít plnou moc založenou ve spise. Když Mgr. V. žádal o vystavení kopie takového usnesení, bylo mu toto odepřeno, stejně jako vystavení jakéhokoliv potvrzení, že ve vazební věznici za klientem vůbec byl.

8. Podle přesvědčení stěžovatele postup Vězeňské služby a Policie České republiky nemůže při střetu s českým právním řádem obstát. Orgány činné v trestním řízení by totiž mohly téměř libovolně omezovat přístup obhájce k obviněnému ve vazbě podle toho, jak by se jim to hodilo, přičemž tento postup by mohl být i velmi lehce zneužitelný jako forma „trestu“ za důsledné uplatňování práv obviněným či jeho obhájcem. Skutečnost, že obviněný má právo přijímat návštěvy obhájce neomezeně, a ne při splnění nějaké vágní podmínky, totiž vylučuje možnost libovůle ohledně zajištění přístupu obhájce k obviněnému. Toto zcela zásadní právo obviněného omezeného ve vazbě na osobní svobodě, které alespoň určitým způsobem vyrovnává nemožnost obviněného hájit se účinně sám, tak bylo v daném případě porušeno.

9. Podle názoru stěžovatelky pak došlo k diskriminaci její osoby, neboť si nelze nedat do souvislosti, že je zároveň manželkou svého klienta – stěžovatele. Právní řád České republiky nevylučuje advokátovu možnost zastupovat či obhajovat rodinného příslušníka či osobu blízkou. V této situaci pak samozřejmě má přednost role advokáta. Pokud by snad měla být obava, že by asistovala u nepřípustně presumovaného ovlivňování svědků, pak teoreticky se takového skutku může dopustit jakýkoliv advokát, který není klientovi osobou blízkou. Stěžovatelka v této souvislosti odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1855/08.

10. Stěžovatelé v ústavních stížnostech shodně uvádějí, že vzhledem k tomu, že v daném případě již nelze stav před porušením ústavně zaručených základních práv obnovit, a s ohledem na charakter věci a zjištění, že došlo k porušení uvedených práv stěžovatele, lze se domnívat, že je zcela odůvodněno, aby Ústavní soud rozhodl tak, že konstatuje porušení ústavně zaručených práv stěžovatele a stěžovatelky, příp. aby uložil příslušným orgánům v těchto zásazích nepokračovat a nebránit stěžovatelce v řádném výkonu advokacie a plnění povinností zvolené obhájky.

II.

11. Ústavní soud předně připomíná svou ustálenou judikaturu zdůrazňující zásadu subsidiarity přezkumu rozhodnutí či jiných zásahů orgánů veřejné moci ze strany Ústavního soudu a související zásadu zdrženlivosti v zasahování do činnosti ostatních orgánů veřejné moci. Zmíněné zásady se specificky projevují též v případě posuzování ústavních stížností brojících proti zásahům orgánů veřejné moci učiněným v průběhu přípravného řízení trestního. Ústavní soudnictví je vybudováno především na zásadě přezkumu věcí pravomocně skončených, v nichž protiústavnost nelze napravit jiným způsobem, tedy především procesními prostředky vyplývajícími z příslušných právních norem upravujících to které řízení (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95). Trestní řízení je přitom zákonem upravený proces poznávání, zjišťování a hodnocení skutečností, na kterých bude následně vybudováno meritorní rozhodnutí ve věci. Přípravné řízení trestní prakticky neustále podléhá kontrole státního zastupitelství a posléze, při vlastním rozhodování o merituu věci, i soudnímu přezkumu co do své zákonnosti, jakož i ústavnosti. Ingerenci Ústavního soudu do rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení je tak v přípravném řízení třeba považovat za zásadně nepřipustnou a možnost jejího uplatnění vykládat restriktivně. Kasační intervence Ústavního soudu je namísto pouze ve výjimečných případech, kdy s rozhodnutím napadeným ústavní stížností je spojen nepřipustný zásah do základních práv a svobod stěžovatele.

12. V daném případě se jednalo o zásah, který dle přesvědčení obou stěžovatelů měl spočívat v odmítnutí návštěvy řádně zvolených obhájců stěžovatele v době, kdy byl omezen na osobní svobodě, přičemž tak mělo dojít k porušení § 35 odst. 3 a § 37a odst. 1 písm. a) tr. řádu, a tím současně k porušení čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny, v případě stěžovatelky k porušení čl. 26 Listiny.

13. K obsahu a interpretaci § 35 odst. 3 tr. řádu se Ústavní soud autoritativně vyjádřil v nálezu sp. zn. II. ÚS 2445/07. Ústavní soud předně s poukazem na ust. čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny, jakož i čl. 6 odst. 3 písm. b) a c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) konstatoval, že „každý, kdo je obviněn z trestného činu, má mj. právo na přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby a právo obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru, přičemž tyto ústavní záruky se promítají i do příslušného procesního předpisu, do trestního řádu (§ 33 odst. 1 tr. řádu), jenž je ve shodě s ústavním pořádkem budován zcela zřetelně na zásadě priority volby obhájce (§ 33 odst. 1, § 37 odst. 2 tr. řádu), kterou je obviněný (obžalovaný) oprávněn uplatnit v kterémkoliv stadiu neskončeného řízení (§ 37 odst. 2 tr. řádu); je proto zásadně věcí obviněného (obžalovaného), kdy a koho z osob oprávněných k poskytování právní pomoci formou obhajoby v trestním řízení (§ 37 tr. řádu) svou obhajobou pověří, příp. zda své právo volby vůbec využije. Pokud si však obviněný obhájce sám zvolí, může stát do jeho svobodného výběru zasáhnout pouze za splnění zákonem stanovených podmínek, které je nutno vždy vykládat restriktivně se zřetelem na jeho ústavně zaručená práva.“ Jinými slovy, pokud existuje podle přesvědčení orgánů činných v trestním řízení nějaký zákonný důvod pro to, aby obviněného nezastupoval konkrétní obháj-

ce (např. jako svědek k věci vypovídá, jako znalec podává znalecký posudek anebo je činný jako tlumočník), je nezbytné postupovat v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu a formálně jej ze zastupování vyloučit.

14. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 1855/08 Ústavní soud upřesnil, že „dle § 37a odst. 1 písm. a) tr. řádu o vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování z důvodů uvedených v § 35 odst. 3 tr. řádu rozhoduje toliko soudce. K interpretaci uvedeného zákonného ustanovení nutno konstatovat, že obviněný si zvolil obhájce tím, že s ním uzavře smlouvu o poskytování právních služeb a udělil mu plnou moc, kterou se v řízení obhájce prokazuje. Tato smlouva je právním důvodem vzniku zastoupení, jež vzniká její účinností a jejíž právní účinky jsou spjaty s předložením plné moci. Vyloučení zvoleného obhájce, jako mimořádně významný zásah do práva na obhajobu a s ním spjaté svobody volby obhájce, je tudíž svěřeno toliko nezávislému soudci a toliko ze zákonem stanovených důvodů.“

III.

15. Stěžovatelé v petitu ústavní stížnosti navrhli Ústavnímu soudu, aby konstatoval porušení jejich základních práv a svobod, ke kterému mělo dojít shora uvedeným nesprávným postupem orgánů činných v trestním řízení a Vězeňské služby. Ze všech skutkových okolností věci však vyplývá, že se jednalo o zásah jednorázový, který již dále nepokračuje a v osobní sféře stěžovatelů žádné další právní následky nevyvolává. Stěžovatel již není omezen na osobní svobodě a rovněž je evidentní, že v dané věci nelze obnovit stav před namítaným porušením.

16. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je ústavní soudnictví a pravomoc Ústavního soudu v individuálních věcech vybudována především na zásadě přezkumu věci pravomocně skončených (a kasace pravomocných rozhodnutí), v nichž protiústavnost nelze napravit jiným způsobem. Pravomoc Ústavního soudu směřuje vůči pravomocným rozhodnutím orgánů veřejné moci a přezkum jejich „jiného zásahu“ je v podstatě jinak nezbytnou výjimkou, u níž však podmínka nemožnosti nápravy protiústavnosti jiným způsobem musí být zachována. Pojem „jiný zásah orgánu veřejné moci“ je nutno chápat tak, že zpravidla půjde o převážně jednorázový, protiprávní a zároveň protiústavní útok těchto orgánů vůči základním ústavně zaručeným právům (svobodám), který v době útoku představuje trvalé ohrožení po právu existujícího stavu, přičemž takový útok sám není výrazem (výsledkem) řádné rozhodovací pravomoci těchto orgánů a jako takový se vymyká obvyklému přezkumnému či jinému řízení; z této fakticity musí posléze vyplynout, že důsledkům „takového zásahu orgánu veřejné moci“, neplynoucím z příslušného rozhodnutí, nelze čelit jinak než ústavní stížností, resp. nálezením Ústavního soudu obsahujícím zákaz takového zásahu. Tato podmínka není přirozeně splněna tam, kde je poškozenému k dispozici obrana daná celým právním řádem republiky.

17. Pokud má „jiný zásah“ povahu toliko jednorázového zásahu, který již v době zahájení řízení o ústavní stížnosti skončil, je obnovení *statu quo ante*, stejně jako zákaz pokračování v porušování práva (svobody) adresovaný orgánu veřejné moci, již pojmově vyloučeno. Zásah orgánu veřejné moci napade-

ný ústavní stížností musí být bezprostřední a přítomný, neboť v opačném případě by se přezkum a následně rozhodování Ústavního soudu stalo čistě akademickým [viz např. náleze ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. I. ÚS 536/06 (N 100/53 SbNU 263), či usnesení ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. III. ÚS 1107/09].

18. V daném případě, i přes shora uvedená konstatování o právu obviněného na obhajobu (viz bod 13 a 14 tohoto usnesení), jehož nezbytným atributem je svobodná volba obhájce, nezbylo Ústavnímu soudu než na věc obou stěžovatelů nahlížet optikou jednorázového zásahu, který v době podání ústavní stížnosti již odezněl. Jakkoliv lze polemizovat o tom, zda stěžovatelům, v daném případě však zejména stěžovateli, tímto zásahem vznikla nějaká závažná a neodvratitelná újma na jeho základních právech (to však také ohledem na skutečnost, že stěžovatelka ani Mgr. V. nebyli v dané trestní věci jedinými obhájci stěžovatele), Ústavní soud zastává názor, že je třeba i v tomto případě postupovat v souladu s jeho předchozí judikaturou. Shora uvedená konstatování o povaze zásahu orgánu veřejné moci tak způsobují zjevnou neopodstatněnost ústavní stížnosti.

19. Ústavní soud také považuje za vhodné upozornit na to, že v obdobných případech (srov. např. usnesení sp. zn. I. ÚS 1402/14), kdy zásah již netrvá a ani nehrozí jeho bezprostřední opakování, uzavřel, že jediným myslitelným prostředkem nápravy je náhrada eventuální majetkové a nemajetkové újmy. Přiznat takovou náhradu však není v kompetenci Ústavního soudu. Podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), je stát odpovědný za nesprávný úřední postup a podle tohoto zákona se dotčená osoba může domáhat jak náhrady škody, tak zadostiučinění, včetně finančního, za vzniklou nemajetkovou újmu. Oba stěžovatelé mají možnost svůj nárok podle tohoto zákona uplatnit, přičemž je plně v pravomoci příslušných orgánů a příp. soudů v následném soudním řízení otázku vzniku odpovědnosti státu posoudit bez nutnosti předchozího deklaratorního výroku Ústavního soudu (viz náleze ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 980/14).

20. Ze shora uvedených důvodů proto byly ústavní stížnosti obou stěžovatelů odmítnuty jako návrhy zjevně neopodstatněné podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

21. Nad rámec shora uvedených důvodů pro odmítnutí ústavní stížnosti Ústavní soud uvádí, že je také otázkou, zda se proti stěžovateli definovanému zásahu orgánu veřejné moci nedalo brojit např. žalobou podanou dle § 82 soudního řádu správního, dle něhož „každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný“ (tzv. zásahová žaloba), jinými slovy, zda stěžovatelé vůbec vyčerpali všechny opravné prostředky dle § 75 odst. 1 zák. o Ústavním soudu.

❖ Rozhodnutí zaslal, zpracoval a právní větou opatřil
JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, advokát,
emeritní soudce Ústavního soudu.

K otázce elektronického podání stížnosti podle trestního řádu

Elektronické podání splňuje požadavky stanovené v ust. § 59 odst. 1 věty druhé trestního řádu také v případě, že podání je učiněno osobou oprávněnou podle § 8 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, do datové schránky příslušného soudu, a tento soud měl podle identifikátoru datové schránky možnost tuto skutečnost ověřit. V takovém případě se již podle § 18 odst. 2 tohoto zákona nevyžaduje elektronický podpis, jak tomu musí být v případě elektronického podání učiněného na základě zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů.

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 3042/14

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který namítal porušení svého práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, ke kterému mělo dojít tím, že krajský soud podle § 148 odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zamítl jeho stížnost proti usnesení okresního soudu (kterým bylo rozhodnuto, že odsouzený vykoná zbytek z trestu odnětí svobody), neboť podání nebylo učiněno v souladu s požadavky ust. § 59 odst. 1 tr. řádu.

Krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že ke stížnosti nebyl připojen elektronický podpis ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 227/2000 Sb.“), přičemž existence elektronického podpisu je nezbytným zákonným předpokladem pro závěr, že podání učiněné v elektronické podobě bylo učiněno v souladu se zákonnými požadavky stanovenými v § 59 odst. 1 tr. řádu.

Podle stěžovatele krajský soud postupoval nezákonně, pokud jeho podání posuzoval jako obyčejný e-mail bez zaručeného elektronického podpisu, zatímco ve skutečnosti šlo o podání do datové schránky, které se řídí zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“). Stěžovatel poukázal na to, že předmětné podání bylo dodáno do datové schránky krajského soudu, a byly tak splněny všechny zákonné požadavky kladené na formu a včasnost podání stížnosti proti usnesení okresního soudu. Stěžovatel dovodil, že krajský soud mu svým rozhodnutím odňal právo domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu, když stěžovateli bylo upřeno právo dvouinstančního soudního řízení.

Z vyžádaného spisu okresního soudu Ústavní soud zjistil, že stěžovatel měl zřízenou datovou schránku. Při zjištění této formy doručení je z uvedeného identifikátoru elektronického podání, jež je součástí automaticky generovaného proto-

kolu, nazvaného „Záznam o ověření elektronického podání doručeného na elektronickou podatelnu“, patrné, jaká osoba, z jakého typu datové schránky včetně uvedení ID této schránky, kterého dne s uvedením přesného časového údaje, je činí, přičemž obsahuje rovněž sériové číslo certifikátu, jeho výstavce a dobu jeho platnosti, jakož i automaticky generované potvrzení o tom, že elektronický podpis je platný, neboť tato skutečnost se u doručování prostřednictvím datové schránky presumuje.

Za těchto okolností Ústavní soud dovodil, že byla-li stížnost stěžovatelem odeslána z jeho datové schránky a doručena do datové schránky soudu prvního stupně, přičemž podle obsahu identifikátoru není pochyb o tom, že stěžovatel byl osobou oprávněnou ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., u něhož bylo rovněž prokázáno, že je držitelem platného certifikátu, má toto jeho podání povahu podání podle § 59 odst. 1 tr. řádu, tzn. má stejné náležitosti, jako by je podal písemně a vlastnoručně podepsal, a proto již není potřebné vyžadovat elektronický podpis podle zákona č. 227/2000 Sb. Tento názor má oporu i v nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 281/04 (N 165/38 SbNU 319).

Dle ust. § 59 odst. 1 věty druhé tr. řádu lze podání učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálkopisem. Podle § 59 odst. 2 tr. řádu ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, uvede současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání.

Ústavní soud poukázal na ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., ve kterém je uvedeno, že fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky. V odst. 2 citovaného ustanovení je stanoveno, že úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob. V ust. § 8 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. se uvádí, že k přístupu do datové schránky fyzické osoby je oprávněna fyzická osoba, pro niž byla datová schránka zřízena. Informační systém datových schránek je informačním systémem veřejné správy, který obsahuje informace o datových schránkách a jejich uživateli, a to včetně data odeslání dokumentu nebo provedení úkonu z datové schránky, s uvedením hodiny, minuty a sekundy, dále údaje identifikující osobu, která odeslání dokumentu nebo úkon provedla, a jména, příjmení, data a místa narození, adresy místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu na území České republiky anebo adresy bydliště mimo území České republiky fyzické osoby, pro niž byla datová schránka zřízena [§ 14 odst. 1, odst. 3 písm. d) a e) zákona č. 300/2008 Sb.]. Zákon nevyžaduje, aby součástí datové zprávy (§ 19 téhož zákona) byl elektronický podpis odesílatele. Z výše uvedených zákonů ustanovení jednoznačně plyne, že bylo-li doručeno po-

dání prostřednictvím datové schránky, má stejnou kvalitu, jako by bylo podáno písemně a podepsáno, a není tedy třeba elektronického podpisu.

Z uvedeného Ústavní soud dovodil, že zákon č. 300/2008 Sb. upravuje jako novou formu doručování prostřednictvím datové schránky, přičemž jde o další samostatný způsob doručování, než který je upraven v zákoně č. 227/2000 Sb., který vymezil v § 2 písm. a), že elektronickým podpisem se rozumí údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené a které slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě.

I když je zřejmé, že ust. § 59 odst. 1 věta druhá tr. řádu výslovně jako podání neuvádí možnost učinit podání prostřednictvím datové schránky, lze takovou možnost, uvedl Ústavní soud, dovodit z ust. § 62 odst. 1 věty první tr. řádu, v němž se pro doručování v úkonech trestního řízení stanoví, že nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení do datové schránky. Tato forma doručování plyne ze zákona č. 300/2008 Sb.

Ústavní soud v této souvislosti poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 8 Tdo 517/2014, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že jestliže ust. § 59 tr. řádu za řádně učiněné podání považuje podání učiněné v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, je nutné uvedený požadavek zkoumat z hledisek vymezených v zákoně č. 300/2008 Sb., který v ust. § 2 odst. 1 stanoví, že datová schránka je elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci, dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob. Náležitosti datové schránky fyzické osoby jsou upraveny v ust. § 3 zákona č. 300/2008 Sb. Tyto lze ověřit podle obsahu identifikátoru elektronického podání doručení na elektronickou podatelnu, jenž umožňuje zkoumat, zda jsou dány všechny potřebné skutečnosti významné pro posouzení, zda jde o osobu oprávněnou k takovému úkonu a zda byly splněny i další nezbytné náležitosti takového podání.

V uvedeném usnesení Nejvyšší soud dále vyslovil, že zákonná forma podání ve smyslu § 59 odst. 1 věty druhé tr. řádu je dodržena i v případě, je-li podání učiněno do datové schrán-

ky příslušného soudu osobou oprávněnou podle § 8 zákona č. 300/2008 Sb., a soud měl podle identifikátoru elektronického podání možnost tyto skutečnosti ověřit. Při takové formě podání se již podle § 18 odst. 2 tohoto zákona nevyžaduje elektronický podpis, jak tomu musí být v případě jiného elektronického podání na základě zákona č. 227/2000 Sb.

Nejvyšší soud dále v uvedeném usnesení dovodil, že pokud podání učiní osoba, pro niž byla datová schránka zřízena, nastává přímo ze zákona fikce písemného a podepsaného úkonu. Při splnění stanovených podmínek proto není nutné, aby podání bylo podepsáno zaručeným elektronickým podpisem, který je třeba vyžadovat jen tehdy, je-li podání provedeno za podmínek vymezených v zákoně č. 227/2000 Sb., neboť tím, z jaké datové schránky je úkon vůči soudu učiněn, je zajištěna jednoznačně identifikace osoby, která úkon učinila.

Ústavní soud dále poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 4 Tdo 47/2014, ve věci podání odvolání prostřednictvím datové schránky, ale bez zaručeného elektronického podpisu, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že pokud příslušnému soudu bylo doručeno odvolání obviněného prostřednictvím datové schránky podle zákona č. 300/2008 Sb., má toto podání stejnou kvalitu, jako by ho podal obhájce obviněného písemně s připojeným podpisem. Takové podání proto není třeba opatřit ani zaručeným elektronickým podpisem podle zákona č. 227/2000 Sb., a odvolací soud tak není oprávněn odvolání zamítnout podle § 253 odst. 1 tr. řádu z důvodu, že nebylo podáno oprávněnou osobou.

Pro úplnost Ústavní soud poukázal i na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. 8 As 89/2011, ve kterém Nejvyšší správní soud vyslovil, že úkon učiněný prostřednictvím datové schránky osobou oprávněnou či osobou pověřenou, která doložila své pověření, má podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb. stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, proto nemusí být podepsaný elektronickým podpisem ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., ani jej není třeba potvrzovat písemným podáním shodného obsahu či předložením jeho originálu dle § 37 odst. 2 věty druhé zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

S ohledem na výše uvedené Ústavní soud uzavřel, že krajský soud byl při posuzování, zda byly splněny formální podmínky stížnosti, povinen vycházet z výše uvedených zásad a ve věci zjištěných konkrétních okolností a pouze na jejich podkladě měl zkoumat, zda byla stížnost stěžovatelem podána řádně. Jestliže tak krajský soud neučinil, porušil základní právo stěžovatele na spravedlivý proces, resp. na přístup k soudu, jež je mu zaručeno ust. čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Rozhodnutí krajského soudu se tak dostalo do extrémního rozporu s principy spravedlnosti a do rozporu s požadavkem ústavně konformní interpretace výše uvedených ustanovení, a nelze je označit jinak než jako přepjatý formalismus. S ohledem na uvedené Ústavní soud napadené rozhodnutí zrušil.

♣ JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu

NOVINKA C. H. BECK

Šínová/Petrov Křiváčková a kol.

Civilní proces Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem

2016, vázané, 384 stran
cena 590 Kč, obj. číslo A16

Objednávejte na www.beck.cz

Z judikatury ESLP

Článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivé řízení)

Schatschaswili proti Německu Rozsudek velkého senátu z 15. 12. 2015, č. 9154/10

Nemožnost vyslechnout během hlavního líčení nepřítomné svědky, jejichž svědectví byla velmi důležitá pro stěžovatele odsouzení.

Stěžovatel byl odsouzen za loupežné přepadení a vydírání k trestu odnětí svobody v délce devíti a půl roku. Soud svůj verdikt opřel zejména o výpovědi dvou očitých svědků, učiněných ve fázi vyšetřování. Výpovědi byly čteny během hlavního líčení, neboť oba svědci odcestovali zpět do Lotyšska a odmítli svědčit s tím, že byli traumatizováni trestným činem.

ESLP zkoumal stížnost z pohledu čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy. Uvedl, že k posouzení, zda spravedlnost trestního řízení jako celku byla narušena použitím svědeckých výpovědí učiněných během přípravného řízení, v důsledku nepřítomnosti svědků při hlavním líčení, je třeba aplikovat a dále rozvést test stanovený velkým senátem v rozsudku *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*. Zejména, ačkoliv musí být provedeny všechny tři kroky testu, pokud bylo na otázky v kroku prvním (zda byly dobré důvody pro nedostavení se svědka) a v kroku druhém (zda důkaz nepřítomného svědka byl jediný či zásadní pro konstatování viny obžalovaného) odpovězeno kladně, zůstává nejasné, zda všechny tři kroky testu mají být zkoumány v případech, ve kterých buď otázka v kroku prvním, či v kroku druhém byla zodpovězena negativně, stejně jako v jakém pořadí mají být jednotlivé kroky zkoumány. V projednávaném případě ESLP konstatoval, že absence dobrých důvodů pro nepřítomnost svědků, i když nemohla být rozhodující pro nespravedlnost řízení, byla nicméně velmi důležitým faktorem na vahách při posuzování spravedlnosti řízení v jeho celku a mohla přispět ke konstatování porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

Dále, existenci dostatečných vyvažujících faktorů bylo třeba podle názoru ESLP přehodnotit nejenom v případech, ve kterých je důkaz poskytnutý nepřítomným svědkem jediný či rozhodující pro konstatování viny, ale též v případech, kdy měl podstatnou váhu, a připuštění takového důkazu mohlo znevýhodnit obhajobu. Rozsah vyvažujících faktorů nezbytných pro to, aby trestní řízení bylo spravedlivé, závisí na váze důkazu poskytnutého nepřítomným svědkem. V zásadě je relevantní zkoumat tři kroky v testu *Al-Khawaja* v pořadí uvedeném v tomto rozsudku. Nicméně, všechny tři kroky spolu souvisejí a vzaty dohromady slouží ke stanovení, zda trestní řízení bylo ve svém celku spravedlivé. Je tedy možné, že v některém případě bude vhodnější změnit pořadí jednotlivých kroků testu, zejména pokud se jeden z nich zdá zvláště rozhodující, pokud jde o spravedlnost nebo nespravedlnost řízení.

ESLP aplikoval test *Al-Khawaja* na projednávaný případ následovně:

K otázce, zda existovaly dobré důvody pro nepřítomnost svědků na hlavním líčení, ESLP nejprve podotkl, že soud vyjádřil názor, že svědci nedostatečně odůvodnili svou nepřítomnost,

a neakceptoval jejich zdravotní stav nebo obavy jako ospravedlnění pro jejich nepřítomnost při hlavním líčení. Poté, co oba svědci byli jednotlivě kontaktováni a bylo jim navrženo několik alternativních řešení, soud se též dotázal u lotyšských soudů, zda zdravotní stav svědků a jejich schopnost vypovídat byly ověřeny úřední osobou nebo zda je možno je vyslechnout v Lotyšsku. Vzhledem k tomu, že toto úsilí se nesešlo s úspěchem, soud připustil, aby svědecké výpovědi byly čteny během hlavního líčení. Nepřítomnost svědků tak nemohla být připisována k odpovědnosti soudu. Podle názoru ESLP existoval tedy dobrý důvod, z perspektivy vnitrostátního soudu, pro nepřítomnost svědků u hlavního líčení a připuštění jejich výpovědí učiněných v přípravném řízení jako důkazního materiálu.

ESLP dále zkoumal, zda dotčené svědecké výpovědi byly jediným či rozhodujícím důkazem pro odsouzení stěžovatele. Konstatoval, že vnitrostátní soudy jasně nespécifikovaly, zda považovaly svědecké výpovědi za „rozhodující“ důkaz. Po zhodnocení celkového důkazního stavu ESLP podotkl, že tyto dvě poškozené osoby byly jedinými očitými svědky spáchání dotčeného trestného činu. Další svědectví byla pouze z doslechu či technického rázu. Pro ESLP byla proto „rozhodujícím“ svědeckým materiálem pro stěžovatelovo odsouzení.

Konečně, k otázce, zda byly obhajobě poskytnuty vyvažující faktory, aby nahradily obtíže způsobené nepřítomností svědků, ESLP konstatoval, že v odůvodnění svého rozsudku soud jasně uvedl, že si byl vědom omezené svědecké hodnoty svědeckých výpovědí nevyzpytovaných svědků. Porovnal obsah výpovědí poškozených učiněných v přípravném řízení a shledal, že poskytl podrobný a ucelený popis okolností spáchání trestného činu. Poznamenal též, že neschopnost svědků stěžovatele identifikovat dokládala, že nesvědčili za účelem jeho usvědčení. Při hodnocení důvěrohodnosti svědků soud zvažoval několik aspektů týkajících se jejich chování v souvislosti s jejich svědectvími. Navíc soud měl k dispozici doplňující inkriminující skutečnosti z doslechu a další okolnostní důkazy podporující obsah svědeckých výpovědí. Během hlavního líčení měl stěžovatel možnost přednést svoji verzi skutkového stavu a zpochybnit důvěryhodnost svědků křížovým výslechem svědků podávajících svědectví z doslechu. Pravdou však zůstalo, že nemohl položit otázky očitým svědkům, ať v přípravném řízení, tak před soudem.

I když státní zástupce mohl ustanovit právníka, aby se účastnil výslechu před vyšetřujícím soudcem, tato procesní záruka nebyla ve stěžovatelově věci využita. V této souvislosti ESLP souhlasil se stěžovatelem, že svědci byli vyslechnuti vyšetřujícím soudcem, protože, vzhledem k jejich bezprostřednímu odjezdu do Lotyšska, se státní zástupce domníval, že hrozila ztráta jejich svědectví. Za těchto okolností a s ohledem na to, že podle vnitrostátního práva svědecké výpovědi učiněné před vyšetřujícím soudcem mohou být čteny během hlavního líčení za méně přísných podmínek než výpovědi podané na policii, se vnitrostátní orgány vystavily předvídatelnému nebezpečí, které vyústilo v situaci, kdy ani obžalovaný, ani jeho právní zástupce nemohl vyslechnout svědky v žádné etapě soudního řízení. S ohledem na důležitost svědectví očitých svědků ohledně okolností spáchání trestného činu, za který byl stěžovatel odsouzen, vyvažovací opatření učiněná vnitrostátním

soudem nebyla dostatečná, aby dovolila spravedlivé a řádné posouzení důvěryhodnosti neproověřeného důkazního materiálu. ESLP proto konstatoval porušení čl. 6 Úmluvy.

Článek 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence)

Sérvulo & Associados – Sociedade de advogados, RL, a další proti Portugalsku Rozsudek z 3. 9. 2015, č. 27013/10

Zabavení velkého množství počítačových dokumentů v advokátní kanceláři.

První stěžovatelka je advokátní společnost. Další stěžovatelé jsou její členové nebo partneři. V roce 2006 bylo zahájeno trestní řízení proti několika portugalským a německým občanům pro podezření ze spáchání trestného činu korupce a praní špinavých peněz v souvislosti s koupí dvou ponorek portugalskou vládou od německého konsorcia. Vyšetřování bylo vedeno po dvou liniích, jednak pokud šlo o samotnou koupí ponorek, a jednak pokud šlo o protihodnotu údajně poskytnutou německým konsorciem ve prospěch určitých portugalských obchodních společností. Státní zaměstnanci byli podezříváni, že během obchodních jednání získali majetkový prospěch na úkor státu. Obě vyšetřování byla vedena pod kontrolou vyšetřovacího soudce, který byl v dané době jediným soudcem Ústředního trestního vyšetřovacího soudu („ÚTVS“). V září 2009 vyšetřovací soudce vydal dvě povolení k domovním prohlídkám v prostorách stěžovatelské společnosti. Prohlásil v nich, že operace budou vedeny pod dohledem vyšetřovacího soudce. Vzhledem k tomu, že se jich nakonec nemohl zúčastnit, požádal, aby ho zastoupili dva vyšetřovací soudci trestního vyšetřovacího soudu v Lisabonu. Obě povolení umožňovala přístup do všech kanceláří stěžovatelské společnosti, jež byly obsazeny advokáty, kteří se na obchodní transakci podíleli nebo do ní byli nějakým způsobem zapojeni. Povolení konkrétně nařizovalo, aby:

- byly zabaveny všechny dokumenty, předměty a jiné věci, zejména v elektronické podobě, které se dotýkaly trestných činů, jež byly předmětem vyšetřování;
- aby byla odtajněna korespondence s tím, že přístup do elektronických složek má být proveden na základě 35 klíčových slov;
- aby složky, na něž se vztahuje služební tajemství, byly zkopírovány na numerický nosič, který bude předán vyšetřovacímu soudci.

Vyšetřovací soudce nakonec žádal, aby byl domovní prohlídce přítomen zástupce advokátní komory.

Vzhledem k tomu, že se stěžovatelé proti nařízení vyšetřovacího soudce odvolali, dokumenty, které byly zabráný během domovní prohlídky, byly zapečetěny, a aniž by byli stěžovatelé kontaktováni, předány předsedovi odvolacího soudu. V říjnu 2009 místopředseda odvolacího soudu rozhodl, že zabavení dokumentů a elektronických složek bylo přiměřené vzhledem ke sledovanému cíli, totiž výkonu spravedlnosti týkajícího se záležitosti velkého rozsahu, a že nedošlo k porušení žádné ústavní zásady týkající se respektování soukromého života. Nařídil, aby zapečetěné dokumenty byly předány na ÚTVS. V roce 2011 bylo trestní řízení rozděleno na dvě vy-

šetřování. Veškeré dokumenty byly stěžovatelům vráceny, až na dva pevné disky, které byly stěžovatelské společnosti vráceny po skončení druhého vyšetřování.

První vyšetřování bylo uzavřeno rozhodnutím o zastavení řízení. Druhé řízení skončilo rozsudkem o nevině všech stěžovatelů.

Před ESLP stěžovatelé namítali, že šetřením v jejich počítačovém systému a zabavením složek a elektronické korespondence došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

Podle názoru ESLP nedošlo k zásahu do práva na respektování korespondence stěžovatelů zaručeného čl. 8 Úmluvy. Zásah byl zákonný a sledující legitimní cíl předcházení trestné činnosti. Pokud šlo o jeho nezbytnost v demokratické společnosti, ESLP nejprve uvedl, že vzhledem k tomu, že prohlídky byly uskutečněny jako součást vyšetřování, povolení k jejich provedení se opíralo o podezření, že došlo k trestné činnosti. Pokud šlo o obsah a rozsah povolení k prohlídkám a zabavených dokumentů, ESLP podotkl, že šetření v počítačovém systému stěžovatelské společnosti bylo provedeno na základě 35 klíčových slov, která souvisela s vyšetřováním, jako „protiplnění“, „financování“, a slova běžně užívaná v advokátní kanceláři, která se specializuje na finanční právo – „swap“ nebo „spread“. Na první pohled se tak rozsah povolení k domovním prohlídkám a zabavení dokumentů zdál široký. Po kontrole, kterou provedl vyšetřovací soudce ÚTVS, kdy bylo smazáno 850 složek, zbylo 89 000 počítačových složek a 29 000 elektronických odkazů, které byly analyzovány.

ESLP konečně zkoumal, zda existovaly dostatečné záruky proti zneužití. Podle Statutu advokátní komory bylo zakázáno zabavovat dokumenty, na které se vztahovalo profesní tajemství advokátů, ledaže by šlo o advokáta, proti kterému bylo vedeno vyšetřování. Trestní řád a Statut advokátní komory též zakotvovaly určité procesní záruky ohledně domovních prohlídek a zabavování dokumentů v advokátní kanceláři. V daném případě jeden advokát, který dříve pracoval pro stěžovatelskou společnost, byl předmětem daného trestního vyšetřování za zanedbání úředních povinností.

Pokud šlo o to, jak domovní prohlídky probíhaly, ESLP poznamenal, že se jich účastnilo několik stěžovatelů, stejně jako zástupce advokátní komory, a vyšetřovací soudce celou operaci zaštiťoval. ESLP považoval za důležité, že jakmile stěžovatelé podali odvolání proti nařízení o domovních prohlídkách, zabavené dokumenty byly zapečetěny, aniž by je viděl vyšetřovací soudce, do okamžiku, než o odvolání rozhodl předseda odvolacího soudu. Mimoto byl o provedení prohlídek sepsán protokol, v němž byly přesně uvedeny všechny zabavené položky. Bez významu též nebylo, že místopředseda odvolacího soudu projednal odvolání stěžovatelů a judikoval, že nedošlo ke zřejmému zásahu do jejich profesního tajemství, a vyšetřovací soudce ÚTVS zkontroloval veškeré zabavené dokumenty a nařídil zničení okolo 850 složek, neboť obsahovaly informace osobní povahy, na něž se vztahovalo profesní tajemství, nebo se týkaly jiných osob mimo vyšetřování.

K námitce stěžovatelů, že jim zabavené materiály nebyly ihned vráceny, ESLP podotkl, že vnitrostátní právo takovou povinností nezakotvuje a že jim byly vráceny v době, kdy to zákon dovoloval.

Judikoval, že přes velký rozsah domovních prohlídek a zabavených materiálů byly záruky proti zneužití, svévůli a zásahům do profesního tajemství advokátů odpovídající a dostatečné. Provedené domovní prohlídky a zabavení elektronických dokumentů a elektronické pošty tak nebyly nepřiměřené s ohledem na cíl, který sledovaly.

ESLP judikoval, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

Článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivé řízení)

Dvorski proti Chorvatsku Rozsudek velkého senátu z 20. 10. 2015, č. 25703/11

Odmítnutí poskytnutí právní pomoci advokátem, kterého si podezřelý zvolil.

V roce 2007 byl stěžovatel zadržen v souvislosti s několika trestnými činy a vyslýchán jako podezřelý na policejní služebně. Během výslechu přiznal, že dotčené trestné činy spáchal, a jeho přiznání bylo připuštěno jako důkazní materiál u hlavního líčení. V roce 2008 byl stěžovatel odsouzen za vraždu, loupežné přepadení a žhářství k trestu odnětí svobody v délce čtyřiceti let.

Ve své stížnosti před ESLP namítal, že během jeho výslechu na policii neměl přístup ke svému advokátu G. M., kterého mu najali rodiče, a musel proto přijmout obhajobu advokáta M. R., kterého povolala policie. Tvrdil, že byl nucen přiznat se ke spáchání trestných činů bez možnosti být zastoupen zvoleným advokátem.

ESLP judikoval, že na rozdíl od případu *Salduz proti Turecku*, ve kterém stěžovatel neměl přístup k právnímu zástupci během svého policejního výslechu, v projednávaném případě byl stěžovatel nucen přijmout obhajobu jiného právníka, než kterého si vybral. Oproti případům týkajícím se znemožnění přístupu k právnímu zástupci, kdy ESLP požaduje, aby se k takovému kroku policejní orgány uchýlily pouze za výjimečných okolností, je méně přísný, když jde o nemožnost být zastoupen právníkem, kterého si dotčená osoba zvolí. Ačkoli vnitrostátní orgány mají v zásadě zohledňovat přání podezřelého, mohou upřednostnit zájem spravedlnosti. V každém případě k porušení čl. 6 zpra-

vidla dojde tehdy, jestliže má rozhodnutí neumožnit zastoupení zvoleným právním zástupcem negativní dopad na obhajobu.

ESLP se nejprve zabýval otázkou, zda byl stěžovatel zastoupen advokátem podle svého výběru. Konstatoval, že advokát G. M. se snažil na policejní služebnu dostat ještě před začátkem výslechu, avšak bylo mu řečeno, aby odešel, aniž by o tom stěžovatele policie zpravila. Ačkoli si stěžovatel formálně G. M. zvolil jako svého právního zástupce, o jeho existenci nevěděl. Podle názoru ESLP tedy nešlo o advokáta zvoleného.

K otázce, zda existovaly relevantní a dostatečné důvody k omezení stěžovatelova přístupu k právnímu zástupci podle jeho výběru, ESLP konstatoval, že jediný důvod, který v tomto ohledu policie uvedla, byla neúplná právní moc k jeho zastupování. Ze spisu je však patrné, že G. M. měl písemnou plnou moc podepsanou stěžovatelovými rodiči, jak to umožňovalo vnitrostátní právo. Policejní důstojníci tak byli povinni informovat stěžovatele, že se právník dostavil na policejní služebnu, avšak neučinili tak. Za těchto okolností ESLP nebyl přesvědčen, že k omezení práv stěžovatele existovaly relevantní a dostatečné důvody.

ESLP dále projednával otázku, zda tato skutečnost byla na újmu spravedlnosti trestního řízení jako celku. Judikoval, že jestliže je jako v daném případě namítáno, že ustanovení nebo výběr advokáta podezřelého ovlivnilo nebo vedlo k přiznání na úplném začátku trestního šetření, jsou vnitrostátní orgány, zejména soudy, povinny postupovat velmi opatrně. Avšak odůvodnění použité národními soudy v souvislosti s právní námitkou stěžovatele, týkající se způsobu, jakým své přiznání učinil, mělo k podrobnosti daleko. Žádný z orgánů nezkoumal skutečnosti týkající se návštěvy G. M. na policejní služebně předtím, než výslech stěžovatele započal. ESLP proto nebyl přesvědčen o tom, že stěžovatel měl skutečnou možnost rozporovat okolnosti, za kterých mu byl M. R. ustanoven jako právní zástupce. ESLP tak konstatoval, že došlo k porušení čl. 6 Úmluvy.

✦ JUDr. EVA HUBÁLKOVÁ, vedoucí česko-estonsko-ukrajinského oddělení Kanceláře ESLP

Bulletin advokacie online

V posledních dnech byly na Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz publikovány tyto exkluzivní články:

- **Srovnání české právní úpravy svobodného přístupu k informacím s unijní úpravou zpřístupňující informace institucí EU**
- **Fakultativní použití reverse-charge jakožto opatření ke zmírnění negativních dopadů režimu přenesení daňové povinnosti**
- **Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – rychlé a efektivní?**
- **Antidiskriminační zákon: Přípustné formy rozdílného zacházení**
- **Nová povinnost pro pronajímatele?**
- **Veřejné právo – Proč cizinec nesmí být členem české politické strany?**

**Pavel Koukal, Miroslav Černý,
Radim Charvát:**

Zákon o ochraně průmyslových vzorů. Komentář

Wolters Kluwer, a. s., Praha 2015,
348 stran, 620 Kč.

V předmluvě k publikaci, o které zde referuji, není čtenář přemlouván, aby si nový knižní titul pořídil. Dozvíme se tu, že v dalším textu knihy budou pojmy průmyslový vzor a design chápány jako synonyma. K tomu se dodává, že „průmyslový vzor, aby byl vůbec průmyslovým vzorem ve smyslu zákonné definice, musí být výsledkem tvůrčí duševní činnosti, která směřuje k účelnému propojení technických a estetických prvků“. Řekl bych, že i recenzované dílo spojuje svůj informační účel s určitým estetickým hlediskem. Autoři především respektují myšlenku, že dobře informuje ten, kdo dobře rozlišuje. Komentář k zákonu je přehledný, vhodně členěný a doplněný normami EU i řadou dalších užitečných odkazů. Řada partií knihy esteticky působivého vzhledu pak potvrzuje zjištění, že ve společenských vědách je vhodná metafora (také estetický prostředek) zároveň tím, čím je pokus či výpočet ve vědách technických.

Úvodní kapitola nazvaná „Právní ochrana designu v České republice a v Evropské unii“ si všímá průmyslového vzoru jako jednoho z nehmotných statků a poukazuje na různé formy ochrany designu (průmyslové vzory zapsané i nezapsané; ochrana průmyslových vzorů v mezinárodních smlouvách, zejména pak v právu EU). Pozornost je zde věnována i jiným formám ochrany průmyslových vzorů (ochrana pomocí práva autorského, práva proti nekalé soutěži; ochrana známkoprávní). Zároveň se zdůrazňuje, že není možný souběh mezi právem průmyslových vzorů na jedné straně a právem patentovým, resp. právem užitných vzorů, na straně druhé. Argumentuje se pak následovně: *Pokud by bylo přípustné přihlásit tvar výrobku předurčený technickou funkcí jakožto průmyslový vzor, přihlašovatel by získal v podstatě totožnou ochranu jako v případě patentu s tím, že by výrazně ušetřil na poplatcích za překlady, za věcný průzkum, za udržování patentu v platnosti, a navíc by jeho technické ře-*

šení bylo (ve většině států) chráněno o pět let déle než v případě ochrany patentem. Patrná je tu znalost praxe i těch jejich sklonů či svodů, před kterými publikace přímo i nepřímo varuje.

Komentáře k jednotlivým ustanovením zák. č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů, pak potvrzují zjištění z prvního odstavce této recenze. Důkladně je např. vysvětlována skutečnost, že průmyslový vzor je definován jakožto „vzhled výrobku“. Tak např. na str. 11 čteme: *Výrobkem nemůže být lidské tělo ani jeho části, není však vyloučena ochrana umělých částí lidského těla, zrakem vnímaných implantátů.*

Významnou součástí knihy jsou rozsáhlejší citace z rozhodnutí, která přijal Tribunal EU a Soudní dvůr EU, OHIM, český ÚPV, resp. některé národní rozhodovací instance. Např. významný pojem „informovaný uživatel průmyslového vzoru“ je na str. 33 demonstrován prostřednictvím rozhodnutí T-9/07 ve věci *Grupo Promer Mon Graphic, SA proti OHIM-PepsiCo*, kde čteme: *Je málo významné, zda je informovaným uživatelem dítě ve věku přibližně 5 až 10 let nebo marketingový ředitel společnosti vyrábějící výrobky, jejichž propagace je zajišťována rozdáváním „pogů“, „rapperů“ nebo „taz“, důležité však je, aby obě kategorie osob byly obeznámeny s fenoménem „rapperů“.* Pokud pak jde o „zpřístupnění průmyslového vzoru veřejnosti“, je na str. 43 zajímavá i prakticky významná myšlenka z rozhodnutí OHIM (ICD 9113), které uvádí: *Prostorové oddělení evropského a amerického trhu bylo možná relevantní v dobách Vikingů,*

ale od zavedení letadel a televize je možné tuto námitku zcela přejít.

Řada výkladů v knize přesahuje tematiku uvedenou v jejím názvu a je dobře použitelná i pro jiná práva duševního vlastnictví. Platí to např. o problematice vyčerpání práv k duševnímu vlastnictví a o vztahu k souběžným (paralelním) dovozům (viz str. 107 a násl.). Stejně tak kniha pamatuje i na situace, které zákon o průmyslových vzorech pominul, ale na něž lze vztáhnout řešení z jiných úprav duševního vlastnictví. Tak na str. 117 se zjišťuje: *Ačkoliv zákon o ochraně průmyslových vzorů výslovně neuvádí možnost vzdát se průmyslového vzoru částečně, je nutné i tuto možnost připustit jakožto součást práva na vzdání se ochrany.*

Důkladné a instruktivní jsou v recenzované knize výklady, které se týkají řízení o přihlášce průmyslového vzoru. Příkladem tu budiž partie, která se týká prominutí lhůt. Na str. 217 se řeší otázka, *zda lze žádat o prominutí lhůty pro podání žádosti o prominutí zmeškání lhůty. Vzhledem k tomu, že komentované ustanovení (§ 42 zákona – poznámka P. H.) stejně jako § 65 zák. o vynálezech takový postup nezakazuje (na rozdíl od § 43 zák. o ochranných známkách), lze dospět k závěru, že i tuto lhůtu je možné promítnout. V úvahu však přichází pouze prominutí subjektivní lhůty...*

Uvedenými citacemi (a dalo by se v nich dlouho pokračovat) mělo být naznačeno, že komentář k zákonu o ochraně průmyslových vzorů z nakladatelství Wolters Kluwer je určen nejen právníkům a patentovým zástupcům či učitelům a studentům, kteří se zabývají problematikou duševního vlastnictví. Řada myšlenek i soudních rozhodnutí bude jistě zajímavá pro samotné designéry. Svědčí o tom rozhodnutí Tribunálu EU T-83/11 a 84/11 (citované na str. 48), ve kterém soud se neztotožňuje se závěrem, že by obecný trend v oblasti designu mohl být považován za faktor, který omezuje volnost původce, protože je to právě svoboda designéra, která umožňuje objevovat nové formy či trendy nebo inovovat trend, který již existuje.

♣ prof. JUDr. PETR HAJN, CSc., emeritní profesor Právnické fakulty MU v Brně, problematiku duševního vlastnictví přednáší na Metropolitní univerzitě v Praze

Pavla Sýkorová:

Bytové spoluvlastnictví v teorii a praxi

Leges, Praha 2015, 224 stran, 370 Kč.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, nahradil právní úpravu společenství vlastníků jednotek vymezenou zák. č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, a přinesl změny, které určily pro mnohá společenství vlastníků řadu termínovaných úkolů, jejichž realizace je často nejasná, neboť zde existují různé výkladové varianty předmětných ustanovení nového občanského zákoníku. Výsledný stav ovlivňují také složité rozhodovací procesy uvnitř společenství vlastníků, které jsou reálným odrazem nemožnosti nalézt vzájemnou shodu mezi jednotlivými vlastníky jednotek, neboť je spojuje mnohdy pouze společná adresa, nikoli vyšší ekonomický či sociální zájem. Ani judikatura v této oblasti není příliš sdílná, většina problémů se řeší „jinou“ cestou a před soudy se dostane jen nepatrné množství sporů. Mnohdy nejasné hranice právní úpravy překračují svou tvořivostí jednotlivá společenství vlastníků, vedena většinou dobrým úmyslem realizovat logická řešení svých záležitostí. Připomeneme-li rovněž trvalé pnutí mezi zájmy jednotlivých vlastníků a společenství, které je imanentně skryto nejen v textu nového občanského zákoníku, musíme právo bytového spoluvlastnictví označit za oblast plnou složitostí.

Přehledně zpracovaná monografie – slovy autorky Pavly Sýkorové „příručka“ – představuje vítaný přírůstek v oblasti práva bytového spoluvlastnictví. Prostřednictvím čtivého odborného textu autorka prokázala dobrou orientaci v dané problematice, monografii obohatila o podněty z praxe, které zpracovávala během svého působení v komisi pro aplikaci nové civilní legislativy, a nelze proto jinak než knihu doporučit ke koupi a přečtení. Příručku ocení praktikující právníci, členové statutárních orgánů společenství vlastníků jednotek i osoby podnikající v oblasti správy nemovitostí.

Na začátku monografie autorka připomíná tzv. dvanáctiparagrafovou no-

velu nového civilního kodexu, uvažuje nad její potřebností a možnou předčasností, když praxe ani judikatura zatím neměly dostatek času adekvátně reagovat. K otázce akutní novelizace se v monografii opakovaně vrací a akcentuje ji u problematických ustanovení nového občanského zákoníku v oblasti bytového spoluvlastnictví.

Monografii čítající 224 stran lze obsahově rozdělit (opomeneme-li úmyslně nástin historických souvislostí, komparativní část a teoretický úvod) na dvě koherentní poloviny. Ústředním tématem první poloviny je jednotka (kapitoly č. 5 až 9), tzn. vymezení jednotky jakožto nemovité věci, dispozice s ní, vymezení společných částí a formulace práv a povinností vlastníka jednotky. Společným jmenovatelem druhé části (kapitoly č. 10 až 14) je problematika společenství vlastníků jednotek, všechny aspekty právnické osoby, od jejího vzniku až po zánik.

Autorka rozebírá nejpálčivější otázky týkající se dané problematiky a předkládá možná interpretační východiska, jak pro teorii, tak pro praxi. Namátkou lze zmínit vzájemný vliv zavedení superficiální zásady v kontrastu s principy bytového spoluvlastnictví, zejména možnost odchýlit se od civilistického paradigmatu ve prospěch potřeb bytového spoluvlastnictví. V kapitole č. 6, Společné části, nalezneme užitečný výklad k problematice vymezení lodžii a oken. Za připomenutí stojí také kapitola č. 11, Založení a vznik společenství vlastníků jednotek, která přináší

chronologický přehled tohoto procesu, a to ve všech modifikacích, o kterých lze v rámci zákona uvažovat. Rovněž kapitola č. 12, Stanovy společenství vlastníků jednotek, přináší zajímavý přehled obsahových novinek, které musí společenství do svých stanov zapracovat. V závěru nalezneme pozitivní zhodnocení stávající právní úpravy v novém občanském zákoníku, kdy autorka doporučuje překlenout všechny nejasnosti primárně výkladem.

Vítaným bonusem je přiložený vzor smlouvy o převodu vlastnického práva k jednotce, který postihuje všechny potřeby dané transakce do nejmenších podrobností.

Lze uzavřít, že recenzovaná příručka tvoří velmi kvalitně zpracovanou monografii, kterou ocení všichni, kteří se v dané oblasti pohybují.

✦ Mgr. MARTINA MUŠÁLKOVÁ,
doktorandka PF MU v Brně

Eva Janečková:

Právní aspekty sebeobran

Wolters Kluwer, Praha 2015,
172 stran, 330 Kč.

„Bránit sebe, své blízké nebo svůj majetek je nezadatelným morálním právem člověka.“

V polovině roku 2015 vydalo nakladatelství Wolters Kluwer zajímavou odbornou monografii, označenou jako Právní rukověť s názvem **Právní aspekty sebeobran**, která, jak deklaruje autorka textu, podává komplexní pohled na aktuální tematiku spojenou nejen s nutnou obranou jako institutem trestního práva, ale s konfliktem (napadením) jako takovým.

Publikaci zpracovala Eva Janečková. Autorka, která působila na řadě pozic ve státní správě, má zkušenosti také jako odborná redaktorka právnického nakladatelství. Je autorkou a spoluautorkou řady odborných článků a publikací zaměřených na ochranu osobních údajů, správní a kontrolní řízení, svobodný přístup k informacím a pracovní právo. V právu trestním se však jed-

ná o její první významnější monografii.

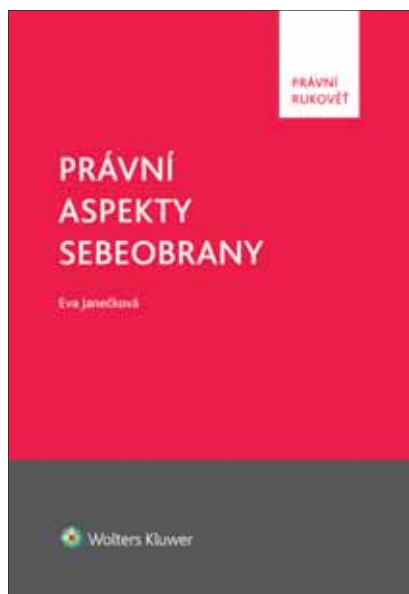
Cílem monografie, a to na ní lze hodnotit kladně, je přistoupit k fenoménu sebeobran v co nejširším záběru, tedy komplexně, a to nejen prostřednictvím trestního práva, ale i dalších právních disciplín, jako jsou kriminologie, kriminalistika a další.

Monografie je rozdělena do deseti základních kapitol a je doplněna poměrně rozsáhlou přílohovou částí, kde najdeme vybraná ustanovení právních předpisů použitých v předcházejícím textu. Jednotlivé kapitoly nejsou nijak rozsáhlé, je zde patrná snaha o postupné rozvíjení tématu.

První kapitola s názvem „Kriminalita v ČR“ spíše rozšiřuje úvod a připravuje čtenáře na další, důležitější části monografie. Pro uvedení do tématu autorka volí argumenty z oblastí kriminologie, týkajících se vývoje kriminality na území ČR od roku 2010 do současnosti, byť v poměrně stručné podobě. Ve druhé kapitole autorka stručně rozebírá jednotlivé okolnosti vylučující protiprávnost, tak jak jsou upraveny v § 28 až 32 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen tr. zákoník), neopomněla ani na okolnosti vylučující protiprávnost v trestním zákoníku neuvedené, a to výkon práv a povinností a lékařský zákrok.

Stěžejní jsou potom kapitoly třetí až šestá, které se blíže věnují hlavním tématům, a to jednak nutné obraně dle § 29 tr. zákoníku, a jednak sebeobraně. Autorka oba pojmy definuje, vymezuje a současně se snaží pojem sebeobrana, což je spíše taktika a strategie v případě střetu, vymezit právními aspekty. Nutná obrana je pak vymezena svými znaky, které jsou podrobněji rozvedeny, a doplněna o pojednání o pomoci v nutné obraně a excesech při jejím uplatnění.

Jako nejpřínosnější autor recenze hodnotí kapitolu šestou, která vymezuje meze nutné obrany. Znalost hranic nutné obrany pak umožňuje napadené osobě se efektivně, ale stále v mezích zákona, bránit. Meze nebo hranice nutné obrany se v průběhu času vyvíjejí a jejich vymezení je založeno především na rozhodovací praxi soudů. Takto postupuje i autorka publikace, především s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu ČR. Kapitola sedmá poté doplňuje výklad také o otázku au-

tomatických obranných systémů, což je v publikacích věnujících se nutné obraně již standardní záležitost, související především s problematikou tzv. preventivní nutné obrany, tedy dodržení či nedodržení časové podmínky nutné obrany. V kapitole osmé, označené jako „Vybrané judikáty“, jsou poté tři vybrané judikáty Nejvyššího soudu ČR, kdy text je přebrán z konkrétních rozhodnutí Nejvyššího soudu. Předmětná kapitola působí poněkud nesystémově, není totiž zřetelné, proč byla vybrána právě tato tři rozhodnutí NS. V deváté kapitole s názvem „Zásady bezpečného chování“ se autorka zabývá tématem mimoprávním, souvisejícím spíše s taktikou a strategií sebeobran. Nejedná se o právní téma a autorka využila k napsání této kapitoly převážně informace, které převzala z děl jiných autorů.

Poslední, desátá kapitola se věnuje oběti trestného činu. Správně je poukázáno, že důraz na ochranu obětí trestného činu se v ČR začal klást až v poměrně nedávné minulosti, kdy byl završen přijetím zákona o obětech trestných činů – zák. č. 45/2013 Sb. Znění tohoto zákona potom autorka podrobně rozebírá a poukazuje i na změnu trestního řádu, která s přijetím tohoto zákona souvisí, především na zavedení institutu předběžných opatření.

Závěrem autorka uzavírá konstatováním, že „obrana proti násilně jednající osobě je vysoce emocionálně zátěžovou situací, při které je extrémně těžké usuzovat racionálně a jednat podle teoretických pouček“, na druhou stranu je nut-

né dodat, že znalost věci, ke které tato publikace přispěla, umožní obránci lépe celou situaci posoudit a útoku se bránit v mezích zákona, tedy nutné obrany.

Celkově je možné vyzdvihnout komplexní uchopení tématu sebeobran, a to nejen prostřednictvím práva trestního, ale i dalších právních i neprávních disciplín, jako jsou kriminologie, kriminalistika, či taktika a strategie sebeobran. Autorka nezapomíná ani na situaci, kdy k sebeobraně nedojde, příp. když není úspěšná, a osoba, na kterou byl útok veden, se ocitne v postavení oběti. I v této situaci se autorka snaží poskytnout čtenáři základní informace o jeho možnostech. Na druhou stranu právě předmětné komplexní uchopení tématu vedlo zákonitě ke stavu, kdy neprávni pasáže z taktiky a strategie sebeobran (kapitoly 5 a 9) jsou spíše kompilací názoru ostatních autorů. Právě tato skutečnost pravděpodobně vedla i k jistým kuriózním situacím, kdy autorka textu při popisu grafů (čl. 51, 54-55) hovoří o barvách, ve kterých je graf vyveden, ačkoliv grafy, stejně jako zbylá část textu, jsou černobílé.

Publikace je psána jazykem srozumitelným i pro neprávnické. Jde o praktickou publikaci vhodnou k rychlé orientaci v problematice, která poskytne užitečnou službu širokému okruhu zájemců, především z řad laické veřejnosti a studentů právnických fakult.

✦ JUDr. ROMAN VICHEREK, soudce Okresního soudu v Ostravě, doktorand na katedře trestního práva PF MU v Brně

Martin Maisner, Vojtěch Trapl:

Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Komentář

Wolters Kluwer, a. s., Praha 2015, 232 stran, 495 Kč.

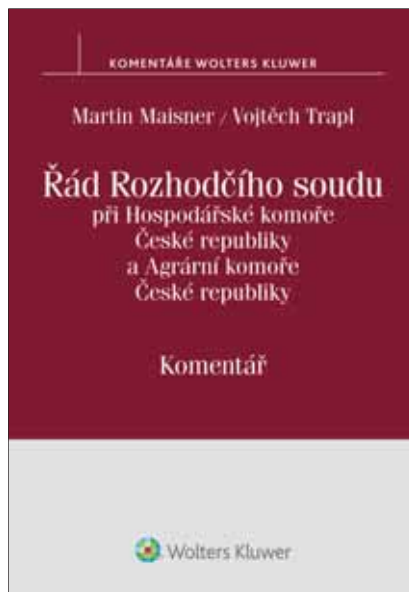
Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „Rozhodčí

soud“) byl zřízen v roce 1949 a za dobu své existence rozhodl v rozhodčím řízení desítky sporů jak mezinárodních, tak i vnitrostátních. Za svoji činnost získal mezi evropskými rozhodčími soudy významné renomé. V současné době patří v České republice mezi tři stálé legálně fungující rozhodčí soudy (dále Burzovní rozhodčí soud a Burzovní rozhodčí soud Českomoravské komoditní burzy Kladno).

Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem probíhá podle pravidel, která jsou obsažena v řádech Rozhodčího soudu. V současné době může probíhat rozhodčí řízení podle řádu, zvláštního dodatku řádu pro rozhodčí řízení on-line, řádu pro řešení sporů o domény .cz, řádu pro vnitrostátní úhradové spory ve zdravotnictví a zvláštního dodatku řádu pro rozhodčí řízení pro spotřebitelské spory. Recenzovaná publikace je pak věnována řádu Rozhodčího soudu účinného od 1. 7. 2012, ve znění novelizace od 1. 10. 2015. Jedná se tedy o velice aktuální publikaci, protože od vydání poslední publikace, která se věnovala rozhodování před Rozhodčím soudem, uplynula již dlouhá doba (Květoslav Růžička: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, 2. vydání, 2005).

V rámci rekodifikace českého soukromého práva došlo i ke změnám v právní úpravě rozhodčího řízení v České republice. Mezinárodní rozhodčí řízení bylo vyňato ze zákona o rozhodčím řízení (zák. č. 216/2014 Sb.) a našlo svoji zvláštní úpravu v zákoně o mezinárodním právu soukromém (zák. č. 91/2013 Sb.). Rovněž tak došlo ke zpřesnění úpravy rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech. Na tyto změny reagoval i Rozhodčí soud přijetím dodatku č. 1 k řádu Rozhodčího soudu, který je účinný od 1. 10. 2015. Recenzovaná publikace je pak věnována textu novelizovaného řádu Rozhodčího soudu. Ostatně z textu tohoto řádu vycházejí i ostatní pravidla, upravující postup ve zvláštních řízeních před Rozhodčím soudem.

Oba autoři publikace jsou rozhodci s bohatými a dlouholetými zkušenostmi nejenom jako rozhodci rozhodující spory před Rozhodčím soudem, ale i jako rozhodci působící v zahraničí. To jim umožnilo získané praktické

ké zkušenosti nejenom zobecnit, ale pustit se i do teoretických úvah. Autoři komentáře postupují v souladu s obvyklou strukturou komentářů českých právních předpisů podle jednotlivých paragrafů, kdy jejich text je po věcném výkladu doplněn příslušnou judikaturou českých soudů, popř. příslušnou odbornou literaturou.

Zcela souhlasím s názorem autorů, že praxe, která vycházela z představy, že si každý může založit „svůj“ rozhodčí soud, byla protizákonná a protiústavní, je již minulostí a dnes snad již nikdo nepochybuje o tom, že stálý rozhodčí soud musí být založen pouze zákonem (což Rozhodčí soud splňuje). Oproti názoru autorů, že cizinec je vyloučen jako rozhodce z rozhodování tuzemských sporů (str. 27), se domnívám, že je to možné ve spotřebitelských sporech. Zákon o rozhodčím řízení umožňuje, aby cizinci splňující zákonné podmínky mohli rozhodovat spotřebitelské spory. A v seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory vedeném Ministerstvem spravedlnosti jsou cizinci zapsáni. Právní subjektivita fyzických osob se řídí osobním statutem, ne „národním“ statutem (str. 10).

Publikace je určena nepochybně rozhodcům, kteří rozhodují spory před Rozhodčím soudem, protože je třeba si uvědomit, že jako rozhodci mohou rozhodovat i osoby, které nejsou zapsány na listině rozhodců vedené Rozhodčím soudem a sporné strany si je za rozhodce zvolí. Tyto osoby nemusí mít s rozhodčím řízením žádné zkušenosti. Ale je určena také těm osobám, které chtějí využít rozhodčí řízení a „svůj“ spor vyřešit právě před Rozhodčím soudem. Rozhodčí řízení před stálou rozhodčí institucí má totiž ve srovnání s rozhodčím řízením *ad hoc* řadu nezanedbatelných výhod.

Komentář splňuje požadavky vysoké odborné erudice autorů i praktickou přehlednost a je výbornou pomůckou pro všechny, kteří se v oblasti rozhodování sporů v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem pohybují nebo se v budoucnu budou pohybovat.

Vlastní komentář textu řádu je doplněn plným textem řádu Rozhodčího soudu účinného od 1. 7. 2012 do 30. 9. 2015 (řádem účinným od 1. 10. 2015 se řídí spory zahájené po tomto datu), statutem Rozhodčího soudu, pokyny pro případ střetu zájmů v mezinárodní arbitráži Mezinárodní advokátní komory a anglickým zněním UNCITRAL Arbitration Rules 1976 a 2010 (protože i před Rozhodčím soudem lze na základě dohody sporných stran konat rozhodčí řízení podle těchto pravidel).

✦ prof. JUDr. KVĚTOSLAV RŮŽIČKA, CSc.,
katedra obchodního práva Právnické fakulty
Univerzity Karlovy v Praze

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 1-2/2015

JUDr. Stanislav Irsák:

Úžera ako organizovaný zločin (pri poskytovaní pôžičiek, úverov, pri ich zabezpečení, uplatňovaní a v iných súvisiacich právnych vzťahoch, 1. časť

Článek „Lichva jako organizovaný zločin“ je završením publikační činnosti autora v oblasti právní ochrany spotřebitelů finančních služeb proti lichvě se zaměřením na trestněprávní aspekty poskytování finančních služeb, zejména úvěrů a půjček. Článek navazuje na předchozí odborné články v této oblasti, „Dobré mravy v závazcích na poskytnutí peněžního plnění a při jejich zabezpečení“, Bulletin slovenskej advokácie č. 7-8/2008 a „Předstírané právní úkony za účelem poskytnutí půjčky/úvěru a jejich zabezpečení“, Justičná revue č. 1/2009, přičemž danou problematiku analyzuje na pozadí judikatury nejvyšších soudů Německa, Rakouské republiky a České republiky.

JUDr. Martin Friedrich:

Advokát vs. Cloud, 1. část

V příspěvku autor poukazuje na nebezpečí, které pro advokáta (cizince mimo území USA) představuje uchovávání klientských údajů u poskytovatelů elektronických služeb v USA. K tomu, aby se klient nebo advokát ocitli v pozornosti bezpečnostních agentur USA, postačí, aby agentury měly důležitý důvod pro získání zahraničních zpravodajských informací, které souvisejí s bezpečností

USA, ale nejsou nutně omezeny na boj proti terorismu. Do tak široce nastaveného rámce mohou spadat i ekonomické aktivity zahraničních společností. Autor v této části článku poukazuje zejména na to, že reforma hromadného sběru dat prostřednictvím Freedom Act nepřinesla ve vztahu k cizincům žádnou změnu – i současná právní úprava umožňuje na základě vágně nastavených podmínek hromadný sběr dat o cizincích. Z těchto důvodů autor doporučuje náležitě zvážení druhu a obsahu údajů, které chce advokát uchovávat u poskytovatele telekomunikačních služeb v USA.

Bc. Tomáš Pobijak:

Hmotnoprávní prieskum notárskych zápisnic v exekučnom konaní – áno alebo nie?

Autor se věnuje analýze notářského zápisu jako exekučního titulu v podmínkách současného právního stavu, který umožňuje exekučním soudům jeho široký hmotněprávní průzkum. Autor se zamýšlí nad otázkou, zda takový stav vyhovuje právní praxi. Vymezuje teoretické a historickoprávní základy institutu notářského zápisu s dosahem na jeho postavení v prováděcím řízení. Autor v článku operuje s nosnou myšlenkou, že notářský zápis jako exekuční titul je projevem liberálního zákonodárství, když subjektům soukromoprávních vztahů umožňuje založit vykonatelnost právního úkonu *extra iudicium*.

JUDr. Eva Szabová, PhD.:

Poškodený a restoratívna justícia v trestnom práve procesnom

Poškozený je jedním z nejvýznamnějších subjektů, resp. stran vystupujících v rámci trestního řízení. I přesto je však třeba konstatovat, že reálná oprávnění, kterými *de lege lata* poškozená osoba disponuje v jeho průběhu a zvláště v rámci uplatnění nejširě využívaných

„restoratívnych“ institutů – dohody o vinně a trestu a trestního příkazu, jsou více než okleštěná. Právní úprava *de lege lata* totiž ve výrazné míře opomíjí reagovat na zájmy a potřeby této skupiny subjektů, přičemž jejich případný nesouhlas s uplatněním předmětných institutů řeší jednoduchým odkazem poškozeného na občanské soudní řízení. Článek se snaží konkretizovat nejzásadnější problémy, které z uvedeného nastavení právní úpravy plynou osobám poškozeným spáchanou trestnou činností, přičemž zároveň předestírá argumentaci o potřebě provést změny v jejím rámci. Na předmětné skutečnosti článek nahlíží také prostřednictvím aktuální judikatury nejen z dílny slovenských soudů, ale také z činnosti soudů České republiky.

U nás neboli ohnivá rudá opice

Evangelista Lukáš vypráví v 10. kapitole svého evangelia o dialogu Ježíše Nazaretského s jedním znalcem talmudu, tzv. zákoníkem. Celkem rychle se oba shodnou na dvou hlavních náboženských principech. Miluj Boha

nade vše a bližního jako sebe. Odborník se však chce dál hádat a žádá výklad pojmu „bližní“. Dostane se mu podobenství o milosrdném Samaritánovi.

Židi nesnášeli Samaritány ještě víc, než Zeman s Konvičkou dohromady nesnášejí muslimy, ovšem s výjimkou Asada. Dnes by se příběh Samaritánův dal převyprávět tak, že jednoho českého podnikatele přepadl na parkovišti Berdychův gang, všechno mu ukradl, ještě ho přizabil a zmizel. Pak se na parkovišti postupně zastavili křesťanský biskup a ateistický senátor, ale oba prchali pryč, aby neměli oplétačky s policajty. Konečně přijel v rámci Schengenu syrský běželec, muslim, měl slušný bourák, mobil i dost peněz, polomrtvého českého podnikatele se ujal a postaral se o něho. Tolik k biblickému pojmu bližní.

V rámci české logiky lze předpokládat, že muslimský běželec by byl prohlášen za ekonomického migranta a nebezpečného teroristu, odsouzen za nezákonné překročení hranic a deportován zpět do Samaří. Pak by byl na hranici se Samariím postaven žiletkový plot a k jeho obraně nasazena divize záložáků s kalašnikovy. Tolik k pojmu bližní podle české interpretace.

Ale nám vlastně dnes jde nejen o syrské migranty a Samaritány. Jde nám i o stručné zásady nějakého oboru. Pro židovský i křesťanský náboženský monoteismus jsme si je vyjmenovali. Byly dvě. Asi o dvě stě let později formuloval takové zásady pro právo Gnaeus Domitius Annius Ulpianus (170–223 n. l.). Jsou tři. *Honeste vivere. Alterum non laedere. Suum cuique tribuere.* Čestně žít. Neublížovat druhému. Poskytnout každému, co mu patří. A máte právo v kostce. Zároveň jsou to osnovy občanské nauky pro střední školy. V neposlední řadě je to i kýžený obsah právního vědomí obyvatelstva, a to včetně exekutorů, insolvenčních správců a členů Unie obhájců.

Už se však ozývají čeští znalci talmudu, chtějí se hádat, poukazují na presumpci nevinny a in dubio pro reo, kladou nesčetné doplňující otázky, chystají nám všelijaké chytáky. Ti, kteří strávili aspoň jeden semestr v Parlamentu ČR, na úvod každé otázky prohlašují, že „dábel je v detailu“, a na závěr, že „s tím nejde nic dělat bez nové legislativy a pevné ruky“.

Takže nám, prosím vás, řekněte, co je to „čestně“, co je to „žít“, kdo je to „druhý“, „neublížíte“ se tady náhodou Rathovi, Bártovi nebo Kramnému, a vůbec, autorovi sloupku „patří“ to jeho, a to je pár facek. Ani Kristus Pán by českým zákoníkům nevymyslel dost podobenství, jimiž by jejich problémy osvětlil, a to jsme se ještě ani nedostali k elektronické eviden-

ci tržeb, k čestnému životu vodňanských kachen v čapím hnízdě a ke slevě DPH na pivo v hospodách, kde se čepuje Lobkowicz. No vidíte, zárodek jednoho podobenství na „čestně žít“ bychom už vlastně měli, totiž že na chytračení nic moc čestného není. Málo platné, dábel je detailu, detail v čapím hnízdě a čapí hnízdo na zkoumání v Bruselu.

Je vidět, že přes zákoníky, ať už právnícké, nebo biblické, se s Ulpianem ani se Samaritány a syrskými běženci nikam nedostaneme, a tak to jako správní „multikulti sluníčkáři“ zkusíme z opačné strany.

Islámských Syrů a Syrek se bojíme, protože jich je moc a nás málo, a k tomu nás naši politici straší, že běžence nedokážeme integrovat do svých bohulibých ateisticko-křesťanských tradic, a podlehneme jako Hanča Humpálová bezbožné islamizaci, a to ještě zavrženíhodného sunnitského směru. Abychom nebyli na tom širém světě tak opuštěni, potřebujeme prý oporu někoho silného.

Za tím účelem k nám začátkem února uvedl ušlechtilý podnikatel a dobrodinec Kočka tu správnou „multikulti“ osvětu, inu, kde jinde, než u Juldy Fuldy. Šlo o vítání čínského nového roku, který se letos jmenuje Rok rudé ohnivě opice. Nic nepotřebujeme víc než rudou opici, ať už si pražská kavárna stokrát říká, že ohnivých rudých opic bylo a je u nás i tak dost, a to i na těch nejvyšších místech.

Jo, kde jsou ty časy, kdy byl Rok dřevěné kozy. Rudá „vopice“ nám konečně ukáže, co je to multikulturalismus a jak se správně integrovat v jiném kulturním prostředí. Při poměru 100 Číňanů na 1 Čecha nebudou s integrací žádné problémy, na rozdíl od poměru bruselských kvót 200 Čechů na 1 syrského migranta. Kdepak čínská kultura. V té jsme odjakživa jako doma. Kdyby bylo něco nejasného, vysvětlí vám to Tvrdík.

A kdyby to s rudou opicí i při opakovaných pokusech na stadionu SK Slavia, v centru tradiční čínské medicíny v Hradci, v pivovaru Lobkowicz a v budově Živnobanky v Praze selhalo, je tu pořád ještě jedna tradiční možnost. Multikulti s Putinem. „Znám jednu dívku, ta má rublíky,“ pravil dohazovač Kecal v Prodané nevěstě. A dodal: „Aj, to by bylo něco pro tebe,“ český národe! Pokud byste měli nějaké pochybnosti zde, vysvětlí vám je Nejedlý.

Ale přežije to Česká exportní banka a EGAP? Ty mají kvůli ruským investicím už teď na kahánku. Proč bychom se však netěšili, když nám roste hádépé! A těch nových pracovních míst ve Slavii a u čínských lapiduchů! Čínské investice, to je jiné kafe.

Tak si skočte na tři lobkowicze, pak se objednejte na akupunkturu a naučte se radši už teď čínský pozdrav.

Ni-chao!

Únor 2016

✦ KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát jako ustanovený obhájce převezme a klientovi ve vazbě bez kontroly předá dopis od spoluobviněného.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. K 111/2012

Kárně obviněný JUDr. J. J., advokát, se dopustil kárného provinění

tím, že

poté, co byl opatřením okresního soudu ustanoven obhájcem osobě v její trestní věci vedené na PČR OŘ, a poté, co v přesně nezjištěný den převzal od obhájce spoluobviněného dopis od jeho klienta adresovaný jeho klientovi, který neprošel kontrolou ze strany orgánů Vězeňské služby, tento dopis předal dne 14. 2. 2012 ve vazební věznici svému klientovi, aniž by o tom informoval orgány Vězeňské služby,

tedy

- při poskytování právních služeb porušil povinnost vázanosti právními předpisy, a to § 13 odst. 2 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu:
  - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
  - povinnost ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů,

čímž

porušil ust. § 3 odst. 1 zákona o advokacii ve spojení s § 13 odst. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, § 16 odst. 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR.

Za to se mu ukládá podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, kárné opatření,

pokuta ve výši 50 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 3 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení. Náklady jsou splatné do 15 dnů od právní moci tohoto kárného rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

Předsedou kontrolní rady České advokátní komory jako kárným žalobcem byla na kárně obviněného podána dne 3. 9. 2012 kárná žaloba pro skutek uvedený výše.

Dne 15. 1. 2012 navštívil Mgr. B. D. ve vazební věznici svého klienta. Při té příležitosti mu jeho klient předal v zalepené obálce dopis se žádostí, aby ho předal kárně obviněnému a ten ho dále předal svému klientovi. K obsahu tohoto dopisu sdělil svému obhájci, že se jedná o dopis týkající se jeho družky, s obsahem dopisu ho však neseznámil.

V přesně nezjištěný den předal Mgr. B. D. uvedený dopis kárně obviněnému. Kárně obviněný se dne 14. 2. 2012 dostavil do vazební věznice k výslechu klienta. Před jeho započítím si vyžádal radu s klientem bez přítomnosti třetí osoby. V době rady předal kárně obviněný uvedený dopis, který byl vzápětí zajištěn pracovníkem Vězeňské služby ČR. Z obsahu dopisu vyplývá, že spoluobviněný ho navádí, jak má ve věci vypovídat. Takto popsany skutkový stav se zjišťuje z přípisu Policie ČR ze dne 1. 3. 2012, doručeného na ČAK dne 6. 3. 2012, a z jeho příloh. Podstatný obsah těchto listin je výše citován.

Kárně obviněný se k věci vyjádřil dopisem ze dne 15. 3. 2012, doručeným na ČAK dne 20. 3. 2012. Ve svém vyjádření potvrdil, že byl svým kolegou Mgr. B. D. požádán, aby doručil svému klientovi osobní dopis od jeho klienta, s tím, že Mgr. B. D. ho ujistil, že dopis byl kontrolován pracovníky Vězeňské služby ve věznici, kde je umístěn jeho klient. Kárně obviněný tomuto přání vyhověl, neboť vycházel ze skutečnosti, že oba klienti byli vzati do vazby pouze z důvodu § 67 písm. a), c) tr. řádu. Kárně obviněný má za to, že se svým jednáním nedopustil žádného provinění, a že naopak postup pověřeného pracovníka Vězeňské služby lze shledat protizákonným. Ke svému vyjádření kárně obviněný přiložil protokol o výslechu zadrženého obviněného ze dne 4. 11. 2011, z jehož obsahu se zjišťuje, že osoba byla vzata do vazby pouze z důvodu § 67 písm. c) tr. řádu, a nikoliv z důvodu § 67 písm. b) tr. řádu.

Dlužno uvést, že v daném případě se nejednalo o doručování dopisu odesílaného obviněným advokátovi, který by samozřejmě nepodléhal kontrole ze strany orgánů Vězeňské služby. Jednalo se však o dopis odesílaný obviněným umístěným ve vazbě jinému obviněnému umístěnému ve vazbě. Způsobem jeho doručování tak došlo k obejití kontroly, kterou jsou orgány Vězeňské služby podle zákona o výkonu vazby oprávněny, resp. povinny, provádět.

Uvedené kárné obvinění a jeho odůvodnění bylo před kárným senátem dokazováním potvrzeno.

V rámci kárného řízení bylo nařízeno ústní jednání na den 7. 3. 2014, k němuž se kárně obviněný nedostavil, ač mu předvolání k jednání bylo doručeno dne 26. 2. 2014. Po krátké poradě senátu bylo vyhlášeno usnesení, že v souladu s ust. § 16 odst. 2 zák. o advokacii bude jednání v nepřítomnosti kárně obviněného, neboť byl řádně předvolán a nepožádal o odročení jednání.

V rámci jednání bylo provedeno dokazování, a to listinami navrženými kárným žalobcem, jež jsou vesměs shrnuty v zápise o jednání ze dne 7. 3. 2014.

Z výpisu z matriky kárně obviněného ke dni 7. 3. 2014 bylo zjištěno, že kárně obviněný nebyl doposud kárně postížen, ke svým osobním a majetkovým poměrům se kárně obviněný nevyjádřil.

Z důvodů poměrně jednoduché, přehledné a z žádné strany nezpochybňované skutkové situace považoval kárný senát provedené důkazy za dostačující, další dokazování prováděno nebylo pro nadbytečnost, neboť kárný senát seznal, že na základě takto zjištěného skutkového stavu může učinit spolehlivý a nepochybný závěr o meritu věci.

Po poradě kárný senát vydal v návaznosti na provedené dokazování kárné rozhodnutí v nepřítomnosti kárně obviněného. Na základě popsaného zjištěného skutkového stavu kárný senát právně posoudil jednání, z nichž byl kárně obviněný obviněn, a dospěl k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění.

Po přihlídnutí ke všem výše uvedeným skutečnostem dospěl kárný senát k závěru, že zde není namístě uvažovat o upuštění od kárného opatření. Ohledně uloženého kárného opatření je třeba zdůraznit, že kárný senát velmi pečlivě zvažoval všechna kritéria, rozhodná pro uložení této sankce. Nutno připustit, že kárně obviněnému svědčil ku prospěchu fakt, že doposud mu nebylo uloženo kárné opatření. Na druhou stranu však kárný senát musel se vši odpovědností vzít v potaz závažné jednání, kterého se dopustil kárně obviněný skutkem, který je popsán ve výrokové části tohoto rozhodnutí. Kárný senát proto jako kárné opatření uložil pokutu v uvedené výši.

Proti tomuto rozhodnutí podal kárně obviněný odvolání, o kterém odvolací kárný senát odvolací kárné komise ČAK dne 21. 10. 2014 rozhodl takto:

Odvolání kárně obviněného proti rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. K 111/2012, se zamítá a napadené rozhodnutí se podle § 32 písm. c) vyhlášky č. 244/1996 Sb., advokátní kárný řád, potvrzuje.

Z odůvodnění:

Proti rozhodnutí kárného senátu podal kárně obviněný odvolání. Kárně obviněný ve svém, včas a řádně podaném odvolání uvádí, že se rozhodnutí kárného senátu vůbec nezabývá jeho obhajobou a ani se v odůvodnění s ní nevypořádal. Dále uvedl, že byl kolegou Mgr. B. D. ubezpečen, že dopis byl příslušníky Vězeňské služby kontrolován a jemu vydán k doručení. Inkriminovaný dopis měl předat ihned po příchodu vazebně stíhaného, což měl příslušník vězeňské stráže vidět. Z odvolání kárně obviněného dále plyne, že dle jeho názoru nemohl mařit účel vazby, neboť účelem vazby nebylo zabránit obviněnému v ovlivňování dosud nevyslechnutých svědků či spoluobviněných. V této souvislosti sdělil, že zabránit tomu, aby se obvinění hájili po vzájemné domluvě, má policie možnost pouze po dobu trvání vazby podle ust. § 67 písm. b) tr. řádu, která je časově omezena lhůtou tří měsíců. V neposlední řadě kárně obviněný napadá procesní stránku řízení před kárným senátem. Závěrem ve svém odvolání kárně obviněný konstatuje, že jednal v dobré víře, že dopis prošel kontrolou Vězeňské služby, a svým jednáním plnil přání kolegy.

Odvolací kárný senát v rámci své přezkumné pravomoci pře-

zkoumal výroky odvoláním napadeného kárného rozhodnutí dotčené, přezkoumal v rámci odvolacího řízení i správnost kárného řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, přičemž přihlédl i k vadám, které, byť by v odvolání nebyly vytýkány, mohly by příp. mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé, a to vše v souladu s § 28 vyhlášky č. 244/1996 Sb.

Procesní pochybení na straně kárného senátu odvolací kárný senát neshledal. Kárně obviněný byl k jednání kárného senátu konaného dne 7. 3. 2014 řádně předvolán. Kárně obviněný nepožádal o odročení jednání, a proto bylo v souladu s ust. § 16 odst. 2 zák. o advokacii jednáno v jeho nepřítomnosti. Na procesním postupu kárného senátu odvolací kárný senát neshledal žádné pochybení.

Odvolací kárný senát se plně ztotožňuje se skutkovými i právními závěry kárného senátu. Obhajoba kárně obviněného ohledně důvodů vazby jeho klienta je lichá, neboť kontrole korespondence ze strany Vězeňské služby podléhá jakákoliv korespondence, vyjma korespondence mezi obviněným a obhájcem. Kárně obviněný se rovněž nemůže zříci odpovědnosti za své jednání pouhým odkazem na dobrou víru v tvrzení kolegy o předchozí kontrole dopisu ze strany Vězeňské služby. V daném případě se totiž nejednalo o doručování dopisu odesílaného obviněným advokátovi, který by nepodléhal kontrole ze strany Vězeňské služby, ale šlo o doručení dopisu, který odesílal obviněný jinému obviněnému umístěnému ve vazbě. Tím, že kárně obviněný advokát doručil dopis svému klientovi, došlo k obejití kontroly korespondence adresované obviněnému ve výkonu vazby, kterou jsou orgány Vězeňské služby oprávněny provádět dle ust. § 13 odst. 2 zákona č. 293/1993 Sb. Uvedeným jednáním se kárně obviněný dopustil kárného provinění.

Odvolací kárný senát považuje, stejně jako kárný senát, za prokazané, že kárně obviněný naplnil kárně žalovaný skutek, přičemž pochybení kárně obviněného považuje za závažné porušení, a tedy za kárné provinění.

Kárný senát se v rámci odůvodnění svého rozhodnutí řádně vypořádal v souladu s § 24 odst. 2 vyhlášky č. 244/1996 Sb. i s odůvodněním výše uložené pokuty. Kárně obviněný se nevyjádřil ke svým osobním, majetkovým a zdravotním poměrům, ač byl k tomu vyzván. Kárně obviněný zjevně s kárným senátem v tomto směru nespolečně pracoval. Odvolací senát má za to, že uložená pokuta ve výši 50 000 Kč (slovy: padesát tisíc korun českých) je přiměřená a plně odpovídající kárnému provinění obviněného. V otázce posouzení osobních poměrů kárně obviněného nezbylo ani odvolacímu kárnému senátu, s ohledem na nečinnost kárně obviněného, než tyto posuzovat jako běžné.

Odvolací kárný senát dospěl k závěru, že v kárném řízení byla zachována všechna procesní pravidla, aby mohl konstatovat, že v řízení nebyly shledány procesní vady.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti tedy odvolací kárný senát dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro to, aby odvolání kárně obviněného zamítl a kárné rozhodnutí potvrdil.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE VE DNECH 1. – 2. 2. 2016 SEŠLO NA SVÉ 25. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ V SÍDLE ČAK, KAŇKOVĚ PALÁCI V PRAZE. JAKO PRAVIDELNĚ PROJEDNALI ČLENOVÉ PŘEDSTAVENSTVA ČAK NEJPRVE POZASTAVENÍ VÝKONU ADVOKACIE NĚKTERÝM KOLEGŮM-ADVOKÁTŮM ČI VYŠKRTNUTÍ ZE SEZNAMU ADVOKÁTŮ.

Představenstvo ČAK schválilo změnu advokátního smírčího řádu tak, aby tato změna dostatečně reagovala na novelu zákona o ochraně spotřebitele účinnou od 1. 2. 2016. Novelizovaný smírčí řád zavádí smírčí řízení ve spotřebitelských sporech a vytváří předpoklady, aby ČAK mohla požádat o pověření k řešení mimosoudních sporů mezi advokáty a spotřebiteli. (Tato žádost byla podána a Ministerstvo průmyslu a obchodu jí 5. 2. 2016 vyhovělo a ČAK byla řešením těchto sporů pověřena. Viz článek *Martiny Doležalové* na str. 6 - pozn. red.) Věstník s novelizací advokátního smírčího řádu vyjde na konci února 2016.

JUDr. Vladimír Papež, předseda studijního a legislativního kolegia ČAK, přednesl návrhy na personální obměnu sekce ČAK, a to konkrétně sekce pro trestní právo, sekce ADR, sekce pro právo soukromé, sekce pro právo veřejné, sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy a sekce pro insolvenční právo. Nové personální obsazení všech sekcí bude co nejdříve zveřejněno na webu ČAK, v rubrice Komora/Výbory a sekce.

Vedoucí odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK JUDr. Johan Justoň seznámil představenstvo ČAK s věcným záměrem zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozšířením právní pomoci zajištěné státem. Po obsáhlé diskusi převážil názor, že navrhovaný postup Ministerstva spravedlnosti konvenuje systému právních služeb poskytovaných v ČR advokáty a s koncepčním návrhem řešení představenstvo souhlasí. Odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK představenstvo uložilo vypracovat návrh stanoviska, který bude zohledňovat i legislativně-technické připomínky a varianty úprav. Místopředsedovi ČAK Mgr. Robertu Němcovi, LL.M. uložilo ve věci dále s ministerstvem jednat.

Členové představenstva ČAK se dále věnovali rekodifikaci trestního práva procesního. JUDr. Petr Čáp, předseda kárné komise ČAK a zástupce ČAK v komisi pro rekodifikaci trestního řádu, seznámil představenstvo s pracovním materiálem komise, který je svým obsahem komparací dosavadních návrhů. Na pozvání přišli představenstvo ČAK informovat JUDr. Stanislav Mečl, advokát, a JUDr. Rudolf Vokoun, CSc., akademik a advokát, jinak též členové pracovní skupiny Ministerstva spravedlnosti pro přípravu nového trestního řádu. Oba informovali představenstvo o aktuální situaci a **stavu prací na novém trestním řádu.**

Oproti dřívějším úvahám se nyní navrhuje, aby základní zásady byly obsaženy ve zvláštních ustanoveních, zejména proto, aby nedošlo k jejich degradaci. Dále byl již připraven návrh úpravy zajišťovacích úkonů a v současné době byl zástupce Nejvyššího státního zastupitelství pověřen vypracováním návrhu úpravy přípravného řízení, kde se očekává snaha o „odformalizování“. V této souvislosti se oba hosté zmínili, že návrhy pracovní skupiny budou následně korigovány jednáními tzv. velké komise. V rámci odpovědí na dotazy členů představenstva ČAK byl prezentován požadavek na to, aby nová úprava zaručovala „fair trial“ trestního řízení s náležitým akcentem na práva obviněného a s dostatečnými zárukami pro provádění obhajoby. JUDr. Mečl i JUDr. Vokoun, CSc., vyjádřili ochotu s ČAK odborně spolupracovat s tím, že ve stávající situaci bude organizačně nejvhodnější realizovat kontakt přes předsedu sekce pro trestní právo JUDr. Jiřího Cisaře.

Představenstvo ČAK vzalo na vědomí informace místopředsedy ČAK Mgr. Roberta Němce, LL.M., o jednáních podvýboru pro justici a soudní samosprávu ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, kde **byla projednávána první kapitola tzv. „bílé knihy“, která se věnuje výběru soudců a jejich kariérnímu řádu.** Místopředseda ČAK Němec upozornil zejména na stále větší překážky propustnosti právnických profesí a s tím spojený – dle jeho názoru – negativní trend uzavírání se justice příchodu odborníků z jiných oblastí.

Podrobný zápis z 25. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání.

✿ icha

Historie branných cvičení středočeských advokátů

JUDr. JAN LUHAN

Nezasvěcenému člověku, který uslyší o „branných cvičeních středočeských advokátů“, vyvolá tento pojem úsměv na rtech. Bude mít za to, že se jedná o mistrnou fikci ve stylu českého génia Járy Cimrmana. Jedná se ale o naprostou realitu.

Sedmdesátá léta 20. století nevyvolávají obecně nijak příjemné vzpomínky. Byla to doba tvrdé normalizace a vypadalo to, že společenské poměry v naší zemi jsou „zabetonovány“ na dlouhou dobu. Paradoxně v české advokacii to byla doba poměrně příznivá, přicházeli do ní jednak politicky nespolehliví právníci z justice i ze státní správy, jednak mladí a nadšení absolventi právnických fakult. Při tehdejších počtech advokátů (např. v celém Středočeském kraji kolísal počet všech advokátů mezi 55–60) se všichni osobně znali, vznikala zde silná kolegiální a přátelská pouta. Příležitostí k setkání bylo ovšem poměrně málo, vídali jsme se hlavně při školeních a schůzích. To bylo zejména pro ty mladší účastníky nedostačující.

Karel Čapek, když psal o českém národu jako o národu zpěvavém, byl přesvědčen, že sklon a chuť ke zpěvu jsou spojeny s kolektivním pracovním výkonem. Položil si řečnickou otázku, zda tak, jako si spolu zpívají tři zedníci na stavbě, si také mohou zpívat tři advokáti (a předpokládal samozřejmě odpověď zápornou). Je vidět, že nezažil ovzduší na nejrůznějších setkáních středočeských advokátů, která byla často doprovázena nejen povídáním o kauzách, vášnivými diskusemi na nejrůznější témata, ale i společným zpěvem. Zejména advokátní koncipienti a mladí advokáti hledali rozšíření možností, jak být spolu.

Jedna příležitost souvisela s politickou situací. V době studené války byl kladen velký důraz na brannou výchovu obyvatelstva. Bylo nutné připravovat se na útok imperialistických sil a školit se v ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení, zvyšovat tělesnou i psychickou odolnost. V továrnách i na úřadech byly ustavovány různé komise pro brannou výchovu. Výjimkou nebylo ani Krajské sdružení advokátů v Praze. Předsedou branné komise středočeského KSA byl JUDr. Vladimír Trnka, advokát advokátního poradny Praha-západ.

Nicméně nápad, jak využít obecný požadavek na brannou připravenost mladého obyvatelstva ČSSR se zrodil v hlavě začínajícího koncipienta JUDr. Bohuslava Sedlatého (nyní předseda odvolací kárné komise - pozn. red.). Ten sám popisuje zrod branných cvičení takto:

„Jednoho dne jsem s nepopsatelnou trémou vstoupil do kanceláře tehdejšího předsedy Krajského sdružení advokátů Středočeského kraje JUDr. Vladimíra Korbela a přednesl předem připravenou supliku, jejímž obsahem bylo de facto ukrojit několik dnů volna pro začínající koncipienty nad rámec jejich dovolené. Usedli jsme proti sobě a Dr. Korbela se mi díval, jak měl ve zvyku, na uzel kravaty. ‚Co mi nesete, mladý muži?‘ tázal se. S vrcholnou dávkou sebezapření jsem ze sebe začal soukat jednu větu za druhou a překonával čím dál více své rozpaky, jsa si dobře

vědom toho, že hovořím jakýmsi umělým jazykem informativního pydepe. ‚Pane doktore, přicházím s takovým nápadem, jak v první řadě zlepšit brannou připravenost začínajících koncipientů a zároveň tyto mladé muže, kteří pracují v různých advokátních poradnách, jaksí stmelit. Mám takovou představu, že bychom jednou či dvakrát ročně uspořádali výjezd, nejlépe do hor, s využitím nějakého ubytovacího zařízení a pokračovali v rozvíjení nácviku a připomenutí si dovedností, které jsme získali v hodinách tělesné výchovy a při vojenské přípravě. Věnovali bychom se nácviku obrany proti účinkům zbraní hromadného ničení, zdokonalovali se ve střelbě, hodů granátem a zlepšovali svoji vytrvalost a celkovou tělesnou kondici. K tomu bychom potřebovali nejlépe dva dny volna během šesti měsíců, vyhledání vhodného laciného ubytování bych si vzal na starost sám.‘ Dr. Korbela na chvíli sklouzl očima z mé kravaty, zřímá na mne pohlédl a dlouze se zamyslel. Byl začátek léta, psal se rok 1976 a byli jsme uvyklí na to, že slovní projevy, jejich celkový smysl a význam se mnohdy nedaly poměřovat významem a obsahem jednotlivých slov. Vě mně by se krve nedořezal, obával jsem se nehoršího, že mne zkrátka s tak drzým a opovážlivým návrhem ten moudrý muž vyhodí z kanceláře. Po chvíli promluvil: ‚Tuto vaši myšlenku, pane doktore, podpořím, ale pod jasnou podmínkou, že v případě realizace tohoto nápadu budu písemně informován o režimu účastníků této akce, a to co nejpodrobněji, tedy jak toto cvičení proběhlo.‘

Zhluboka jsem si oddychl a výsledkem tohoto mého snažení bylo první branné cvičení v létě 1976, které mělo základnu v rekreační chatě Čertice, n. p. Mepol Libice nad Cidlinou v Peci pod Sněžkou. Obeslal jsem tehdy všechny koncipienty, avšak pouze JUDr. Aleš Pejchal a JUDr. Jan Matějček vzali pozvánku zcela vážně, na rozdíl od ostatních, kteří se zřejmě domnívali, že se jedná pouze o žert. První branné cvičení se odehrálo ve znamení indiánského běhu Krkonošemi, které jsme tehdy proběhli během dvou dnů křížem krážem, když pojem běh skutečně vyjadřuje naši tehdejší aktivitu. A den jsme ukončili, kde jinde, než v Hospodě na Peci. Závěr této akce již pro mne tak příjemný nebyl, neboť jsem byl povinen po příjezdu domů napsat zprávu k rukám JUDr. Korbela, která zněla přibližně takto:

7.30 budíček, 8.00–8.30 snídaně, 9.00–10.30 hod granátem na cíl, 11.00–12.00 běh na jeden kilometr se zátěží, 12.30–13.30 oběd, 13.30–15.00 odpočinek, 15.30–17.00 obrana proti zbraním hromadného ničení – zbraně chemické, 18.00–19.00 večere, 19.00–22.00 osobní volno, 22.00 večerka. Tak toto byl počátek tzv. branných cvičení, která ovšem velmi záhy ztratila tento svůj, byť naoko, formální ráz.“

Když vešly tyto příznivé okolnosti ve známost, bylo jasné, že z branných cvičení se může stát dobrá tradice. Příští roky byla již účast větší, zájem měli nejen koncipienti, ale také mladí advokáti. Komise pro brannou výchovu se stala oficiálním organizátorem těchto akcí, několika prvních ročníků se osobně zúčastňoval a výboru za průběh odpovídal JUDr. Trnka. Jeho fyzická výkonnost i v poměrně pokročilém věku byla předmě-

tem obdivu všech mladších účastníků. První branná cvičení byla přísně segregovaná – mužská část jezdila na cvičení pod vedením JUDr. Trnky, ženská část pod vedením JUDr. Lilky Horné z AP Kladno, členky branné komise. Aby bylo učiněno zadost oficiálnímu poslání branných cvičení, byla na programu vždy také nějaká přednáška o zbraních hromadného ničení atd. a také disciplíny jako hod gumovým granátem nebo střelba ze vzduchovky. Hlavní náplní však byla ve dne turistika v krásných lokalitách a večer společné posezení v hospodě. Branná cvičení se uskutečňovala obvykle na přelomu léta a podzimu (v září a na počátku října). Protože zájem byl neúměrně veliký, limitovalo vedení KSA účast věkově – zpočátku se jednalo pouze o akci pro koncipienty. Když ti složili advokátní zkoušky a byli jmenováni advokáty, prosadili, že branná cvičení budou pro koncipienty a mladé advokáty do 3 let od jmenování. Jak šel život dál, prodloužil se nárok na koncipienty a mladé advokáty do 5 let od jmenování a později do 10 let od jmenování. Neoficiálně se pak říkalo, že branné cvičení je určeno pouze pro koncipienty a mladé advokáty do 50 let od jmenování.

Památne a pro další budoucnost významné bylo branné cvičení na podzim 1979 (?) v Jetřichovicích v Českosaském Švýcarsku (4A). Vzpomínka autora: „*Ubytování jsme byli v chatě, vypůjčené od KSA Ústí nad Labem. Objekt nám předávala paní správčová a jeden z účastníků projevil přání bydlet úplně nahore ve věžičce. 'To byste musel být holub, pane doktore,' reagovala správčová. 'To také jsem,' šokoval ji žadatel JUDr. Josef Holub. Předseda KSA JUDr. Vladimír Korbel si chtěl osobně zkontrolovat, zda účastníci na tom branném cvičení skutečně jsou, jestli to není jen rafinovaný způsob, jak se vyhnout pracovním povinnostem. Rozhodl se proto, že provede neohlášenou přepadovou kontrolu a navštíví nás. V době, kdy přijel, našel chatu zamčenou a nikde nikdo. Sedl si proto do hostince poblíž chaty a čekal, zda se přece jen někdo neobjeví. Oddával se chmurným myšlenkám na své podřízené. Přijel pouze Jiří Brátka, advokát z Brandýsa nad Labem, který dorazil na branné cvičení o den později. Sedl si k šéfovi a snažil se jeho obavy rozptýlit, avšak s nevelkým efektem.*

V tutéž dobu nastal názorový spor mezi skupinou účastníků branného cvičení, která byla v Děčinských stěnách, několik kilometrů od chaty. Nabízely se dvě cesty k návratu a účastníci se nemohli shodnout, která je kratší. Mluvíme jedné skupiny byl JUDr. Stanislav Řemínek, jméno vůdce druhé již upadlo v zapomnění. Rezultovala z toho zajímavá sázka, že totiž obě skupiny vyrazí po té, dle jejich názoru, lepší trase a ti, kteří dorazí dříve, mohou v hospodě v Jetřichovicích pít pivo na účet té druhé party až do jejího příchodu. Tato sázka měla pochopitelně velmi motivující účinky na rychlost pohybu obou skupin. A tak se stalo, že se do hostince přirýtila skupina evidentně zpocených a uhoněných advokátů a koncipientů, pozdravila se s šokovaným předsedou JUDr. Korbelem a rychle si objednala pivo. Po několika minutách dorazila stejně uhoněná druhá skupina. Pro JUDr. Korbela to bylo neuvěřitelné, jak vážně berou jeho lidi tu brannou výchovu. Musím ještě dodat, že druhý den účastníky rozvozil služebním autem pěkně daleko od Jetřichovic, aby se patřičně vyřádili a pochodovali domů. Branná cvičení měla od té doby zelenou. Navíc se naše sdružení mohlo touto brannou činností pochlubit i před ostatními sdruženími a představiteli veřejné moci (samozřejmě bez zdůrazňování podrobností).“

Po několika letech vystřídal JUDr. Trnku ve vedení komise pro brannou výchovu Jiří Brátka, který od té doby organizu-

je branná cvičení až do současnosti, a to zejména za pomoci paní Jitky Pourové, někdejší vedoucí kanceláře advokátní poradny v Brandýse nad Labem. Již poměrně brzy se začala podle podzimních branných cvičení pořádat také cvičení zimní (první doložené v roce 1980 v Rokytnici nad Jizerou). Ta se uskutečňují většinou na přelomu února a března a znamenají pro účastníky i příležitost k lyžování.

Branná cvičení v éře KSA se konala pouze v pracovních dnech – pondělí až pátek, nikdy o víkendech. Pobyt byl hrazen KSA, účastníci po návratu vypisovali „cestáky“. Teprve kapitalismus znamenal přesun převážně do dnů pracovního volna a za své.

Někteří měli obavu, zda v nových podmínkách po privatizaci advokacie v roce 1990 bude možnost a ochota v krásné tradici branných cvičení pokračovat, avšak obavy se brzy rozptýlily. První „soukromé“ branné cvičení se uskutečnilo hned v září 1990 na Libině poblíž Prachatic. Na tomtéž místě proběhlo hned na přelomu ledna a února 1991 také první „soukromé“ cvičení zimní. Po sametové revoluci dokonce značně stoupl počet zájemců. Počet účastníků letních branných cvičení je 30–40, u zimních trochu méně (20–30). Za zmínku stojí, že Jiří Brátka zůstal organizátorem branných cvičení i v období, kdy nebyl v advokacii, ale stal se na dobu 10 let (1998–2008) státním zástupcem.

Od prvního branného cvičení uplyne tedy 40 let. Celkový počet dosavadních branných cvičení dosáhl neuvěřitelného čísla 70. Tradice je úctyhodná, zúčastňují se i ti, kteří v dobách počátků ještě nebyli na světě. V roce 2015 se uskutečnilo (aniž si to účastníci uvědomili) již padesáté branné cvičení v podmínkách soukromé advokacie. Když už jsme u statistiky, konstatuji, že za celá léta došlo přes náročný program jen k několika málo zraněním, vesměs při zimních cvičeních [zlomená ruka JUDr. Řemínka 1991, JUDr. Čáповé 2011, pohmožděný prst JUDr. Kryma při zadržování ujiždějícího auta v roce 2000 (viz 20P přehledu)].

Je třeba zmínit, že branná cvičení zasáhla ve svých důsledcích také do chodu a tvorby ústavních institucí ČR. V roce 2003 navrhl prezident republiky na uvolněné místo ústavního soudce JUDr. Aleše Pejchala, významného (původně středočeského) advokáta, dnes soudce Evropského soudu pro lidská práva. V době před projednáváním návrhu v Senátu rozeslali známý aktivista John Bok s publicistou Přemyslem Vachalovským všem senátorům pamflet, v němž byl kandidát nařčen, že byl před r. 1989 členem Lidových milic. JUDr. Pejchal to kategoricky popřel, ale senátory to ovlivnilo a jmenování ústavním soudcem v Senátu neprošlo. Jak se později ukázalo, čerpali pánové svou informaci o členství JUDr. Pejchala v LM ze zjištění, že se před listopadem 1989 opakovaně zúčastňoval branných cvičení...

Na branné cvičení dostávají účastníci pozvánku cca jeden až dva měsíce předem, většinou současně s přihlášením platí zálohu na ubytování. Pokud pak nepřijedou, připadají tyto částky do „sponzorského měšce“ a jejich přátelé pak věnují nepřítomným vděčnou vzpomínku při konzumaci občerstvení.

V epoše soukromé advokacie přijíždějí účastníci na branné cvičení většinou ve čtvrtek odpoledne nebo večer a setrvávají podle svých možností až do neděle. Někteří přijíždějí jen na část cvičení. Přílohou tohoto referátu je soupis branných cvičení, který samozřejmě není zcela kompletní, protože zejména v počátcích nikdo netušil, o jak historickou událost se jedná. Navíc, jak se zdá, probíhala cvičení v režimu přísného utajení, protože v diářích

několika účastníků je u příslušných termínů poznámka „branné cvičení“, avšak obvykle bez specifikace místa konání.

Branná cvičení jsou zachycena také v krásných fotografiích, z fotografií je třeba zmínit zejména JUDr. Miloše Bláhu a MUDr. Zbyňka Kubálka. Ten patří téměř od počátku k „inventáři“ a je neodmyslitelnou součástí těchto akcí, ačkoliv není advokátem, ale zubním lékařem. Jeho otec, JUDr. Zdeněk Kubálek, advokát v Mělníku, byl po dlouhá léta předsedou odborů středočeského KSA a na řadu akcí synka bral s sebou, takže Zbyněk měl od dětství v advokacii spoustu dobrých přátel.

Pokud byl na začátku zmíněn společný zpěv, k tomu je nutný také hudební doprovod. I zde za všechny jmenuji několik hudebníků, kteří se už řadu let starali a starají o doprovod a dobrou zábavu: JUDr. Stanislav Řemínek, JUDr. Vladimír Rybář (kytara), JUDr. Marek Nespala (baskytara), JUDr. Miroslav Ďoubal (trubka).

Branná cvičení nejsou samozřejmě jedinou sportovně-společenskou akcí, pořádanou středočeskými advokáty. Stojí za to zmínit také již velmi tradiční závody v přespolním běhu, které se uskutečňují na Konopišti již od počátku 80. let pod názvem „O parohy arcivévody Ferdinanda“. Mnohaletá tradice, bohužel již ukončená, byla listopadová předčasná společná oslava Vánoc, většinou v advokátní poradně v Benešově a později u JUDr. Jiráčkové v Praze.

Závěrem bych chtěl poděkovat kolegyním a kolegům, kteří na mou žádost věnovali čas pátrání ve svých archivech, diářích i vzpomínkách a zásadním způsobem přispěli ke vzniku tohoto referátu. Za všechny další bych chtěl jmenovat Jiřího Brátku, Petra Čápa, Josefa Holuba, Antonína Janáka, Karla Koláře, Ladislava Kryma, Zbyňka Kubálka, Věru Ottlovou, Aleše Pejchala, Jindřicha Peloucha, Jitku Pourovou, Bedřicha Prokopa, Jiřího Sobotku, Stanislava Řemínka, Bohuslava Sedlatého a Vladimíra Zeithamla.

Přílohou tohoto referátu je soupis branných cvičení a také útržkovité příhody, jež se odehrály na některých z nich, které zůstaly v paměti nebo v zápiscích účastníků. U těch, kteří už nejsou mezi námi, a tam, kde jsem neměl souhlas se zveřejněním, uvádím pouze iniciálu příjmení.

Doslov

Tento referát byl přednesen na XII. konferenci o historii advokacie, která se konala 13. 11. 2015 v Plzni. V době, kdy jsem přednášel tento příspěvek, jsem netušil, že se stane zároveň počtou dlouholetému „náčelníkovi“ branných cvičení Jiřímu Brátkovi, který náhle zemřel dne 5. 12. 2015 (*nekrolog JUDr. Brátky přinesl BA č. 1-2/2016 - pozn. red.*). Na jeho počest je svoláno další branné cvičení na konec března 2016, symbolicky do místa jeho posledního bydliště v Roztokách u Krivokláta.

Soupis branných cvičení 1976–2015:

A) Branná cvičení v době Krajského sdružení advokátů (1976 až 30. 6. 1990)

1A) červenec 1976, Pec pod Sněžkou (Krkonose), chata Čertice n. p. Mepol (*účastníci JUDr. Sedlatý, JUDr. Pejchal, JUDr. Matějček*)

2A) 1977 ???

3A) 4. - 7. 7. 1978, Albrechtice (Jizerské hory), chata ZDŠ Dymokury

4A) ... 1979 (?), Jetřichovice (Českosaské Švýcarsko), chata KSA Ústí n. L. (*památná návštěva JUDr. Korbela*)

5A) březen 1980, Rokytnice nad Jizerou (Jizerské hory), chata Středočeských pekáren Ml. Boleslav (*první doložené zimní branné cvičení*)

7A) březen 1981, Janov nad Nisou (Jizerské hory), chata OÚNZ Mladá Boleslav

6A) – 8A) v letech 1980–1981 se uskutečnila dvě letní branná cvičení, jedno z nich v Krkonoších. Podrobnější údaje se nedochovaly.

9A) 6. - 9. 9. 1982, Ráčkova dolina (Západní Tatry), chata Vlada Vančury

10A) 1983, Jetřichovice (Českosaské Švýcarsko), chata KSA Ústí n. L.

11A) až 12A) V 80. letech se konala další 2 branná cvičení na Slovensku - 1x další v Ráčkovej dolině v Západních Tatrách v chatě Vlada Vančury, 1x v Donovalch (Malá Fatra), dále také 1x cvičení v Mikulášovicích (Šluknovský výběžek) a 1x v Solenicích (Orlická přehrada). Přesnější data k těmto cvičením chybějí.

13A) 4. - 7. 3. 1986, Špičák u Železných Rud

14A) 23. - 26. 9. 1986, Bedřichov (Jizerské hory), rekr. chata MěSA Praha

15A) 10. - 13. 2. 1987, Rokytnice nad Jizerou (Jizerské hory), chata ONV Kolín

16A) září 1987, branné cvičení na lodích (sjíždění Lužnice ze Suchdola do Bechyně).

Dopravu lodí a bagáže zajišťoval Avii JUDr. Janák. Účastníci vzpomínají na první vodácké kroky některých kolegů (JUDr. Bedřich Prokop, JUDr. Vladimír Stárek).

17A) ... zimní branné cvičení 1988, Dvoračky (Krkonoše) (*„žlutá karta“ pro JUDr. Tomáše N. od J. Brátky za pozdní návrat z túry na chatu*)

18A) 13. - 16. 9. 1988, Prachovské skály (?)

19A) 10. - 13. 1. 1989, Deštné (Orlické hory) (?)

20A) 18. - 22. 9. 1989, celotýdenní (!) branné cvičení, Pomezní boudy (Krkonoše), chata Průmstav Trutnov (*dne 21. 9. ve 3.00 hod. vyhlášen bojový poplach!*)

21A) 6. - 9. 2. 1990, Neratov (Orlické hory), chata Svazarmu Starý Kolín

P) Branná cvičení v době po privatizaci advokacie (1. 7. 1990 až 2015)

1P) 13. - 15. 9. 1990, Libín u Prachatic (Šumava), turistická ubytovna TJ Libín (*první branné cvičení po privatizaci advokacie - 12 účastníků*)

2P) 31. 1. - 3. 2. 1991, Libín u Prachatic (totéž jako 1P) (*zlomená ruka JUDr. Řemínka při přesunu kytary*)

3P) 3. - 6. 10. 1991, Lesná (Podýjí), Penzion Lesná (*zde cituji z pozvánky J. Brátky:*

.... jako nesesazený předseda branné komise dnes již neexistujícího KSA Praha, svolávám tímto III. privátní branné cvičení býv. členů KSA Praha ve dnech...“)

4P) 19. - 22. 3. 1992, Deštné (Orlické hory), Penzion Květa

5P) 24. - 27. 9. 1992, Pavlov, Pálava, ubytovna JZD

6P) 18. - 21. 3. 1993, Nová Huť (Šumava), rekreační středisko Bílý Dům

7P) 23. - 25. 9. 1993, Nebákov u Mladějova (Sobotcecko), rekreační středisko Nebákov (*pod názvem Trosky 1993*)

8P) 3. - 6. 2. 1994, Dily (Chodsko), hotel Sádek (*pod názvem Kozinovy hry, chodský hasičský ples*)

9P) 29. 9. - 2. 10. 1994, Landštejn (Jindřichohradecko), penzion Fiala

10P) 16. - 19. 3. 1995, České Hamry (Krušné hory), hotel Přátelství (*Po stopách českých elektráren*)

11P) 5. - 8. 10. 1995, Nové Hradky, Tercino údolí (Novohradské hory), penzion Hamr

12P) 1. - 4. 2. 1996, Dily (Chodsko), hotel Sádek (*Znovu na chodský ples*)

13P) 3. - 6. 10. 1996, Ježov u Kyjova (Chřibské vrchy), ubytovna bývalého Svazarmu

14P) 6. - 9. 2. 1997, Křišťanovice u Prachatic (Šumava), hotel Saturn

15P) 25. - 28. 9. 1997, Slovice (Berounka), rekreační středisko Nad starým mlýnem

16P) 5. - 8. 3. 1998, Krmešník (Vysočina), hotel Krmešník

17P) 24. - 27. 9. 1998, Albrechtice (Jizerské hory), penzion Hana

18P) 25. - 28. 2. 1999, České Hamry (Krušné hory), hotel Přátelství

19P) 23. - 26. 9. 1999, Dolní Morava (Jeseníky), hotel Sport

20P) 2. - 5. 3. 2000, Janov (Jizerské hory), Hašlerova chata

21P) 5. - 8. 10. 2000, Kytlice u Nového Boru (Lužické hory), hotel Kovošrot (*téma Vzhůru do šrotu!*)

houbaření - „trestní oznámení“ na OSZ Louny

22P) 22. - 24. 3. 2001, Železná Ruda (Šumava), hotel Skalka

23P) 4. - 7. 10. 2001, Horní Albeřice (Krkonoše), penzion Stará Celnice

24P) 7. - 10. 3. 2002, Stachy (Šumava), hotel Javorník

25P) 3. - 6. 10. 2002, Jilové u Děčína (Tiské skály), hotel Sněžník

26P) 6. - 9. 2. 2003, Srní (Šumava), penzion Staré Srní

27P) 2. - 5. 10. 2003, Litice - Zahradky u č. Lipy (Českolipsko), penzion Ráj (*Vzhůru do ráje!*)

28P) 26. - 29. 2. 2004, Dily (Chodsko), hotel Sádek (*masopust s maškarní zábavou v Postřekově*)

29P) 30. 9. - 3. 10. 2004, Dolní Dvůr (Krkonoše), hotel Morava

30P) 24. - 27. 2. 2005, Svratka (Českomoravská vysočina), hotel Svratka

31P) 22. - 25. 9. 2005, Český Šternberk (Benešovsko), Parkhotel

32P) 2. - 5. 3. 2006, Zlatá Olešnice (Jizerské hory), penzion Na vrších

33P) 21. - 24. 9. 2006, Bečov u Karlových Varů (Karlovarsko), penzion Rič (*relikviář sv. Maura*)

34P) 1. - 4. 3. 2007, Milovy u Svratky (Vysočina), hotel Orea Devět skal (*28 účastníků*)

35P) 20. - 23. 9. 2007, Pavlov (Pálava), hotel Iris

36P) 28. 2. - 2. 3. 2008, Heřmanice (Lužické hory - Podještědí), penzion Česká hospoda

37P) 25. - 28. 9. 2008, Lomnice nad Lužnicí (Třeboňsko), hotel Bohemia

38P) 12. - 15. 3. 2009, Rokytnice nad Jizerou - Rokytno (Jizerské hory), hotel Starý mlýn

39P) 1. - 4. 10. 2009, Hustopeče-Kurdějov (jižní Morava), hotel Tenis [*zúčastnil se historicky nejmladší účastník branného cvičení (nepočítaje nascitury)*

- Jakub Luhan - 15 měsíců]

40P) 25. - 28. 2. 2010, Kvilda (Šumava), penzion Pohoda

41P) 7. - 10. 10. 2010, Pařezová Lhota (Prachovské skály - Český ráj), Parkhotel Skalní Město

42P) 17. - 22. 2. 2011, Vlachovice (Vysočina - Žďárské vrchy), hotel Pavla

43P) 22. - 25. 9. 2011, SOOS u Františkových Lázní (západní Čechy), penzion Selský dvůr

44P) 1. - 4. 3. 2012, Kořenov (Jizerské hory), hotel Na Vyhliďce

45P) 20. - 23. 9. 2012, Buchlovice (Chřiby), hotel Buchlovice

46P) 7. - 10. 3. 2013, Babylon u Domažlic (Šumava), hotel Praha

47P) 3. - 6. 10. 2013, Vranov nad Dyjí (Podýjí), hotel Vranov

48P) 27. 2. - 2. 3. 2014, Vlachovice (Vysočina - Žďárské vrchy), hotel Pavla

49P) 2. - 5. 10. 2014, Kadaň (Poohří), hotel Bílý beránek

50P) 26. 2. - 1. 3. 2015, Klenčí pod Čerchovem (Chodsko), hotel Game

51P) 8. - 11. 10. 2015, Nepřívěc u Sobotky (Český ráj), hotel Ort

Podmínky pro poskytování právních služeb českými advokáty na Slovensku a evropskými a zahraničními advokáty v ČR

ODBOR MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ ČAK PRO VÁS PŘIPRAVIL PRAKTICKÉ INFORMACE VE FORMĚ OTÁZEK A ODPOVĚDÍ TÝKAJÍCÍ SE POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB ČESKÝMI ADVOKÁTY NA SLOVENSKU A EVROPSKÝMI A ZAHRANIČNÍMI ADVOKÁTY V ČESKÉ REPUBLICĚ. INFORMACE JSOU K DISPOZICI I V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH ČAK POD ODRÁŽKOU „MEZINÁRODNÍ VZTAHY“ – FAQ (ČASTO KLADENÉ DOTAZY).

• **Jaké podmínky musí splnit český advokát, aby mohl poskytovat právní služby na Slovensku jako evropský hostující advokát?**

V případě, že chce český advokát poskytovat právní služby na území Slovenska dočasně či příležitostně, může tam působit jako evropský hostující advokát. Při dočasném a příležitostném poskytování právních služeb není český advokát zapisován do seznamu advokátů u Slovenské advokátní komory (tomuto zápisu podléhá pouze ten advokát, který chce na území Slovenska poskytovat právní služby dlouhodobě, bez podstatných přerušení – tj. evropský usazený advokát).

Spolupracující advokát

Evropský hostující advokát je povinen spolupracovat se slovenským advokátem zapsaným v seznamu slovenských advokátů u Slovenské advokátní komory v případě, že zastupuje účastníka v řízení před soudem, ve kterém musí být účastník řízení zastoupen advokátem anebo ve kterém může být zastupcem pouze advokát, a při obhajobě obviněného v trestním řízení, jinak ne-

ní oprávněn účastníka (či obviněného) zastupovat jako advokát. Na adresu tohoto slovenského spolupracujícího advokáta se evropskému hostujícímu advokátovi doručují písemnosti jemu určené.

Vzájemnou spolupráci si evropský hostující advokát a slovenský advokát – spolupracující advokát upraví písemnou smlouvou.

Předložení dokladů po vyžádání Slovenskou advokátní komorou, soudem či jiným orgánem veřejné moci

Pokud je o to požádán Slovenskou advokátní komorou, soudem či jiným orgánem veřejné moci, je evropský hostující advokát povinen prokázat, že je oprávněn poskytovat právní služby jako advokát na území svého domovského státu. Dále je povinen předložit doklad o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s poskytováním právních služeb na území Slovenska. Pokud by tyto doklady evropský hostující advokát na požádání nedoložil, není oprávněn poskytovat právní služby na území Slovenska.

Překlad dokladů do slovenského jazyka

Tyto doklady nesmějí být, v okamžiku jejich předložení, starší tří měsíců.

Slovenská advokátní komora po českých advokátech **nevyžaduje ověřené překlady dokladů (písemností) do slovenského jazyka.**

Omezení při poskytování právních služeb

Hostující evropský advokát není oprávněn sepsat smlouvy o převodu nemovitostí. Nemá právo hlasovat na sněmu advokátů a být volen do orgánů Slovenské advokátní komory.

Pojištění

Je nutné, aby hostující evropský advokát byl pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu; jeho pojištění musí zahrnovat i území Slovenska.

• **Jaké podmínky musí splnit český advokát, aby mohl poskytovat právní služby na Slovensku jako evropský usazený advokát?**

V případě, že chce český advokát poskytovat právní služby na území Slovenska dlouhodobě, může tam působit jako evropský usazený advokát.

Zápis u Slovenské advokátní komory a požadované doklady

Slovenská advokátní komora zapíše českého advokáta do seznamu evropských usazených advokátů na Slovensku do dvou měsíců od doručení písemné žádosti, ke které je nutno doložit:

- originál potvrzení nebo ověřenou fotokopii potvrzení členského státu, že je evropský advokát zapsán v advokátní komoře, tj. osvědčení o zapsání do seznamu advokátů v České republice,
- doklad o profesní zkoušce,
- čestné prohlášení, že v České republice není proti advokátovi

vedeno žádné trestní ani kárné řízení,

- fotokopii pasu,
- výpis z trestního rejstříku domovského státu, ze kterého pochází, tj. České republiky (ne starší než 3 měsíce) a výpis z trestního rejstříku Slovenské republiky (ne starší než 3 měsíce),
- adresu sídla na Slovensku, kde bude advokát vykonávat advokacii,
- foto 3 x 3,5 cm na průkaz,
- pojištění výkonu povolání.

Úřední překlad dokladů do slovenského jazyka

Slovenská advokátní komora po českých advokátech **nevyžaduje ověřené překlady dokladů (písemností) do slovenského jazyka.**

• Jaké podmínky musí splnit český advokát, aby mohl poskytovat právní služby na Slovensku přímo jako slovenský advokát (nikoliv jako evropský usazený advokát)?

V případě, že chce český advokát poskytovat právní služby na území Slovenska dlouhodobě, může tam působit přímo jako slovenský advokát a být zapsán do seznamu slovenských advokátů.

Zápis u Slovenské advokátní komory a požadované doklady

Slovenská advokátní komora zapíše advokáta do seznamu slovenských advokátů na základě písemné žádosti, pokud dotýčný advokát prokáže, že:

- je zapsán v seznamu evropských usazených advokátů na Slovensku,
- složil advokátní slib na Slovenské advokátní komoře,
- po dobu tří let poskytoval právní služby na území Slovenska,
- poskytoval právní služby v oblasti právního řádu Slovenské republiky.

Advokát, který je zároveň evropským usazeným advokátem na Slovensku, předloží Slovenské advokátní komoře informace podpořené spisovou dokumentací o právních službách, které poskytoval v oblasti právního řádu Slovenské republiky, jejich počet a druhy.

Upuštění od (prominutí) podmínky poskytování právních služeb po dobu tří let v oblasti právního řádu Slovenské republiky

Slovenská advokátní komora upustí od této podmínky (promine tuto podmínku), pokud se advokát žádající o zápis do seznamu slovenských advokátů **zúčastní pohovoru před tříletnou komisí a prokáže, že pravidelně poskytoval právní služby v oblasti právního řádu Slovenské republiky a je způsobilý poskytovat právní služby i nadále.** Slovenská advokátní komora přihledne při pohovoru k účasti advokáta na přednáškách, seminářích a konferencích o právním řádu Slovenské republiky.

Po zapsání do seznamu slovenských advokátů je původně evropský usazený advokát oprávněn užívat při poskytování právních služeb profesní označení, které získal ve státě registrace. Pokud je společníkem zahraniční právnické osoby anebo slovenské právnické osoby oprávněné poskytovat právní služby, může se ke svému profesnímu označení připojit obchodní firmu nebo právní formu této právnické osoby.

Po zápisu evropského usazeného advokáta do seznamu slovenských advokátů je advokát vyškrtnut ze seznamu evropských usazených advokátů.

• Jaké podmínky musí splnit český advokát, aby mohl poskytovat právní služby na Slovensku přímo jako slovenský advokát (nikoliv jako evropský usazený advokát) bez splnění podmínky zápisu do seznamu evropských usazených advokátů a tříletého poskytování právních služeb v oblasti právního řádu Slovenské republiky?

Slovenská advokátní komora zapíše advokáta do seznamu slovenských advokátů na základě písemné žádosti i bez toho, aby tam předtím působil jako evropský usazený advokát, pokud dotýčný advokát prokáže, že:

- je občanem státu Evropské unie anebo jiného smluvního státu Dohody o evropském hospodářském prostoru,
- splnil podmínku odborného vzdělání a praxe požadované v domovském státě, ve kterém je oprávněn vykonávat profesii

advokáta pod příslušným profesním označením (osvědčení při jeho předložení nesmí být starší 3 měsíců),

- **složil zkoušku způsobilosti**, což je zkouška zaměřená na posouzení odborných znalostí evropského advokáta o znalosti právního řádu Slovenské republiky a stavovských předpisů Slovenské advokátní komory; zkouška se koná ve slovenském jazyce,
- složil slib.

Po zapsání do seznamu slovenských advokátů je evropský advokát oprávněn užívat při poskytování právních služeb profesní označení, které získal ve státě registrace. Pokud je společníkem zahraniční právnické osoby anebo slovenské právnické osoby oprávněné poskytovat právní služby, může se ke svému profesnímu označení připojit obchodní firmu nebo právní formu této právnické osoby.

• Jaké podmínky musí splnit evropský advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice jako evropský hostující advokát?

V případě, že chce evropský advokát poskytovat právní služby na území České republiky příležitostně, může zde působit jako evropský hostující advokát.

Nahlášení u České advokátní komory

Evropský hostující advokát, který poskytuje právní služby na území České republiky příležitostně, nikoliv dlouhodobě, nepodléhá zápisu ani nahlášení u České advokátní komory. Pokud však poskytuje hostující evropský advokát na území České republiky právní služby bez podstatnějších přerušení po dobu jednoho měsíce, je povinen oznámit Komoře adresu místa v České republice pro doručování písemností Komory.

Používání profesního označení

Hostující evropský advokát je povinen používat při poskytování právních služeb profesní označení, které je oprávněn používat při poskytování právních služeb ve svém domovském státě. Toto označení musí být vyjádřeno v oficiálním jazyce nebo v jednom z oficiálních

jazyků domovského státu. Pokud je o to požádán, je hostující evropský advokát povinen prokázat Komoře, soudu nebo jinému orgánu příslušným dokladem nebo doklady vydanými v domovském státě své oprávnění poskytovat v domovském státě právní služby pod profesním označením podle § 2 odst. 1 písm. b) zák. o advokacii; průkaz oprávnění musí hostující evropský advokát předložit s úředně ověřeným překladem do českého jazyka.

Omezení

Hostující evropský advokát není oprávněn sepsávat smlouvy o převodu nemovitostí, zástavní smlouvy, jejichž předmětem je nemovitost, a smlouvy o převodu nebo nájmu podniku nebo jeho části, pokud se týkají nemovitosti; hostující evropský advokát není oprávněn činit prohlášení o pravosti podpisu. Hostující evropský advokát nemůže být členem sdružení ani společníkem společnosti. Hostující evropský advokát není oprávněn účastnit se sněmu a nemůže být volen do orgánů Komory.

Konzultant v otázkách procesního práva

Poskytuje-li hostující evropský advokát právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, a stanoví-li zvláštní právní předpis, že účastník musí být v tomto řízení zastoupen advokátem nebo že zástupcem účastníka může být jen advokát, je evropský hostující advokát povinen ustanovit advokáta po dohodě s klientem jako svého konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny.

Zmocněnec pro doručování písemností

Poskytuje-li hostující evropský advokát právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, je povinen ustanovit advokáta jako svého zmocněnce pro doručování písemností. Hostující evropský advokát je povinen oznámit soudu nebo jinému orgánu adresu sídla zmocněnce pro doručování při prvním úkonu, který vůči němu učiní; soud nebo jiný orgán zasílá písemností, včetně rozhodnutí, na adresu sídla zmocněnce pro doručování. Pokud hostující evropský advokát tuto

povinnost nesplní, soud nebo jiný orgán písemnost uloží s tím, že účinky doručení písemnosti (rozhodnutí) nastávají třetím dnem po uložení; to platí i v případě písemností, které mají být doručeny do vlastních rukou hostujícího evropského advokáta.

• Jaké podmínky musí splnit evropský advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice jako evropský usazený advokát?

V případě, že chce evropský advokát poskytovat právní služby na území České republiky dlouhodobě, může zde působit jako evropský usazený advokát.

Zápis u České advokátní komory a požadované doklady

Česká advokátní komora zapíše evropského advokáta do seznamu evropských usazených advokátů v České republice poté, co předloží níže uvedené doklady buď poštou, nebo osobně na podatelně ČAK.

Poštou

- písemnou žádost s uvedením adresy sídla advokátní kanceláře v České republice – včetně kontaktních údajů, alespoň telefonní a e-mailový kontakt (žádost nemá žádný formulář – postačí forma dopisu),
- oprávnění poskytovat právní služby v domovském státě s ověřeným překladem do českého jazyka (průkaz advokáta či osvědčení – ověřená kopie),
- doklad o pojištění pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou poskytováním právních služeb, včetně potvrzení, že toto pojištění se vztahuje na činnost usazeného evropského advokáta na území České republiky (ověřená kopie s ověřeným překladem do českého jazyka),
- doklad, že žadatel je státním příslušníkem některého z členských států EU nebo členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru (ověřená kopie pasu nebo občanského průkazu).

Osobně na podatelnu ČAK

- písemnou žádost s uvedením adresy sídla advokátní kanceláře v České republice – včetně kontaktních údajů, alespoň telefonní a e-mailový kontakt (žádost nemá žádný formulář – postačí forma dopisu),
- oprávnění poskytovat právní služby v domovském státě s ověřeným překladem do českého jazyka (průkaz advokáta či osvědčení – ověřená kopie, příp. osobně donést originál),
- doklad o pojištění pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou poskytováním právních služeb, včetně potvrzení, že toto pojištění se vztahuje na činnost usazeného evropského advokáta na území České republiky (ověřená kopie s ověřeným překladem do českého jazyka),
- doklad, že žadatel je státním příslušníkem některého z členských států EU nebo členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru (ověřená kopie pasu nebo občanského průkazu, příp. osobně přinést originál – vidimaci provede pověřený pracovník matriky).

Pro zápisy evropských usazených advokátů je příslušný odbor matriky České advokátní komory, kontaktní osobou je vedoucí odboru, JUDr. Jaroslava Macková, e-mail: mackova@cak.cz; tel: +420 224 951 776.

Po splnění výše uvedených podmínek a úhradě poplatku stanoveného ČAK za zápis obdrží advokát oznámení o zápisu a osvědčení. Na území České republiky se advokát prokazuje průkazem evropského usazeného advokáta. **K vyhotovení průkazu evropského advokáta se evropský usazený advokát objednává na pražském tel. č. 224 951 765, e-mail: lacina@cak.cz, nebo na pobočce Komory v Brně: 542 514 401, e-mail: kislicka@cakbrno.cz.**

ČAK oznámí domovské advokátní komoře, že advokát byl zapsán do seznamu evropských usazených advokátů ČAK.

Používání profesního označení

Usazený evropský advokát je povinen používat při poskytování právních služeb profesní označení, které je oprávněn používat při poskytování právních služeb ve svém domovském státě. Toto označení musí být vyjádřeno v oficiálním jazyce nebo v jednom z oficiálních jazyků domovského státu. K tomuto označení je usazený evropský advokát povinen uvádět odkaz na zápis do seznamu evropských advokátů.

Konzultant v otázkách procesního práva

Poskytuje-li evropský usazený advokát právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, a stanoví-li zvláštní právní předpis, že účastník musí být v tomto řízení zastoupen advokátem nebo že zástupcem účastníka může být jen advokát, je evropský usazený advokát povinen ustanovit advokáta po dohodě s klientem jako svého konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny.

• Jaké podmínky musí splnit evropský usazený advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice přímo jako český advokát?

V případě, že chce evropský usazený advokát poskytovat právní služby na území České republiky dlouhodobě, může zde působit přímo jako český advokát a být zapsán do seznamu advokátů.

Zápis u České advokátní komory a požadované doklady

Česká advokátní komora zapíše advokáta do seznamu advokátů na základě **písemné žádosti** (tato písemná žádost nemá žádnou předepsanou formu), pokud dotyčný advokát prokáže, že:

- poskytoval v České republice bez podstatnějších přerušení právní služby jako usazený evropský advokát po dobu alespoň tří let,
- tyto právní služby poskytoval v oblasti práva České republiky,
- splňuje podmínky uvedené v zákoně o advokacii v § 5 odst. 1 písm. a) a d) až g) a i).

Prominutí podmínky tříletého poskytování právních služeb

Prokáže-li žadatel o zápis do seznamu advokátů, který nesplňuje podmínku tříletého poskytování právních služeb, v pohovoru před tříčlennou komisí jmenovanou předsedou Komory, že jeho znalosti o právu České republiky a stanovských předpisů, jakož i zkušenosti získané v průběhu dosavadního poskytování právních služeb jsou dostatečné k výkonu advokacie, může Komora splnění této podmínky zcela nebo zčásti prominout.

• Jaké podmínky musí splnit evropský advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice přímo jako český advokát (nikoliv jako evropský usazený advokát) bez splnění podmínky tříletého poskytování právních služeb v oblasti právního řádu České republiky?

Česká advokátní komora zapíše po složení slibu do seznamu advokátů státního příslušníka některého z domovských států Evropské unie nebo státního příslušníka jiného státu trvale usazeného v některém z domovských států Evropské unie do seznamu advokátů na základě písemné žádosti (tato písemná žádost nemá žádnou předepsanou formu), pokud dotyčný advokát prokáže, že:

- splnil podmínky profesního vzdělání a praxe stanovené v tomto státě k získání oprávnění k poskytování právních služeb pod profesním označením svého domovského státu (Evropské unie),
- složil zkoušku způsobilosti (zkouškou způsobilosti se ověřují znalosti z právního řádu České republiky, včetně schopnosti výkladu a použití právních předpisů na konkrétní případ, jakož i znalosti stanovských předpisů, avšak s přihlédnutím ke skutečnosti, že žadatel o její vykonání již v některém z domovských států splnil podmínky k tomu, aby v tomto státě získal oprávnění k poskytování právních služeb pod profesním označením toho domovského státu). Zkoušku

způsobilosti lze vykonat pouze v jazyce českém nebo slovenském.

- splnil podmínky uvedené v zákoně o advokacii v § 5 odst. 1 písm. a) a d) až g) a i).

• Jaké podmínky musí splnit zahraniční advokát (pocházející ze zemí mimo EU), aby mohl poskytovat právní služby v České republice?

Zahraniční advokát, který není příslušníkem některého ze států Evropské unie, je oprávněn poskytovat právní služby na území České republiky.

Zápis u České advokátní komory a požadované doklady

Česká advokátní komora zapíše zahraničního advokáta do seznamu advokátů poté, co:

- předloží písemnou žádost o zápis do seznamu advokátů,
- předloží oprávnění poskytovat právní služby ve svém státě původu,
- složí **uznávací zkoušku** – uznávací zkouškou se ověřují znalosti právních předpisů o poskytování právních služeb a základní znalosti o právním řádu České republiky; účelem uznávací zkoušky je i ověření znalostí stanovských předpisů. Uznávací zkoušku lze vykonat v češtině, angličtině, němčině a francouzštině.

Omezení při poskytování právních služeb

Advokát, který byl zapsán do seznamu advokátů jako zahraniční advokát, je oprávněn poskytovat právní služby **pouze v oblasti práva státu, v němž získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního.**

K zápisu zahraničních advokátů do seznamu advokátů České advokátní komory je příslušný odbor matriky České advokátní komory. **Pro zápis zahraničního advokáta do seznamu advokátů kontaktuje zahraniční advokát pracovníka matriky, kontaktní osobou je Jana Pešková, e-mail: peskova@cak.cz; tel: +420 224 951 772.**

Výroční kongres UIA ve Valencii

VÝROČNÍ KONGRES UIA ROKU 2015 SE KONAL V KRÁSNÉ ŠPANĚLSKÉ VALENCII VE DNECH 28. ŘÍJNA AŽ 1. LISTOPADU. TÉMA KONGRESU BYLO VELMI AKTUÁLNÍ – „DOPAD GLOBALIZACE A MOBILITY NA IMIGRAČNÍ PRÁVO: JEMNÁ PRÁVNÍ ROVNOVÁHA MEZI EKONOMICKÝM RŮSTEM, OCHRANOU A LIDSKÝMI PRÁVY“.

Na toto hlavní téma navázala řada společných pracovních schůzek komisi práva pojišťovacího, smluvního, pracovního, daňového, práva imigračního a národnostního, pracovního a IT.

A následně též samostatných pracovních schůzek práva správního, bankovního, insolvenčního, trestního, korporátního, životního prostředí, lidských práv a řady dalších (celkem v 41 právních oborech).

Vedle těchto odborných panelů proběhla populární setkání: Fóra právnických firem, kde se každoročně scházejí a navazují kontakty právnícké firmy, které se účastní kongresu, dále Young Lawyer's Session – setkání mladých právníků (tedy vesměs těch, co přišli z AIJA), International Bar Leader's Senate neboli setkání představitelů advokátních komor, a Výbor celosvětového Lawyers in Defence of the Defence. Separátní fóra mají i španělsky, portugalsky a arabsky mluvící právníci.

Mým úkolem coby národního reprezentanta v UIA je účast zejména na General Assembly, Governing Board a dále na setkání všech národních reprezentantů a prezidentů národních výborů UIA.

Co je tedy nového (nejen v orgánech) UIA?

Kromě každoročního schválení zápisu z jednání Valného shromáždění (General Assembly) z loňského roku ve Florencii (2014), zprávy o činnosti UIA

za uplynulé období, kterou podává prezident a tajemník UIA, a schválení účetní závěrky za uplynulý rok, došlo k volbě tzv. prezidenta Elect, kterým byl schválen Francouz Jean-Jacques Uettwiller, dále k volbě viceprezidenta, kterým se stala Švýcarka Laurence Bory, a členů výkonného výboru. Rovněž byla nominována Francouzka Jean-Marie Burguburu na pozici čestného prezidenta (Honorary President). Je záhodno připomenout, že současným prezidentem UIA je Španěl Miguel A. Loinaz Ramos.

Byla ratifikována rezoluce „Soukromí v digitální komunikaci“ („Privacy in Digital Communications“) – tato rezoluce vyzývá advokáty a jejich profesní organizace, suverénní státy, společnosti, mezinárodní organizace i subjekty provozující data, aby všemi možnými prostředky chránili soukromí při této datové komunikaci.

Došlo rovněž k úpravě statutu UIA, spočívající v posílení genderové rovnosti v obsazení všech orgánů UIA.

Byla rovněž schválena rezoluce „Korupce, transparentnost a spravedlnost“ („Corruption, Transparency and Justice“). Tato rezoluce již byla přijata na zasedání Governing Board v Barceloně v zá-

ří a nyní ji jednohlasně schválilo valné shromáždění (General Assembly).

Dále došlo k nominaci kongresu v Budapešti v roce 2016 a Torontu 2017.

A v neposlední řadě byla schválena činnost Magna Carta Foundation – ta podporuje finančně ochranu lidských práv a práv advokátů prostřednictvím financování misí nebo publikací. Minulý rok např. financovala mise do Kolumbie, Burundi a Demokratické republiky Kongo v hodnotě 14 000 eur.

Celý kongres byl doprovázen řadou společenských ceremonií; dále aktivit pro doprovázející osoby, rovněž tak výlety, jež se konaly před i po kongresu. Jmenujme např. exkurzi po okolí, exkurzi na soud ve Valencii, návštěvu národního parku v Albufeře, návštěvu opery a další.

Tento rok ve stejnou dobu se bude kongres konat v Budapešti na hlavní téma „Compliance, Protection of Personal Data“, spolu se zasedáními řady doprovodných sekcí.

Přijďte se setkat s právníky z celého světa!

✿ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ, PhD.,
advokátka a mediátorka,
národní reprezentant v UIA

informace a zajímavosti

Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2015

Právo na zákonného soudce ve světle spojení souvisejících věcí (právní úvaha)

Mgr. DANIEL MAROUŠEK

Úvod

Motto: *Justice must not only be done, it must also be seen to be done.*

Jedním ze základních stavebních kamenů moderních lidskoprávních dokumentů je též povinnost státu (v její negativní i pozitivní formě) zajistit každé osobě uplatnění práva na spravedlivý proces. Toto právo na spravedlivý proces je právem skládajícím se z mnoha aspektů; věnovat se jim všem by bylo vzhledem k rozsahu této práce a objemu problematiky úkolem takřka sisyfovským.

Moje ambice v tomto příspěvku tak daleko nesahá. Na následujících řádcích se věnuji dvěma stránkám práva na spravedlivý proces, totiž *právu na zákonného soudce* (neboli *základní právo na zákonného soudce*) a *právu na hospodárné vedení řízení*, konkrétně z hlediska spojení věcí, které spolu po materiální stránce či osobami účastníků souvisejí, a to v rámci civilního řízení. Otázka, která pro mne byla motivem k napsání tohoto příspěvku, byla následující:

Je legitimní, aby jeden soudce, jenž rozhodne o spojení souvisejících věcí, si na sebe tímto způsobem „přetáhl“ rozhodování o věci, kterou měl původně soudit soudce jiný?

Ve své praxi advokátního koncipienta jsem se totiž opakovaně setkal se střetem těchto dvou ústavně zaručených práv v rámci občanskoprávního řízení, přičemž rozhodně nemohu prohlásit, že by obecné civilní soudy tento konflikt řešily jednotně. Mním je proto věnovat reakci českých soudů na tuto problematiku.

Dle mého názoru je totiž zcela namístě debata o tom, kam až právo na zákonného soudce dle současné české právní úpravy sahá, resp. do jaké míry je toto právo v důsledku spojení souvisejících věcí vyloučeno. Ačkoliv se dle nedávné judikatury českých obecných soudů může zdát, že jsou tyto otázky v podstatě vyřešeny, dle mého mínění tomu tak není. Můj příspěvek je tak částečně polemikou s tímto soudním rozhodováním a zároveň pokusem o nový pohled na uvedenou pro-

blematiku, neboť odůvodnění relevantních soudních rozhodnutí k tomuto tématu nejsou příliš věcně obsáhlá.

Východisky této práce jsou tak následující ustanovení:

Článek 6 odst. 1 věta první Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod (dále jen „EÚLP“):

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“¹

Článek 38 odst. 1 usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako sou-

¹ V angl. orig.: „In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law.“ Ve franc. orig.: „Toute personne a droit ce que sa cause soit entendue équitablement, publiquement et dans un délai raisonnable, par un tribunal indépendant et impartial, établi par la loi, qui décidera, soit des contestations sur ses droits et obligations de caract re civil, soit du bien-fondé de toute accusation en mati re pénale dirigée contre elle.“ Používám oficiální překlad dle sdělení Federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb., o vyhlášení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

části ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „LZPS“):

„Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.“

Článek 38 odst. 2 LZPS:

„Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“

Ust. § 112 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“):

„V zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků.“

Spojení věcí souvisejících věcně či osobami účastníků

Nejprve se na pár řádcích věnuji institutu spojení věcí skutkově či osobami účastníků souvisejících. K takovému spojení věcí dle ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. tedy může soud přistoupit pouze za těchto podmínek:

- spojované věci byly zahájeny u stejného soudu,
- je tomu tak v zájmu hospodárnosti řízení (tzn. šetření nákladů soudu či účastníků nebo rychlejší vyřízení spojovaných věcí),
- věci spolu souvisejí osobami účastníků nebo spolu souvisejí skutkově.

Ústavní soud nadto ve své rozhodovací praxi v podstatě ještě rozšířil případy spojování věcí o situace, kdy by účastníkům řízení hrozila značná újma z hlediska nákladů řízení (a to z hlediska ust. čl. 11 odst. 1 LZPS chránícího vlastnické právo a majetek), které se dá spojením věcí předejít. K tomuto viz v obecné rovině nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010,

2 „Toto ustanovení občanského soudního řádu je podle názoru Ústavního soudu třeba interpretovat nikoliv tak, že je předmětem volné úvahy soudce, a nikoliv jen v souvislosti se zásadou ekonomie řízení, ale z hlediska souladnosti procesního postupu soudu s ohledem na náklady řízení s principem proporcionality zásahu do vlastnického práva povinného, který plyne z požadavku právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Z principu proporcionality vyplývá nezbytnost minimalizace legitimního zásahu do základních práv účastníků řízení, kterým nesmí být vedením řízení způsobena větší než zcela nezbytná újma. Soudy, ale i jiné orgány veřejné moci, proto musejí volit taková řešení, která by minimalizovala zásah do základních práv účastníků řízení. Tyto postuláty by měly vést obecné soudy k úvaze o spojení věcí. Jak rezonuje ve veřejnosti (viz shora), je situace, kdy vymáhané původně dlužné částky jsou nepatrným zlomkem nákladů řízení, a především nákladů exekuce, považována za obecně nespravedlivou, neracionální a ohrožující i legitimní zájmy věřitelů, resp. jejich základní práva legitimního očekávání vrácení dluhu.“ Publ. in Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu jakožto nález č. 13, svazek 56, str. 125, et in NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Dostupný na: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2930-09_1.

3 „Za situace, kdy se justiční informační systémy neustále zdokonalují, je vždy nutné zvažovat, zda skutkově a právně obdobné věci týchž účastníků, které k příslušnému soudu nebo soudnímu exekutorovi napadnou, z důvodů procesní ekonomie nespojit. Přestože soudnímu exekutorovi žádný právní předpis explicitně nepřikazuje, aby věci, které spolu po všech stránkách souvisejí, spojil, je takový postup z důvodu hospodárnosti řízení (§ 112 o. s. ř.) i z důvodu minimalizace zásahů do základního práva na vlastnictví povinného nanejvýš žádoucí. K individuálnímu rozhodování v jednotlivých věcech lze přistoupit tak, aby nebyl porušen čl. 36 LPS pouze tehdy, je-li takový postup rozumně odůvodnitelný.“ Publ. in Soudní rozhledy pod č. 12, roč. 2011, str. 444, et in Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu jakožto nález č. 154, svazek č. 62, str. 347, et in NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Dostupný na: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2013-10_1.

4 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 1999, sp. zn. 22 Cdo 820/99, publ. in Právní rozhledy č. 1/2000, str. 38, et in beck-online [online], dostupný na: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgbpxa4s7gfpng5dsl4ztq&groupIndex=0&rowIndex=0>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

sp. zn. I. ÚS 2930/09,² a v rámci exekučního řízení nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2013/10.³

Zákon má z hlediska určení osoby, která bude o spojených věcech rozhodovat, jediný obecný požadavek, a to aby spojované věci byly zahájeny u stejného soudu. Neřeší tedy otázku, jak je tomu v případě, kdy mají o spojovaných věcech dle rozvrhu práce rozhodovat odlišní samosoudci, popř. odlišné senáty. Na tomto místě postačí tedy konstatování, že **zákonodárce na tuto situaci v textu zákona nepamatoval, což v posledku přineslo rozkolísanou rozhodovací praxi**. Právě tento stav je nicméně předmětem tohoto mého příspěvku a podrobněji se mu věnuji na dalších řádcích této práce.

Právo na zákonného soudce a legitimní zásahy do tohoto práva

Zákony, na něž je odkazováno v ust. čl. 38 odst. 1 LZPS a které stanoví příslušnost soudu i soudce, jsou v českém právním řádu pro účely tohoto příspěvku zejména o. s. ř. a zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. o soudech a soudcích“). Základním kamenem je ust. § 36 o. s. ř., podle jehož odstavce prvního platí, že v řízení před soudem jedná a rozhoduje senát nebo jediný soudce (samosoudce), přičemž platí, že všichni členové senátu jsou si při rozhodování rovni; podle odstavce druhého citovaného ustanovení pak v konkrétní věci určí rozvrh práce, který senát nebo který jediný soudce (samosoudce) věc projedná a rozhodne.

Uvedené je dále rozvinuto v ust. § 41 zák. o soudech a soudcích, v němž je zakotven institut rozvrhu práce a způsob jeho tvorby pro jednotlivé kalendářní roky. Právě na tomto místě tak ústavní imperativ, že *rozhodovat o věci musí soudce podle předem daných obecných pravidel, nikoliv soudce ad hoc určený pro tuto konkrétní věc*, nachází své jasné zákonné vyjádření. Podrobnější postup při vytváření konkrétních pravidel obsažených v rozvrhu práce upravuje dále instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 500/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších instrukcí.

To podstatně ohledně obsahu práva na zákonného soudce v české judikatuře přiléhavě shrnul Nejvyšší soud:

„... součástí práva na zákonného soudce jsou požadavky na dodržení zákonného vymezení věcné, funkční a místní příslušnosti soudu (§ 9 až 12, § 84 až 89a o. s. ř.), dodržení hledisek rozdělení soudní agendy mezi senáty a jedině soudce (samosoudce), včetně počtu soudců a přísedících v senátech (§ 36 až 36c o. s. ř., § 9 odst. 2, 3, § 12 odst. 2, 3, § 15 odst. 2 a § 27 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), vyloučení soudců z projednávání a rozhodování věcí z důvodu jejich podjatosti (§ 14 o. s. ř.) a ve vztahu ke konkrétnímu soudci, dodržení zásady přidělování soudní agendy a určení složení senátů podle předem stanovených pravidel, obsažených v rozvrhu práce toho kterého soudu vypracovaného v souladu s obecně závaznými právními předpisy tak, aby i pro účastníky řízení byla zaručena předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu v konkrétní věci.“⁴

Právě *předvídatelnost a transparentnost* zmíněné v poslední větě pasáže citované z výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou základním účelem institutu rozvrhu práce. **Rozvrh práce tak v současné podobě českého právního řádu (konkrét-**

ně předpisů upravujících soudní řízení) představuje nezbytnou a nenahraditelnou pojistku spravedlivého rozhodování nestranným třetím. Tím nemíním, že neexistuje prostředek účinnější či sofistikovanější, nicméně takovýto možný jiný prostředek český právní řád nezná a neupravuje; *de lege lata* je proto nutné rozvrh práce takto pojímat.

Z hlediska takto nastavených pravidel, zajišťujících, že nikdo nebude odňat svému zákonnému soudci, je přidělení soudce pro určitý případ dané rozvrhem práce nutně nepřekročitelné a není jej možné nahrazovat *ad hoc* přijatými rozhodnutími či jinými vnitřními předpisy. Povolení výjimek z tohoto pravidla je velmi citlivou záležitostí a může se tak z podstaty věci stát jen v těch případech, kdy by bylo ohroženo samotné rozhodnutí ve věci jako takové. Proto takovouto výjimku z obecného pravidla představují situace, kdy soudce určený pro projednání věci dle rozvrhu práce z odůvodněných, objektivních a na samotném soudci primárně nezávislých příčin nemůže konkrétní věc projednat a rozhodnout. Je tomu tak v následujících případech:

- nemůže-li být soudce rozhodování fyzicky přítomen (kupř. z důvodu jeho řádně čerpané dovolené) či není-li soudce v takovém tělesném a duševním stavu, aby věc mohl rozhodovat, popř. není-li způsobilý vykonávat soudcovskou funkci dle ust. § 91 zák. o soudech a soudcích; v těchto případech by tak nebyl nikdo, kdo by věc mohl vůbec rozhodnout, a docházelo by tak k odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*),
- soudce je podjatý, a tedy vyloučen postupem dle ust. § 14 a násl. o. s. ř. z projednávání věci; v těchto případech by byla ohrožena nezávislost soudu a soudce jakožto nestranného třetího, a v důsledku toho taktéž spravedlnost a věcná správnost konečného rozhodnutí ve věci,
- existují okolnosti, za nichž jsou dány podmínky pro užití delegace nutně dle ust. § 12 odst. 1 o. s. ř. (jsou-li soudci příslušného soudu vyloučeni) a delegace vhodné dle ust. § 12 odst. 2 o. s. ř. (je-li věc přikázána jinému soudu z důvodu vhodnosti).

Považuji však za důležité na tomto místě poznamenat, že také za těchto situací se uplatní zásada přidělování věci jednotlivým soudcům dle rozvrhu práce, tedy, že náhradní soudce, který má věc projednat a nakonec o ní rozhodnout, nevyhnutelně musí být určen stejným způsobem jako soudce předchozí, tedy dle obecných pravidel přidělování věci jednotlivým senátům (soudcům) již před doručením návrhu na zahájení řízení na soud. Výše uvedené ostatně není mým soukromým názorem, ale totéž pravil ve své rozhodovací praxi Ústavní soud:

*„Pokud příslušný senát, stanovený rozvrhem práce soudu, projedná a rozhodne věc v jiném než určeném složení, může se tak stát toliko tehdy, jestliže je absence rozvrhem práce soudu určených soudců důvodná. Za takovou je třeba považovat zejména vyloučení soudce z důvodu podjatosti a jeho odůvodněnou nepřítomnost (v důsledku nemoci, dovolené, pracovní cesty apod.). Zastoupení soudců se stejně jako složení senátů musí řídit předem stanovenými pravidly, určenými rozvrhem práce.“*⁵

V případě delegace vhodné dle ust. § 12 odst. 2 o. s. ř. je nadto dle judikatury Nejvyššího soudu, která vychází z ustáleného rozhodování Ústavního soudu, nutno postupovat velmi obezřetně a každé takové rozhodnutí o vhodné delegaci pečlivě zdůvodnit, jelikož se jedná o onu pověstnou výjimku z obecného pravidla, která musí být vykládána restriktivně:

„Důvod vhodnosti pro přikázání věci jinému soudu téhož stupně ve smyslu ust. § 12 odst. 2 o. s. ř. představují takové okolnosti, které umožní hospodárnější, rychlejší nebo zejména po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější projednání věci jiným než příslušným soudem. Přitom je ale třeba mít na zřeteli, že obecná místní příslušnost soudu, který má podle zákona věc projednat, je základní zásadou, a že případná delegace této příslušnosti jinému soudu je toliko výjimkou z této zásady, kterou je nutno – právě proto, že jde o výjimku – vykládat restriktivně.“

*Přikázání věci jinému soudu je výjimkou z ústavně zaručené zásady, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci a že příslušnost soudu a soudce stanoví zákon (článek 38 Listiny). Důvody pro odnětí věci příslušnému soudu a její přikázání jinému soudu musí být natolik významné, aby dostatečně odůvodňovaly průlom do výše citovaného ústavního principu (srov. nálezy Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 11. 2001, sp. zn. I. ÚS 144/2000, uveřejněný pod číslem 172/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).“*⁶

Shrneme-li výše uvedené a vyjdeme z účelu ust. čl. 38 odst. 1 LZPS, ust. § 36 o. s. ř. a ust. § 41 zák. o soudech a soudcích, lze dle mého názoru učinit obecný závěr, že soudce nemůže být nikdy určen k projednání a rozhodnutí věci následujícími způsoby:

- rozhodnutím samotného soudce o vlastním určení,
- rozhodnutím účastníka řízení či jiné osoby odlišné od soudu či soudce nebo
- určením na základě jiných než obecných pravidel přidělování soudní agendy stanovené v řádně vypracovaném a schváleném rozvrhu práce, popř. nerespektováním pořadí stanoveného dle takového rozvrhu práce.

Osoba soudce projednávajícího věc tak vždy musí být určena dle obecného, předem určeného pravidla (a to i v případech, kdy dochází ke změně příslušného soudu, popř. při absenci původně takto určeného soudce), nikoliv na základě rozhodnutí, kde je soudce konkrétně individuálně určen, nejkuli na základě vlastního rozhodnutí samotného soudce.

Střet práva na zákonného soudce a spojení věci dle ust. § 112 odst. 1 o. s. ř.

V zásadě může z hlediska obsazení soudu dojít při použití ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. ke dvěma situacím:

- soudce rozhodne při splnění zákonných podmínek o spojení těch věcí, které mu byly postupem dle rozvrhu práce přiděleny jakožto zákonnému soudci, nebo
- soudce rozhodne při splnění nutných podmínek o spojení těch věcí, z nichž alespoň jedna z nich mu zákonným postupem dle rozvrhu práce přidělena nebyla a o věci jakožto zákonný soudce měl dle rozvrhu práce rozhodovat jiný senát, potažmo jiný samosoudce.

5 Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. III. ÚS 200/98, publ. in Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, náleží č. 155, svazek č. 12, str. 423, et in NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-200-98>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

6 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 NSCR 33/2010, publ. in Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 3, roč. 2012, str. 48, et in Nejvyšší soud [online], dostupný na: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/128CAADE17E6C7F5C1257A4E0067A8D2?openDocument. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

První popsaná situace není z hlediska ústavní garance zákonného soudce ničím závadným a jedná se přinejmenším o vhodný postup pro šetření nákladů účastníků řízení i státu a pro účinnost a rychlost soudního rozhodování.

Problém (a podle mého přesvědčení z pohledu LZPS problém dosti výrazný) nastává v případě situace druhé. Soudce takovýmto svým rozhodnutím totiž odejme věc z příslušnosti soudce určeného rozvrhem práce k projednání věci a tuto věc si *de facto* vztáhne do příslušnosti své. Jinými slovy, soudce se sám ustanovil arbitrem pro rozhodnutí určité záležitosti mimo pořadí určené dle rozvrhu práce.

Na druhou stranu soudce tím, že spojil ke společnému (jednomu) jednání věci, které byly zahájeny u stejného soudu a které vykazují podobnost z hlediska stejných účastníků, potažmo stejné věci, neporušil žádné zákonné ustanovení stanovící pravidla pro soudní proces (ať už o. s. ř., či zák. o soudech a soudcích), naopak prizmatem hospodárnosti a rychlosti soudního řízení je uvedený postup zcela namístě a dokonce je často v soudní praxi i vyžadován (ať už ze strany účastníků řízení, tak samotnými soudci).

Soudy České republiky se k nastiňenému stavu staví dosti rozdílně, a to dokonce i v rámci jednoho soudu, jak je předstřeno v následující části.

Praxe českých obecných soudů

České soudy reagují na situaci popsanou výše, kdy soudce rozhodne o spojení těch souvisejících věcí, z nichž alespoň jedna z nich mu rozvrhem práce přidělena nebyla, v zásadě dvěma způsoby. Buďto toto spojení vylučují jakožto rozporné se zásadou, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, nebo toto spojení věcí nepovažují za závadné, jelikož se jedná o obecně dovolený procesní úkon soudu.

Příkladem z první skupiny může být ustálené rozhodování Okresního soudu v Břeclavi. Z vlastní zkušenosti tak mohou jmenovat zejména usnesení senátu 104 C Okresního soudu v Břeclavi ze dne 14. 4. 2014, č. j. 104 C 61/2013-69, které ohledně závěru o nemožnosti spojení věcí, pakliže tyto nebyly určeny k projednání a rozhodnutí stejnému soudci, obsahuje toto lakonické zdůvodnění:

„Za situace, kdy byla výše specifikovaná řízení přidělena v návaznosti na rozvrh práce třem rozdílným soudcům, nelze navrhaným spojením věcí, byť týkajících se týchž účastníků a skutkově souvisejících, odejmout účastníkům zákonného soudce k jednotlivým žalobám, navíc za situace, kdy je navrhováno spojení dříve napadlých věcí do řízení nejnovějšího. Soud proto návrhy obou účastníků ve výrocích I. a II. tohoto usnesení zamítl.“⁷

Totožně judikoval jiný senát Okresního soudu v Břeclavi (senát 107 C) v usnesení ze dne 5. 5. 2014, č. j. 107 C 98/2012-60:

„Za situace, kdy byla výše specifikovaná řízení přidělena v návaznosti na rozvrh práce třem rozdílným soudcům, nelze navrhaným spojením věcí, byť týkajících se týchž účastníků a skutkově souvisejících, odejmout účastníkům zákonného soudce k jednotlivým žalobám. Soud proto návrh žalovaného zamítl.“

⁷ Pozn.: Zvýrazněno autorem.

⁸ Publ. in beck-online [online, citováno dne 26. 10. 2015]. Dostupný na: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrfgfpxm6lcmvzf63ttl4ztcnbv>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

Ač tato odůvodnění výše uvedených rozhodnutí nelze považovat za příliš precizní, lze nicméně dle mého soudu připsat Okresnímu soudu v Břeclavi ke cti, že mezi jeho senáty panuje v této záležitosti shoda a je o ní judikováno stejně. Kapku podrobnější úvahy při konstatování stejného závěru rozvinul senát 28 Co Krajského soudu v Brně. Ten ve svém rozsudku ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 28 Co 342/2008, judikoval toto:

„K možnosti soudu spojit ve sporném řízení věci, u nichž bylo řízení u tohoto soudu zahájeno samostatně, ke společnému řízení, odvolací soud uvádí, že tento postup soudu je obecně možný, jestliže se jedná o věci, které spolu skutkově souvisí, týkají se týchž účastníků. K uvedenému je však současně třeba zásadně uvést, že ke společnému řízení je dána příslušnost toho senátu nebo samosoudce (§ 36 odst. 2 o. s. ř.), který má podle rozvrhu práce projednat a rozhodnout danou věc (dané věci)…”

To, ve kterém soudním oddělení bude konkrétní spor nebo jiná právní věc projednána a rozhodnuta, tedy který senát nebo samosoudce spor nebo jinou právní věc projedná a rozhodne, se řídí rozvrhem práce. Jinému soudnímu oddělení (senátu nebo samosoudci anebo jiné soudní osobě) spor nebo jiná právní věc nesmí být k projednání a rozhodnutí přidělena. Nesprávné obsazení soudu, tedy jestliže rozhodnutí vydalo jiné soudní oddělení (jiný samosoudce nebo senát), než které k tomu bylo povoláno platným (účinným) rozvrhem práce příslušného soudu, může být důvodem zmatečností žaloby…

Za dané situace, kdy byly ke společnému projednání a rozhodnutí spojeny výše zmiňovanými usneseními soudu prvního stupně i věci, které zjevně příslušely k projednání a rozhodnutí jiným soudcům soudu prvního stupně (samosoudcům, předsedům senátu), tento procesní postup soudu prvního stupně tak nelze posoudit za správný, neboť má ve svých důsledcích dopad i na otázku zákonného soudce.“⁸

Vidíme tedy, že zde senát 28 Co Krajského soudu v Brně upřednostnil *opatrnost a preventivní přístup* k řešení této otázky. V konkrétní věci pro něj nebylo důležité, jakým způsobem byl konkrétně účastník řízení zkrácen na svém právu na spravedlivý proces, ani v jaké intenzitě bylo do práva na zákonného soudce zasaženo, ale podstatným se mu jevila skutečnost, že uvedený postup soudu prvního stupně negativní vliv na právo na zákonného soudce vůbec má. Nutno na tomto místě poznamenat, že se s tímto rozhodnutím vzhledem k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), která je rozebrána níže, v zásadě ztotožňuji, ačkoliv připouštím, že by si zasluhovalo hlubší odůvodnění právě s ohledem na bohatou judikaturu ESLP a Ústavního soudu v záležitostech záruk spravedlivého procesu.

Nebude-li se laskavý čtenář hněvat a promine mi krátký exkurs též mimo rozhodování v občanskoprávních záležitostech, dovoluji si na tomto místě krátkou odbočku do sféry správního soudnictví. Výše citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně je totiž v zásadě potvrzen i časově předcházející rozhodovací praxí senátu 7 Afs Nejvyššího správního soudu, a to konkrétně kupř. jeho rozsudkem ze dne 24. 8. 2007, č. j. 7 Afs 211/2006-60:

„Podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod platí, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Přidělování spisů, resp. nápad věcí do jednotlivých senátů a soudcům, je upraven rozvrhem práce Nejvyššího správního soudu. Předseda příslušného senátu je proto oprávněn rozhodnout o spojení pouze těch vě-

cí, které má ‚ve své moci‘, resp. které mu jako zákonnému soudci byly rozvrhem práce Nejvyššího správního soudu přiděleny. Není však oprávněn, aniž by zasáhl ústavně garantovaná práva účastníků řízení, spojit věci, které byly přiděleny rozdílným členům senátu, natož věci, které do jeho senátu přiděleny vůbec nebyly (tzv. spojení věcí napříč senáty Nejvyššího správního soudu).⁹

Uvedené rozhodnutí prevenci před zásahem do práva na spravedlivý proces následkem spojení věci ještě prohlubuje, když hovoří nejen o nemožnosti spojení věci rozhodovaných dle rozvrhu práce rozdílnými samosoudci, ale též o nemožnosti spojení věci rozhodovaných dle rozvrhu práce rozdílnými soudci v rámci jednoho senátu jednoho soudu. Nic na tom nemění skutečnost, že takto bylo rozhodnuto v rámci správního soudnictví, když princip zákonného soudce se uplatňuje průřezově v rámci procesních pravidel v celém českém justičním systému.

Uvedený judikát Nejvyššího správního soudu postihuje přesně ten problém, který ve zkoumané věci považují za nejpodstatnější, totiž že o věci spojované by rozhodoval soudce, který o své příslušnosti k projednání této věci rozhodl sám. Případy absence zákonného soudce (nemoc, dovolená) jsou řešeny institutem náhradnictví, jež je však stejně jako původní zákonný soudce předem určeno rozvrhem práce. U delegaci (nutných či vhodných) je tomu stejně. Spojení věci původně projednávaných rozdílnými soudci ale z této řady vybočuje; rozvrh práce je zde ve svém důsledku obejit. Uvedené případy proto dle mého názoru nelze směřovat.

Za bernou minci druhého pólu názorového spektra, tedy že praxe spojování věci rozhodovaných rozdílnými soudci je v pořádku, je považován rozsudek opět Krajského soudu v Brně, tentokrát však senátu 18 Co tohoto soudu, a to ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 18 Co 297/2010, v němž se uvádí následující:

*„Podle ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. v zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků. Jestliže soud prvního stupně dospěl k závěru, že je vhodné v zájmu hospodárnosti řízení spojit obě zahájená řízení, která spolu skutkově nepochybně souvisí, a učinil tak usnesením z 12. 1. 2010, čj. 20 C 239/2008-46, jež nabylo právní moci, nelze z takto provedeného spojení věcí učiněného v souladu se zákonem dovodit, že by došlo k odnětí věci zákonnému soudci. **Občanský soudní řád blíže neurčuje, pod kterou spisovou značkou by mělo být spojené řízení vedeno, ani nestanoví žádné bližší podmínky, když navíc obě řízení byla zahájena tentýž den. Za současného stavu věci, po spojení obou řízení ke společnému projednání, je dán okruh účastníků řízení tak, že souhlasí s okruhem účastníků dědického řízení po Ing. J. H.**“¹⁰*

Pro zkoumanou problematiku však nelze dle mého přesvědčení z uvedeného vyvodit nějaké konkrétnější závěry. Toto rozhodnutí pouze říká, že ke spojení věci může dojít tehdy, je-li to v zájmu hospodárnosti řízení a věci spolu skutkově souvisí, přičemž o. s. ř. neupravuje, jak postupovat v případech věcí, jež jsou řešeny rozdílnými senáty či samosoudci.

Daleko důležitější než citovaná pasáž předmětného rozhodnutí je však pro naši věc právní věta uvedená ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, do níž byl uvedený judikát zařazen:

„Spojit věci ke společnému řízení lze i tehdy, není-li k jejich projednání a rozhodnutí podle rozvrhu práce příslušný tentýž soudce (senát).“¹¹

Uvedená právní věta v žádném případě neodpovídá znění citovaného judikátu. Příslušný senát Krajského soudu v Brně v tomto případě nevedl své úvahy směrem k otázce rozdílných soudců rozhodujících o věcech, jež mají být spojeny. Toliko se konstatuje, že zákon žádné vodítko neposkytuje.

V této souvislosti zachovávám názor k právním větám poměrně nesmlouvavý. Právní větu dle mého přesvědčení není možno považovat za součást judikátu a také ji dle mého názoru není případné uvádět ve formě citace v rámci právní doktríny či v rámci podání k soudům. Myšlenková činnost soudu se odráží pouze v judikátu samém, nikoliv v dodatečně vypracované zobecňující právní větě. Plně tak souhlasím s názorem doc. JUDr. Vojtěcha Šimíčka, Ph.D., jenž byl uveřejněn k otázce právních vět na blogu jinepravo.blogspot.cz:

*„Formulace právních vět totiž není výkon pravomoci soudu, kterou by realizoval svoje vrchnostenské postavení. **Právní věta tak není ničím jiným než koncentrovanou podobou publikovaného judikátu, jehož jediným smyslem je čtenáři zřehlednit sbírku, šetřit jeho čas a umožnit mu určitý komfort spočívající v tom, že si po letném nahlédnutí může vybrat k podrobnému studiu ty judikáty, které ho zajímají. V tomto smyslu má samozřejmě význam nezastupitelný a značný. Právní věta má nicméně daleko blíže k označení kapitoly či k nadpisu zákonného ustanovení než k závaznému stanovení pravidel chování. Přitom, jak známo, ani nadpis právního předpisu není jeho závaznou součástí...**“*

***Ostatně, samotná právní věta, nemající jednoznačnou oporu v odůvodnění judikátu, není ničím jiným než izolovaným názorem jeho zpracovatele. Nemůže být názorem soudu, neboť ten je obsažen pouze a jedině v judikátu samotném.**“¹²*

Stojím si tak z výše předestřených argumentů za názorem, že rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 118/2011 nelze pro řešení kolize práva na zákonného soudce při spojení souvisejících věcí v občanskoprávním řízení použít, resp. rozhodně nelze konstatovat, že by uvedenou problematiku toto rozhodnutí s konečnou platností vyřešilo.

Aby však nejistoty v rámci rozhodovací praxe jednoho soudu nebylo málo, nejednotný je v rozhodování o předmětné záležitosti také Nejvyšší správní soud. Dovolím si proto na tomto místě další „okénko“ ze správního soudnictví a uvádím citaci z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2014, č. j. 8 As 110/2013-62:

„Stěžovatel se domnívá, že krajský soud porušil jeho právo na zákonného soudce a spravedlivý proces tím, že spojil řízení o žalobách, které byly původně přiděleny senátům 45 A a 46 A. V důsledku toho o některých žalobách rozhodoval jiný předseda senátu (s ohledem na rozvrh práce mají oba senáty stejné slo-

9 Publ. in Nejvyšší správní soud [online, citováno dne 26. 10. 2015]. Dostupný na: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2006/0211_7Afs_0600060A_prevedeno.pdf. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

10 Publ. in Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 118, roč. 2011, str. 1141, et in beck-online [online]. Dostupný na: https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njpte_mbrgfpexzrge4f6y3joy&groupIndex=0&rowIndex=0. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

11 Ibid.

12 Vojtěch Šimíček: Zpověď občanského tvůrce právních vět – III. Nakládání s právními větami. Jiné právo [online]. 4. 10. 2007 [citováno 26. 10. 2014]. Dostupný na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/zpov-obasno-tvrce-prvncv-iii-nakldn.html>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

žení, liší se jen osobou předsedy senátu). Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud mohl řízení o jednotlivých žalobách spojit, neboť pro to byly splněny zákonné podmínky ve smyslu § 39 odst. 1 s. ř. s. (jednalo se o žaloby proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí), a to nezávisle na tom, že byly původně přiděleny různým senátům. Uvedené potvrzuje i stávající judikatura: **Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 24. 1. 2007, č. j. 1 Afs 49/2006-83, podrobně rozvedl, že ke společnému projednání mohou být spojeny i věci, které byly podle rozvrhu práce přiděleny různým senátům.**

Nejvyšší správní soud v tomto usnesení předně zdůraznil význam práva na projednání věci bez zbytečných průtahů. **Zákaz odnětí věci zákonnému soudci neznamená, že k projednání a rozhodnutí věci nemůže být, a to při splnění zákonem stanovených podmínek, povolán jiný soudce.** Ústavní soud ve stěžovatelském poukazovaném nálezu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. III. ÚS 200/98, takovou situaci dovodil zejména v případech, kdy soudce je z projednání věci vyloučen z důvodu podjatosti nebo pro jinou důvodnou nepřítomnost (např. nemoc, dovolená). Nejvyšší správní soud dovodil, že se tak může stát i v případě splnění podmínek pro spojení řízení dle § 39 odst. 1 s. ř. s. Spojením věcí se také optimalizuje délka řízení a účastníci nejsou zatěžováni zasláním podání shodného obsahu či účastí při jednáních, na kterých jsou probírány tytéž skutkové a právní otázky. Nejvyšší správní soud v uvedeném usnesení dovodil, že **pravidlo, podle něhož mají být související věci spojeny ke společnému projednání, se uplatní ve vztahu k příslušnému soudu jako celku.** Je tedy zřejmé, že v daném případě **nemohlo dojít k porušení práva na zákonného soudce, pokud věci z důvodu spojení řízení „předsedal“ jiný člen senátu. Na uvedené pak nemají vliv ani jednotlivá procesní oprávnění předsedy senátu, na která poukázal stěžovatel.**¹³

Tento citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu však řeší primárně situaci, kdy rozdílné senáty jednoho soudu byly odlišné pouze osobou předsedy, nikoliv celkovým složením. Jde-li pak o usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2007, č. j. 1 Afs 49/2006-83, na něž je v tomto citova-

ném rozhodnutí odkazováno, není toto usnesení publikováno ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a nenalezne se ani v databázi na internetových stránkách tohoto soudu. Přesto je toto rozhodnutí opatřeno právní větou tohoto znění:

„Jsou-li splněny zákonné podmínky § 39 odst. 1 s. ř. s. pro spojení věci ke společnému projednání, mohou být spojeny i věci, které byly dle rozvrhu práce soudu přiděleny k projednání různým senátům či samosoudcům.“¹⁴

K uvedenému právní větě platí obdobně to, co je výše napsáno k právním větám u rozhodnutí civilních soudů, tedy že právní věty vzhledem k jejich zobecnění není možno považovat za nosné pilíře jednotlivých judikátů.

Jak je vidno dle výše nastíněných příkladů, soudní praxe je dosti rozkolísaná a bohužel v mnoha případech velmi kuse odvodněná, a to ať už se jedná o postoj kladný ke spojování souvisejících věcí, či o postoj negativní. Na pováženou je také skutečnost, že nejednotnost není v tomto případě jen záležitostí soudů rozdílných, ale též jednoho soudu a jeho jednotlivých senátů. Na tom nic nemůže změnit ani skutečnost, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 18 Co 297/2010, byl vybrán k publikaci do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, když jeho právní věta neodpovídá obsahu tohoto rozhodnutí. Pevně si tak stojím za svým přesvědčením, že probíraná problematika je stále živá.

Ústavněprávní dimenze a test proporcionality

Právo na zákonného soudce jakožto jedna ze záruk práva na spravedlivý proces velice úzce souvisí s právem na rozhodování věci nezávislým a nestranným soudem v tom smyslu, v jakém o něm hovoří čl. 6 EÚLP. Na úvod této části bych proto chtěl upozornit na „strasburský rozměr“ této problematiky a na judikaturu ESLP ohledně práva na nezávislý a nestranný soud, která je s probíraným tématem provázána.

Nestrannost soudu (jednotlivého soudce) dle přesvědčení ESLP musí být zjišťována nejen z hlediska subjektivního přístupu (osobní přesvědčení samotného soudce o své nezaujatosti), ale také z hlediska přístupu objektivního, tedy zkoumáním existence takových dostatečných záruk, aby byly vyloučeny pochybnosti veřejnosti o nestrannosti soudu, potažmo soudců.¹⁵

Právě objektivní hledisko nestrannosti je klíčové pro posouzení případného porušení práva na spravedlivý proces. Jak ESLP ustáleně připomíná ve svých rozhodnutích, spravedlnost nemůže být pouze vykonávána, musí být také vidět, že je vykonávána („justice must not only be done, it must also be seen to be done“¹⁶).

Ostatně rozhodující pro posouzení, zda konkrétní soudce je či není nestranný, není samotné stanovisko či obava účastníka řízení, ale zda tato obava může být považována za objektivně ospravedlnitelnou.¹⁷

Příkládám proto v souladu s výše uvedeným klíčový význam tomu, jak se postup soudu při projednávání jednotlivých věcí jeví veřejnosti, nikoliv pouze účastníkům řízení či soudcům samotným, ve smyslu judikatury ESLP.

Postavíme-li proti právu na zákonného soudce (resp. obecněji na objektivně nestranného soudce) princip hospodárnosti a rychlosti soudního rozhodování, dostáváme se do klasického konfliktu dvou základních práv dle mezinárodních dokumentů a české LZPS. Užijeli se ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. v situaci, kdy o spojo-

13 Publ. in Nejvyšší správní soud [online, citováno dne 26. 10. 2015]. Dostupný na: <http://www.nssoud.cz/main0Col.aspx?cls=JudikaturaSimpleSearch&pageSource=1&menu=187>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

14 Publ. in Nejvyšší správní soud [online, citováno dne 26. 10. 2015], dostupné na: http://www.nssoud.cz/mainc.aspx?cls=EvidencniListVety&evl_id=34302.

15 Piersack proti Belgii, rozsudek ESLP ze dne 1. 10. 1982, stížnost č. 8692/79, § 30: „However, it is not possible to confine oneself to a purely subjective test. In this area, even appearances may be of a certain importance (see the Delcourt judgment of 17 January 1970, Series A no. 11, p. 17, § 31). As the Belgian Court of Cassation observed in its judgment of 21 February 1979 (see paragraph 17 above), any judge in respect of whom there is a legitimate reason to fear a lack of impartiality must withdraw. What is at stake is the confidence which the courts must inspire in the public in a democratic society.“ Publ. in HUDOC – European Court of Human Rights [online, citováno dne 26. 10. 2015], dostupný na: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57557>.

16 Delcourt proti Belgii, rozsudek senátu ESLP ze dne 17. 1. 1970, stížnost č. 2689/65, § 31, publ. in HUDOC – European Court of Human Rights [online, citováno dne 26. 10. 2015], dostupný na: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57467>.

17 Thorgerir Thorgerirson proti Islandu, rozsudek senátu ESLP ze dne 25. 6. 1992, stížnost č. 13778/88, § 51: „Under the objective test, it must be determined whether, quite apart from the judge's personal conduct, there are ascertainable facts which may raise doubts as to his impartiality. In this respect even appearances may be of a certain importance. What is at stake is the confidence which the courts in a democratic society must inspire in the public and above all, as far as criminal proceedings are concerned, in the accused. Accordingly, any judge in respect of whom there is a legitimate reason to fear a lack of impartiality must withdraw.“ Publ. in HUDOC – European Court of Human Rights [online, citováno dne 26. 10. 2015], dostupný na: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57795>.

vaných věcech mají dle rozvrhu práce rozhodovat odlišní soudci či senáty, je zřejmé, že nemohou být tyto dva srovnávané ústavní principy aplikovány zároveň tak, aby jeden princip nepopíral druhý; navzájem si tedy konkurují. Při kolizi těchto ústavněprávních zásad, má-li být nevyhnutelně jedno za základních práv bytí minimálně omezeno (v našem případě tomu tak je u práva na zákonného soudce), je proto nanejvýše vhodné a dle mého názoru nevyhnutelné využít tzv. test proporcionality, a to v jeho podobě vyvinuté německým Spolkovým ústavním soudem a používané v rozhodovací praxi českého Ústavního soudu. **Uvedené základní principy je tak třeba poměřovat dle následujících třech kritérií:**

- a) **kritérium vhodnosti,**
- b) **kritérium potřebnosti,**
- c) **kritérium proporcionality v užším smyslu.**

Na následujících řádcích si tedy dovoluji provést tento test proporcionality ve vzájemném vztahu mezi právem na zákonného (nezávislého a nestranného) soudce a právem na hospodárné a rychlé vedení sporu.

Kritérium vhodnosti

Na této úrovni se hledá „... odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva)“.¹⁸

Je nepochybné, že spojením různých řízení do jednoho je možné dosáhnout určitého omezení nákladů, a to zejména pokud se týče provádění důkazů či časové vytíženosti účastníků a soudu. Z tohoto hlediska tedy lze konstatovat, že spojení věcí na úkor práva na zákonného soudce první kritérium testu proporcionality splňuje.

Kritérium potřebnosti

Jako druhé kritérium je na řadě kritérium potřebnosti „... spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo, resp. svobodu, s jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod“.¹⁹

Již tato úroveň je podle mého přesvědčení z hlediska toho, aby princip hospodárnosti řízení vůči principu zákonného soudce obstál, dosti kritická. **Existuje totiž řešení v ust. § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. umožňujícím soudu řízení přerušit,** pakliže probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo jestliže soud dal k takovému řízení podnět. Obecně je tudíž možné přerušit řízení ve věcech, které mohou být spojeny na základě ust. § 112 odst. 1 o. s. ř., a pokračovat pouze v řízení o jedné jediné z těchto teoreticky spojitelných věcí. Dokazování provedené v tomto jediném řízení je použitelné též pro ostatní přerušená řízení (důkaz spisem), v nichž mimoto z důvodu jejich přerušování nedochází k razantnímu navyšování nákladů účastníků řízení a státu, které by nastalo v situaci, kdy by všechna řízení dále současně probíhala.

Domnívám se, že by takovéto řešení bylo vhodnější a citlivější vůči základnímu právu na zákonného soudce, a to i z pohledu legitimního zájmu na vnímání postupu v rámci soudního řízení veřejností bez jakýchkoliv pochybností o určování jednotlivých soudců k jednotlivým věcem. Zároveň by v přiměřeném rozsahu byly šetřeny náklady účastníků i soudu a tak-

též by bylo vyhověno požadavku rychlosti projednání věci (použitelnost důkazů provedených v jiném řízení). Stojím si proto za názorem, že prizmatem kritéria potřebnosti zásahu do základního práva na zákonného soudce spojení věcí dle ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. ve zkoumané věci neobstojí.

Kritérium proporcionality v užším smyslu

Toto konečné stadium testu proporcionality je možno nazývat taktéž porovnání závažnosti proti sobě stojících základních práv.²⁰

Jak již bylo výše zmíněno, princip zákonného soudce, tedy zákaz odnětí toho soudce, který byl k projednání věci určen podle předem daných zákonných pravidel, patří nepochybně mezi základní zásady spravedlivého procesu. Smyslem této maximy není jen zajištění spravedlnosti rozhodování „směrem dovnitř“, tedy v rámci konkrétní věci a konkrétních účastníků řízení, ale též zajištění záruky spravedlivého rozhodování v rámci justice jako celku. Opět nelze opomenout, že důraz musíme klást též na to, aby veřejnost byla na základě nastavení soudního systému a jeho vnitřních pravidel přesvědčena o neexistenci svévole a kabinetní justice. Koneckonců tomu velí též samotná funkce soudů v demokratickém právním státě.

Ostatně samotná nejvyšší stolice obecného soudnictví, Nejvyšší soud, je v tomto ohledu dosti nekompromisní, když za porušení principu zákonného soudce považuje každou situaci, kdy věc projednává a rozhoduje o ní takový soudce, který nebyl určen dle pravidel rozvrhu práce:

„Princip zákonného soudce přitom představuje v demokratickém právním státu jednu ze záruk nezávislého a nestranného rozhodování sporů a jiných právních věcí soudy; jde vždy o její porušení, jestliže věc projedná a rozhodne senát nebo předseda senátu (samosoudce), který k tomu nebyl podle předem daných pravidel povolán (určen) rozvrhem práce, neboť jedině dodržování těchto principů je způsobilé zabránit libovolnému nebo účelovému obsazení soudu ad hoc, a zamezit tak pochybnostem o nezávislém a nestranném rozhodování soudů v občanském soudním řízení.“²¹

Skutečnost, že mezi neopominutelné podmínky uplatnění ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. patří *per se* také shodné obsazení soudu, jenž je pro projednání věci příslušný (ač toto není výslovně

18 Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, publ. in Sběrka zákonů pod č. 214/1994 Sb., et in Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR jakožto nálež č. 46, svazek 2, str. 57, et in NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-4-94>.

19 Ibid.

20 Ibid. „Porovnávání závažnosti v kolizi stojících základních práv (po splnění podmínky vhodnosti a potřebnosti) spočívá ve zvažování empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentů. Empirickým argumentem lze chápat faktickou závažnost jevu, jenž je spojen s ochranou určitého základního práva... Systémový argument znamená zvažování smyslu a zařazení dotčeného základního práva či svobody v systému základních práv a svobod (právo na řádný proces je v této souvislosti součástí obecné institucionální ochrany základních práv a svobod). Kontextovým argumentem lze rozumět další negativní dopady omezení jednoho základního práva v důsledku upřednostnění jiného... Hodnotový argument představuje zvažování pozitiv v kolizi stojících základních práv vzhledem k akceptované hierarchii hodnot.“

21 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1316/2008. Publ. in Nejvyšší soud [online, citováno dne 26. 10. 2015], dostupné na: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E1D92F62FCCC4557C1257A4E00679EFD?openDocument&Highlight=0. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

v ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. uvedeno), ostatně uvedl již Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 15. 6. 2001, sp. zn. IV. ÚS 90/01:

„Právní závěry obvodního soudu jsou výrazem jeho nezávislého rozhodování (čl. 82 Ústavy ČR) a odpovídají intencím relevantních ustanovení občanského soudního řádu, která byla ve věci aplikována, jmenovitě ust. § 112 odst. 1 stanovícího, že soud v zájmu hospodárnosti řízení může spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků. Jak vyplynulo ze spisového materiálu, tyto podmínky evidentně naplněny byly, když šlo v posuzované věci taktéž o shodný druh řízení, shodnou příslušnost i obsazení soudu.“²²

Na základě výše nastiněného proto docházím k závěru, že **je nevyhnutelné dát před právem na efektivní vedení soudního řízení přednost právu na zákonného soudce.** Ač v některých případech zákonodárce upřednostňuje rychlost a efektivitu soudního projednání věci před jeho věcnou správností (kupř. v právní úpravě rozsudku pro uznání dle ust. § 153a o. s. ř. či rozsudku pro zmeškání dle ust. § 153b o. s. ř.), jedná se toliko o výjimky, nadto v situacích, kdy je účastník řízení nečinný, popř. kdy nárok protistrany uznává, kdy tedy není nutno věc meritorně řešit, neboť obě procesní strany s takovým výsledkem řízení souhlasí (byť je v některých případech takový souhlas strany sporu pouze presumovaný či fiktivní). Jakoukoliv výjimku z pravidla důkladného a spravedlivého prozkoumání a prošetření věci soudcem je nutno vykládat co nejužší. Důraz na rychlost a hospodárnost řízení nemůže převážít, mají-li účastníci řízení a v demokratickém právním státu nevyhnutelně též široká veřejnost zájem na podrobném projednání jejich sporu soudem a zejména na spravedlivém, pochyby nevzbuzujícím meritorním rozhodnutí vydaném nestranným, nezaujatým a dle zákonných pravidel určeným soudem a konkrétním soudcem.

Konečně skutečnost, že bude vedeno několik řízení, zcela jistě automaticky neznamena, že by ochrana práv byla poskytnuta neefektivně, nehospodárně či se zbytečnými průtahy. Roli hraje nejen počet řízení, ale též aktivita ze strany soudců či zúčastněných stran. Mimoto včasnost poskytnutí ochrany narušeným právům je pojímána jakožto včasnost přiměřená a nelze z ní činit bezvýhradný princip, a tím ji absolutizovat, nýbrž vždy je třeba ji hodnotit dle složitosti jednotlivé kauzy. To lze koneckonců dovodit i z formulace ust. § 112 odst. 1 o. s. ř., když zákonodárce zde užil formulaci, že soud *může* spojit věci ke společnému řízení, a nikoliv že věci spojit při existenci skutkové souvislosti *musí*, jak by tomu bylo v případě, byla-li by rychlost a účinnost procesu nadřazena ostatním hlediskům spravedlivého procesu.

Přednost práva na zákonného soudce tak vyplývá nejen z hlediska hodnotového (rozhodnutí vydané nestrannou justicí nevzbuzující pochybnosti o účelovém výběru soudců je jedním ze základních cílů celého katalogu práv obsažených v zásadě spravedlivého procesu), ale též systematického, když ústavní zákonodárce zvláště vyčlenil právo na zákonného soudce do samostatného ust. čl. 38 odst. 1 LZSP z ust. čl. 38 odst. 2 LZSP,

pojednávajícím o obecných zárukách spravedlivého procesu (veřejnost, rychlost, garance práv účastníka řízení).

Též nelze opomenout možnost zneužívání spojování věcí, byť pouze těch úzce materiálně souvisejících, „pod křídla“ jednoho soudce, který dle rozvrhu práce o některých z těchto věcí rozhodovat neměl. Z hlediska empirického je zjevné, jak jsem se pokusil nastínit laskavým čtenářům výše, že samotná justice rozhoduje o těchto záležitostech spojení věcí rozdílně, a proto se domnívám, že je nutno též z hlediska právní jistoty vyřešit zkoumanou problematiku ve prospěch jednoho ze základních pilířů spravedlivého procesu, tedy práva na zákonného soudce. Jak jsem již na jiném místě této práce zmínil, spravedlnost (v tomto případě v podstatě se rovnající procesním zárukám pro jednotlivé účastníky) nemůže být pouze vykonávána, musí být také vidět, že je vykonávána.

Nelze opomenout, že z pohledu veřejnosti (objektivního přístupu ke zkoumání nestrannosti soudu dle judikatury ESLP) je praxe rozhodování o spojení věcí k projednání těmi soudci, kteří původně k jejich projednání dle rozvrhu práce určeni nebyli, minimálně diskutabilní; rozhodně dle mého mínění nelze říci, že by byla zcela prosta jakýchkoliv pochybností.

Stojím si tak za názorem, že omezení práva na zákonného soudce ve světle třetího kritéria testu proporcionality neobstojí. Rychlost a hospodárnost řízení musí v tomto případě ustoupit předem danému a jasnému určení konkrétního soudce dle zákonem upravených pravidel.

Jsem proto na základě výše nastiněného přesvědčen, že **dojde-li ke spojení těch věcí, které podle řádně schváleného a požadavkům zákona odpovídajícího rozvrhu práce mají být projednány a rozhodovány rozdílnými samosoudci či senáty, je tak neoprávněně zasaženo do ústavně zaručeného práva na zákonného soudce u účastníka řízení ve věci, která je spojována k jinému soudci.**

Závěrečné stručné shrnutí

Na předcházejících řádcích jsem se pokusil nastínit hlavní body debaty o roli, významu a použitelnosti ust. § 112 odst. 1 o. s. ř. z hlediska ústavně zaručeného práva na zákonného soudce. Pokusil jsem se vyložit svoje přesvědčení o nemožnosti užití tohoto institutu v situacích, kdy soudce sám rozhoduje o tom, že bude příslušný k projednání konkrétní věci, byť současný vývoj judikatury je spíše proti tomuto mému názoru. Stojím si nicméně za tím, že o věci je třeba dále vést diskurs na úrovni doktríny a právní vědy a že bude patrně nevhodnější změnit právní úpravu, aby byly zcela jasně dány podmínky obsazení soudu ohledně možného spojení souvisejících věcí rozhodovaných odlišnými soudci. Zkušenosti mne učí, že české právní myšlení je obecně velmi formalistické a pozitivistické, proto si nejsem jist, zda by bez odpovídající změny právních pravidel soudního řízení bylo vůbec někdy možné na všech stupních soudního řízení zajistit jednotné rozhodování. Přispěl-li by tento článek k alespoň drobné debatě o výše uvedeném, mohl bych tak snad neskromně konstatovat, že jeho cíl je naplněn.

22 Publ. in NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online, citováno dne 26. 10. 2015]. Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-90-01>. Pozn.: Zvýrazněno autorem.

✿ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 24. března 2016

Veřejné seznamy a nabývání od neoprávněného, sousedská práva v NOZ a určování hranic pozemků, včetně aktuální judikatury NS

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 31. března 2016

Úpadek korporací 2016, nové evropské nařízení

Lektor: JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda odborné sekce pro insolvenční právo a předseda Rady expertů Asociace insolvenčních správců

ve čtvrtek 7. dubna 2016

Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku

Lektor: JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu Nejvyššího soudu

ve středu 13. dubna 2016

Nové instituty dědického práva

JUDr. Václav Bednář, Ph.D., člen rekodifikační a výkladové komise k novému občanskému zákoníku

ve čtvrtek 21. dubna 2016

Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 6, Praha 3 ASPI – práce s judikaturou

Lektor: Ing. Jiří Effler, Wolters Kluwer, a. s.

ve čtvrtek 28. dubna 2016

Trestní odpovědnost právnických osob

Lektor: doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., advokát, vysokoškolský pedagog – PF UK v Praze, předseda komise pro trestní právo Legislativní rady vlády, člen rekodifikační komise MS ČR

ve čtvrtek 5. a v pátek 6. května 2016

a od pondělí 16. do pátku 20. května 2016

MEDIACE BASIC (sedmidenní kurz)

Lektoři: Thierry Garby (pouze poslední dva dny kurzu) – renomovaný evropský (francouzský) mediátor se zkušenostmi z mezinárodních mediací
JUDr. Martina Doležalová PhD. – advokátka, zapsaná mediátorka, předsedkyně sekce ADR ČAK, spoluautorka zákona o mediaci
PhDr. Andrea Matoušková – lektorka a koučka mediace, mediátorka a zkušební komisařka
Ing. Vladimír Nálevka – Interquality, s. r. o. - specialista v oblasti vyjednávání, školitel v desítkách českých i zahraničních společností, orgánech státní správy

ve čtvrtek 12. května 2016

Opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu

Lektor: Mgr. Jiří Tvrđý, Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR

ve čtvrtek 26. května 2016

Zákonná úprava spoluvlastnictví v novém občanském zákoníku a aktuální judikatura NS ke spoluvlastnictví

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 9. června 2016

Odpovědnost státu za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci v nejnovější judikatuře NS

Lektor: JUDr. Pavel Simon, předseda senátu Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 16. června 2016

Nadace, nadační fondy a ústavy

Lektoři: JUDr. Josef Holejšovský, předseda senátu Vrchního soudu v Praze, externí spolupracovník a doktorand PF ZČU
doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D., katedra občanského práva Masarykovy univerzity v Brně

ve čtvrtek 23. června 2016

Zákonný režim společného jmění manželů, vypořádání společného jmění a aktuální judikatura NS ke společnému jmění manželů

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

v úterý 5. dubna 2016

Bytové družstvo po rekodifikaci soukromého práva

Lektor: JUDr. Filip Cileček, předseda senátu Nejvyššího soudu

ve středu 27. dubna 2016

Úpadek korporací 2016, nové evropské nařízení o insolvenčním řízení

Lektor: JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda odborné sekce pro insolvenční právo a předseda Rady expertů Asociace insolvenčních správců

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace: 542 514 401 – pí Tereza Quittová.

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Morava v hotelu Sepetná, Ostravice

od pátku 22. dubna 2016 do neděle 24. dubna 2016

Závazky v novém občanském právu

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na katedře obchodního práva Právnické fakulty UK, spolupracovník Advokátní kanceláře Glatzová a spol.

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Východní Čechy v budově Krajského soudu v Hradci Králové

v pátek 22. dubna 2016

Insolvenční právo v advokátní praxi

Lektor: JUDr. Jan Malý, advokát a insolvenční správce

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Západní Čechy v Hotelu SPORT Zruč, Zruč-Senec

ve čtvrtek 14. dubna a v pátek 15. dubna 2016

Dopady nového občanského zákoníku na rozhodovací praxi soudů; vlastnické žaloby a ochrana vlastnického práva v NOZ; vybrané otázky vypořádání SJM

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**.

ALAI – Mezinárodní sdružení literární a umělecké

ALAI – MEZINÁRODNÍ SDRUŽENÍ LITERÁRNÍ A UMĚLECKÉ (ASSOCIATION LITTÉRAIRE ET ARTISTIQUE INTERNATIONALE) JE NEZÁVISLOU UČENOU SPOLEČNOSTÍ PRO ZKOUMÁNÍ OTÁZEK AUTORSKÉHO PRÁVA SE SÍDLEM V PAŘÍŽI. ORGANIZACE BYLA ZALOŽENA V ROCE 1878 (PRVNÍM ČESTNÝM PŘEDSEDOU BYL VICTOR HUGO) A MEZI SVÉ CÍLE SI VYTKLA DOSAŽENÍ ZÁKLADNÍ MEZINÁRODNÍ HARMONIZACE AUTORSKÉHO PRÁVA, COŽ SE Povedlo přijetím přelomové Bernské úmluvy v roce 1886, na jejíž přípravě se ALAI zásadně podílela.

Dodnes tvoří otázky mezinárodního práva autorského a mezinárodní výměny kulturních statků hlavní zájem této mezinárodní organizace. ALAI je stálým pozorovatelem u Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), má status konzultanta u Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) a úzce spolupracuje s Evropskou komisí.

Československá odbočka ALAI byla založena již v roce 1926 v souvislosti s kongresem ALAI ve Varšavě a navazující schůzi účastníků kongresu v Praze. Činnost československé odbočky je spojená se jmény předních autorskoprávních odborníků, Jana Löwenbacha, Karla Hermanna-Otavského, divadelních kritiků prof. Václava Tilleho a Hanuše Jelínka a dalších osobností z oblasti kultury a autorského práva. Její aktivity byly mocenským zásahem ukončeny v roce 1939, kdy se někteří představitelé československé ALAI museli uchýlit do exilu.

Na odkaz a práci československé odbočky navazuje česká národní skupina **ALAI Česká republika** založená v roce 2013 z podnětu právníků mladší generace zabývajících se autorským právem, a to s úmyslem zřídit chybějící platformu pro společné setkávání malé odborné komunity nad problémy autorskoprávní teorie i praxe. Mezi členy ALAI ČR jsou akademici a vědečtí pracovníci, advokáti, podnikoví právníci, soudci, pracovníci státní správy a další členové odborné veřejnosti se zájmem o autorské právo.

K hlavní činnosti ALAI ČR patří výzkum a vzdělávání, zejména pořádání seminářů, které jsou zpravidla přístupné i širší veřejnosti. Při své činnosti spolupracuje s předními autorskoprávními odbornými pracovišti na Masarykově univerzitě a Univerzitě Palackého v Olomouci (výzkumná skupina práva duševního vlastnictví při katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty). Česká národní skupina se rovněž aktivně účastní na mezinárodních aktivitách ALAI, v exekutivě ALAI a na každoročních kongresech ALAI. S potěšením můžeme oznámit, že česká skupina se úspěšně ucházela o pořádání kongresu v roce 2019 v Praze.

Odbornou veřejnost si současně dovolujeme pozvat na následující akce v první polovině roku 2016. Semináře jsou veřejné, pro nečleny ALAI zpoplatněny částkou 500 Kč splatnou na místě, pro členy ALAI zdarma. Všechny semináře se pořádají v klubu JazzDock, Janáčkovo nábř. 2, Praha 1. Z organizačních důvodů prosíme o potvrzení účasti e-mailem na predseda@alai.cz. Po krátké přednášce (cca jedna hodina) vždy následuje rozsáhlejší diskuse.

22. 4. 2016 od 10 hodin

Nový slovenský autorský zákon (č. 185/2015 Z. z.)

Přednáší: Tomáš Mikš, právník SOZA, člen rekodifikační komise ke slovenskému autorskému zákonu

13. 5. 2016 od 11 hodin

Svoboda panoramatu

Přednáší: Pavla Sýkorová, která se uvedenou tematikou (§ 33 autorského zákona) akademicky zabývá

Závěrem upozorňujeme na světový kongres ALAI v Římě ve dnech 15. – 16. 9. 2016, jenž nese název **Užití umění a právo duševního vlastnictví – nejistá hranice mezi krásou a užitečností**. Více o kongresu na stránkách www.alai2016.org.

Další informace naleznete též na našich stránkách <http://www.alai.cz/>.

✿ Mgr. et Mgr. RUDOLF LEŠKA, LL.M., předseda ALAI ČR

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na seminář:

Incidenční spory v insolvenci se zvláštním zaměřením na odporové spory (spory o pravost, výši a pořadí pohledávek)

Přihlašujte se na www.asis.cz v sekci Školení.

Přednáší: JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu Nejvyššího soudu

Datum konání: 29. dubna 2016 od 9 do 16 hodin

Místo konání: Justiční akademie Praha, Hyberská 18, Praha 1

Nabídka

STUDIJNÍ CESTY DO ŠTRASBURKU K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Organizuje odbor mezinárodních vztahů ČAK

Určeno pro: Advokáty i advokátní koncipienty. Znalost anglického jazyka nutná.

Kdy: 23. – 25. května 2016 (příjezd do Štrasburku 22. 5., odjezd 25. 5. odpoledne/večer, případně dle vlastního uvážení)

Kam: Štrasburk – návštěva Evropského soudu pro lidská práva (ESLP)

Program zahrnuje setkání se soudcem ESLP JUDr. Alešem Pejchalem, přednášky o fungování, činnosti a judikatuře ESLP s právními experty ESLP a účast na veřejném slyšení – V. M. and Others v. Belgium (No. 60125/11). Detailní program pobytu se v současné době finalizuje, veškeré informace budou k dispozici na webu www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Aktuality. Po celou dobu studijní cesty bude k dispozici český doprovod.

Finance: Veškeré výdaje spojené s touto studijní cestou si hradí účastníci sami, ČAK na pobyt finančně nepřispívá.

Doprava: Dopravu do Štrasburku a zpět si zajišťují účastníci individuálně, ČAK může pomoci se zajištěním letenek.

Ubytování: Ubytování si účastníci zajišťují individuálně, ČAK může poskytnout tipy na vhodné hotely poblíž ESLP.

Přihlášky: Zájemci nechtě kontaktují pí Lenku Vobořilovou z odboru mezinárodních vztahů ČAK – e-mail: voborilova@cak.cz, tel. 221 729 026, a to do 31. března 2016.

Cesta se uskuteční v případě zájmu alespoň 10 účastníků.

Pozvánka na badmintonový turnaj „O labský pohár ČAK“

JUDr. Michal Vejlupek, JUDr. Zdeněk Grus a JUDr. Lubomír Páník jako regionální představitelé České advokátní komory pro oblast působnosti Severní Čechy zvou všechny advokáty a advokátní koncipienty na

2. ročník Labského poháru v badmintonu,

který se za laskavé podpory České advokátní komory uskuteční

dne 1. 4. 2016 od 9 hodin v Ústí nad Labem – Krásném Březně, Drážďanská 858/83B – areál T-CLUBU, www.tclub.cz.

Prezence účastníků turnaje bude probíhat od 8.45 hodin. Vlastní turnaj bude zahájen v 9 hodin po rozlosování a úhradě účastnického poplatku ve výši 300 Kč za hráče turnaje.

Soutěžit se bude ve dvouhře a čtyřhře.

Bližší informace lze obdržet a závazné přihlášky do turnaje, prosím, zasílejte s uvedením jména, roku narození a sídla Vaší AK či zaměstnavatele na adresu AK JUDr. Michala Vejlupeka: zm.vejlupek@volny.cz. Těšíme se na vás.

JUDr. Michal Vejlupek, advokát

Pozvánka na Prezidentský pohár v tenise

Ve dnech 8. a 9. 4. 2016 pořádá Česká advokátní komora tradiční,

již 11. ročník tenisového turnaje ve čtyřhrách – „Prezidentský pohár“,

který se koná v hale SC Ostrava, v ul. Budečská v Ostravě.

Turnaj bude probíhat dne 8. 4. 2016 od ranních hodin po celý den v kvalifikačních skupinách a bude ukončen společenským večerem. Dne 9. 4. 2016 budou probíhat zápasy o umístění. Předpokládané ukončení turnaje je v odpoledních hodinách.

Případné přihlášky dvojic, prosím, směřujte v co nejkratší lhůtě k rukám JUDr. Radima Mikety (miketa@miketa.cz), nejpozději však do 31. 3. 2016, přičemž kapacita turnaje je omezena.

Ubytování je předjednáno a rezervováno tradičně v blízkém hotelu Nikolas (www.nikolas.cz), přičemž ubytování si zajišťují sami účastníci. Na základě hesla „advokáti-tenis“ bude účastníkům poskytnuta předjednaná sleva na ubytování. Hotel má blokovanou dostatečnou kapacitu do 31. 3. 2016.

Po 1. 4. 2016 bude přihlášeným účastníkům zasláno potvrzení přihlášky a některé bližší informace.

JUDr. Radim Miketa, člen představenstva ČAK

Slovenská advokátska komora v rámci osláv Dňa advokácie 2016 usporiada

IX. ročník medzinárodného šachového turnaja

„ADVOKÁT CHESSE OPEN BRATISLAVA 2016“

Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

Miesto a čas konania: 15.-16. apríla 2016, Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, Bratislava

Právo účasti: Advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia na výkon ostatných právnických povolání, kolegovia z právnickej akademickej obce a študenti právnických fakúlt, podnikoví právnici a pozvaní hostia – registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia **prvýkrát**, prosíme pripojiť k prihláške **doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte**. Ubytovanie a stravu si hradia účastníci sami.

Registračný poplatok: 10 €

Formulár prihlášky a program nájdete na:
www.sak.sk v časti „Správy“.

Prihlášky posielajte do **7. apríla 2016**.

Kontakt: Mgr. Júlia Dernerová

• **Tel:** 02/204 227 44 • **Fax:** 02/529 61 554

• **E-mail:** dernerova@sak.sk

Systém a tempo hry: Švajčiarsky systém na 9 kôl, 2 x 15 minút na partiu

Kritériá pre určenie konečného poradia: O konečnom poradí účastníkov v turnaji rozhoduje počet získaných bodov.

Pri rovnosti bodov sa poradie určí podľa nasledovných kritérií:

1. upravený Buchholz (nezapočíta sa súper s najnižším počtom bodov)
2. počet víťazstiev
3. úplný Buchholz (započítajú sa body všetkých súperov)

Cenový fond turnaja:

1 400 eur (1 100 eur peňažné ceny, vecné ceny a poukážky na nákup odbornej literatúry v hodnote 300 eur)

Hlavné ceny:

1. cena 350 eur, putovný pohár a pohár predsedu organizačného výboru
2. cena 300 eur
3. cena 200 eur
4. cena 100 eur

Osobitné ceny:

Najlepší šachista – advokát – 100 eur – Osobitná cena predsedu organizačného výboru

Najlepší šachistka

Najlepší neregistrovaný hráč

Najlepší študent/študentka

Víťaz najkrajšej šachovej partie – 50 eur

V prípade rovnosti bodov viacerých účastníkov sa ceny nedelia.
Predseda organizačného výboru si vyhradzuje právo počet cien rozšíriť.

PROGRAM:

piatok, 15. apríla 2016

14.00 – 14.30 hod. Prezencia účastníkov šachového turnaja

14.30 hod. Slávnostné otvorenie

14.45 – 15.30 hod. Prednáška na tému

„Nové civilnoprávne kódexy“ spojená s diskusiou (doc. JUDr. Marek Števček, PhD.)

Prestávka

15.45 – 16.15 hod. 1. kolo

16.25 – 16.55 hod. 2. kolo

17.05 – 17.35 hod. 3. kolo

17.45 – 18.15 hod. 4. kolo

18.30 hod. Spoločenské posedenie v priestoroch SAK

sobota, 16. apríla 2016

9.30 – 10.00 hod. 5. kolo

10.10 – 10.40 hod. 6. kolo

10.50 – 11.20 hod. 7. kolo

11.30 – 12.00 hod. 8. kolo

12.10 – 12.40 hod. 9. kolo

13.00 – 13.20 hod. Vyhlásenie výsledkov a slávnostné ukončenie turnaja

JUDr. ANTON BLAHA, predseda organizačného výboru

Pozvánka na turnaj ČAK v beach volejbale v Českých Budějovicích

Vážené kolegyně, vážení kolegové, příznivci beach volejbalu,

Regionální středisko ČAK – Jižní Čechy si vás a vaše rodinné příslušníky dovoluje co nejsrdečněji pozvat na

2. ročník ADVO BeachCupu v beach volejbale

Místo konání: E.On Beach krytá hala v Českých Budějovicích (<http://www.beachball.cz/>)

Datum: sobota **23. 4. 2016** od 9 do cca 16 hodin

Účast: advokátky, advokáti, advokátní koncipientky, advokátní koncipienti, pracovníci advokacie, soudů a státních zastupitelství a jejich rodinní příslušníci v předpokládaném počtu kolem 20-30 účastníků.

Program: přihlášená družstva se utkají v **beach volejbale smíšených družstev – 1+1** – dle počtu a zájmu přihlášených účastníků. V ojedinělých případech lze s organizátory domluvit i výjimku, kde budou herní dvojici tvořit dvě ženy, event. dva muži. Pro usnadnění a urychlení organizace by organizátoři uvítali, aby účastníci již přihlašovali celá družstva. Večer po skončení turnaje se podle počtu zúčastněných uskuteční neformální **večerní zábava** na místě nebo v restauraci v Českých Budějovicích. (Pro rezervaci míst by organizátoři ocenili, aby jim účastníci již při přihlašování předběžně sdělili, zda se zúčastní i večerního posezení.)

Startovné: účastnický poplatek činí 300 Kč za osobu a zahrnuje částečnou úhradu nájemného sportovního areálu, občerstvení a ceny.

Přihlášky: prosíme o zaslání závazných e-mailových přihlášek na adresu zuzka.langova@seznam.cz nejpozději **do 10. 4. 2016**, spolu se zaplacením účastnického poplatku na účet č. 2107335133/2700. Jako variabilní symbol uveďte Vaše číslo ČAK. (Účastníci, kteří nejsou členy České advokátní komory, uvedou variabilní symbol 1234 a do poznámky pro příjemce své jméno, příjmení a poznámku „turnaj ČAK“.)

Odhlášení: zašlete rovněž na shora uvedenou e-mailovou adresu. Pokud bude odhlášení doručeno nejpozději **do 16. 4. 2016** – účastnický poplatek bude v plné výši vrácen. Po tomto termínu již nebude možné účastnický poplatek vrátit.

V termínu po 16. 4. 2016 organizátoři vaši přihlášku písemně potvrdí s podrobnější informací k organizaci.

Organizační tým:
JUDr. František Smejkal, místopředseda ČAK
Mgr. David Pohořal, zástupce regionálního představitele ČAK
Mgr. Zuzana Langová, advokátní koncipientka

Zemřel Norbert Reich

18. října 2015 zemřel náhle ve věku 78 let právní vědec mimořádného významu, profesor Norbert Reich. Bez přehánění lze konstatovat, že odešel velikán německé a evropské právní jurisprudence, jehož pronikavý a všestranný talent ovlivnil rozvoj práva v několika oblastech a v mnoha směrech: jako autor zásadních děl a nesčíslných drobnějších příspěvků, jako vysokoškolský učitel, konečně i jako organizátor akademického života a vůdčí osobnost několika projektů. Jeho intelektuální vývoj byl mnohostranný a vhodný připomenutí.

Prvním působištěm Norberta Reicha byl Institut Maxe Plancka pro právní historii ve Frankfurtu. Zde získal hodnotné základy nejen právní historie pod vedením svého šéfa Helmuta Coinga, ale napsal i svoji disertační práci i habilitační spis. To se stalo po jeho dlouhodobých pobytech v zahraničí. Prvně pobýval v USA a výsledkem byla právně-filozofická práce *Sociological Jurisprudence und Legal Realism Rechtsdenken Amerikas*.

Následoval delší pobyt v tehdejší Sovětské svazu a výsledkem bylo několik děl týkajících se marxistické právní vědy a jejího zneužití v historickém systému (*Einleitung und Übersetzung von Petr I. Stucka, Die revolutionäre Rolle von Recht und Staat*, 1969). Jiným zásadním spisem byla *Marxistische Rechtstheorie. Historische und aktuelle Tendenzen und Diskussionen* (Tübingen 1973). Reichovo úsilí v této druhé oblasti zájmu vyvrcholilo habilitační prací *Sozialismus und Zivilrecht* (Frankfurt 1972).

Potom se berlínský rodák stal profesorem na Hamburger Hochschule für Wirtschaft und Politik. Zde působil v letech 1972–1978. Poté byl povolán na nově otevřenou a nový způsob výuky práva (integrováný) provozující Právnickou fakultu II v Hamburku. V roce 1983 přechází Norbert Reich do Brém, kde se stal ředitelem právě založeného Centra pro evropskou právní politiku (*Zentrum für europäische Rechtspolitik*). Často však z Brém vyráží jako hostující profesor do mnoha míst, ať už jsou to univerzity v Montpellier, ve Stanfordu v USA, Sydney a další. Po svém emeritování se dále věnuje výuce práva a organizaci studia. Soustředí se tentokrát na rozvoj právní kultury v pobaltských státech. V roce 2002 se stává rektorem nově založené soukromé právnické fakulty v Rize, kde působí pět let, a pak přechází jako hostující profesor právnické fakulty univerzity v Tartu (Estonsko). Ani po svém návratu z Estonska do svého stálého bydliště v Hamburku neustává Norbert Reich ve své činnosti. Je spolupracovníkem Evropské komise, často přijímá pozvání jako hlavní řečník na různá setkání a konference.

Do Prahy přijíždí Norbert Reich v roce 1993 společně s dalšími hamburskými profesory na konferenci pořádnou nadací Friedricha Erbarta. Do Prahy se vrací několikrát, naposledy exceloval svým referátem na konferenci v budo-

vě Právnické fakulty v listopadu 2013 (viz sborník L. Tichý: *Ochrana spotřebitele*).

V polovině 70. let se začal Reich věnovat své hlavní disciplíně, kterou je právo spotřebitele. Jeho dvě díla (*Verbraucher und Recht*, 1976, a *Markt und Recht*, 1977) se stala úhelnými kameny pro další vývoj této oblasti a dala současně podnět k vášnivě diskusi o postavení tohoto oboru v rámci civilního práva. Koncem 70. let dosáhl jeho rozsáhlý výzkumný projekt evropské úrovně. Vznikla obširná studie mapující existenci a působení spotřebitelského práva v tehdejších členských státech Evropského hospodářského společenství. Reich koordinoval vznik deseti knih, přičemž autorsky se podílel na dvou z nich. Jeho centrum v Brémách pak pracovalo na dalších velkých projektech včetně prací na veřejnoprávní ochraně spotřebitele v oblasti finančních služeb či regulace léčiv.

Mimořádný ohlas zaznamenala jeho kniha o podpoře a ochraně difuzních zájmů Evropským společenstvím (*Förderung und Schutz Difuseninteressen durch die Europäischen Gemeinschaften*, Frankfurt 1987). Difuzní zájmy jako jim označovaný charakteristický rys spotřebitele znamenají v protikladu k partikulárním zájmům ty právní statky, v nichž jsou všichni dotčeni, ať už jde o konzum, životní prostředí, nebo sociální zabezpečení. Tyto zájmy se těžko prosazují, neboť na rozdíl od partikulárních zájmů nejsou v politickém procesu schopny se stát dostatečně průraznou, údernou silou. Ochrana difuzních zájmů je pro Reicha základním pojmem, který se jako červená nit vine jeho mnoha díly.

Reich ovšem není typickým právním vědcem – dogmatikem. Jeho myšlení se pohybuje především v kontextu tržních sil (proto se také věnuje především ochraně na pomezí jednotlivých základních tržních svobod), neboť bere v úvahu ekonomické zájmy a jejich prosazování, aniž by se omezoval na *homo economicus*. Vidí svého spotřebitele v evropském přesahu a v tomto smyslu je ryzím evropským právním vědcem. Prizmatem evropského práva zkoumá další oblasti (viz *Understanding EU Law*, 2. vyd., 2005). Z tohoto pohledu pak vnímá i postavení evropského občana (viz *Bürgerrechte in der EU*, 1999). Norbert Reich, který za svůj život publikoval neuvěřitelných cca 450 nejrůznějších příspěvků, zemřel vlastně na vrcholu svých sil, o čemž svědčí i jeho příspěvek v ERL o konstitucionalizaci evropského soukromého práva, sešit 5, 2015, str. 797-828.

Norbert Reich byl i lidsky mimořádnou osobností: plný optimismu, otevřený, přátelský, vždy ochotný pomoci.

prof. JUDr. LUBOŠ TICHÝ, CSc., vedoucí Centra
právní komparistiky PF UK a advokát v Praze

Právníkovy zápisky

V rcholem loňského „Právníckého podzimu“ byla debata o „kvótách“. Původně se mělo zkoumat, zda vůbec a jak závazně stanovit počet žen, které by měly působit v řídicích orgánech obchodních společností, popř. v jiných odpovědných funkcích. Mezitím vypukla migrační krize a vedla k tomu, že mnozí vystupující se věnovali kvótám nikoliv ženským, nýbrž běženeckým. V obou těchto námětových oblastech jsem si potvrdil svůj starší názor, že početní údaje se dobře uplatňují při popisu fyzikálních zákonitostí, jsou však méně spolehlivé, když se s jejich pomocí má vyjadřovat a řídit lidské chování s jeho impulzivními složkami.

Shodou okolností jsem ve svém archivu (spíš by zasloužil označení „arčíhlíveček“) objevil poznámku z Algarottiho spisu „Newton upravený pro dámy“.¹ V něm se pomocí matematického instrumentaria vykládají citové vztahy a není příliš zřejmé, zda si autor dobírá jedno nebo druhé. Píše se tam např.: „*Lásky milencovy ubývá v poměru třetí mocniny vzdálenosti od milenky a druhé mocniny doby její nepřítomnosti.*“ Za mnohem výstižnější, byť méně exaktní, lze považovat zjištění z jiné knihy mého mládí (název jsem si také nepoznamenal), jejíž hrdina tvrdil: „*Vzdálenost je pro lásku tím, čím je vítr pro oheň. Zhasíná ty malé a rozněcuje velké.*“ Problém je ovšem v tom, že výhřevnost ohně a intenzitu větru můžeme měřit i číselně vyjádřit; ve vztahu k lásce jsou ale slova „malá“ a „velká“ tím, čemu my právníci říkáme „neurčitě právní pojmy“; různí interpreti je vyloží rozdílně.

Docela nedávno jsem se seznámil s knihou – řekněme – populárně vědeckou, v níž je i zmínka o americké výzkumné studii. V ní vědci zjišťovali fyzickou přitažlivost sedmdesáti čtyř obžalovaných a svá zjištění porovnali s výsledkem trestního řízení. Dospěli k závěru, že hezcí muži obdrželi podstatně lehčí tresty. U přitažlivých obžalovaných (na rozdíl od těch nepřitažlivých) pak zjistili dvakrát větší pravděpodobnost, že se vyhnou vězení. Další studie se týkala inscenovaného civilněprávního soudního řízení, kde šlo o náhradu újmy způsobené výkonem činnosti. Pokud žalovaní vypadali lépe než oběť, bylo jim uloženo, aby v průměru uhradili částku 5 623 USD. Když ale tou atraktivnější stranou byla oběť, průměrná náhrada činila 10 051 USD. Výsledek podle přitažlivosti prý praktikovali soudci i soudkyně.²

Sumy jsou to zajímavé, stejně jako publikace, ve které byly uveřejněny. Myslím však, že se v nich vede až příliš „krátké spojení“ mezi přesnými („tvrdými“) číselnými daty

a neurčitě „měkkými“ charakteristikami, jakými jsou „přitažlivost“, „vypadat lépe“, „atraktivnost“. Téměř bych řekl, že ve zmiňovaných výzkumech se uplatnilo pravidlo, podle něhož jsme schopni dokázat cokoliv, pokud jen shromáždíme dostatečné množství pečlivě vybraných údajů. Ostatně publikace, ze které jsem citoval, byla česky vydána v ediční řadě „žádná velká věda“. Skutečnému životu i americké „realistické škole práva“ se spíše přiblížil Clarence Darrow (americký advokát známý z „opičího procesu“), který napsal: „*Hlavním úkolem advokáta u soudu je přesvědčit porotu, aby měla ráda jeho klienta.*“

Byla to spíš náhoda, že jsem ve studiové scéně pražského smíchovského divadla zhlédl hru *Zmoudření Dona Quijota* od Viktora Dyka. Při volbě představení na mne možná působil dávnější rozhovor s profesorem Viktorem Knappem, který se mi – už ani nevím v jaké souvislosti – o Dykově díle zmiňoval. Až z programu jsem zjistil, že divadelní soubor Spektákl tvoří mladí lidé z právníckých a uměleckých kruhů, zčásti ještě studenti. Nelitoval jsem, byť většina výkonů byla spíš nadšených než profesionálně podaných. I tak mi aktéři stačili předat myšlenky druhu: „*Nemusíme vyhledávat dobrodružství, ono si najde nás.*“ Ocenil jsem také pohybové kreace účinkujících.

Divadelní zážitek měl i svůj vedlejší efekt. Po návratu domů jsem nahlédl do knihy o Donu Quijotovi.³ V kapitole třicáté páté se tam vypravuje, jak se Sancho Panza stává vladařem ostrova Lacinky a jakých se mu dostává od Dona Quijota rad pro jeho funkci i soudcovskou činnost: „*Bud' ve všem všudy umírněný. Nenech se nikdy zaslepit vášní a sud' spravedlivě. Nehleď na krásné oči té či oné prosebnice, ani na její slzy, nýbrž přihlédni k podstatě věci. Potrestáš-li činy, nehaň ještě slovy, poněvadž stačí trest sám, bez přívážku hanlivých slov. Viníka považuj spíše za člověka nešťastného, jenž podlehl zkažené přirozenosti.*“

Už v tomto okamžiku jsem si říkal: Dobře že se s dílem Dykovým a jeho prostřednictvím i s románem Cervantesovým seznamují mladí právníci. Je to dobře i tenkrát, když nebudou právníky a věnují se např. politice na té či oné úrovni. I pak bude pro ně užitečná jedna z rad udílených Sancho Panzovi: „*A pak tě nejsnažněji prosím, abys nemíchal do řeči tolik lidových přísloví. Pořekadla jsou sice moudrá a hezká rčení, ale ty jich užíváš často na nepravém místě, ty taháš lidovou moudrost za vousy tak, že ji připravuješ o všechno půvab a vtip.*“

✿ prof. PETR HAJN

1 Bližší bibliografické údaje bohužel postrádám. Poznámku jsem si učinil v dobách, když jsem ještě nic nevěděl o řádných citačních zvyklostech.

2 R. B. Cialdini: *Zbraně vlivu (Manipulativní techniky a jak se jim bránit)*, přeložil Petr Miklica, Jan Melvil Publishing, Brno 2013, str. 199.

3 Příběhy Dona Quijota (Podle díla Cervantesova vypravuje Jaromír John), Orbis, Praha 1940.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v roce 1901 vzniklo sdružení advokátů – poslanců říšské rady? Předsedou byl zvolen Dr. Schücker. „*Doufáme, že sdružení bude vážně a horlivě pracovat v zájmu stavu a ku jeho povznesení a žádáme pp. kolegy, aby zasílali buď na redakci, nebo na výbor spolku českých advokátů své stížnosti, jež tomuto sdružení s příslušnými nároky se předloží ke další akci,*“ uvádí se v březnovém čísle Časopisu českých advokátů. Již v květnu 1901 bylo pak referováno o tom, že Dr. Schücker na první schůzi stálé delegace advokátních komor sdělil, že na Ministerstvo spravedlnosti „*došly 3 interpelace z české, německé a polské strany, v nichž se vesměs žádá, aby odvolány byly výnosy advokátům nepřátelské a aby respektována byla důležitost tohoto stavu.*“

- v období absolutismu v Rusku neexistovala advokacie „západního typu“? Pro samoděržavi by byli advokáti politicky nebezpeční. Carevna Kateřina II. např. považovala advokáty za hlavní strůjce Francouzské revoluce, zřízení advokacie nepovolili ani ostatní carové až do soudní reformy v 60. letech 19. století. Pokud bylo vůbec připuštěno právo na obha-

jobu, bylo spíše formální. Obhajobu vykonávali státní úředníci, většinou osoby ze soudu, u něhož proces probíhal. Nelze se pak divit, že obhajoba byla nekvalitní. Rusko bylo poslední evropskou zemí, v níž byla alespoň navenek zavedena advokacie moderního typu, přičemž i o její nezávislosti a fungování po zmiňované soudní reformě měli již současníci značné pochybnosti.

- za účinnosti advokátního řádu z r. 1874 až do pádu Rakouska-Uherska mohli advokáti v Zalitavsku před soudy jednat pouze maďarsky? Pouze pokud strana nebyla zastoupena advokátem, mohl být kromě tzv. státního jazyka, tedy maďarštiny, použit tzv. protokolový jazyk, který byl v daném místě připuštěn. Na přelomu 19. a 20. století byl v Uhrách vysoký počet advokátů, v Budapešti jich sídlilo přibližně 1 200, „*tak že na 600 duší přišel jeden! Následkem toho klesá také vážnost stavu a velké obecenstvo namnoze nedělá rozdílu mezi advokátem a agentem.*“

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Štěpán Holub: Rechtsanwaltskammer als Wächter des Rechtsstaates	3
--	---

Aktuelles

Kontrollen der Rechtsanwälte bei den Sicherheitsrahmen Michal Žížlavský.....	4
Die Tschechische Rechtsanwaltskammer als Ort für außergerichtliche Lösung des Streites zwischen dem Rechtsanwalt und dem Klienten – Verbraucher Martina Doležalová.....	6
Kontrollen der Erfüllung der Pflichten der Rechtsanwälte für das Jahr 2015 Marcela Marešová.....	8
Einladung zu den XXIV. Karlsbader Juristentagen.....	10
Einladung zum 6. Jahrgang des Kongresses Der Rechtsraum.....	12
Tschechische Rechtsanwaltszeitschrift und der Anfang des Rechtsanwaltszeitschriftsverlag Stanislav Balík.....	13
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová.....	16

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Neue Rechtsregelung in Erbschaftssachen mit internationalem Element Monika Forejtová, Markéta Šlejharová.....	17
Schenkung für den Todesfall und deren Besteuerung Ondřej Horák, Martin Pop.....	21
Kann die juristische Person eine Wohnung anmieten? Stanislav Křeček.....	24
Verfügungsbeschränkung des Miteigentumsrechts und Schutz des Miteigentümers einer Immobilie nach der Umfangsverengung des Vorverkaufsrechts Jiří Porkert.....	25
Verwaiste Werke im Urhebergesetz Michaela Mackovičová.....	29
Ersuchen um niedrigere Raten während der Entschuldung und die Anwendung des § 407 Insolvenzgesetz Lukáš Pauldura.....	33

Aus der Judikatur

Lesen des Protokolls über die Zeugenaussage oder über die Aussage des Mitbeschuldigten.....	38
Der behauptete andere Eingriff der Strafverfolgungsorgane.....	42
Zur Frage der elektronischen Einreichung einer Beschwerde laut Strafprozessordnung.....	45
Aus der Rechtsprechung des Europäischen Gerichts für Menschenrechte.....	47

Aus der Fachliteratur

Pavel Koukal, Miroslav Černý, Radim Charvát: Das Gebrauchsmusterschutzgesetz. Kommentar Petr Hajn.....	50
Pavla Šýkorová: Miteigentum der Wohnung in Theorie und Praxis Martina Mušálková.....	51
Eva Janečková: Rechtliche Aspekte der Selbstverteidigung Roman Vicherek.....	51
Martin Maisner, Vojtěch Trapl: Schiedsgerichtsordnung im Rahmen der Wirtschaftskammer der Tschechischen Republik und der Agrarkammer der Tschechischen Republik. Kommentar Květoslav Růžička.....	52
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt.....	54

Aus der Rechtsanwaltschaft

Kolumne von Karel Čermák

Bei uns bzw. feuerroter Affe.....	55
-----------------------------------	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka.....	56
Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer ichta.....	58
Geschichte der Wehrübungen der mittelböhmischen Rechtsanwälte Jan Luhan.....	59

Aus Europa

Bedingungen für die Gewährung der Rechtsdienstleistungen durch tschechische Rechtsanwälte in der Slowakei und durch die europäischen und ausländischen Rechtsanwälte in Tschechien.....	62
Jahreskongress UIA in Valencia Martina Doležalová.....	66

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Siegreiche Arbeit der Kategorie Das Talent des Jahres des Wettbewerbs Der Jurist des Jahres 2015 Daniel Maroušek.....	67
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Konzipisten in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer.....	75
ALAI – Internationaler Verein für Literatur und Kunst Rudolf Leška.....	77
Einladung zum Seminar „Inzidenzstreitigkeiten in der Insolvenz mit besonderer Ausrichtung auf die Einspruchsstreitigkeiten“.....	77
Angebot einer Studienreise zum Europäischen Gericht für Menschenrechte nach Straßburg.....	78
Einladung zum Badmintonturnier „Um den Elbe-Pokal der Tschechischen Rechtsanwaltskammer“.....	78
Einladung zum Präsidentenpokal im Tennis.....	78
Einladung zum VIII. Jahrgang des Schachturniers in Bratislava.....	79
Einladung zum Beachvolleyballturnier der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in České Budějovice.....	80

Aus der juristischen Gesellschaft

Norbert Reich ist gestorben Luboš Tichý.....	81
--	----

Zum Schluss

Notizen eines Juristen Petr Hajn.....	82
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý.....	83
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík.....	83

Inhaltsverzeichnis.....	84
-------------------------	----

Zusammenfassung/Summary.....	85
------------------------------	----

Table of Contents.....	86
------------------------	----

Monika Forejtová, Markéta Šlejharová: Neue Rechtsregelung in Erbschaftssachen mit internationalem Element

Der Beitrag gibt eine grundlegende übersichtliche Information über Fragen, die die EU-Verordnung Nr. 650/2012 regelt, und erörtert die wichtigsten Grundsätze sowie Regeln dieser Regelung in Erbschaftssachen. Angesichts der Anwendbarkeit dieser Verordnung seit dem 17. 8. 2015 ist es notwendig zu beachten, dass in den Erbschaftsverfahren mit ausländischem Element die Rechtsbehandlungen des Gerichts (also auch die Entscheidungen) direkt von den Notaren als Gerichtskommissaren vorgenommen werden, und zwar im Sinne des § 100 des Gesetzes Nr. 292/2013 Sb. über Sondergerichtsverfahren. Der Beitrag enthält eine kurze Einleitung in die Problematik der Erbschaft mit internationalem Element, die eine einfache Orientierung in der Regelung ermöglicht und somit auch als geeignete Grundlage für ein ausführlicheres Vertrautmachen dienen kann, was vor allem für die Praxis von Bedeutung ist. Der abschließende Teil des Artikels wird den vorbereiteten Änderungen der innerstaatlichen Regelung in Bezug auf die Wirksamkeit der zitierten Verordnung gewidmet.

Ondřej Horák, Martin Pop: Schenkung für den Todesfall und deren Besteuerung

Die Vererbung und die Schenkung stellen eng verbundene Weisen des Eigentumserwerbs aus der Sicht des Privatrechts sowie des öffentlichen Rechts dar. Diese traditionelle Verwandtschaft wurde jedoch bei der Vorbereitung des neuen Bürgerlichen Gesetzbuchs und der begleitenden Gesetzgebung gestört, was eine Reihe von Auslegungsproblemen mit sich bringt. In diesem Artikel wird vor allem die Frage erörtert, wie die Schenkung für den Todesfall zu versteuern ist; darüber hinaus werden auch Systemfragen der Besteuerung von unentgeltlichen Einnahmen behandelt.

Stanislav Křeček: Kann die juristische Person eine Wohnung anmieten?

Der Autor beschäftigt sich mit einigen Folgen des § 2235 Bürgerliches Gesetzbuch, von dessen Fassung abgeleitet werden kann, dass eine Wohnung nicht nur zum Wohnen vermietet werden kann. Es stellt sich dann die Frage, ob ein solcher Mietvertrag über eine Wohnung, die nicht zum Wohnen genutzt wird, auch von der juristischen Person abgeschlossen werden kann, wenn die Rechtsprechung sich bisher darauf geeinigt hat, dass die juristische Person einen solchen Vertrag nicht abschließen kann bzw. ein solcher Vertrag wegen Gesetzeswidrigkeit ungültig wäre. Laut Autor kann eine Wohnung für unternehmerische Aktivitäten genutzt werden, und zwar auch durch die juristische Person, jedoch wenn das Vermieten von Wohnungen an weitere Personen zu Wohnzwecken diese unternehmerische Aktivität darstellen sollte, müsste das dann laut § 2235 BGB geschehen. Der Autor äußert sich kritisch zu der bisherigen Praxis, wo die juristischen Personen diese Wohnungen „anmieten“ und sie weiter nur „untermieten“, wodurch das Gesetz umgangen wird.

Jiří Porkert: Verfügungsbeschränkung des Miteigentumsrechts und Schutz des Miteigentümers einer Immobilie nach der Umfangsverengung des Vorverkaufsrechts

Gemäß Bestimmung 3062 des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches ist das Vorverkaufsrecht der Miteigentümer, das im Gesetz Nr. 40/1964 Sb., mit Ausnahme des Miteigentums eines landwirtschaftlichen oder Familienbetriebs, enthalten war, mit Ablauf eines Jahres nach dem Tag der Wirksamkeit des Gesetzes, also seit 1. 1. 2015, erloschen. Nur falls dem Miteigentum eine Anschaffung für den Todesfall oder eine andere Tatsache zugrunde lag, haben die anderen Miteigentümer sechs Monate das Vorverkaufsrecht. Der Autor weist auf die Möglichkeit der vertraglichen Beschränkung dieser Verfügungsfreiheit der

Immobilien-Miteigentümer hin und er analysiert die Klagetypen und -Erfordernisse im Falle der Verletzung des Vorverkaufsrechts.

Michaela Mackovičová: Verwaiste Werke im Urhebergesetz

Der Artikel hat zum Ziel, die Regelung des Instituts der verwaisten Werke und die anschließenden Ausnahmen der Rechte, die im tschechischen Urhebergesetz aufgrund der transponierten EU-Richtlinie verankert sind, zu beschreiben, zu analysieren und zu bewerten. Nach einer kurzen Einleitung beschreibt der Artikel im zweiten Teil die Definition der verwaisten Werke, die Entzweiung des Verwaistungs-Status, das Prinzip der gegenseitigen Anerkennung der verwaisten Werke im Rahmen der Europäischen Union und die Beendigung des Verwaistungs-Status nach Wiederfindung des Trägers der Rechte. Im dritten Teil behandelt der Artikel die Regeln der konsequenten Suche, die vor der Nutzung des verwaisten Werks durchzuführen ist, während der weitere Teil die Konstruktion der Ausnahme von Rechten beschreibt, die das Problem der verwaisten Werke teilweise lösen soll. Im abschließenden Teil des Artikels werden mögliche problematische Aspekte der gewählten Lösung angedeutet und die neue Regelung bewertet.

Lukáš Pauldura: Ersuchen um niedrigere Raten während der Entschuldung und die Anwendung des § 407 Insolvenzgesetz

Der Beitrag beschäftigt sich mit der Frage der möglichen Anwendung der Bestimmung des § 407 Gesetz Nr. 182/2006 Sb. über den Konkurs und dessen Lösungsweisen (Insolvenzgesetz), in der Fassung der späteren Vorschriften, für die Ersuchen der Schuldner um die Festlegung von Raten, die niedriger als gesetzliche Raten sind, die jedoch erst während der Entschuldung durch die Erfüllung des Ratenplans eingereicht werden. Kritisch bewertet wird vor allem die Tatsache, dass es durch die Anwendung der zitierten Bestimmung zur Kürzung der Prozessrechte der Insolvenzgläubiger kommen kann, insbesondere droht der Entzug derer Möglichkeit an, an der einberufenen Versammlung der Gläubiger teilzunehmen und sich zu dem eingereichten Ersuchen des Schuldners zu äußern. Darüber hinaus ist das Genannte im direkten Widerspruch zu den Prozessgarantien, die den Gläubigern durch das Insolvenzgesetz im Falle eines Ersuchens, das bereits im Rahmen des Antrags auf die Genehmigung der Entschuldung eingereicht ist, ausdrücklich gewährt werden.

Monika Forejtová, Markéta Šlejharová: New legislation on matters of succession with an international element

The paper gives basic comprehensive information on matters regulated by Regulation (EU) No 650/2012 and introduces the main principles and rules of this regulation in matters of succession. Due to the applicability of the Regulation since 17 August 2015, attention must be paid to the fact that in probate proceedings with a foreign element, acts of the court (i.e. including decision-making) are carried out directly by notaries as judicial commissioners within the meaning of § 100 of Act No. 292/2013 Sb., on special judicial proceedings. The content of the paper is a brief introduction to the issue of succession with an international element, allowing for easy orientation in the legislation and can thus serve as a solid basis for a more detailed familiarisation, which is important particular for the practice. The final part deals with the upcoming changes to the national legislation based on the effect of the cited Regulation.

Ondřej Horák, Martin Pop: Testamentary gift and its taxation

Succession and donation are closely interconnected ways of acquisition of property both in terms of private and public law. This traditional affinity, how-

ever, was violated in the preparation of the new Civil Code and accompanying legislation, which brings a number of interpretative issues. The article addresses mainly the question how to tax testamentary gift. In addition, it contemplates systemic issues of taxation of gratuitous income.

Stanislav Křeček: Can a legal entity rent an apartment?

The author examines some consequences of § 2235 of the Civil Code, the wording of which may infer that an apartment may be rented out not only for housing. It is then a question whether such rental contract for an apartment for non-residential purposes may be entered into also by a legal entity, because the case law so far has been consistent in claiming that a legal entity may not enter into such contract, specifically that such a contract would be invalid for being contrary to the law. In the author's view, an apartment may be used for business purposes also by a legal entity but if the business consisted in renting out apartments to other persons for housing, this would have to be carried out under § 2235 of the Civil Code. The author critically points out the existing practice where apartments are „rented out“ to legal entities which further only „sublet“ them, thus circumventing the law.

Jiří Porkert: Disposal limitation of the co-ownership right and protection of a co-owner of real estate after narrowing down the scope of the statutory pre-emption right

Under § 3062 of the new Civil Code, co-owners' pre-emption right, as recognised by Civil Code No. 40/1964 Sb., expired (with the exception of co-ownership of an agricultural or family business) one year after the Act's coming into effect, i.e. on 1 January 2015. Other co-owners have a pre-emption right for six months only if the co-ownership had been established by testamentary disposition or another similar fact. The author points out a possibility of contractual limitation of this freedom of disposition of estate co-owners, and examines types and elements of actions in case of violation of the pre-emption right.

Michaela Mackovičová: Orphan works in the copyright law

The article aims to describe, analyse and evaluate legislation on the institution of orphan works and a related derogation from the rights, which is enshrined in the Czech copyright law based on a transposed EU directive. After a short introduction, the article in its second part describes the definition of orphan works, bifurcation of the status of orphanhood, the principle of mutual recognition of orphan works within the European Union, and termination of the orphanhood status after rediscovery of the rightholder. In the third part, the article deals with rules for diligent search, which must be carried out before use of an orphan work, and the following part describes a construction of derogation from the rights, which is to partially solve the issue of orphan works. In the final part, the article outlines possible problematic aspects of the chosen solution, and evaluates the new legislation.

Lukáš Pauldura: Request for lower instalments in the course of debt relief, and application of § 407 of the Insolvency Act

The paper deals with the question of possibility of application of § 407 of Act No. 182/2006 Sb., on bankruptcy and settlement (Insolvency Act), as amended, to cases of debtors' requests for lower than statutory instalment which are, however, filed only in the course of debt relief through fulfilment of a repayment plan. The author critically evaluates mainly the fact that application of the cited provision may lead to reducing the procedural rights of insolvency creditor. In particular, there is a risk of withdrawal of possibility of their participation in a convened meeting of creditors and giving their opinion on such filed request of the debtor. Moreover, the above is in direct confrontation with procedural guarantees expressly provided to creditors by the Insolvency Act in the case of a request filed already in the petition for debt relief.

Leading Article

Štěpán Holub: Association as the guardian of the rule of law 3

Current News

Body search of lawyers at safety frames Michal Žižlavský 4
 The CBA as a place of out-of-court settlement of a dispute between a lawyer and a client-consumer Martina Doležalová 6
 Checks of fulfilment of lawyers' obligations in 2015 Marcela Marešová 8
 Invitation to the XXIV Carlsbad Legal Days 10
 Invitation to the 6th year of the Legal Space congress 12
 Journal of the Czech lawyers and beginnings of the law journals publishing Stanislav Balík 13
 Currently in law Hana Rýdlová 16

Legal Theory and Practice

Articles

New legislation on matters of succession with an international element Monika Forejtová, Markéta Šlejharová 17
 Testamentary gift and its taxation Ondřej Horák, Martin Pop 21
 Can a legal entity rent an apartment? Stanislav Křeček 24
 Disposal limitation of the co-ownership right and protection of a co-owner of real estate after narrowing down the scope of the statutory pre-emption right Jiří Porkert 25
 Orphan works in the copyright law Michaela Mackovičová 29
 Request for lower instalments in the course of debt relief, and application of § 407 of the Insolvency Act Lukáš Paldura 33

Judicial Decisions

Reading a report on the deposition of a witness or a co-accused 38
 Alleged another intervention of investigative, prosecuting and adjudicating bodies 42
 On the issue of electronic filing of a complaint under the Code of Criminal Procedure 45
 ECHR Judicial Decisions 47

Professional Literature

Pavel Koukal, Miroslav Černý, Radim Charvát: The law on the protection of industrial designs. Commentary Petr Hajn 50
 Pavla Šykorová: Housing co-ownership in theory and practice Martina Mušálková 51
 Eva Janečková: Legal aspects of self-defence Roman Vicherek 51
 Martin Maisner, Vojtěch Trapl: Rules of the Arbitration Court attached to the Czech Chamber of Commerce and the Agricultural Chamber of the Czech Republic. Commentary Květoslav Růžička 52
 Bulletin of the Slovak Bar Association brings... 54

Legal Profession

Karel Čermák's Column

In our country, or Fiery red monkey 55

Czech Legal Profession

Disciplinary Practice Jan Syka 56
 Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha 58
 History of army exercise of lawyers in Central Bohemia Jan Luhan 59

Europe

Conditions for provision of legal services by Czech lawyers in Slovakia and by European and foreign lawyers in the Czech Republic 62
 Annual UIA congress in Valencia Martina Doležalová 66

Information and Points of Interest

You should know

The winning work of the 2015 Lawyer of the Year contest in the Talent of the Year category Daniel Maroušek 67
 Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association 75
 ALAI—International Literary and Artistic Association Rudolf Leška 77
 Invitation to seminar “Incidental disputes in insolvency with special focus on protest disputes” 77
 Offer of a study trip to the ECHR in Strasbourg 78
 Invitation to badminton tournament “CBA Elbe Cup” 78
 Invitation to the Presidential Tennis Cup 78
 Invitation to the IX annual chess tournament in Bratislava, Slovakia 79
 Invitation to the CBA Tournament in beach volleyball in České Budějovice 80

Legal Society

Norbert Reich passed away Luboš Tichý 81

Finally

Lawyer's Diary Petr Hajn 82
 Drawing by Lubomír Lichý 83
 Did you know that... Stanislav Balík 83

Inhaltsverzeichnis 84

Zusammenfassung/Summary 85

Table of Contents 86

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ RADA & PARTNER SE SÍDLEM V CENTRU PRAHY

Rada
& Partner
advokátní kancelář

hledá do svého týmu

MEMBER
LawExchange

ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA/ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTKU

Pracovní pozice je vhodná i pro absolventy.

Požadujeme znalost platného práva, německého a anglického jazyka na pokročilé úrovni, znalost práce na PC (Word, ASPI), vysoké pracovní nasazení, spolehlivost, flexibilitu a samostatnost.

Nabízíme rozmanitou práci s tuzemskou i mezinárodní klientelou, příjemné a přátelské pracovní prostředí, odpovídající finanční ohodnocení.

Nástup možný od 1. 4. 2016.

Své strukturované životopisy zasílejte na e-mail: a.hamlikova@radapartner.cz, do předmětu e-mailové zprávy uvádějte název pozice.

Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce. Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005

DLA Piper, jedna z největších globálních advokátních kanceláří s pobočkami ve více než 30 zemích, hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA

SE SPECIALIZACÍ PRO OBLAST:

- bankovníctví a finančního práva
- korporátního práva

POŽADUJEME:

- skvělou úroveň odborných znalostí, samostatnost, logické myšlení
- vynikající znalost AJ slovem i písmem (znalost dalšího jazyka výhodou)
- motivaci k osobnímu i profesionálnímu růstu
- komunikativnost, schopnost práce v týmu
- loajalitu, flexibilitu a vysoké pracovní nasazení

NABÍZÍME:

- zázemí úspěšné mezinárodní advokátní kanceláře
- práci s významnou národní i mezinárodní klientelou
- motivující finanční ohodnocení
- mladý a přátelský kolektiv
- možnost dalšího profesního rozvoje

ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA A STUDENT/KA

POŽADUJEME:

- vynikající znalost AJ slovem i písmem (znalost dalšího jazyka výhodou)
- aktivní přístup k řešení právních problémů
- schopnost týmové práce
- loajalitu, flexibilitu a vysoké pracovní nasazení

NABÍZÍME:

- zázemí úspěšné mezinárodní advokátní kanceláře
- motivující finanční ohodnocení
- mladý a přátelský kolektiv
- možnost dalšího profesního růstu
- benefity

V případě Vašeho zájmu, prosím zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: iveta.zvolenska@dlapiper.com nebo na adresu DLA Piper Prague LLP, organizační složka, k rukám Ivety Zvolenské, Perlová 5, 110 00 Praha 1.

DLA Piper je vysoce hodnocenou a doporučovanou advokátní kancelář v žebříčcích Legal 500/Chambers 2014.

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

	<p>Kandidát by měl splňovat následující požadavky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ velmi dobrá znalost platného práva ■ motivace k vysokému pracovnímu nasazení ■ výborná znalost anglického jazyka ■ předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou 			
	<p>Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.</p> <p>Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu: WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář k rukám Martiny Křížkové a Kláry Koppové Křížovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310 e-mail: martina.krizkova@weil.com, klara.koppova@weil.com</p>			
	<p>PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ (epravo.cz 2015, 2013, 2012, 2011) a současně PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU V KATEGORIÍCH:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nejlepší klientské služby (epravo.cz 2014, 2012) ■ Fúze a akvizice (epravo.cz 2015, 2014, 2013, 2012, 2011, 2010) ■ Právo hospodářské soutěže (epravo.cz 2014) ■ Řešení sporů a arbitráže (epravo.cz 2015, 2013, 2012, 2011, 2010) ■ Telekomunikace a média (epravo.cz 2008) 			
	<p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ MEZINÁRODNÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ PŮSOBÍCÍ V ČESKÉ REPUBLICCE (Chambers Europe 2013, 2009, 2008)</p>			
	<p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY V OBLASTI M&A (Financial Times/Mergermarket 2011, 2007)</p> <p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICCE (International Financial Law Review/Euromoney 2011, 2006, 2004)</p> <p>NEJLEPŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICCE DLE VÝBĚRU KLIENTŮ (International Law Office 2008)</p>			

Jaguar F-PACE

Jaguar F-PACE 20d: emise CO₂ g/km: již od 129 s manuální převodovkou, již od 139 s automatickou převodovkou,
spotřeba paliva l/100 km (kombinovaná): již od 4,9 s manuální převodovkou, již od 5,3 s automatickou převodovkou

Nové i ojeté vozy Jaguar

PRODEJ a SERVIS

ALBION CARS
autorizovaný dealer

